

Univerzita Pardubice

Fakulta filozofická

Reflexe politických událostí v šlechtických denících konce 30. let 20. století

Bc. Kateřina Němcová

Diplomová práce

2014

Univerzita Pardubice
Fakulta filozofická
Akademický rok: 2011/2012

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Bc. Kateřina Němcová**
Osobní číslo: **H12471**
Studijní program: **N7105 Historické vědy**
Studijní obor: **Kulturní dějiny: Soudobé dějiny**
Název tématu: **Reflexe politických událostí v šlechtických denících konce 30. let 20. století.**
Zadávající katedra: **Ústav historických věd**

Z á s a d y p r o v y p r a c o v á n í :

Diplomová práce se bude zabývat reflexí politických událostí v šlechtických denících konce 30. let 20. století. Konkrétně bude vycházet z německojazyčných deníků Arnošta Gideona Laudona. Osobní zápisky A. G. Laudona budou zasazeny do širšího kontextu politicko-společenského vývoje ČSR a střední Evropy na přelomu 30. a 40. let. Studentka bude závěry svého výzkumu komparovat s aktuálními výsledky bádání o dějinách šlechty.

Rozsah grafických prací:

Rozsah pracovní zprávy:

Forma zpracování diplomové práce: **tištěná/elektronická**

Seznam odborné literatury:

MZA Brno: Rodinný archiv Laudonů Bystřice pod Hostýnem (1608) 1674-1945, G 194 Dvořák, Jan. Knoz, Tomáš(edd). Šlechta v proměnách věků. Matice Moravská. Brno 2011 Glassheim, Eagle. Urození nacionalisté. Česká šlechta a národnostní otázka v první polovině 20. století. Nakladatelství Garamond. Praha 2012 Hazdra, Zdeněk. Horčíčka, Václav. Županič, Jan(edd.). Šlechta střední Evropy v konfrontaci s totalitními režimy 20. století. Ústav pro studium totalitních režimů. Praha 2011 Kárník, Zdeněk. České země v éře První republiky (1918-1938). Díl 3. O přežití a o život (1936-1938). Libri. Praha 2003 Maršálek, Pavel. Protektorát Čechy a Morava. Státoprávní a politické aspekty nacistického okupačního režimu v Českých zemích 1939- 1945. Karolinum. Praha 2002 Urbach, Karina. European Aristocracies and the Radical Right 1918- 1939. Oxford University Press. London 2007 Walterskirchen, Gudula. Blaues Blut für Österreich. Adelige im Widerstand gegen den Nationalsozialismus. Wien- München 2000

Vedoucí diplomové práce:

Mgr. Zbyněk Vydra, Ph.D.
Ústav historických věd

Datum zadání diplomové práce:

30. srpna 2012

Termín odevzdání diplomové práce:

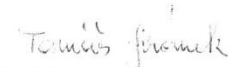
31. března 2014

prof. PhDr. Petr Vorel, CSc.
děkan

 Univerzita Pardubice
Fakulta filozofická
532 10, Pardubice, Studentská 84

L.S.

doc. PhDr. Tomáš Jiránek, Ph.D.
vedoucí katedry

V Pardubicích dne 20. ledna 2014

Prohlášení autora:

Prohlašuji:

Tuto práci jsem vypracovala samostatně. Veškeré literární prameny a informace, které jsem v práci využila, jsou uvedeny v seznamu použité literatury.

Byla jsem seznámena s tím, že se na moji práci vztahují práva a povinnosti vyplývající ze zákona č. 121/2000 Sb., autorský zákon, zejména se skutečností, že Univerzita Pardubice má právo na uzavření licenční smlouvy o užití této práce jako školního díla podle § 60 odst. 1 autorského zákona, a s tím, že pokud dojde k užití této práce mnou nebo bude poskytnuta licence o užití jinému subjektu, je Univerzita Pardubice oprávněna ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložila, a to podle okolností až do jejich skutečné výše.

Souhlasím s prezenčním zpřístupněním své práce v Univerzitní knihovně.

V Pardubicích dne 31. 3. 2014

Kateřina Němcová

Anotace:

Práce se zabývá reflexí politických událostí v šlechtických denících konce 30. let 20. století. Jedná se o události v Evropě, které jsou spojené s dobou Adolfa Hitlera. Práce je zaměřená na německou šlechtickou rodinu Laudonů z Bystřice pod Hostýnem, konkrétně na osobu Ernsta Gideona Laudona. Práce vychází z deníkových zápisků Ernsta Gideona Laudona.

Klíčová slova:

Šlechta, První republika, 30. léta 20. století, Anšlus Rakouska, Mnichovská dohoda, Druhá republika, Protektorát Čechy a Morava, Laudonové Bystřice pod Hostýnem, Ernst Gideon Laudon

Annotation:

The work is focused on reflection political events at the end of thirties years of 20th century. The work is focused on the family of Laudon, who lived in the era of the First Republic, Second Republic and Protectorate Bohemia and Moravia. The work is based on the correspondence and diaries of Ernst Gideon Laudon.

Key words:

Nobility, First Republic, 30th years of the 20th century, The annexation Austria to Germany, The Munich Agreement, Second Republic, Protectorate Bohemia and Moravia, Laudon, Ernst Gideon Laudon

Obsah

Úvod	1
1. Šlechta po rozpadu Habsburské monarchie.....	5
1.1. Pozemková reforma a šlechta ve 20. letech 20. století	6
1.2. Šlechta ve 30. letech 20. století	9
2. Rod Laudonů	14
2.1. Ernst Gideon Laudon.....	16
3. Rok 1937	18
3. 1. Smrt a pohřeb prezidenta Tomáše Garrigue Masaryka	18
4. Rok 1938	22
4. 1. Anšlus Rakouska	23
4.2. Sudetoněmecká strana a její požadavky	31
4.3. Runcimanova mise	39
4.3.1. Sjezd NSDAP v Norimberku a následné jednání v Berchtesgadenu.....	48
4.4. Jednání v Godesbergu	53
4. 4. 1. Všeobecná mobilizace v Československu	58
4. 5. Konference v Mnichově	65
4.6. Vznik Druhé republiky	75
4. 6. 1. Život v Druhé republice.....	85
5. Rok 1939	93
5. 1. Protektorát Čechy a Morava.....	100
5.1.1. Politický systém Protektorátu Čechy a Morava	103
5.1.2. Každodenní život v Protektorátu Čechy a Morava.....	106
5. 2. Počátek druhé světové války	112
6. Práce Ernsta Gideona Laudona v NSDAP	118
Závěr.....	124
Resumé	127
Seznam použitých pramenů.....	128
Seznam použité literatury	129
Studie.....	135
Internetové odkazy	137
Seznam příloh.....	138
Přílohy	139

Úvod

Práce je zaměřená na německy smýšlející šlechtickou rodinu Laudonů, která žila na českém území. Cílem této práce je reflektovat politické události konce 30. let 20. století. Dále se bude snažit přiblížit vztah německého šlechtice k Československé republice.

Na počátku 20. století bylo studium o dějinách šlechty zaměřeno především na období středověku nebo novověku. Po vzniku Československé republiky se šlechta dostala do nemilosti, proto nebyl zájem ani o toto téma. Druhá světová válka přinesla zhoršení postavení šlechty. Po únoru 1948 se situace šlechty ještě víc zhoršila. Došlo k obvinění z kolaborace a byl jim znovu rozdělen majetek na základě další pozemkové reformy.

Během komunistického režimu nebylo historické bádání svobodné. Zájem o šlechtu se zvyšoval až v 80. letech. Šlo především o studie, ve kterých byla šlechta vnímána jako nositelka kulturních dějin. Po roce 1989 začal opět růst zájem o dějiny šlechty. Vznikaly práce o šlechtických rodech, které zpracovali sami příslušníci rodu nebo vznikaly jejich vzpomínky na válečné období. Mnoho šlechticů si psalo osobní deníky, ve kterých zanechali vzpomínky na důležité okamžiky rodiny nebo celé země. Své vzpomínky vydal např. Karel Schwarzenberg¹ nebo Zdenko Radslav Kinský.² Vznikaly i odborné práce, které se ale zpočátku věnovaly především biografii významného člena rodiny.³ Dále vycházely práce, jakou je např. *Modrá krev* od Petra Maška,⁴ které se věnovaly základním informacím o určitém rodu. Rostl i zájem o studium šlechty v 19. století.⁵

V posledních letech se studium zaměřuje na politickou činnost šlechty, jejich postavení v Československé republice nebo na konfrontaci šlechty s totalitními režimy.⁶ Zajímavou publikací je i *Šlechta v proměnách věků*, která se zabývá životem šlechty v různých dobách.⁷ Stoupá i zájem o studium elit, kde je šlechta vnímána jako představitelka starých elit, které se vyznačovaly ušlechtilými vlastnostmi, morálkou, zdatností nebo

¹ SCHWARZENBERG, Karel. *Obrazy českého státu od roku 1526 do 1918*. Mellantrich. Praha 1939.

² KINSKÝ, Zdenko Radslav. *U nás*. Praha 1995.

³ ŠKUTINA, Vladimír. *Český šlechtic František Schwarzenberg*. 1. vydání. Garamond. Praha 2011, ISBN: 978-80-7407-093-8.

⁴ MAŠEK, Petr. *Modrá krev: Minulost a přítomnost 445 šlechtických rodů v českých zemích*. 3. vydání. Mladá fronta. Praha 2003, ISBN: 80-204-1049-X.

⁵ Šlechtě v 19. století se věnuje např. ŽUPANIČ, Jan. *Nová šlechta rakouského císařství*. 1. vydání. Agentura Pankrác. Praha 2006, ISBN: 80-86781-08-9.

⁶ Tomuto tématu se věnuje publikace: HAZDRA, Zdeněk - HORČIČKA, Václav - ŽUPANIČ, Jan. (edd.) *Šlechta střední Evropy v konfrontaci s totalitními režimy 20. století*. 1. vydání. Ústav pro studium totalitních režimů. Praha 2011, ISBN:978-80-87211-52-6.

⁷ KNOZ, Tomáš - DVOŘÁK, Jan (ed.). *Šlechta v proměnách věků*. 1. vydání. Matice moravská. Brno 2011, ISBN: 978-80-86488-71-4.

vybraným chováním.⁸

Ze zahraničních autorů, kteří se zabývají studiem šlechty lze zmínit např. německého historika Heinze Reifa,⁹ který se zabývá studiem buržoazie a šlechty v Německu. Dále britskou historičku Karinu Urbach,¹⁰ která se zaměřuje na mezinárodní vztahy v 19. a 20. století a v neposlední řadě americký historik Eagle Glassheim,¹¹ jehož předmětem studia je šlechta v Československu.

Ke studiu šlechty se využívají prameny osobní povahy. Jedná se především o deníky nebo osobní korespondenci. Tato práce se opírá o prameny osobní a institucionální povahy z rodinného archivu šlechtické rodiny Laudonů v Bystřici pod Hostýnem. Svou pozornost jsem zaměřila na osobnost Ernsta Gideona Laudona, žijícího do roku 1931 v Bystřici pod Hostýnem. Byl typickým představitelem německy smýšlející šlechtické rodiny. Byl oddán Habsburské monarchii, s jejímž rozpadem se až do své smrti nesmířil.

Paměti Ernsta Gideona Laudona prošly určitým vývojem. Svůj první deník začal psát v roce 1924. První deník obsahuje především osobní vzpomínky, popis pracovní činnosti nebo činnosti ve volném čase. Zápisy jdou přesně den po dni, ve kterých můžeme sledovat jeho každodenní činnost. „*Nádherné počasí, šli jsme s Vilmou v 8 hodin na veletrh. V 11 hodin jsme byli opět doma. Hráli jsme si venku s dětmi, než přijel ředitel banky. V 5 hodin budu pít čaj s Černínem.*“¹²

Každý den vstával v půl osmé, opláchl se a šel na snídani, kterou měl pravidelně v půl deváté. Po snídani, zpravidla kolem desáté hodiny, vzal své psy a šel s nimi na procházku do zahrady. Po návratu z procházky šel do své pracovny, kde psal deník nebo studoval genealogii svého rodu. Ve své pracovně byl do oběda, který vždy míval kolem jedné hodiny. Odpoledne měl domluvené schůzky a návštěvy. Pokud mu to situace dovolila, měl i odpolední procházku se svými psy. Co se ale nikdy nezměnilo, bylo pravidelné pití čaje o páté. Každý den se v zápiscích objevuje, že pil svůj čaj buď sám, nebo s návštěvou. Nestalo se, že by nějaký den pití čaje vynechal. Kolem půl sedmé měl večeři, po které šel do salonu, kde trávil čas se

⁸ LENDEROVÁ, Milena – BEZECNÝ, Zdeněk – KUBEŠ, Jiří (edd.). *Proměny elit v moderní době*: Sborník k narozeninám docenta Roberta Saka. 1. vydání. Historický ústav Jihočeské univerzity. České Budějovice 2003, ISBN: 80- 7040- 575-9 nebo SVÁTEK, František. „Staré“ a „nové“ elity v českých zemích ve 20. století. In *Česko-Slovenská historická ročenka*. Masarykova univerzita. Brno 1996, ISBN: 80- 210- 1474- 1, s. 107-113.

⁹ REIF, Heinz. *Adel im 19. und 20. Jahrhundert*: Enzyklopädie deutscher geschichte. R. Oldenbourg Verlag. München 1999, ISBN: 3- 485- 55022-5.

¹⁰ URBACH, Karina. *European Aristocracies and the Radical Right 1918-1939*. German historical institute London. London 2007, ISBN: 978-0-19-923173-7.

¹¹ GLASSHEIM, Eagle. *Urození nacionalisté: Česká šlechta a národnostní otázka v 1. pol. 20. století*. 1. vydání. Garamond. Praha 2012, ISBN: 978- 80- 7407-140-9.

¹² MZA Brno, Rodinný archiv Laudonů Bystřice pod Hostýnem, inv. č. 870, kart. 28. Deník 19. 6. – 19. 11. 1924, s. 1

svými přáteli nebo příbuznými. V salonu diskutovali o situaci ve světě, ale většinou hráli společenské hry, mezi které patřily např. bridž, kriket nebo mikádo. Lze sledovat i kulturní zaměření členů rodiny. Pokud nebyli v salonu, byli v kině nebo v divadle. V letech 1929-1935 si deníky nepsal. Lze to přisuzovat důsledkům pozemkové reformy a následné hospodářské krizi, díky níž musel prodat svůj statek v Bystřici pod Hostýnem. Po prodeji se odstěhoval do Žďánic, kde žil v pronajaté vile.

Své paměti začal znovu psát až v roce 1936. Na úvod tohoto deníku si napsal: „*Mnoho let jsem neudělal velký a přesný deník s mým malým, krátkým vyznáním. Je to velmi složité, protože kdybych pokračoval ve svých přesných údajích, všechny ty rozhovory, fakta a události, které během té doby nabyly takového významu, musel bych čekat, jak to všechno dopadne. Nedělal bych nic jiného. Nyní bych chtěl prodloužit dobu, budu se snažit poznamenat všechny události, co se děly a doplním je mými prožitky. Tato kniha by měla být o tom, co všechno se událo den po dni, co musí být nutně zapsáno nebo zaznamenáno.*“¹³ Zmínil se, že by chtěl zaznamenávat velké události s tím, jak je osobně prožil.

Struktura deníku z roku 1936 se ale neliší od struktury deníku z roku 1924. Stále jsou upřednostňovány osobní zápisy. Den co den popisuje počasí, kdy byl na procházce, v salonu, nebo kdy šel spát. Sem tam se v zápisech objevuje zmínka o nějaké události v Evropě, ale nejedná se o nic podrobného.

Teprve zápisy z let 1938- 1940 nemají charakter osobní povahy. Každodenní zápisy jsou zaměřeny hlavně na politické události v Československu a v Evropě. Poznámky o politických událostech převažují nad zápisy osobní povahy. V tomto deníku se mu podařilo to, co předpovídal už v úvodu deníku z roku 1936. Politické události jsou doplněny osobními prožitky Ernsta Gideona Laudona.

Tato práce se bude snažit poodhalit život německy smýšlejícího šlechtice, který prožil éru První republiky, Druhé republiky, ale i Protektorátu Čechy a Morava. Jak sám v deníku uvedl, byly to velké události, které musel zaznamenat pro další generace. Zejména rok 1938 byl hlavním zlomem v životě Ernsta Gideona Laudona a od toho se odvíjí i celá tato práce.

Při studiu jsme se zaměřila na osobní fond Ernsta Gideona Laudona, který je uložený v Moravském zemském archivu v Brně. Práce v první řadě bude vyházet z osobních deníků Ernsta Gideona Laudona. V denících se vyskytuje rukopis a jazykem je němčina. Dále práce bude vycházet z korespondence z let 1943- 1944, kdy Ernst Gideon Laudon působil jako vedoucí místní skupiny NSDAP ve Žďánicích. Korespondence je psaná na stroji, ve většině

¹³ MZA Brno, Rodinný archiv Laudonů Bystřice pod Hostýnem, inv. č. 873, kart. 29, Deník 1. 1. – 25. 8. 1936, s. 1

případů psaná též v němčině. V několika případech se objevuje čeština. Jedná se hlavně o dopisy s právníkem, který vyřizoval majetkové záležitosti.

Deníky jsou velmi podrobné a přehledné. Laudonův rukopis byl po celý jeho život totožný a dobře čitelný. Na základě studia deníkových zápisů budou v práci použity pouze deníky vztahující se ke sledovanému období, tj. konci 30. let 20. století. Ve třetí kapitole bude použit deník z období 17. května 1937- 21. února 1938, ve čtvrté kapitole z období 13. března 1938- 26. ledna 1939 a v páté kapitole z období 27. ledna 1939- 17. února 1940. Dále bude využita korespondence NSDAP z let 1943- 1944, k níž se v archivním fondu dochovalo téměř 150 dopisů. Archivní prameny budou doplněny odbornou literaturou týkající se politickými událostmi 30. let 20. století a odbornou literaturou zabývající se šlechtickou tematikou.

1. Šlechta po rozpadu Habsburské monarchie

Šlechta byla považována za příslušníky „staré“ elity,¹⁴ vytvářené v širším rámci habsburské říše. Jejich přirozeným centrem a prostředím bylo sídelní město a dvůr panovníka. Do První republiky přešly tyto skupiny elit jen částečně a omezeně. Šlo především o českou šlechtu, „prorakouskou“ byrokracii a důstojnických sbor. Zlom historického převratu a vytvoření Československé republiky rozrušil sítě elit, které se vytvářely po staletí. Došlo k rozbití politických a vojenských struktur elit nebo diplomatických struktur německého obyvatelstva v českých zemích.¹⁵

Vznikem Československé republiky došlo k vytvoření nových elit. Byly to především elity politické a do značné míry i sociální. Nejednalo se ale o elity „staré“, protože během svého působení v letech 1918-1938 procházely proměnou v důsledku válečného a poválečného vývoje. Chyběla jim „tradiční“ jednota elitního původu, majetku a prestiže. V rakousko-uherské monarchii byla šlechta privilegovanou vrstvou, která měla rozhodující postavení ve všech sférách života společnosti. Díky rozpadu monarchie skončila „zlatá éra“ šlechty.¹⁶

Nově vzniklá Československá republika jako první zúčtovala se šlechtou. 3. prosince 1918 na sedmé schůzi Národního shromáždění byl projednáván návrh zákona o zrušení šlechtictví, titulů a řádů. Všichni se na jednání shodli, že zákon je oprávněný, proto 10. prosince 1918 vstoupil v platnost jako zákon č. 61 Sbirky zákonů a nařízení. Šlechticům bylo zakázáno užívat své rodné jméno s přídomkem nebo dodatkem vyznačujícím šlechtictví.¹⁷

Šlechtické tituly nesměly být v oficiálních dokumentech užívány. Do státních služeb včetně diplomatických byli přijímáni jen zřídka. Zrušení titulů pro příslušníky české šlechty bylo citlivé, ale dokázaly se s tím vyrovnat. Stará šlechta byla v moderních dějinách vrstvou málo početnou, byla však pevně spjatá příbuzenskými vazbami. Jedním z hlavních argumentů odpůrců šlechty byla nedokonalá znalost češtiny. S jazykem šlechty to bylo v Čechách velmi složité. Jazykové znalosti byly samozřejmou součástí vzdělání šlechticů. Pro ně kultivovaný životní styl platil více než národní vědomí, proto česká šlechta jen stěží mohla přijmout nacionalismus 19. století. Mnoho šlechticů vyznávalo příslušnost k historickému území, což

¹⁴ Pojem elita se ztotožňuje s ušlechtilými vlastnostmi, morálkou, zdatností, vybraným chováním, s vynikajícími znalostmi a moudrostí, která je určena jen vybraným jedincům a skupinám. Historickým modelem elity je idealizující obraz šlechty. Viz SVÁTEK, František. Politické elity v historiografii a politologii: náčrt problematiky ideologie-slova-pojmu elity. In KOUTSKÁ, Ivana - SVÁTEK, František. *Politické elity v Československu 1918-1948*. 1. vydání. ÚSD AV ČR. Praha 1994, ISBN: 80- 85270-35-8, s. 33-64

¹⁵ SVÁTEK, František. „Staré“ a „nové“ elity v českých zemích ve 20. století. IN *Česko- Slovenská historická ročenka*. Masarykova univerzita. Brno 1996, ISBN: 80- 210-1474-1, s. 107

¹⁶ Tamtéž, s. 108

¹⁷ ŽUPANIČ, Jan. *Nová šlechta rakouského císařství*. 1. vydání. Agentura Pankrác. Praha 2006, ISBN: 80-86781- 08- 9, s. 380

bylo Království české. Ale po šlechtici se žádalo, aby přilnul k národní věci.¹⁸

Už v 19. století rostlo nedorozumění mezi šlechtickou a měšťanskou společností. Nepochopení se prohlubovalo díky nesmiřitelnosti konzervativního a liberálního pohledu na svět. Změny, které přinášela modernizace 19. století, přinesly uzavření české historické šlechty do zvláštního světa. Lovecká zábava, jezdecký sport, domácí plesy a salony byly výrazem tradičního způsobu života šlechty.¹⁹

Po vzniku Československé republiky se šlechta bránila přizpůsobování kultuře středních vrstev, odmítla přijmout jazykově vymezený nacionalismus a nechtěla se přiklonit k měšťanskému liberalismu. Vždy měla velmi významné postavení ve společnosti, což si zachovala i v situaci, kdy přišla o svou politickou moc. Změnu v postavení šlechty přinesla až pozemková reforma.²⁰

1.1. Pozemková reforma a šlechta ve 20. letech 20. století

Pozemková reforma je zásah státu do vlastnictví zemědělských pozemků s cílem rozdělit velké soukromé pozemkové vlastnictví. Šlechtický velkostatek byl hlavně německý nebo prorakousky orientovaný, proto novému nacionálnímu státu nepřál. Spěch s pozemkovou reformou nastal, protože se českoslovenští politici obávali, že se šlechta bude snažit velkostatky rozprodávat příbuzným, aby se pozemkové reformě vyhnula nebo zmenšila její rozsah.²¹

Pozemková reforma přinesla vládní krizi. Došlo k rozporům mezi agrárníky a sociálními demokraty. Modráčkova²² pravice trvala na vyvlastnění velkostatků už od 100 nebo dokonce 50 ha výměry půdy na znárodnění. Dále trvala na tom, že tato znárodněná půda bude poskytnuta především družstvům. Odpůrci šlechty chtěli zrušit jejich postavení, protože jak Modráček prohlásil, „šlechta byla základním pilířem Rakousko- Uherské říše.“²³ S tak

¹⁸ BEZECNÝ, Zdeněk. *Příliš uzavřená společnost: Orličtí Schwarzenbergové a šlechtická společnost v Čechách v druhé polovině 19. století a na počátku 20. století*. 1. vydání. Historický ústav Jihočeské univerzity. České Budějovice 2005, ISBN: 80-7040-698-4, s. 6

¹⁹ Tamtéž, s. 8

²⁰ BEZECNÝ, Zdeněk. Česká šlechta v éře První republiky. In KNOZ, Tomáš - DVOŘÁK, Jan. (ed.) *Šlechta v proměnách věků*. 1. vydání. Matice moravská. Brno 2011, ISBN: 987-80-86488-71-4, s. 230

²¹ KÁRNÍK, Zdeněk. *České země v éře první republiky 1918- 1938*: 1. díl. Vznik, budování a zlatá léta republiky. 2. vydání. Libri. Praha 2003, ISBN: 80-7277-195-7, s. 455

²² František Modráček (1871-1960)- československý politik, poslanec Národního shromáždění, publicista a novinář. Založil Socialistickou stranu československého pracujícího lidu. CHURÁŇ, Milan. *Kdo byl kdo v našich dějinách ve 20. století*. 2. vydání. Libri. Praha 1999, ISBN: 80-85983-44-3.

²³ GLASSHEIM, Eagle. *Genteel Nationalists: Nobles and Fascism in Czechoslovakia*. In URBACH, Karina. *European Aristocracies and the Radical Right 1918-1939*. 1. vydání. German historical institute London. London 2007, ISBN: 978-0-19-923173-7, s. 149

razantním postupem ale nesouhlasil František Udržal,²⁴ který přišel s návrhem zákona na zaopatření půdy „drobnému lidu“. Neúspěšná jednání prohlubovala vládní krizi a hrozila i demise vlády.²⁵

Na základě prohlubující se krize byl ustaven parlamentní výbor pro pozemkovou reformu, ale k dohodám stále nedocházelo. Nakonec byl přijat návrh Rudolfa Bechyně,²⁶ který určil hranice 150 ha zemědělské půdy nebo 250 ha veškeré půdy. V roce 1919 byl přijat Zákon o pozemkové reformě, zvaný záborový,²⁷ který přinesl zahájení pozemkové reformy.²⁸

V projevech všech politických stran se objevilo heslo o potřebě odčinit Bílou Horu, které vycházelo ze stereotypu o „zrádné a cizácké šlechtě“. Šlechta, která se považovala za českou, se nažila zasahovat a bojovat proti agrární reformě. Hlavním cílem bylo zabránit jejímu ostrému provádění. Přední šlechtici se sešli v Praze ve Schwarzenberském paláci, kde se dohodli na založení obranné velkostatkářské organizace.²⁹

Členem této organizace mohl být pouze ten, kdo disponoval minimálně 100 ha zemědělské půdy nebo lesní půdy a byl „zcela loajální republice“, což se stalo zcela nepřijatelné pro německé šlechtice. Ti se rozhodli o vytvoření vlastní organizace pro boj o záchranu pozemkového majetku a lesů. Vznikly dvě skupiny s odlišnou oblastí působnosti: Svaz československých velkostatkářů a Svaz německých velkostatkářů (Verbander deutschen Grossgrundbesitzer in der Tschechoslovakei).³⁰

Český svaz dával přednost politické spolupráci s československým státem. Členové svazu si mysleli, že loajalitou dosáhnou shovívavosti. Německý svaz zastával konfrontační postoj a měl v úmyslu jakýmkoliv prostředky reformu napadat. Svaz československých a německých velkostatkářů spojovalo společné úsilí, aby „zachránili, co se zachránit dá.“

²⁴ František Udržal (1866-1938)- český politik, československý ministerský předseda a ministr národní obrany. V letech 1918- 1920 zasedal v Revolučním národním shromáždění. V roce 1937 ze zdravotních důvodů stáhl z veřejného života. Viz CHURÁŇ, Milan. *Kdo byl kdo v našich dějinách ve 20. století*. 1. vydání. Libri. Praha 1994, ISBN: 80-901573-5-5.

²⁵ KÁRNÍK, Zdeněk. *České země v éře první republiky 1918- 1938*: 1. díl. Vznik, budování a zlatá léta republiky. 2. vydání. Libri. Praha 2003, ISBN: 80-7277-195-7, s. 455

²⁶ Rudolf Bechyně (1881-1948)- český novinář a publicista, sociálně demokratický politik a ministr. V letech 1918-1920 zasedal v Revolučním národním shromáždění. V roce 1920 získal poslanecké křeslo v Národním shromáždění. Viz TOMEŠ, Josef a kol. *Český biografický slovník 20. století*. 1. díl: A-J. 1. vydání. Paseka. Praha a Litomyšl 1999, ISBN: 80-7185-245-7, s. 69.

²⁷ Jedná se o zákon č. 215/1919Sb. Zákon o zabránění velkého majetku pozemkového.

²⁸ KÁRNÍK, Zdeněk. *České země v éře první republiky 1918- 1938*: 1. díl. Vznik, budování a zlatá léta republiky. 2. vydání. Libri. Praha 2003, ISBN: 80-7277-195-7, s. 462

²⁹ GLASSHEIM, Eagle. *Urození nacionalisté: Česká šlechta a národnostní otázka v 1. polovině 20. století*. 1. vydání. Garamond. Praha 2012, ISBN: 978-80-7407-140-9, s. 94

³⁰ JELÍNKOVÁ, Dita. Transformace životní reality Alfonse Clary-Aldrigena v postimperálním světě: postoje, strategie, konsekvence. In HAZDRA, Zdeněk - HORČIČKA, Václav - ŽUPANIČ, Jan. (edd.) *Šlechta střední Evropy v konfrontaci s totalitními režimy 20. století*. 1. vydání. Ústav pro studium totalitních režimů. Praha 2011, ISBN:978-80-87211-52-6, s. 110

Vznikl tajný politický korupční fond, který byl podporován československým svazem. Byl využíván k ovlivňování českých politiků, kteří hlasovali v zájmu majitelů velkostatků. Tento fond financovali především němečtí šlechtici a zajišťoval finanční podporu pro členy českých politických stran.³¹

Rozkol mezi českými a německými velkostatkáři byl patrný už na začátku roku 1919. Němci stále doufali, že na základě Versailleského mírového jednání dosáhnou autonomie nebo nezávislosti. Německá šlechta věřila, že pohraničí, kde převážně žili Němci, nebude k Československu připojeno. Sudetští Němci se neidentifikovali jako menšina v Československu, ale jako Němci ve střední Evropě.³²

Na svém počátku roku 1919 měl československý svaz 249 členů a v roce 1922, kdy byla pozemková reforma v plném proudu, počet členů stoupl na 292. Působení svazu se soustřeďovalo na tři hlavní centra: na prezidenta Tomáše Garrigue Masaryka a jeho kancelář, ministerskou radu a Státní pozemkový úřad. Nejméně vstřícný k šlechtickým peticím byl Státní pozemkový úřad, který nebyl podřízený žádnému ministerstvu, ale byl přímo odpovědný Národnímu shromáždění, proto byl nezávislý ve svém rozhodování. Německý svaz se vydal nacionální cestou, po níž členové dospěli k agresivnějšímu nacionalismu. Až do roku 1921 jejich činnost probíhala paralelně s činností českého svazu, oba spolky posílaly petice Pozemkovému úřadu, prezidentu republiky a ministrům. Němečtí představitelé svazu nezapomínali na národní stránku pozemkové reformy. V roce 1922 sepsali petici, ve které stálo, že pozemková reforma představuje přímé porušení smlouvy o ochraně československých menšin, protože s příslušníky menšiny se zachází jinak než s příslušníky většiny.³³

I přes provedení pozemkové reformy si šlechta zachovala dobré ekonomické a sociální postavení, protože přerozdělování půdy bylo velmi zdlouhavé a komplikované. Šlechticům se podařilo udržet téměř polovinu svého majetku až do roku 1938.³⁴ Důsledky pozemkové reformy výrazně otřáslы myšlenkovým a ekonomickým světem šlechty v českých zemích. Formovala odmítavý postoj mnoha šlechtických rodin vůči novému režimu a znamenala

³¹ JELÍNKOVÁ, Dita. Transformace životní reality Alfonse Clary-Aldrigena v postimperiálním světě: postoje, strategie, konsekvence. In HAZDRA, Zdeněk - HORČIČKA, Václav - ŽUPANIČ, Jan. (edd.) *Šlechta střední Evropy v konfrontaci s totalitními režimy 20. století*. 1. vydání. Ústav pro studium totalitních režimů. Praha 2011, ISBN:978-80-87211-52-6, s. 110

³² DEJMEK, Jindřich a kol. *Zrod nové Evropy: Versailles, St. Germain, Trianon a dotváření politického mírového systému*. 1. vydání. Historický ústav. Praha 2011, ISBN: 978- 80- 7286—188-0, s. 257

³³ GLASSHEIM, Eagle. *Urození nacionalisté: Česká šlechta a národnostní otázka v 1. pol. 20. století*. 1. vydání. Garamond. Praha 2012, ISBN: 978-80-7407-140-9, s. 98

³⁴ GLASSHEIM, Eagle. *Genteel Nationalists: Nobles and Fascism in Czechoslovakia*. In URBACH, Karina. *European Aristocracies and the Radical Right 1918-1939*. 1. vydání. German historical institute London. London 2007, ISBN: 978-0-19-923173-7, s. 150

omezení finančních možností velkostatků. Podstata této reformy podle německy smýšlejících šlechticů znamenala cílené „odnárodnění“ německé půdy.³⁵

1.2. Šlechta ve 30. letech 20. století

Na počátku 30. let 20. století celá Evropa strádala v těžké hospodářské krizi. Ta přinesla rozvrat v Evropě, ale v Československu se zdálo, že odolávají politickému rozvratu. Vliv konzervativních tendencí přinesl krizi demokracii. Měnil se i postoj vůči české šlechtě, přinejmenším k šlechticům, kteří se sami považovali za Čechy. 30. léta nebyla zlatým věkem pro šlechtu, ale bylo to mnohem lepší období než 20. léta. Mnozí šlechtici vystoupili z defenzivy a vůči československému státu mohli nyní zaujmout podstatně příznivější postoj než v prvních letech republiky.³⁶

V československé pravici vzrůstal konzervatismus, který otevřeně souhlasil s fašistickým programem. Byl to důsledek hospodářské krize. S tím jak nabývala na síle pravice, získávala své někdejší postavení i česká šlechta. Jelikož v roce 1930 byla pozemková reforma téměř dokončena, šlechta už nepředstavovala pro stát takové nebezpečí. Ale šlechta se nezdála být dobrým politickým spojencem jak pro Československo, tak pro zahraničí. K rozhodující zkoušce jejich oddanosti došlo v září 1938, kdy se Československo v souvislosti se sudetskou krizí ocitlo v nebezpečí rozpadu.³⁷

S nástupem nacismu v Německu došlo k rozkolu mezi českou a německou šlechtou. Ten ještě víc prohloubila Runcimanova mise. Rozkol nastal nejen v politických názorech a národnostním smýšlení, ale i v pohledu na budoucnost. Čeští šlechtici spojili své osudy s osudem českého národa, němečtí šlechtici, vedení nadějí na revizi zásahů předchozího zřízení, spojili svou budoucnost s expandujícím nacistickým Německem.³⁸

Po neúspěšné Runcimamově misi a následném jednání Hitlera s Chamberlainem v Berchtesgadenu, byli českoslovenští občané, vláda i prezident ochotní bojovat za záchranu republiky. K boji za republiku se připojila i česká šlechta. „*V Českém rozhlase bylo vysíláno prohlášení, že se nedáme. K tomuto prohlášení se potom připojilo prohlášení šlechty za*

³⁵ JELÍNKOVÁ, Dita. Transformace životní reality Alfonse Clary-Aldrigena v postimperiálním světě: postoje, strategie, konsekvence. In HAZDRA, Zdeněk. HORČIČKA, Václav. ŽUPANIČ, Jan. (edd.) *Šlechta střední Evropy v konfrontaci s totalitními režimy 20. století*. 1. vydání. Ústav pro studium totalitních režimů. Praha 2011, ISBN:978-80-87211-52-6, s. 119

³⁶ GLASSHEIM, Eagle. *Urození nacionalisté: Česká šlechta a národnostní otázka v 1. pol. 20. století*. 1. vydání. Garamond. Praha 2012, ISBN: 978-80-7407-140-9, s. 141

³⁷ Tamtéž, s. 142

³⁸ HOŘEJŠ, Miloš. Šlechta a nacistická pozemková politika v českých zemích. In HAZDRA, Zdeněk - HORČIČKA, Václav - ŽUPANIČ, Jan. (edd.) *Šlechta střední Evropy v konfrontaci s totalitními režimy 20. století*. 1. vydání. Ústav pro studium totalitních režimů. Praha 2011, ISBN:978-80-87211-52-6, s. 178

republiku, které bylo předneseno Dr. Benešovi.“³⁹

Ernst G. Laudon se ve svém deníku zmínil o prvním prohlášení české šlechty ze dne 17. září 1938. „Vůdcem“ česky smýšlející šlechty se stal Zdenko Radslav Kinský.⁴⁰ Velkou roli sehrálo zklamání šlechty nad tím, jak selhal Runciman a jeho mise v Československu. Právě 17. září 1938 se dostavila na pražský Hrad delegace české šlechty, aby vyjádřila Benešovi svůj postoj k celistvosti československého státu. Tvořili ji zástupci rodů, kteří se považovali za české. Jednalo se o celkem dvanáct zástupců českých rodů, Jan Adolf z Lobkowitz, Zdenko Radslav Kinský, Zdeněk z Kolowrat, Rudolf Theobald Czernin, Leopold Sternberg z Častolovic, Weikhrd Colloredo- Mansfeld z Dobříše, Karel Parish z žambereckého panství, František Jindřich Dobrzenský, Hugo Strachwitz, Karel Belcredi. Text prohlášení sestavil Karel IV. kníže ze Schwarzenbergu a četl ho František Kinský.⁴¹

První prohlášení české šlechty znělo: „*Pane presidente, za těchto dnů všechny stavy a třídy našeho národa projevují svou vůli zabránit porušení starých hranic našeho státu. Proto i řada členů starých rodů naší vlasti nás pověřila, abychom se k Vám dostavili s podobným projevem. Věrnost k Českému státu, který naši předkové pomáhali budovati a po tisíc let udržeti, jest pro nás povinností tak samozřejmou, že jsme se rozmýšleli ji vysloveně zdůrazniti... Naše přání, aby staré hranice České koruny zůstaly neporušeny, vychází také ze starosti o budoucnost našich potomků i z pocitu odpovědnosti za svobodu a blaho českých Němců. Naši předkové vždy usilovali o dobrý poměr obou národů v zemi usazených, a tak i my toužíme po tom, aby i naši krajané německého jazyka mohli sdíleti s námi lásku k nedělitelné vlasti. Důvěřujeme, že se tak může státi. Zejména doufáme, že zásady křesťanské udrží v této zemi pořádek a vzdělanost... ujišťujeme, že jsme si vědomi svých zděděných povinností k vlasti a ke státu, který byl domovem našich předků a jehož stará práva jsme vždy chtěli a i dnes chceme hájiti.*“⁴²

Ernst G. Laudon prohlášení české šlechty ve svém deníku komentoval slovy: „*Zdá se,*

³⁹ MZA Brno, Rodinný archiv Laudonů Bystřice pod Hostýnem, inv. č. 877, kart. 30, Deník 13. 3. 1938- 26. 1. 1939, s. 61

⁴⁰ Zdenko Radslav Kinský (1896-1975) – dědic statku v Chlumci nad Cidlinou. V roce 1938 přijal návštěvu lord Runcimana a snažil se mu prezentovat politický postoj české aristokracie. V roce 1945 se účastnil protinacistického povstání. Po komunistickém puči byly statky v Chlumci a později zděděný Žďár nad Sázavou hrabatům Kinským zabaveny. Hrabě Radslav Kinský uprchl se třemi dětmi do ciziny a žil v západní Evropě. Jeho syn Václav Norbert převzal v roce 1989 restituovaný statek Chlumec nad Cidlinou. Viz MAŠEK, Petr. *Modrá krev*. Minulost a přítomnost 445 šlechtických rodů v českých zemích. 3. vydání. Mladá fronta. Praha 2003, ISBN: 80-204-1049-X, s. 129-133

⁴¹ KÁRNÍK, Zdeněk. *České země v éře první republiky 1918- 1938*: 1. díl. Vznik, budování a zlatá léta republiky. 2. vydání. Libri. Praha 2003, ISBN: 80-7277-195-7, s. 582

⁴² KÁRNÍK, Zdeněk. Česká národní aristokracie ve 20. století jako sociální vrstva? Úloha První republiky ve formování národní identity české aristokracie. In *Studie k sociálním dějinám č. 7*. Slezské muzeum v Opavě, Opava 2001, ISBN: 80-86224-24-4, s. 252

že Franzi Kinský, Radslav Kinský, Rudolf Czernin, Hugo Strachwitz stáli za Benešem a byli mu k dispozici. Myslím si, že každý by měl dělat, co chce. Myslím, že je ale škoda, že byla otevřená cesta k vytvoření nového státu na úkor starého hanzovního habsburského císařského Rakouska. Tento krok pro mě zůstane neobvyklý, ukazuje, jak může někoho ponížit. Tito lidé nebyli nikdy Rakušané a nebyla zde síla bránit se!⁴³ Tato slova nám ukazují, že Ernst G. Laudon byl i dvacet let po rozpadu Rakouska- Uherska stále věrný staré Habsburské monarchii. Byl německy smýšlející konzervativní šlechtic, který se až do své smrti nesmířil s rozpadem monarchie.

Právě německy smýšlející šlechta podporovala nacistické Německo, protože fašismus spojovala s konzervativní revolucí. V ní spatřovala starý řád a pořádek, jaký byl v Habsburské monarchii. Sudetští Němci sympatizovali s německou šlechtou a pozemkovou reformu chápali jako diskriminaci menšin v Československu.⁴⁴

V polovině 30. let 20. století dochází k radikalizaci názorů německé šlechty. Přijala myšlenky německého nacismu, z nichž vznikl tzv. národní socialismus.⁴⁵ Na příkladu Karla Schwarzenberga⁴⁶ a Karla Antona Rohana⁴⁷ můžeme sledovat dva rozdílné pohledy na československou politiku. Oba kritizovali frakcionářství a liberální demokracii. Stejně jako mnoho jiných šlechticů, oba našli korporativní a autoritativní aspekty atraktivní fašistické politiky. Rohan podporoval národní socialismus, zatímco Schwarzenberg byl přímým kritikem Hitlerovy rozpínavosti. Schwarzenberg byl stoupencem katolické církve, která spolupracovala se státem. Byl si vědom, že Československo potřebuje podporu tradičních vrstev proti německé expanzi, globálnímu kapitalismu a socialismu.⁴⁸

Rohan byl stoupencem konzervativní revoluce, která je v opozici demokracii. Byl

⁴³ MZA Brno, Rodinný archiv Laudonů Bystřice pod Hostýnem, inv. č. 877, kart. 30, Deník 13. 3. 1938- 26. 1. 1939, s. 61

⁴⁴ GLASSHEIM, Eagle. *Genteel Nationalists: Nobles and Fascism in Czechoslovakia*. In URBACH, Karina. *European Aristocracies and the Radical Right 1918-1939*. 1. vydání. German historical institute London. London 2007, ISBN: 978-0-19-923173-7, s. 151

⁴⁵ Národní socialismus- jedná se o krajně levicové ideologii, které se snaží spojit myšlenky socialismu a nacionalismu. Národní socialismus se hlásí k myšlenkám národního sebeurčení, boji proti kapitalismu, touze po centralismu a společnosti založené na vojenské hierarchii nebo k touze po „lidovém životě“. Viz ŽALOUDEK, Karel. *Encyklopedie politiky*. 3. vydání. Libri. Praha 2004, ISBN: 80-7277-209-0.

⁴⁶ Karel Schwarzenberg (1911-1986)- český spisovatel, heraldik a kníže z orlické větve rodu Schwarzenbergů. Bojoval proti nacismu a po komunistickém převratu v únoru 1948 odešel do exilu. Viz ČVANČARA, Jaroslav - HAZDRA, Zdeněk - VAJSKEBR, Jan. Naší ctí je věrnost- Konec druhé světové války v Evropě aneb Anabáze tří šlechticů v květnu 1945. In *Paměti a dějiny* 4, 2010, č. 2, s. 4-22, ISSN: 1802-8241.

⁴⁷ Karl Anton Rohan (1898-1975)- rakouský politický spisovatel a publicista. Byl fascinován italským fašismem, v roce 1938 podpořil anšlus Rakouska a následně vstoupil do NSDAP. Během druhé světové války pracoval ve zpravodajské službě. Viz MÜLLER, Guido. Rohan, Karl Anton Prinz. In *Neue Deutsche Biographie*. Band 21, Duncker und Humblot. Berlin 2003, ISBN: 3-428-11202-4, s. 760.

⁴⁸ GLASSHEIM, Eagle. *Genteel Nationalists: Nobles and Fascism in Czechoslovakia*. In URBACH, Karina. *European Aristocracies and the Radical Right 1918-1939*. 1. vydání. German historical institute London. London 2007, ISBN: 978-0-19-923173-7, s. 155

nadšený z nástupu Adolfa Hitlera, což pro něj bylo vítězství národního socialismu. Rohan věřil tomu, že nacismus přinese nový typ člověka a dojde k obnově starých elit, kam patřila i šlechta. Hitler ale přinesl totalitu a stát tyranů.⁴⁹

24. ledna 1939 se k audienci na Pražský hrad dostavila opět šlechtická delegace⁵⁰, aby vyslovila „*vůli plnění všechny své povinnosti*.“ Státní prezident Hácha⁵¹ byl ubezpečen, že tak činí i s ohledem na jeho osobu, neboť: „*víme dobře, za jakých okolností jste svolil ujmout se řízení našeho státu, a cítíme, že jestli Vás může posilovati při této práci, tedy mimo víru Božskou Prozřetelnost, je to důvěra všeho národa*.“⁵² Projev, který se nesl v podobném duchu jako ten z roku 1938, pak delegace uzavřela: „*Nemůžeme se zřítci naděje, že naši vlasti jsou souzeny lepší dny, ale necht' stane se cokoli, přidržíme se věrnosti, kterou jsme zavázáni vlasti svých předků*.“⁵³ Hácha toto prohlášení šlechty velice ocenil.

K úplnému rozdělení české šlechty došlo po vypuknutí druhé světové války. Část šlechty se pod nacistickým tlakem přihlásila k německé národnosti, druhá část zůstala věrná státnímu prezidentu Emilu Háchovi. Přihlášením se k české národnosti a jazyku česká šlechta nepřestala být šlechtou. Hrdě se ke svému původu hlásila a smysl své existence spatřovala ve službě národu a vlasti. Eliášova⁵⁴ protektorátní vláda v září 1939 zrušila zákony zakazující používání šlechtických titulů. Kromě titulů ale šlechta nic jiného nedostala. Okupanti přihlášení šlechty k české národnosti samozřejmě nepřehlédli. Na mnoha panstvích uvalili vnucenou správu a mnoho šlechticů za odboj poslali do koncentračních táborů, z nichž se

⁴⁹ GLASSHEIM, Eagle. Genteel Nationalists: Nobles and Fascism in Czechoslovakia. In URBACH, Karina. *European Aristocracies and the Radical Right 1918-1939*. 1. vydání. German historical institute London. London 2007, ISBN: 978-0-19-923173-7, s. 156

⁵⁰ Šlechtická delegace byla podobná jako v září 1938. K prezidentu Háchovi přišli: František Kinský, Jan Lobkowitz, Karel Schwarzenberg, Zdeněk Radslav Kinský, Karel Parish, Rudolf Czernin, Leopold Sternberg, Hugo Strachwitz, Karel Belcredi, Jiří Sternberg, Jan Pálffy a Jindřich Dobrzenský. Viz HAZDRA, Zdeněk. *Šlechta v době Mnichova 1938 a za druhé světové války*. In KNOZ, Tomáš - DVOŘÁK, Jan. (ed.) *Šlechta v proměnách věků*. 1. vydání. Matice moravská. Brno 2011, ISBN: 978-80-86488-71-4, s. 237

⁵¹ Emil Hácha (1872- 1975)- právník a prezident tzv. druhé republiky (1938-1939). Po vytvoření Protektorátu Čechy a Morava nacistickým Německem 15. března 1939 se stal protektorátním státním prezidentem. Po atentátu na Reinharda Heydricha, který provedli v květnu 1942 českoslovenští výsadkáři, byl využíván jako symbol „protektorátního vlastenectví v rámci Německé říše“. 13. května 1945 byl na příkaz Václava Noska zatčen a dopraven do vězeňské nemocnice na Pankráci, kde 27. června 1945 zemřel. Viz PASÁK, Tomáš. *JUDr. Emil Hácha: 1938- 1945*. 1. vydání. Horizont. Praha 1997, ISBN: 80-7012-088-6.

⁵²HAZDRA, Zdeněk. *Šlechta v době Mnichova 1938 a za druhé světové války*. In KNOZ, Tomáš - DVOŘÁK, Jan. (ed.) *Šlechta v proměnách věků*. 1. vydání. Matice moravská. Brno 2011, ISBN: 978-80-86488-71-4, s. 237

⁵³ Tamtéž, s. 237

⁵⁴ Alois Eliáš (1890-1942)- český voják, politik, účastník domácího odboje za druhé světové války a předseda protektorátní vlády v letech 1939- 1941. V roce 1940 uvažoval o emigraci, ale cesta z protektorátu se po obsazení Balkánu Němci uzavřela. Eliáš udržoval kontakt s exilovou vládou Edvarda Beneše. Po příjezdu Heydricha do Prahy 27. září 1941 byl zatčen. Příprava na jeho proces probíhala ještě před příjezdem Heydricha do Prahy. 19. června 1942 byl v době heydrichiády zastřelen na příkaz říšského vůdce Himmlera v Praze-Kobylisích. Viz TOMÁŠEK, Dušan - KVAČEK, Robert. *Generál šel na smrt: životní příběh Aloise Eliáše*. 3. vydání. Pražská vydavatelská společnost a Epoque. Praha 2007, ISBN: 978-80-7250-427-5 nebo GEBHART, Jan – KUKLÍK, Jan. *Velké dějiny zemí Koruny české*. Svazek XV. b 1938-1945. 1. vydání. Paseka. Praha a Litomyšl 2004, ISBN: 978-80-7185-835-5, s. 50

někteří už nevrátili.⁵⁵

Nacisté zaváděli v Protektorátu Čechy a Morava vnučené správy na panství. Později se ale ukázalo, že rychlejší a efektivnější bylo získávání velkých vlastnických celků, tedy statků státních, církevních a šlechtických. Za velkostatky zabavené ve prospěch Třetí říše i prostřednictvím vnučených správců se majitelé nedočkali žádné finanční náhrady a navíc byli ze svých majetků odstraněni. Mnozí z německých šlechticů z Čech a Moravy si od nacistické okupace slibovali materiální výhody, které se ale nenaplnily.⁵⁶

Nacisté potřebovali získat šlechtu na svou stranu, především kvůli jejímu majetku a kontaktům. Proto probíhaly přesvědčovací akce Gestapa a vrchních zemských radů, které si kladly za cíl přimět řadu příslušníků české šlechty k přestupu k německé národnosti. Šlechta, která přijala německou příslušnost anebo měla alespoň německý původ, měla být využívána pro postupnou germanizaci Čech a Moravy.⁵⁷

Během německé okupace českou šlechtu, stejně jako mnoho jiných Čechů, postihla konfiskace a věznění. Nacistická hrozba v Československu byla zkouškou národní loajality jak českých, tak německých šlechticů. Během války a po ní obě tyto skupiny na svůj nacionalismus těžce doplatily.⁵⁸

Válka zničila staré elity, zesílila státní kontrola nad hospodářstvím a vyhnala miliony lidí z domovů, což umožnilo vzestup komunistického režimu ve střední a východní Evropě. Většina německých šlechticů uprchla nebo byla do konce roku 1946 vyhnána. Čeští šlechtici poté, co upevnili svou moc komunisté v roce 1948, přišli o svůj zbytek pozemků a opustili Československo. Ti šlechtici, kteří po nástupu komunistů zůstali v Československu, byli perzekuováni.⁵⁹ V roce 1948 česká šlechta přestala jako odlišná sociální skupina existovat.⁶⁰

⁵⁵ HAZDRA, Zdeněk. Šlechta v době Mnichova 1938 a za druhé světové války. In KNOZ, Tomáš - DVOŘÁK, Jan. (edd.) *Šlechta v proměnách věků*. 1. vydání. Matice moravská. Brno 2011, ISBN: 978-80-86488-71-4, s. 241

⁵⁶ HOŘEJŠ, Miloš. Šlechta a nacistická pozemková politika v českých zemích. In HAZDRA, Zdeněk - HORČIČKA, Václav - ŽUPANIČ, Jan. (edd.) *Šlechta střední Evropy v konfrontaci s totalitními režimy 20. století*. 1. vydání. Ústav pro studium totalitních režimů. Praha 2011, ISBN:978-80-87211-52-6, s. 187

⁵⁷ NĚMEC, Petr. Česká a moravská šlechta v letech nacistické okupace. In *Dějiny a současnost*. 1, r. 15, 1993, s. 29

⁵⁸ GLASSHEIM, Eagle. *Urození nacionalisté*. Česká šlechta a národnostní otázka v 1. pol. 20. století. 1. vydání. Garamond. Praha 2012, ISBN: 978-80-7407-140-9, s. 225

⁵⁹ Tématu o perzekuci šlechty po roce 1948 se věnuje VOTÝPKA, Vladimír. *Návraty české šlechty*. 1. vydání. Praha a Litomyšl 2000, ISBN: 80-7185-327-5, VOTÝPKA, Vladimír. *Paradoxy české šlechty*. 1. vydání. Dokořán. Praha 2005, ISBN: 80-7363-039-7 a VOTÝPKA, Vladimír. *Příběh y české šlechty*. 1. vydání. Mladá fronta. Praha 1995, ISBN: 80-204-0529-1.

⁶⁰ GLASSHEIM, Eagle. *Genteel Nationalists: Nobles and Fascism in Czechoslovakia*. In URBACH, Karina. *European Aristocracies and the Radical Right 1918-1939*. 1. vydání. German historical institute London. London 2007, ISBN: 978-0-19-923173-7, s. 160

2. Rod Laudonů

Rod Laudonů je údajně skotského⁶¹ původu, ale již v 15. století je o rodu zmínka v Livonsku, dnešním Lotyšsku. První předek rodu je Gotthard Johann Laudon, který žil v letech 1622- 1708. Gotthard Johann Laudon byl majitelem panství Totzten v Litvě. Měl dva syny, kteří založili dvě nové linie rodu. Starší livonskou linii založil Johann Gideon, který žil v letech 1669-1745. Byl švédským kapitánem, který žil na Litvě, v Pomořanech a v Berlíně. Druhou větev, moravskou, založil mladší Otto Gerhard, žijící v letech 1673-1732, který byl sloužícím vojákem ve švédském, polském a posléze i v ruském vojsku.⁶²

Syn Otto Gerharda, Gideon Ernst Laudon, žijící v letech 1717- 1790, vstoupil v mládí do carského vojska. Po vstupu do carské armády se jeho pluk v letech 1733- 1735 zúčastnil války o polské dědictví. S poměry v carské armádě ale nebyl spokojený, a proto vstoupil do služeb Habsburků a byl včleněn do pandurského pluku barona Trencka.⁶³ Řádění Trenckového pluku mu nevyhovovalo, tak ho opustil a sloužil jako hejtman na hranicích Chorvatska.⁶⁴

1. května 1744 získal post velitele jedné setiny rakouské armády. První generálovou prohrou byl útok na Prusy u Lovosic. Laudon se musel stáhnout, protože Prusové měli strategickou výhodu a dokázali se ubránit. I přes tuto prohru si získal náklonnost nejvyššího velitele Karla Lotrinského. V srpnu 1757 byl povýšen na generálmajora. Jeho úspěchy se dostavily se zahájením sedmileté války. Stal se jedním z největších vojevůdců 18. století.⁶⁵

V roce 1759 byl spolu se svým bratrem Johannem Reinholdem povýšen do stavu svobodných pánů. Později se stal vojenským velitelem na Moravě, účastnil se války o dědictví bavorské, ale hlavně žil v ústraní na svém statku v Hadersdorfu u Vídně.⁶⁶ Mnoho úspěchů mu přinesla až turecká válka (1788-1789), v níž dobyl část Bosny a Srbska. Kvůli hrozícímu

⁶¹ O skotském původu viz MZA Brno, Rodinný archiv Laudonů Bystřice pod Hostýnem, inv. č. 968, kart. 36, Potvrzení skotského původu rodu Laudonů nebo inv. č. 969, kart. 36, Výpisky a opisy k údajnému skotskému původu rodu Laudonů

⁶² MAŠEK, Petr. *Modrá krev: Minulost a přítomnost 445 šlechtických rodů v českých zemích*. 3. vydání. Mladá Fronta, Praha 2003, ISBN: 80-204-1049- X, s. 194

⁶³ František, svobodný pán Trenck, žil v letech 1711- 1749. Byl vojenským velitelem. V roce 1729 vstoupil do uherského pěšího pluku. Po odmítnutí v habsburské armádě bojoval ve službách ruské carevny proti Turkům. V roce 1745 ale urazil generála Löwenwalda a byl odsouzen k trestu smrti. Rozsudek byl nakonec zmírněn na doživotní vězení. Později mu bylo umožněno svobodně bydlet v Brně, kde v roce 1749 zemřel. Viz PERNES, Jiří - FUČÍK, Josef - HAVEL, Petr. *Pod císařským praporem: Historie habsburské armády 1526- 1918*. 1. vydání. Elka Press. Praha 2003, ISBN: 80-9027-45-5-2.

⁶⁴ MAŠEK, Petr. *Modrá krev: Minulost a přítomnost 445 šlechtických rodů v českých zemích*. 3. vydání. Mladá Fronta, Praha 2003. ISBN: 80-204-1049- X, s. 194

⁶⁵ BĚLINA, Pavel. *Generál Laudon: Život ve službách Marie Terezie a Josefa II*. 1. vydání. Panorama, Praha 1993, ISBN: 80- 7038- 216- 3

⁶⁶ Po vítězném tažení proti Turkům v roce 1779 získal polní maršál Ernst Gideon von Laudon zámek a dal mu jeho současný název. V 18. století probíhala přestavba hradu Laudon, během které získal dnešní podobu. Tento hrad je historickou památkou, protože je to jediný vodní hrad ve Vídni.

konfliktu s Pruskem odjel Gideon Ernst Laudon do Nového Jičína, kde ho postihl záchvat třesavky. 14. července 1790 podlehl následkům nemoci. Jeho ostatky byly převezeny do vídeňského Hadersdorfu.⁶⁷

Gideonův bratr Johann Reinhold měl dva syny, Ottu, žijícího v letech 1764-1829, jehož linie již vymřela, a Johanna Ludwiga Alexandra, žijícího v letech 1767- 1822, císařského rakouského důstojníka, který jako generál bojoval proti Napoleonovi. Jeho syn Olivier, žijící v letech 1795-1881, získal pro rod moravský statek a zámek Bystřice pod Hostýnem. Panství získal jako dědictví po hrabatech Wegerských del'Abate v roce 1804.⁶⁸

Velký úspěch v chovu ovcí a koní v Bystřici dosáhl jeho syn Ernst Olivier, který žil v letech 1832- 1915. Dalšími majiteli zámku a panství Bystřice pod Hostýnem byli Remigius Olivier, žijící v letech 1857-1902 a jeho syn Ernst Gideon.⁶⁹

V 19. století působil na zámku Bystřice pod Hostýnem známý malíř Hanuš Schwaiger,⁷⁰ který vyzdobil některé zámecké interiéry. V zámeckém parku baroni Laudonové umístili sochu generála Gideona Laudona, svého slavného příbuzného.⁷¹ Nachází se zde i rodinný hřbitov Laudonů, potomků generála a polního maršála Gideona Ernsta Laudona. Na hřbitově se nachází novogotická pohřební kaple, kterou pro Laudony navrhl vídeňský architekt Karel Mayreder.⁷² Kaple neslouží jako hrobka. V interiéru se nachází barevný triptych od malíře Hanuše Schwaigera. Na hřbitově nalezneme hroby svobodných pánů Laudonů, ale i hroby jejich příbuzných z jiných šlechtických rodů např. Troyerů, Seilernů, Vossů či Bretonů. Na hřbitově je umístěn i skromný hrob posledního majitele panství, svobodného pána Ernsta Gideona. V kapli jsou umístěny mramorové náhrobní desky Laudonů zemřelých převážně po druhé světové válce a v nedávné době. Zámek i kaple jsou dnes majetkem města Bystřice pod Hostýnem.⁷³

⁶⁷ MAŠEK, Petr. *Modrá krev: Minulost a přítomnost 445 šlechtických rodů v českých zemích*. 3. vydání. Mladá Fronta, Praha 2003. ISBN: 80-204-1049- X, s. 194

⁶⁸ ŠTĚPÁNEK, Jan. *Laudonský hřbitov s náhrobky členů rodu von Laudon*. 14. května 2009 [cit. 2013-9-23]. URL: <http://www.hrady.cz/wnd_show_text.php?tid=24499>

⁶⁹ MAŠEK, Petr. *Modrá krev: Minulost a přítomnost 445 šlechtických rodů v českých zemích*. 3. vydání. Mladá Fronta, Praha 2003. ISBN: 80-204-1049- X, s. 194

⁷⁰ Hanuš Schwaiger žil v letech 1854- 1912 a pocházel z židovské rodiny. Byl českým malířem, grafikem a pedagogem. 19. září 1899 císařským dekretem byl jmenován mimořádným profesorem technického kreslení na právě založené České vysoké škole technické v Brně. Byl blízkým přítelem Tomáše Garrigue Masaryka.

⁷¹ MAŠEK, Petr. *Modrá krev: Minulost a přítomnost 445 šlechtických rodů v českých zemích*. 3. vydání. Mladá Fronta, Praha 2003. ISBN: 80-204-1049- X, s. 195

⁷² Karl Mayreder (1856- 1935)- byl rakouským architektem, který v letech 1872-1877 studoval na Technické univerzitě ve Vídni. Byl členem Rakouské asociace inženýrů a architektů. Viz BRANDSTETTER, Jutta. *Karl Mayreder*. Architektenlexikon. Architekturzentrum Wien. 29. Januar 2009 [cit. 2014- 2- 8]. URL: <<http://www.architektenlexikon.at/de/395.htm>>

⁷³ ŠTĚPÁNEK, Jan. *Laudonský hřbitov s náhrobky členů rodu von Laudon*. 14. května 2009 [cit. 2013-9-23]. URL: <http://www.hrady.cz/wnd_show_text.php?tid=24499>

2.1. Ernst Gideon Laudon

Ernst Gideon Laudon se narodil 3. července 1886 v Bystřici pod Hostýnem. Jeho otec byl Remigius Olivier Laudon, velkostatkář v Bystřici pod Hostýnem, který pocházel z rodu Ernsta Laudona a Henritty, rozené ze Seilernů.⁷⁴ Jeho matka byla Alice, dcera Eugena hraběte z Vossů v Sossové a v Meklenburku a jeho manželky Elišky, rozené hraběnky Szapary.⁷⁵

Ernst Gideon Laudon se oženil 17. dubna 1918 s Vilémou Thun-Hohenstein, která se narodila 11. prosince 1892. Její otec byl Jaroslav Thun-Hohenstein, velkostatkář v Kvasicích a matka Marie Chotková.⁷⁶ Ernst Gideon Laudon spolu se svou ženou Vilémou měl tři děti, dceru Marii- Alici, která se narodila 7. července 1919 a dva syny. První Alexander, který se narodil 1. listopadu 1920 a druhý byl Gideon, narozený 23. prosince 1923.⁷⁷

5. září 1914 Galeatius hrabě Thun-Hohenstein, velmistr řádu maltézských rytířů, Ernsta Gideona Laudona jmenoval ve Vídni čestným rytířem řádu.⁷⁸ Během svého života se věnoval a zajímal genealogii⁷⁹ svého rodu. Dále si v letech 1924-1929 a 1936-1940 psal osobní deníky. Do deníku z roku 1936 si poznamenal, co ho k psaní deníků vedlo: „*Chtěl bych prodloužit dobu, budu se snažit mou rukou v krátkých záznamech poznamenat všechny události, co se udály, a budu se snažit doplnit je mými prožitky. Tato kniha by měla být o tom, co všechno se událo den po dni, co musí být zapsáno nebo nutně zaznamenáno.*“⁸⁰

Ernst Gideon Laudon byl posledním majitelem statku a zámku v Bystřici pod Hostýnem. Postupně se dostával do finančních problémů, které ho donutily v roce 1924 prodat Hadersdorf v Dolních Rakousech.⁸¹

V důsledku pozemkové reformy, nestabilního hospodářství a v důsledku dluhů byl Ernst Gideon Laudon donucen v roce 1931 prodat i statek v Bystřici pod Hostýnem. Část koupilo Olomoucké biskupství a další část město. Město svou část ale později prodalo Ministerstvu národní obrany, které si zde vytvořilo sklad léčiv pro armádu. Po prodeji statku

⁷⁴ MZA Brno, Rodinný archiv Laudonů Bystřice pod Hostýnem, inv. č. 1043/1, kart. 37, Rodný a křestní list ze dne 4. prosince 1920

⁷⁵ Tamtéž, Rodný a křestní list ze dne 4. prosince 1920

⁷⁶ Tamtéž, Oddací list Ernsta Gideona Laudona a Vilémy Laudonové

⁷⁷ MZA Brno, Rodinný archiv Laudonů Bystřice pod Hostýnem, inv. č. 923, kart. 33, Rodokmen rodu Laudonů

⁷⁸ MZA Brno, Rodinný archiv Laudonů Bystřice pod Hostýnem, inv. č. 863, kart. 28, Originální listina z roku 1914

⁷⁹ Genealogický vývod rodiny Laudonů viz MZA Brno, Rodinný archiv Laudonů Bystřice pod Hostýnem, inv. č. 923, kart. 33, Rodokmen rodu Laudonů

⁸⁰ MZA Brno, Rodinný archiv Laudonů Bystřice pod Hostýnem, inv. č. 873, kart. 29, Deník 1. 1. – 25. 8. 1936, 1. ledna 1936, s. 1

⁸¹ Po vítězném tažení proti Turkům v roce 1779 získal polní maršál Ernst Gideon von Laudon zámek a dal mu jeho současný název. V 18. století probíhala přestavba hradu Laudon, během které získal dnešní podobu. Tento hrad je historickou památkou, protože je to jediné vodní hrad ve Vídni.

v Bystřici pod Hostýnem se přestěhoval do Žďánic, kde žil v pronajaté vile.⁸²

Od roku 1939 byl Ernst Gideon Laudon vedoucím skupiny NSDAP ve Žďánicích. Dochovala se korespondence s pracovními úřady, se kterými vyřizoval potvrzení překážek bránících pracovnímu nasazení občanů ze Žďánic a okolí ve válečné výrobě. Dále řešil problémy spojené se zásobováním a daněmi. Ernst Gideon Laudon zemřel na záškrť v roce 1944.

Synové Ernsta Gideona rozdělili rod do dvou větví. Starší větev byla v osobě barona Alexandra adoptována baronem Franzem von der Vorst-Gudenau- Mirbach, který žil v letech 1878-1952. Alexandr přijal jméno Laudon-Vorst-Gudenau. Mladší syn, Gideon si ponechal příjmení Laudon.⁸³

⁸² K přestěhování do Žďánic viz MZA Brno, Rodinný archiv Laudonů Bystřice pod Hostýnem, inv. č. 884, kart. 30, Pronájem vily dr. Erwina Seidla ve Žďánicích Ernstu Gideonu Laudonovi

⁸³ MAŠEK, Petr. *Modrá krev*: Minulost a přítomnost 445 šlechtických rodů v českých zemích. 3. vydání. Mladá Fronta, Praha 2003. ISBN: 80-204-1049- X, s. 195

3. Rok 1937

Největší událostí tohoto roku byla bezesporu smrt bývalého prezidenta Československé republiky Tomáše Garrigue Masaryka. Struktura celé kapitoly vychází z deníkových zápisů Ernsta Gideona Laudona. V roce 1937 sice probíhala v Československu vládní krize, kterou se ale Ernst G. Laudon nezabýval. Deníky z roku 1937 jsou typickými osobními vzpomínkami na každodenní život rodiny. Nalezneme v nich popis každodenní činnosti Ernsta G. Laudona. V denících se objevují pouze drobné zmínky o politických událostech, ty však nekomentuje ani nehodnotí. Ernst G. Laudon ve svém deníku z roku 1937 komentuje pouze dvě události, a to smrt a státní pohřeb Tomáše Garrigue Masaryka.

3. 1. Smrt a pohřeb prezidenta Tomáše Garrigue Masaryka

Tomáš Garrigue Masaryk se narodil 7. března 1850 v Hodoníně ve smíšené moravsko-slovenské rodině. Byl prvním prezidentem Československé republiky, která vznikla 28. října 1918. Do čela Československé republiky byl zvolen celkem čtyřikrát. I přes vysoký věk se mu dařilo překonávat časté nemoci. Bohužel od května 1934 se jeho zdravotní stav prudce zhoršoval.

V roce 1935 se konaly prezidentské volby, ve kterých byl znovu zvolen T. G. Masaryk. Sám se k volbám vyjádřil takto: „*Nenuťte mne k tomu. Budete se musit s tím smířit. Zvolte si prezidenta, který bude v pořádku. Již dříve jsem měl úřad složit, tak to nejde, Prosím Vás, zprostřete mne té funkce. Nemohu dělat figuranta. Člověk nezdravý má nezavázet.*“⁸⁴ Stejnými slovy T. G. Masaryk 14. prosince 1935 abdikoval na funkci prezidenta republiky. Za svého nástupce v prezidentském úřadě doporučil Edvarda Beneše.⁸⁵

Odchod T. G. Masaryka z funkce prezidenta Československé republiky těžce a velmi psychicky zapůsobil na občany. Masarykův pobyt se zúžil na milované Lány, které mu Edvard Beneš přenechal. Beneš se totiž necítil dobře na zámcích ani v přepychovém bytě hlavy státu na Hradčanech. Beneš svým domovem nazýval nevelkou buržoazní vilu, kterou si nechal postavit v Sezimově Ústí, kde rád vykonával svou oblíbenou činnost, zahradničení.⁸⁶

Poté, co T. G. Masaryk abdikoval na funkci prezidenta, jeho zdravotní stav se stabilizoval. V letech 1936-1937 ho v několika měsících zarmoutila ztráta několika významných osobností, které sehrály významnou roli v jeho životě, byť to byla hlavně role

⁸⁴ SOUBIGOU, Alain. *Tomáš Garrigue Masaryk*. 1. vydání. Paseka. Praha a Litomyšl 2004, ISBN: 80-7185-679-7, s. 365

⁸⁵ HROMÁDKA, Josef. *Masaryk*. 1. vydání. L. Marek. Brno 2005, ISBN: 80-86263-58-4, s. 20

⁸⁶ KLIMEK, Antonín. *Velké dějiny země Koruny české*. Svazek XIV. 1929-1938. 1. vydání. Paseka. Praha a Litomyšl 2002, ISBN: 80-7185-425-5, s. 465

protivníků. Zemřel Jan Herben, Karel Kramář, Josef Pekař nebo František Xaver Šalda.⁸⁷

Na začátku roku 1937 prodělal bronchitidu. V tu dobu mu bylo 87 let a byl velmi svěžím starým pánem. Neustále se zajímal o planoucí rukopisné boje nebo si nechával předčítat knihy. V noci z 1. na 2. září 1937 však T. G. Masaryka nečekaně postihl ve spánku těžký záchvat. Šlo o další mozkovou příhodu, která ale byla horší než v roce 1934. Jeho stav byl velmi vážný, i když již třetí oficiální lékařská zpráva konstatovala „obrat k lepšímu.“⁸⁸

Po této příhodě se do Lán sjížděly lékařské kapacity, členové rodiny, ministerský předseda Milan Hodža, prezident Edvard Beneš se svou ženou Hanou nebo další slavní představitelé Československé republiky. 3. září 1937 navštívil zámek lánský vikář Josef Svátek a primas kardinál Kašpar zaslal Masarykově rodině telegram s přáním brzkého uzdravení. Celá republika čekala, jak se bude stav T. G. Masaryka vyvíjet. Dokonce i židovská obec vydala pokyn, aby se za něj konaly v pražských synagogách prosebné bohoslužby. Lidé věřili ve zlepšení zdravotní stavu T. G. Masaryka i lékař se domníval, že se jeho stav zlepšuje. Byl to ale omyl. Příští den večer bylo zjištěno silné zhoršení činnosti plic, objevily se přeryvy v dýchání. Lékaři objevili novou poruchu mozku a prodloužené míchy, nakonec 10. září 1937 upadl do bezvědomí.⁸⁹

Od 11. září 1937 až do své smrti o sobě nevěděl, byl velmi klidný a už netrpěl. 13. září 1937 ve 21 hodin došlo k dalšímu útoku nemoci, který se projevoval značným zrychlením dýchání a slábnutím činnosti srdce. T. G. Masaryk zemřel 14. září 1937. Tuto smutnou zprávu novinářům oznámil jeho syn Jan Masaryk ve 4 hodiny ráno.⁹⁰

Ernst G. Laudon si o smrti T. G. Masaryka do svého deníku poznamenal: „*Dnes v 03:25 hodin zemřel Tomáš Garrigue Masaryk. Zemřel ve městě Lány. Ukázalo se, že měl drobnou mrtvici, kterou lékaři objevili včas, ale už se nemohl úplně uzdravit. Později chytit zánět a neměl se svými 87 roky žádnou sílu na přežití.*“⁹¹

Informace o smrti bývalého prezidenta se objevily ve všech novinách a v rozhlase. Dle deníkových zápisů Ernsta G. Laudona, byl 14. září 1937 v Československé republice vyhlášen státní smutek a všechny školy byly uzavřeny. Tato smutná zpráva zasáhla všechny občany republiky. Pro ně byl T. G. Masaryk velkou osobností, ale hlavně prezident „osvoboditel“.

⁸⁷ KÁRNÍK, Zdeněk. *Malé dějiny československé*. 1. vydání. Dokořán. Praha 2008, ISBN: 978-80-7363-146-8, s. 315

⁸⁸ KLIMEK, Antonín. *Velké dějiny země Koruny české*. Svazek XIV. 1929- 1938. 1. vydání. Paseka. Praha a Litomyšl 2002, ISBN: 80- 7185-425-5, s. 467

⁸⁹ OLIVOVÁ, Věra. *Dějiny první republiky*. 1. vydání. Karolinum. Praha 2000, ISBN: 80- 7184- 791- 7, s. 219

⁹⁰ SOUBIGOU, Alain. *Tomáš Garrigue Masaryk*. 1. vydání. Paseka. Praha a Litomyšl 2004, ISBN: 80-7185-679-7, s. 365

⁹¹ MZA Brno, Rodinný archiv Laudonů Bystřice pod Hostýnem, inv. č. 876. kart. 29. Deník 17. 5. 1937- 21. 2. 1938, s. 82

Státní pohřeb bývalého prezidenta se konal 21. září 1937. „*Kolem 10 hodiny jsem se posadil za svůj stůl, pustil jsem si rádio, ve kterém vysílali státní pohřeb prezidenta T. G. Masaryka. Státní pohřeb se konal v Praze, kam bylo tělo prezidenta převezeno.*“⁹² Den před pohřbem se vytvářely hloučky lidí na chodnících, aby mohly naposledy pozdravit svého prezidenta. Brzy ráno začali obyvatelé Prahy se smuteční výzdobou budov a celých ulic. Na Wilsonově nádraží se chystala vlaková souprava, která měla odvést ostatky prezidenta na místo jeho posledního odpočinku do Lán.⁹³

V půl desáté začal na Pražském hradě, za zvuku zvonů katedrály sv. Víta, smuteční obřad. Kolem desáté hodiny pronesl smuteční projev prezident Edvard Beneš. V textu Beneš připomínal Masarykovy ideály a skutky. Celý projev zakončil slovy: „*Věrní zůstaneme*“.⁹⁴ Po jeho projevu se začal řadit smuteční průvod, který se kolem jedenácté hodiny vydal do zaplněných ulic Prahy. V čele průvodu jel na koni generál Syrový, za ním pochodovali vojáci s vojenskými prapory, oddíly legionářů a sokolů. Za nimi táhlo spřežení šesti koní dělostřeleckou lafetu, na níž spočívala rakev zahalená státní vlajkou s ostatky T. G. Masaryka.⁹⁵

Průběh celého pohřbu vysílal rozhlas⁹⁶ po celé republice. Ernst G. Laudon rád poslouchal rádio, ale tento den se mu vysílání nelíbilo: „*Poslouchat toto vysílání mě velmi otravuje. Ne, že bych nechápal všechny ceremonie okolo, ale co nemohu pochopit je to, proč není církevní pohřeb.*“⁹⁷ Ernst G. Laudon byl věřící člověk, a proto nemohl pochopit, proč je prezidentův pohřeb, jak si sám zapsal, „*takové divadlo*“. Nechápal, proč nebyl pouze církevní pohřeb, na kterém by byla pronesena mše za zemřelého. „*Rakev leží na náměstí za kostelem a dá se říct, že jde o velkou oslavu. Nechápu, proč se to děje bez církevního obřadu.*“⁹⁸ O pohřbu ve svém deníku pokračoval: „*Samo osobě toto představení trvalo až 7 hodin do večera.*“⁹⁹

Po skončení pohřbu byly Masarykovy ostatky převezeny do Lán, kde vykonal rodinný

⁹² MZA Brno, Rodinný archiv Laudonů Bystřice pod Hostýnem, inv. č. 876. kart. 29. Deník 17. 5. 1937- 21. 2. 1938, s. 83

⁹³ KÁRNÍK, Zdeněk. *Malé dějiny československé*. 1. vydání. Dokořán. Praha 2008, ISBN: 978-80-7363-146-8, s. 316

⁹⁴ SOUBIGOU, Alain. *Tomáš Garrigue Masaryk*. 1. vydání. Paseka. Praha a Litomyšl 2004, ISBN: 80-7185-679-7, s. 366

⁹⁵ BUDAŘ, Vlastimil. *Pohřeb T. G. Masaryka*. In Jihočeský speciál 10/ 2002, 24. října 2013. [2013-10-24]. URL: <<http://jhspecial.webpark.cz/pohrebtgm.htm>>

⁹⁶ Celý rozhlasový přenos viz video archiv Českého rozhlasu. 21. 12. 2011. [cit. 2013-10-29]

URL: <http://www.rozhlas.cz/historie/zpravy/_zprava/prohlednete-si-rozhlasovy-scenar-masarykova-pohrbu--993155>

⁹⁷ MZA Brno, Rodinný archiv Laudonů Bystřice pod Hostýnem, inv. č. 876. kart. 29. Deník 17. 5. 1937- 21. 2. 1938, s. 85

⁹⁸ Tamtéž, s. 86

⁹⁹ Tamtéž, s. 87

obřad kazatel jednoty bratrské František Urbánek. Celá republika byla zahalená do smutku. „*Smutek není pouze v Praze, ale i na všech místech skoro po celé zemi.*“¹⁰⁰. V den státního pohřbu byly školy opět uzavřené. Rodina Laudonových ale smutek nesdílela. Celý den se členové rodiny bavili a dělali aktivity, jako by to byl běžný den. „*Před jídlem, jelikož jsou děti doma, protože jsou školy uzavřeny, jsme byli na zahradě s našimi psy. Se svými chlapci jsme hráli tenis a fotbal.*“¹⁰¹

Ernst G. Laudon celý státní pohřeb T. G. Masaryka ve svém deníku odsoudil, protože měl jiné názory na prezidenta „osvoboditele“, než většina lidí v Československu: „*Masaryk byl pro místní velký národní muž a hlavní zakladatel tohoto státu, ale pro mě, už dříve to byl zrádce císaře a starého Rakouska. Kéž by mu byly některé chyby odpuštěny.*“¹⁰² Nemohl Masarykovi odpustit, že se v roce 1918 zasloužil o rozpad Habsburské monarchie.

¹⁰⁰ MZA Brno, Rodinný archiv Laudonů Bystřice pod Hostýnem, inv. č. 876. kart. 29. Deník 17. 5. 1937- 21. 2. 1938, s. 86

¹⁰¹ Tamtéž, s. 88

¹⁰² Tamtéž, s. 82

4. Rok 1938

Československo se prakticky od roku 1933 nacházelo ve stavu bezprostředního ohrožení nacistickým Německem. Mnohé naznačovalo, že „československá otázka“ bude pod Hitlerovým tlakem vyřešena velmi brzy. V důsledku ohrožení země byly vytvořeny plány na ochranu země. První počítal především s vybudováním motorizovaných jednotek, druhý spoléhal na výstavbu hraničního opevnění. Československá opatření byla rychlá, ale stejně tak pomalá. Definitivní rozhodnutí padlo už v roce 1933 a na jeho počátku stál brigádní generál Silvestr Bláha.¹⁰³

V roce 1935 bylo zřízeno Ředitelství opeňovacích prací. Pevnosti byly rozděleny do dvou základních druhů. Prvním byly lehké pěchotní sruby, které byly určeny jen pro pevnostní družstvo vybavené lehkými pěchotními zbraněmi. Těžké pěchotní sruby byly vybaveny těžkými kulometry a kanóny. Výstavba těchto pevností byla zahájena až na jaře 1936. Stavba ale neprobíhala podle představ. Ještě v létě 1938 nebyl pevnostní systém ani zdaleka dokončen.¹⁰⁴

Výstavbu ovlivňovala i politika Německa. Hitler mluvil o nepřemožitelnosti wehrmachtu, ale ve skutečnosti to tak nebylo. Ve vrchním velení rostla opozice, která poukazovala na kvalitu výzbroje a opevnění Československa. Hitler tlaku podléhal, protože se obával války s Československem. Proto tlačil Francii a Anglii k „usmířování“ s cílem získat československý pevnostní systém. Pro Hitlera to bylo jediné řešení.¹⁰⁵

Koncem roku 1937 se rozhořel zápas o Československo. Německo prosazovalo svou hegemonii ve střední a východní Evropě a předpokládalo, že nebude obtížné ovládnout celou zemi. Ale obrana Československa způsobila, že došlo k oživení dosavadních mezinárodních smluvních vazeb československého státu. Tímto se původně středoevropský konflikt stal nejen evropským, ale i světovým problémem a spojil se s politikou velmocí. Zápas o Československo se tak stal predehrou celosvětového válečného konfliktu.¹⁰⁶

Na počátku roku 1938 byly v zájmu Hitlera dva malé státy střední Evropy, které těsně přiléhaly k Německu. Prvním cílem Hitlerovy expanzivní politiky bylo ale Rakousko.¹⁰⁷

¹⁰³ Silvestr Bláha (1887-1946)- český voják, odborář a brigádní generál. Byl náčelníkem Vojenské kanceláře prezidenta republiky po boku T. G. Masaryka a Edvarda Beneše. Viz TOMEŠ, Josef a kol. *Český biografický sborník XX. století*. 1. díl: A-J. 1. vydání. Paseka. Praha a Litomyšl 1999, ISBN: 80-7185-245-7, s. 102-103

¹⁰⁴ KÁRNÍK, Zdeněk. *Malé dějiny československé 1867-1939*. 1. vydání. Dokořán. Praha 2008, ISBN: 978-80-7363-146-8, s. 323-325

¹⁰⁵ Tamtéž, s. 330

¹⁰⁶ OLIVOVÁ, Věra. *Dějiny první republiky*. 1. vydání. Karolinum. Praha 2000, ISBN: 80-7184-791-7, s. 223

¹⁰⁷ Tamtéž, s. 233

4. 1. Anšlus Rakouska

Rakousko- Uhersko bylo zemí, ve které žilo obyvatelstvo mnoha národností. Mezi ně např. patřili Němci, Češi nebo Maďaři. Rok 1848 byl pro obyvatele „Rakouska“ zlomový. Cítili se jako Rakušané, ale zároveň i jako Němci. Podporovali sjednocení Německého státu jako jednu zemi. Postupně se v Rakousku- Uhersku objevovaly požadavky Čechů, Italů a Maďarů, které stavěly německý nacionalismus do pozice menšiny. U Rakušanů se postupně dostavila tzv. krize identity. Tu pocítili, když je Otto von Bismarck po prusko-rakouské válce v roce 1866 vyloučil z německých záležitostí. Tím nastal, jak to nazval Otto Bauer, konflikt „mezi naším rakouským a německým charakterem“.¹⁰⁸

V Rakousku rostl německý nacionalismus, jehož nejvlivnějším představitelem byl Georg rytíř von Schönerer.¹⁰⁹ Ten založil pangermánské hnutí, které bylo zároveň protihabsburské, antiliberální, protikatolické, antikapitalistické, antisocialistické a především antisemitské. Svým vystupováním si získal přízeň mnoha univerzitních studentů i mnoho představitelů střední třídy z řad řemeslníků a obchodníků, kteří se cítili ohroženi konkurencí nebo technologickou modernizací. Přesto Schönerer nedokázal rozšířit svou politickou základnu mobilizací rolnictva a průmyslových dělníků. Do roku 1901 upadlo pangermánské hnutí do značné míry v zapomnění a v parlamentních volbách toho roku dokázalo získat jen 40 000 hlasů.¹¹⁰

Schönerer se přesto trvale podepsal na německy mluvícím Rakousku tím, že prosadil urážlivý „ostřejší tón“ v politice a přinesl populistické myšlenky nacionalismu a etnickou nenávist. Je dobře známo, že Adolf Hitler převzal řadu názorů od Schönerera. Skutečnost, že Hitler vyrůstal v Linci pod ochranou patricijské elity, která zastávala stejné názory, není ale tak známá. Je to ale velmi nezbytné pro pochopení myšlenkového a duševního světa jeho domoviny. Díky Schönererově antisemitismu zakořenila v Hitlerovi nenávist vůči Židům.¹¹¹

Velkou změnu přinesl rozpad Habsburské monarchie a vznik Československa. Porážka a rozpad monarchie v roce 1918 uvrhly obyvatelstvo habsburských dědičných zemí do emociálního zmatku. Náhlý přechod od císařské mocnosti k nevelkému státu omezil pracovní

¹⁰⁸ BUKEY, Evan Burr. *Hitlerovo Rakousko: Jedna říše, jeden národ*. 1. vydání. Rybka Publishers. Praha 2002, ISBN: 80- 86182- 63- 0, s. 20

¹⁰⁹ Georg von Schönerer (1842-1921) byl rakouský statkář a předlitavský německo-nacionální, protikatolický a antisemitský politik. V roce 1897 založil Všeněmecké sjednocení. Zasedal v Říšské radě až do roku 1907. Ve volbách v roce 1907 neobhájil svůj mandát a stáhl se z politického života. V roce 1921 zemřel a na vlastní přání byl pohřben v Sachsenwaldu u Hamburku, poblíž svého obdivovaného kancléře Bismarcka. Viz HAMMANOVÁ, Brigitte. *Hitlerova Vídeň: Diktátorova učednická léta*. 1. vydání. Prostor. Praha 1999, ISBN: 80- 7260- 003- 6.

¹¹⁰ BUKEY, Evan Burr. *Hitlerovo Rakousko: Jedna říše, jeden národ*. 1. vydání. Rybka Publishers. Praha 2002, ISBN: 80- 86182- 63- 0, s. 21

¹¹¹ Tamtéž, s. 22 nebo HAMMANOVÁ, Brigitte. *Hitlerova Vídeň: Diktátorova učednická léta*. 1. vydání. Prostor. Praha 1999, ISBN: 80- 7260- 003- 6.

i jiné příležitosti, prohloubil rozdíly mezi městem a venkovem a zahájil dvě desetiletí nevraživých politických sporů. Po rozpadu monarchie se dostavila zvláštní euforie, která přinesla silnou podporu vytvoření Republiky Německé Rakousko.¹¹²

10. září 1919 však vítězní spojenci přinutili rakouskou vládu podepsat saintgermainskou dohodu, díky které muselo Rakousko nést následky prohrané války včetně klauzule o válečné vině a odpovědnosti za reparační. Podpis této dohody, odsouzení Rakouska a Německa jako viníka války, znamenalo, že Rakouská republika ztratila v očích svých obyvatel smysl existence. Stala se „státem, který nikdo nechtěl.“¹¹³

Když do Rakouska dorazila velká hospodářská krize, její dopad byl katastrofální. Během jednoho roku byla země na mizině. Rakousko se nacházelo na pokraji občanské války a mezi politickými stranami byla nepřeklenutelná propast. Pouhé dva měsíce po Hitlerově ohromujícím volebním vítězství v Německu, Rakušané začali uvažovat o spojení s Německem. Nevadilo jim ani jeho dramatické převzetí moci v Berlíně. Bezprostředně po první světové válce byla touha po anšlusu mimořádně silná. To bylo ale pouze jako důsledek rozpadu Habsburské monarchie a pařížské mírové dohody. Ještě se nejednalo o projev německého nacionalismu.¹¹⁴

Do čela hnutí za anšlus se v Rakousku dostali právě nacisté. Před rokem 1931 bylo nacistické hnutí téměř neznámou okrajovou skupinou, která měla v roce 1928 pouhých 4446 členů. Dokonce i po Hitlerově volebním úspěchu v Německu jeho stoupenci v Rakousku nedokázali získat více než 110 638 hlasů v parlamentních volbách, které se konaly 9. listopadu 1930. Rakouští nacisté přitahovali sociálně nesourodé stoupence a zápolili s naprosto odlišným politickým prostředím než v Říši.¹¹⁵

Překážkou anšlusu byl v Rakousku Dollfussův a Schuschniggův systém. Kancléř Engelbert Dollfuss¹¹⁶ 4. března 1933 pozastavil činnost rakouského parlamentu. Snažil se upevnit svou pozici sdružením obyvatelstva do široké strany nazvané Vlastenecká fronta. Ta

¹¹² JEŘÁBEK, Martin. *Konec demokracie v Rakousku, 1932-1938: Politické, hospodářské a ideologické příčiny pádu demokracie*. 1. vydání. Dokořán. Praha 2004, ISBN: 80-86569-51-9, s. 50

¹¹³ DEJMEK, František a kol. *Zrod nové Evropy: Versailles, St. Germain, Trianon a dotváření poválečného mírového systému*. 1. vydání. Historický ústav. Praha 2011, ISBN: 978-80-7286-188-0

¹¹⁴ ČELOVSKÝ, Bořivoj. *Mnichovská dohoda 1938*. 1. vydání. Tilia. Šenov u Ostravy 1999, ISBN: 80-86101-19-3, s. 94

¹¹⁵ Tamtéž, s. 94

¹¹⁶ Engelbert Dollfuss (1892-1934)- byl rakouským státníkem. Po první světové válce pracoval jako sekretář rolnické asociace na ministerstvu zemědělství. V roce 1930 byl jako člen konzervativní Křesťanské sociální strany jmenován prezidentem rakouských federálních železnic. Rakouským kancléřem se stal 20. května 1932 jako představitel pravicově koaliční vlády. Zároveň se stal ministrem zahraničí. Viz JEŘÁBEK, Martin. Drama kancléře Engelberta Dollfusse před sedmdesáti roky. Útok nacistů proti Rakousku v roce 1934. In *Střední Evropa*. Revue pro středoevropskou kulturu a politiku. 20, č. 121. Institut pro středoevropskou kulturu a politiku. Praha 2004, ISSN: 0862-691, s. 121- 126

byla podporována armádou a katolickou církví. Režim ale potřeboval zahraniční podporu, kterou Dollfus dojednal s Itálií a Maďarskem. Po Hitlerově převzetí moci vyvinula NSDAP¹¹⁷ v Rakousku silnou ilegální činnost a systematicky podkopávala Vlasteneckou frontu.¹¹⁸

Na jaře 1933 Dollfuss začal chápat NSDAP jako konkurenční hnutí. Proto nabídl nacistickým pohlavárům vyrovnání. Měl ale podmínku, že uznají suverenitu Rakouska a jeho vlády. Hitler ale spolupráci s Rakouskem jako rovný s rovným odmítal. Věřil, že pomocí teroru donutí kancléře k ústupkům. Dollfuss postavil NSDAP mimo zákon, protože věděl, že by nacisté volby vyhráli.¹¹⁹

Snažil se dosáhnout urovnání s Říší a dokonce navázal kontakt s německým nacionalistickým křídlem podzemní rakouské nacistické strany. Aktivita nacistů v Rakousku nápadně narostla, zvláště jejich teroristická činnost proti vládě. Dollfusovo úsilí pronásledovat nacisty jakoby s růstem jejich aktivity sláblo. Podle všeho se Dollfuss bál odplaty a nechával si prostor k eventuálnímu jednání s Německem.¹²⁰

Hitlerovi rakouští stoupenci ale reagovali na jeho kroky s pohrdáním. Nacisté připravili puč na 25. července 1934. Skupina asi 144 mužů se vypravila k budově kancléřství, kterou bez problémů obsadili. Nacistům se nepodařilo zatknout celou rakouskou vládu, ale během obsazování kancléřství postřelili Dollfusse. Nacisté u něho nedovolili žádnou návštěvu. V podstatě počkali, až vykrvácí, což se stalo za necelé tři hodiny. Kancléřství v hojném počtu obklopovali policisté, příslušníci Heimwehru i novináři. Ve večerních hodinách pučisté opustili kancléřství s tím, že se puč nezdařil. Smrt Dollfusse přinesla napětí mezi Německem a Rakouskem.¹²¹

Mezinárodní veřejnost byla šokována, v řadě zemí se držely smuteční tryzny, noviny uveřejňovaly smuteční telegramy, které dostávala vdova Alwina Dollfusová. Mussolini v dramatické demonstraci síly vyslal vojáky k Brenneru, aby dal najevo svou podporu rakouské nezávislosti vůči německé agresi. Hitlera to znepokojilo, až téměř přerušil styky se

¹¹⁷ NSDAP (Nationalsozialistische Deutsche Arbeitspartei)- Národně socialistická německá dělnická strana, též označovaná jako nacistická strana, byla německá krajně pravicová politická strana, která vznikla 24. února 1920. Její členové se nazývali nacisté. V čele NSDAP stál po většinu její existence Adolf Hitler. V roce 1945 byla nacistická strana Mezinárodním vojenským tribunálem během Norimberského procesu prohlášena za zločineckou organizaci. Více viz WELCH, David. *Němci proti Hitlerovi: Opozice v třetí říši 1933-1945*, Euromedia group, Praha 2005, ISBN: 80-242-1379-6

¹¹⁸ ČELOVSKÝ, Bořivoj. *Mnichovská dohoda 1938*. 1. vydání. Tilia. Šenov u Ostravy 1999, ISBN: 80- 86101-19-3, s. 94

¹¹⁹ JERÁBEK, Martin. *Konec demokracie v Rakousku, 1932-1938: Politické, hospodářské a ideologické příčiny pádu demokracie*. 1. vydání. Dokořán. Praha 2004, ISBN: 80-86569-51-9, s. 76

¹²⁰ ČELOVSKÝ, Bořivoj. *Mnichovská dohoda 1938*. 1. vydání. Tilia. Šenov u Ostravy 1999, ISBN: 80- 86101-19-3, s. 95

¹²¹ VEBER, Václav - HLAVAČKA, Milan - VOREL, Petr. (ed.) *Dějiny Rakouska*. 1. vydání. Lidové noviny. Praha 2002, ISBN: 80- 7106-491-2, s. 522

svými rakouskými stoupenci. Hitler po nezdaru veřejně popřel jakoukoli odpovědnost a účast.¹²²

Po smrti Dollfusse se novým kancléřem stal Kurt von Schuschnigg,¹²³ politický byrokrat, který ale postrádal schopnost vycházet s lidmi a nepovažoval za důležité rozšiřovat svou úzkou politickou základnu. Velmi se bál rakousko- německého konfliktu a na nacistické lsti přistupoval ochotněji, než bylo třeba. V roce 1936 čelil rozmrzelosti obyvatelstva, tak obnovenému Německému tlaku. Navíc se Mussolini přidal na stranu Hitlera. Mezinárodní postavení Rakouska bylo v každém ohledu nejistější než kdykoliv dříve, proto se snažil dohodnout se s nacistickým Německem.¹²⁴

11. července 1936 Schuschnigg podepsal dohodu s Německem, ve které Berlín uznal nezávislost Vídně a přislíbil zrušení všech hospodářských sankcí výměnou za ujištění, že Rakousko si bude v zahraniční politice počínat jako „německý stát“. V následujících měsících se Schuschnigg pokoušel rozšířit své domácí zázemí například podporou silícího monarchistického hnutí. Opuštěn na diplomatické scéně Itálií se váhavě obracel k Západu a Malé Dohodě.¹²⁵

V listopadu 1937 bylo Rakousko zcela izolováno, což neuniklo pozornosti Berlína. 5. listopadu 1937 se Hitler sešel se svými generály, aby s nimi prodiskutoval svou strategii vojenské expanze, která zahrnovala dobytí Československa i Rakouska. 16. února 1938 si Hitler pozval Schuschnigga do Berchtesgadenu, kde mu představil ultimativní požadavky o dalším vývoji Rakouska.¹²⁶

Po Hitlerově bouřlivém setkání se Schuschniggem se události vyvíjely rychleji, než kdokoliv přepokládal. 20. února 1938 pronesl Hitler projev, ve kterém vyhlásil „ochranu práv“ Němců v Rakousku a v Československu za životní zájem Německa. Dále řekl, že je odhodlán „osvobodit 10 milionů Němců“ žijících za hranicemi státu.¹²⁷ Kancléř Schuschnigg byl tlačěn Berlínem do kouta. 24. února 1938 Schuschnigg pronesl v parlamentu projev, který

¹²² VEBER, Václav - HLAVAČKA, Milan - VOREL, Petr. (ed.) *Dějiny Rakouska*. 1. vydání. Lidové noviny. Praha 2002, ISBN: 80- 7106-491-2, s. 524

¹²³ Kurt von Schuschnigg (1897-1977)- blízký spolupracovník Dollfusse. Jeho rodina patřila k drobné šlechtě, která byla oddána katolictví a monarchii. Po smrti Dollfusse byl jmenován kancléřem, přestože tato funkce měla náležet knížeti Starhembergovi, který byl od května 1934 Dollfussovým vicekancléřem. Viz JEŘÁBEK, Martin. *Konec demokracie v Rakousku, 1932-1938: Politické, hospodářské a ideologické příčiny pádu demokracie*. 1. vydání. Dokořán. Praha 2004, ISBN: 80-86569-51-9, s. 159

¹²⁴ BUKEY, Evan Burr. *Hitlerovo Rakousko: Jedna říše, jeden národ*. 1. vydání. Rybka Publishers. Praha 2002, ISBN: 80- 86182- 63- 0, s. 47

¹²⁵ JEŘÁBEK, Martin. *Konec demokracie v Rakousku, 1932-1938: Politické, hospodářské a ideologické příčiny pádu demokracie*. 1. vydání. Dokořán. Praha 2004, ISBN: 80-86569-51-9, s. 175

¹²⁶ VEBER, Václav - HLAVAČKA, Milan - VOREL, Petr. (ed.) *Dějiny Rakouska*. 1. vydání. Lidové noviny. Praha 2002, ISBN: 80- 7106-491-2, s. 526

¹²⁷ KÁRNÍK, Zdeněk. *České země v éře první republiky*: 3. díl. O přežití a o život. 1936-1938.1. vydání. Libri. Praha 2003, ISBN: 80- 7277- 119- 1, s. 502

byl reakcí na Hitlerova slova. O tomto projevu se zmínil i Ernst G. Laudon. Do deníku si poznamenal: „*Schuschnigg- jeho projev byl nádherný. Navazoval na projev Hitlera v Reichstatu a na schůzi v Berchtesgadenu. V Berchtesgadenu Hitler slíbil nezávislost Rakouska, byla zde ale území, které musel Schuschnigg ustoupit ve prospěch Hitlera, jinak by Hitlerovi muži napochodovali do Rakouska. Rozkazy se musí poslechnout.*“¹²⁸

Schuschnigg se nažil zachránit nezávislost Rakouska tím, že na 13. března 1938 vyhlásil plebiscit o tom, zda si Rakušané přejí zachovat svou nezávislost, nebo zda si přejí připojení k Německu. Hitler ale poslal ultimátum, po kterém bylo referendum odvoláno a Schuschnigg podal demisi.¹²⁹

Hitler, který nehodlal dále tolerovat odsouvání anšlusu, dal rakouským nacistům signál k domácímu povstání. 11. března 1938 padl definitivní rozkaz, že pochod německých vojsk do Rakouska bude zahájen 12. března. K tomuto účelu byla vydána Hitlerova směrnice o vstupu německých vojsk do Rakouska. Tato směrnice obsahovala tři základní cíle, které sepsal sám Hitler, a byly určeny vrchnímu veliteli branné moci: „*1. Rakouská vláda nevyhověla požadavkům německého ultimáta. 2. Rakouským ozbrojeným silám bylo nařídáno, aby ustoupily před německými vojsky, která vstoupila do země, a aby se vyhnuly bojům. Rakouská vláda přestala fungovat ze své vlastní vůle. 3. Za účelem vyhnutí dalšímu krveprolití v rakouských městech započne vstup německých ozbrojených sil do Rakouska podle směrnice č. 2 za úsvitu dne 12. března. Očekávám, že vytyčení cílů bude dosaženo s největším možným vypětím sil co nejrychleji. Podepsán Adolf Hitler.*“¹³⁰ 13. března 1938 bylo Rakousko prohlášeno za součást Německa.

„*Tento večer 12. března v noci Hitler zasáhl v Linci s 50 000 armádou. Překročili hranice Rakouska a dorazili do Lince, Vídně atd. Dnes (13. března) se Rakousko jako takové stalo součástí Třetí Říše. Konec Rakousko!!!*“¹³¹ Ernst G. Laudon nemohl uvěřit tomu, co se v Rakousku stalo. Nikdo si ještě před týdny nedovedl ani představit, jak snadno a rychle je možné vymazat z mapy jeden stát. „*Vilma a já jsme se nedokázali odtrhnout od rádia a stojíme jako ztuhnutí. Jsou snad nemocní, že přijali takovou bolestnou nabídku? Němci byli přeci vždy přátelé. Můj jediný domov, jsme ztratili, všechno, co bylo doma, už není. Němci pochodují do Vídně s vlajkami, v čele jde Himmler nebo Hess. Tím přišel konec našeho*

¹²⁸ MZA Brno, Rodinný archiv Laudonů Bystřice pod Hostýnem, inv. č. 877, kart. 30, Deník 13. 3. 1938- 26. 1. 1939, Neděle 13. března 1938, s. 1

¹²⁹ ELLINGER, Jiří. *Neville Chamberlain: Od usmiřování k válce: britská zahraniční politika, 1937-1940*. 1. vydání. Lidové noviny. Praha 2009, ISBN: 978-80-7106-987-4, s. 163

¹³⁰ KVAČEK, Robert - KUKLÍK, Jan - MANDELOVÁ, Helena (ed.) *Dvacáté století o sobě: Dějiny v dokumentech*. 1. vydání. Dialog. Liberec 2005, ISBN: 80-86761-37-1, s. 63

¹³¹ MZA Brno, Rodinný archiv Laudonů Bystřice pod Hostýnem, inv. č. 877, kart. 30, Deník 13. 3. 1938- 26. 1. 1939, s. 2

království.“¹³²

Ernst G. Laudon přemýšlel, zda by se s touto situací v Rakousku dalo něco udělat. Ve svých zápiscích pokračoval: „Přidám heslo ADOLF HITLER! K tomu nebude snad ani potřeba komentář. Ve Vídni se už nedalo nic dělat. Chudinka Rakousko, stalo se velkou obětí. Velké země jako Anglie a Francie, atd. touží po klidu a pohodě. Všichni mají strach z Hitlera a nikdo nechce malé Rakousko. Má představa o monarchii se tímto rozplynula. Nastal čas první německé říše a německého „krále“.“¹³³

Ernst G. Laudon si až do roku 1938 přál, aby došlo k obnovení staré Habsburské monarchie. Jeho touha a přání byly velmi silné. Ani po anšlusu Rakouska se ale nechtěl smířit s tím, že ztratil veškerou naději v obnovu staré Habsburské říše. „Hitler začíná ovládat Rakousko. Že Rakousko přestalo existovat jako nezávislé království, je velmi překvapivé. Světová historie se rozplynula v pár dnech a hodinách.“¹³⁴

Když se myšlenka o obnovení Habsburské monarchie rozplynula, Ernst G. Laudon se zamýšlel nad budoucností, ale hlavně nad politikou Hitlera. V salonu se svými přáteli a příbuznými mluvili o Hitlerovi a o Rakousku. Přemýšleli o tom, co je Hitler vlastně za člověka a jakou má moc. Nabízela se jim zásadní otázka, zda se připojit k Hitlerovi nebo jít proti němu. „Kolem 11 hodiny jsem si pustil radiobudík. Seděl jsem u něj a přemýšlel jsem, na kterou stranu mám jít. Jestli s Hitlerem nebo ne. Hajlování je ale takové bezejmenné, tak to ale vypadalo v salonu, dokonce i na terase.“¹³⁵

Ernst G. Laudon ale neměl dobrý pocit z Hitlera. Nelíbilo se mu, že ho v Rakousku přivítali jako kancléře. „Hitler ve svých projevech hodně křičí. Jeho velká láska je Třetí říše. Rakouské noviny mají asi horečku. Hitlera a jeho myšlenky ihned přijaly. Vídeňské noviny přinášejí zprávy v dlouhých sloupcích. Pro něj je to velká čest a sláva.“¹³⁶

V salonu probíhaly diskuze o výhodách a nevýhodách Hitlerovy politiky. Nebyli si jistí, zda přijmout Hitlerovu politiku a myšlenky nebo ne. Během těchto diskuzí poslouchali projevy Hitlera, ve kterých mluvil o výhodách pro ty, kteří s ním budou spolupracovat. „Převzal Schuschniggovi výdaje i stavební program. Slibil lidem práci a mnoho příležitostí. Lidé ho odměnili burácejícím potleskem, protože díky němu najde skoro 100 000 lidí práci.“

¹³² MZA Brno, Rodinný archiv Laudonů Bystřice pod Hostýnem, inv. č. 877, kart. 30, Deník 13. 3. 1938- 26. 1. 1939, s. 2

¹³³ Tamtéž, s. 3

¹³⁴ Tamtéž, s. 7

¹³⁵ Tamtéž, s. 5

¹³⁶ Tamtéž, s. 4

*Mluvil o stavbách továren, letiště atd.*¹³⁷ Ernst G. Laudon se nakonec rozhodl sdílet a přijmout Hitlerův program, i když byl vnitřně zklamaný, protože se mu nelíbilo připojení Rakouska k Německu.

Byl v šoku, že lidé přijali všechny Hitlerovy zákony, aniž by si uvědomili jejich dopad na celou společnost. *„Lidé v Rakousku mají asi horečku. Ihned přijali všechny myšlenky, které Hitler prosazoval. Přijali i myšlenku o Árijcích.*¹³⁸ Ernst G. Laudon osobně znal Žida Malhubu, který měl továrnu na výrobu proutěného nábytku a matrací. Těsně po anšlusu Malhuba musel jet do Vídně za svou nemocnou matkou. Po příjezdu do Vídně ihned telefonoval Ernstu G. Laudonovi do Žďánic. Vylíčil mu, jak se Rakousko během chvíle změnilo.

Po telefonickém rozhovoru s Malhubou si Ernst G. Laudon do svého deníku zaznamenal: *„Všude visí plakáty různých druhů, hlavně o „německých árijcích“, které jsou velmi protižidovské. Na ulicích se nachází němečtí vojáci. Židé jsou na cestě pryč ze země tam, kam mají povolení. Mnoho lidí jako Malhuba prchají za hranice tam, kde je přijmou a kde mohou bez problémů pracovat. Měl jsem velmi smutný a melancholický dojem z Vídně.*¹³⁹

Hitler po anšlusu odstraňoval veškeré znaky rakouské národní identity tím, že včlenil Rakousko administrativně i legislativně do Německa. Díky tomuto propojení se rakouské dějiny na plných šest let propojily s německými. Postupnou přeměnu Rakouska reflektoval i Ernst G. Laudon. *„Videň se postupně potápí do Třetí říše a lidé z toho mají radost. Když si pustíte Vídeňské rádio, dá se říct, že jsou pořád na stejné vlně, jen se hrají říšské pochodové písně. V novinách na všech obrázcích i ve starých vídeňských novinách se nachází Hitler. Všude visí nové říšské vlajky. Z mých zoufalých poznámek je znát, jak Hitler postupně začíná ovládat Rakousko.*¹⁴⁰

Myšlenka na anšlus formou velkoněmeckého řešení byla v Hitlerovi zakořeněna už v jeho mládí. Zformuloval ji na první straně Mein Kampf. Když se dostal k moci, myslel na její realizaci. Anšlus měl velký dopad na všechny vrstvy obyvatelstva v Rakousku, zvláště pak na Židy. Připojením Rakouska k Třetí říši se Německo stalo sousedem na jižní, neopevněné hranici Čech a Moravy.¹⁴¹

¹³⁷ MZA Brno, Rodinný archiv Laudonů Bystřice pod Hostýnem, inv. č. 877, kart. 30, Deník 13. 3. 1938- 26. 1. 1939, s. 15

¹³⁸ Tamtéž, s. 4

¹³⁹ Tamtéž, s. 13

¹⁴⁰ Tamtéž, s. 12

¹⁴¹ ELLINGER, Jiří. *Neville Chamberlain: Od usmiřování k válce: britská zahraniční politika, 1937-1940*. 1. vydání. Lidové noviny. Praha 2009, ISBN: 978-80-7106-987-4, s. 181

Evropské státy se k anšlusu vyjadřovaly odlišně. Francie ho nechtěla uznat, ale v době anšlusu byla bez vlády, proto její diplomacie do událostí nezasahovala. Počátkem dubna 1938 Francie nakonec anšlus uznala.¹⁴²

Naopak Anglie anšlus přijala ihned, protože byla příliš vojensky slabá, aby mu mohla zabránit. Chamberlain nechtěl válku s Německem, ale snažil se o mírová jednání, která by definitivně vyřešila otázky, které po skončení první světové války nebyly urovnány tak, aby byly přijatelné pro všechny strany. Byl přesvědčen o správnosti nastoupeného kurzu, i když zanikl jeden nezávislý evropský stát.¹⁴³

Itálie zaslala do Berlína gratulaci, stejně tak Maďarsko. „*Hitler dostal do ruky telegram od Mussoliniho, ve kterém mu gratuloval k zisku Rakouska.*“¹⁴⁴ Jediná organizace, které mohla zasáhnout, byla Společnost národů. Ta ale neučinila žádné kroky a postupně se sama rozpadala.¹⁴⁵

Československo přijalo navenek anšlus klidně, ale mělo velké obavy. Na vpochodování německých oddílů do Rakouska pohlíželo jako na akt, který si vyžádala legální rakouská vláda. Československá vláda byla velmi nerozhodná a nevěděla, jak má se k této situaci postavit. Rudolf Bechyně se o nerozhodnosti vůdců státu zmiňuje ve svých vzpomínkách. „*Onoho kritického večera povolání byli členové kabinetu k náhlé schůzi, která se protáhla dlouho přes půlnoc. Ministrům byly hlášeny zprávy, které přicházely z Rakouska a z hlavních evropských měst. Nemluvalo se mnoho. Druhého nebo třetího dne nato doznali si soukromě někteří členové vlády, že v myslí měli jedinou těžkou otázku: Máme zmobilizovat?*“¹⁴⁶ Všichni o možnosti mobilizace přemýšleli, ale nikdo to nevyšlořil, protože údajně věděli, že „*za daných poměrů nemůže a nesmí menší národ uvrhnout veliké národy (a možná celý svět!) do válečné katastrofy.*“¹⁴⁷ Po vzoru západních velmocí, zrušilo Československo své vyslanství ve Vídni, čímž došlo k uznání anšlusu jako takového.¹⁴⁸

Anšlus Rakouska měl pro Československo a francouzský bezpečnostní systém

¹⁴² KLIMEK, Antonín. *Velké dějiny zemí Koruny české*. Svazek XIV. 1929- 1938. 1. vydání. Paseka. Praha a Litomyšl 2002, ISBN: 80-7185-425-5, s. 517

¹⁴³ ELLINGER, Jiří. *Neville Chamberlain: Od usmiřování k válce: britská zahraniční politika, 1937-1940*. 1. vydání. Lidové noviny. Praha 2009, ISBN: 978-80-7106-987-4, s. 167

¹⁴⁴ MZA Brno, Rodinný archiv Laudonů Bystřice pod Hostýnem, inv. č. 877, kart. 30, Deník 13. 3. 1938- 26. 1. 1939, s. 2

¹⁴⁵ KLIMEK, Antonín. *Velké dějiny zemí Koruny české*. Svazek XIV. 1929- 1938. 1. vydání. Paseka. Praha a Litomyšl 2002, ISBN: 80-7185-425-5, s. 518

¹⁴⁶ NOVÁK, Otto. *Henleinovci proti Československu: Z historie sudetoněmeckého fašismu v letech 1933-1938*. 1. vydání. Naše vojsko. Praha 1987, s. 89

¹⁴⁷ KLIMEK, Antonín. *Velké dějiny zemí Koruny české*. Svazek XIV. 1929- 1938. 1. vydání. Paseka. Praha a Litomyšl 2002, ISBN: 80-7185-425-5, s. 519

¹⁴⁸ ČELOVSKÝ, Bořivoj. *Mnichovská dohoda 1938*. 1. vydání. Tilia. Šenov u Ostravy 1999, ISBN: 80- 86101-19-3, s. 94, s. 118

závažné následky. Znamenal první narušení Versailleského mírového systému. Strategická situace Československa se zhoršila. Po obsazení Rakouska bylo zřejmé, že příštím cílem v Hitlerově plánu velkoněmeckého sjednocení bude Československo. Vzhledem k pobouření světové veřejnosti neměl Berlín zájem na ostrých protestech či dokonce mimořádných obranných krocích. Československo bylo ujišťováno, že „*Německo nemá proti Československu nepřátelských záměrů a že naopak nyní po provedení anšlusu doufá ve zlepšení poměru k nám v předpokladu, že se u nás nemobilizuje.*“¹⁴⁹

Připojení Rakouska k Německu vyvolalo oslavu nacistů nad prvním krokem k vytvoření „Velkoněmecké říše“. Hitler prohlásil, že 10. dubna 1938 dojde k tzv. „velkoněmecké volbě“, která posvětila referendem připojení Rakouska k Říši. Hitler postupem času litoval opatrného postupu vůči Československu. Uvědomil si, že když zabíral Rakousko, mohl se zmocnit i sudetských krajů. Od konce března 1938 ho ovládala jediná myšlenka, jak by napravil svůj omyl a svou hloupost vůči Československu. 23. března 1938 byl Konrad Henlein s Karlem Hermannem Frankem přijat Hitlerem v Berlíně, kde jim oznámil, že se v co nejbližší době pokusí o vyřešení československého problému. Jak Hitler prohlásil: „*Nemůže již trpět, aby Němci byli utlačováni nebo aby se na Němce střílelo.*“¹⁵⁰

Hitler se tedy od března 1938 začal zabývat československou otázkou. Jednal se zástupci Sudetoněmecké strany v Československu, se kterými připravoval společný postup. Od března do září 1938 si Hitler postupně se Sudetoněmeckou stranou připravoval půdu pro konferenci, která se konala ve dnech 29. - 30. září 1938 v Mnichově. Do této konference se v Československu a v Evropě přihodilo mnoho událostí, které přinesly mnoho změn.

4.2. Sudetoněmecká strana a její požadavky

Němci v Čechách nepředstavovali žádný jednotný, organizovaný prvek. Neměli prý „žádné vůdce, kterým by věřily masy obyvatelstva“. Československo svým vznikem získalo 3 miliony německých občanů, což bylo skoro dvacet tři procent z celkového počtu obyvatelstva. Sudetoněmeckým vůdcem se stal Konrad Henlein, který podporoval kulturní, ekonomické a kulturněpolitické organizace nebo hnutí mládeže. Mladá inteligence byla členkou „Kameradschaftsbundu“, což byl svaz kamarádů. 1. října 1933 vydal Henlein své svolání k založení Sudetoněmecké vlastenecké fronty, která byla pod záštitou

¹⁴⁹ KLIMEK, Antonín. *Velké dějiny země Koruny české*. Svazek XIV. 1929- 1938. 1. vydání. Paseka. Praha a Litomyšl 2002, ISBN: 80-7185-425-5, s. 520

¹⁵⁰ Tamtéž, s. 525

„Kameradschaftsbundu“. Tím založil hnutí, které mělo sehrát významnou politickou roli.¹⁵¹

Velký úspěch Henlein zaznamenal ve volbách v roce 1935. Jeho strana dostala nový název, Sudetendeutsche Partei (Sudetoněmecká strana). Ve volbách se strana chovala umírněně, ale brzy se začala radikalizovat, protože začala spolupracovat s Berlínem. Proti spolupráci Sudetoněmecké strany s Berlínem česká strana nic neudělala. 20. října 1935 se ve svém projevu Henlein poprvé zabýval zahraniční politikou. Stěžoval si, že Československo s Německem „stále žije v napětí, ačkoli nepřetržitě zdůrazňuje korektnost vztahů“. Žádal, aby se tato korektnost změnila v přátelství.¹⁵²

Už v roce 1937 Sudetoněmecká strana vyslovila požadavek na teritoriální autonomii. Do ní by neměl československý stát právo zasahovat, ale na druhé straně byla požadována spoluúčast sudetoněmecké autonomní reprezentace na řízení státu. V únoru 1937 přednesl ve své deputaci požadavky Karl Hermann Frank, v níž se jednalo o tyto body: „1. zrovnoprávnění německých firem při získávání státních zakázek, 2. zajištění poměrného podílu menšin ve veřejné službě a zaměstnanců tam, kde jde o velkou národní koncentraci menšiny, 3. zajištění školní výuky v mateřském jazyce, 4. doplnění potřebných jazykových norem k usnadnění styku státních orgánů s menšinami, 5. zřízení parlamentní komise, dohlížející na dodržování uvedených zásad.“¹⁵³

Na podzim roku 1937 se sudetoněmecká otázka dostala do popředí mezinárodní politiky. Společně řízená propaganda sudetoněmeckého a říšskoněmeckého tisku protlačovala tento problém stále usilovněji. Československá vláda na to reagovala tím, že začala s Henleinem jednat. Henlein požadoval po československé vládě samosprávu německých oblastí. Toto jednání bylo ale jediné až do anšlusu Rakouska.¹⁵⁴

Hitlerův projev 20. února 1938, v němž hovořil velmi jasně o sudetských Němcích, vyvolal v Praze paniku. Ukázalo se, že sudetoněmecká otázka je úzce spjata se vztahem mezi Německem a Československem. Hitler si vzal sudetoněmecký problém za záminku pro svou dobovačnou politiku, která se měla projevit především na Československu. Henlein se postavil do služeb Hitlerovy zahraniční politiky a československá vláda se dostávala do stále větších vnitropolitických nesnází. Při pohledu zvenčí šlo straně o autonomii, ale jejím skutečným cílem bylo připojení k Říši. Po Hitlerově projevu se zvýšily pokusy

¹⁵¹ ČELOVSKÝ, Bořivoj. *Mnichovská dohoda 1938*. 1. vydání. Tilia. Šenov u Ostravy 1999, ISBN: 80- 86101-19-3, s. 94

¹⁵² Tamtéž, s. 95

¹⁵³ KÁRNÍK, Zdeněk. *České země v éře první republiky*: 3. díl. O přežití a o život. 1936-1938.1. vydání. Libri. Praha 2003, ISBN: 80- 7277- 119- 1, s. 81

¹⁵⁴ ČELOVSKÝ, Bořivoj. *Mnichovská dohoda 1938*. 1. vydání. Tilia. Šenov u Ostravy 1999, ISBN: 80- 86101-19-3, s. 94, s. 105

československé vlády o jednání s Německem, ale zároveň se zvýšila i neústupnost vlády.¹⁵⁵

Anšlus Rakouska nebyl ještě u konce a už se Československo dostalo opět do popředí zájmu. Hitler měl dalekosáhlejší plány, nejen anšlus Rakouska, které se rozhodl uskutečňovat po etapách. Úkolem jeho zahraniční politiky, po anšlusu Rakouska, bylo uklidnit Československo. Hermann Göring¹⁵⁶ odevzdal československému vyslanci Mastnému v Berlíně celkem čtyři prohlášení, ve kterých ho ujišťoval, že Německo nemá zájem o Československo, a že německá vojska zůstanou 15 km od československých hranic.¹⁵⁷

K. H. Frank, ihned po anšlusu Rakouska, cítil naději, že by mohly být Sudety co nejdříve připojeny k Říši. Proto se vydal do Berlína, aby jednal s Hitlerem. Ten ho ale nepřijal, protože potřeboval uklidnit situaci v Evropě, ale hlavně v Československu. K. H. Frank se vrátil zklamán a zaujal své místo na řečnické tribuně československého parlamentu. Tam přečetl prohlášení Sudetoněmecké strany, ve kterém blahopřála Říši k anšlusu Rakouska.¹⁵⁸

Henlein se prohlásil za jediného zástupce Němců ve státě. Z německé strany probíhala psychologická válka proti Československu. 28. března 1938 probíhaly porady Henleina s Hitlerem a Ribbentropem¹⁵⁹ v Berlíně. Následující den Henlein obdržel od Ribbentropa tajné pokyny, v nichž stálo, aby Sudetoněmecká strana v jednáních s československou vládou šla ve svých požadavcích tak daleko, aby jejich přijetí nebylo pro druhou stranu možné. Dále šlo o to, že Sudetští Němci musí vědět, že za nimi stojí 75 milionový národ. Tímto ve vedení strany byla posílena pozice radikálních nacistů a zvláště K. H. Franka. Vedení strany kladlo hlavní důraz na mezinárodní sudetské otázky.¹⁶⁰

Československá vláda na požadavky Sudetoněmecké strany reagovala tím, že vytvořila tzv. národnostní vyrovnání. 29. března 1938 Milan Hodža oznámil, že vláda hodlá celou soustavou zákonů upravit minoritní problém v republice. Proti němu ale vystoupila

¹⁵⁵ KLIMEK, Antonín. *Velké dějiny zemí Koruny české*. Svazek XIV. 1929- 1938. 1. vydání. Paseka. Praha a Litomyšl 2002, ISBN: 80-7185-425-5, s. 530

¹⁵⁶ Hermann Göring (1893-1946)- německý nacistický politik. Původně letec, pak poslanec a předseda říšského sněmu. Byl zakladatelem Gestapa, ministrem letectví a vrchním velitelem Luftwaffe. Během druhé světové války byl zástupce Adolfa Hitlera. V Norimberském procesu odsouzen k trestu smrti oběšením, kterému ale unikl, protože spáchal sebevraždu. Více viz MANVELL, Roger. *Göring*. 1. vydání. BB art. Praha 2007, ISBN: 978-80-7381-192-1.

¹⁵⁷ ČELOVSKÝ, Bořivoj. *Mnichovská dohoda 1938*. 1. vydání. Tilia. Šenov u Ostravy 1999, ISBN: 80- 86101-19-3, s. 94, s. 129

¹⁵⁸ Tamtéž, s. 130

¹⁵⁹ Joachim von Ribbentrop (1893-1946)- německý politik, Hitlerův ministr zahraničí. V roce 1936 byl jmenován velvyslancem v Londýně. Za Německo v roce 1939 podepsal pakt o neútočení a rozdělení vlivu ve východní Evropě se Sovětským svazem- tzv. Pakt Ribbentrop-Molotov. V Norimberském procesu byl postaven před Mezinárodní tribunál, 1. října 1946 byl odsouzen k trestu smrti. Více viz BLOCH, Michael. *Ribbentrop*. 1. vydání. Naše vojsko. Praha 1994, ISBN: 80- 206- 0401- 4.

¹⁶⁰ ZIMMERMANN, Volker. Složitý vztah k minulosti- sudetští Němci a národní nacionalismus. In *Mezinárodní vztahy, č. 4*. Ústav mezinárodních vztahů. Praha 1996, ISSN: 0323-1844, s. 32

autonomistická fronta. Šlo především o Sudetoněmeckou stranu, zástupce polské, maďarské menšiny a s nimi i zástupce Hlinkovy strany. 1. dubna 1938 se Hodža sešel s delegací Sudetoněmecké strany a nabídl podstatné ústupky ve vládním návrhu. Navrhl např. zákaz odnárodnění, nový jazykový zákon nebo školskou samosprávu. Vše bylo ale marné. Navržená opatření byla odmítnuta jako nedostatečná a zčásti nepřijatelná.¹⁶¹

Aktivistická politika potřebovala nový náboj, a tak se brzy objevil termín „sudetoněmecký aktivismus“, který měl naznačit, že i německé vládní strany hodlají nasadit tvrdší kurz v prosazování německých národních zájmů. Největším nedostatkem aktivismu bylo však, že vedení jeho politických stran nevystupovalo společně, dokonce někteří proti sobě soupeřili.¹⁶²

Vedení Sudetoněmecké strany se ocitlo pod tlakem, se kterým ale nepočítalo. Nacionálně radikalizované obyvatelstvo netrpělivě žádalo akci po vzoru anšlusu Rakouska. Počinání Sudetoněmecké strany bylo ale ukvapené a nebezpečné, protože Německo muselo strávit rakouské sousto a nechtělo připustit, aby „československá otázka“ vyústila v tomto okamžiku v nějaký konflikt, zvláště pak ozbrojený.¹⁶³

Proto Německo neustále ujišťovalo Československo, že se v souvislosti s anšlusem nemusí obávat. Henleinovci naopak chtěli navázat na jeden anšlus plynule druhým, československým nebo sudetským. Vedení Sudetoněmecké strany chtělo využít rakouského anšlusu a zlikvidovat Československo rychleji. Hitler jim to ale nedovolil, protože se držel taktiky vycházet vstříc britskému pojetí mírového ovládnutí střední Evropy, k němuž měl stále patrněji souhlas.¹⁶⁴

V roce 1938 Sudetoněmecká strana obsadila v poslanecké sněmovně 55 křesel a 26 senátorských křesel. Tím se stala jednoznačně největší politickou stranou republiky. Za Sudetoněmeckou stranu šlo nyní 83, 3 % německých poslanců. Ve vládě z německých stran zůstali jen sociální demokraté. Zatímco v lednu 1938 měla strana zhruba 542 tisíc členů a v únoru 549 tisíc, po anšlusu Rakouska vzrostl počet členů na 759 289 a dubnu na 1 047 178 členů. Disponovala největší členskou základnou ze všech stran v republice a po stranách Hitlera a Mussoliniho představovala třetí nejpočetnější fašistické hnutí v Evropě. Hodža se dohodl s Benešem o účasti Sudetoněmecké strany ve vládě, ale až v příštích volbách.

¹⁶¹ KÁRNÍK, Zdeněk. *České země v éře první republiky*: 3. díl. O přežití a o život. 1936-1938.1. vydání. Libri. Praha 2003, ISBN: 80- 7277- 119- 1, s. 512

¹⁶² Tamtéž, s. 78

¹⁶³ KLIMEK, Antonín. *Velké dějiny země Koruny české*. Svazek XIV. 1929- 1938. 1. vydání. Paseka. Praha a Litomyšl 2002, ISBN: 80-7185-425-5, s. 530

¹⁶⁴ KÁRNÍK, Zdeněk. *České země v éře první republiky*: 3. díl. O přežití a o život. 1936-1938.1. vydání. Libri. Praha 2003, ISBN: 80- 7277- 119- 1, s. 513

Sudetoněmecká strana až do roku 1938 nebyla zastoupena v obcích, proto měly být co nejdříve volby komunální, jejichž výsledky v německém táboře si vynutí volby parlamentní. Obecní volby měly proběhnout po státním svátku 28. října 1938.¹⁶⁵

Sudetoněmecká strana se rozhodla, že se k této situaci vyjádří na sjezdu, který byl svolán na 23. - 24. dubna 1938 do Karlových Varů. Henlein na sjezdu prohlásil, že čeští Němci neuznávají Československo v jeho dosavadní politice. Požadoval, aby Češi změnili celou politickou koncepci, ale také svoji mentalitu. To si představoval tak, že Češi se musí vzdát své dosavadní národní ideologie i tradice a považovat ji za historický omyl. Podle Henleina bez těchto změn nelze vyřešit poměr Čechů k Němcům.¹⁶⁶

Na sjezdu vznikl tzv. Karlovarský program, který obsahoval celkem osm bodů, na kterých se usneslo vedení strany. Tyto body jsou známé jako „karlovarské požadavky“. Jejich obsah a formulace přesně odpovídaly hitlerovskému pojetí.¹⁶⁷

V úvodu Karlovarského programu stálo: *„Jako utiskovaní se budeme cítit potud, pokud my Němci nebudeme smět dělat totéž, co Češi. Všechno, co je dovoleno Čechům, musí být dovoleno také nám. Jedním slovem: Chceme pouze žít jako svobodní mezi svobodnými. Pokud má v československém státě dojít ke klidnému vývoji, potom je třeba kromě již naznačeného provést v rámci budoucího státního a právního řádu trojí revizi- revizi historického mýtu, revizi pojetí slovanské bašty a revizi zahraničně politického postavení.“*¹⁶⁸

Karlovarský program dále obsahoval tyto základní požadavky: *„1. Obnova plné rovnoprávnosti německé národní skupiny s českým národem, 2. uznání německé národní skupiny jako právnické osoby k ochraně tohoto rovnoprávného postavení ve státě, 3. uznání nedotknutelnosti německého sídelního území, 4. vybudování samosprávy v německém sídelním území ve všech oblastech veřejného života, pokud jde o zájmy a záležitosti německé národní skupiny, 5. vytvoření zákonných ochranných opatření pro ty státní příslušníky, kteří žijí mimo uzavřené sídelní území svého národa, 6. náprava veškerého bezpráví a nahrazení všech škod, které sudetským Němcům v důsledku tohoto bezpráví vznikly, 7. uznání a provedení zásady: v německém území němečtí úředníci a veřejní zaměstnanci, 8. plná svoboda přiznání se k německému národu a německému světovému názoru.“*¹⁶⁹

Sjezd v Karlových Varech kopíroval obraz sjezdů NSDAP. Henlein zde promluvil o

¹⁶⁵ KLIMEK, Antonín. *Velké dějiny zemí Koruny české*. Svazek XIV. 1929- 1938. 1. vydání. Paseka. Praha a Litomyšl 2002, ISBN: 80-7185-425-5, s. 527

¹⁶⁶ HOUŽVIČKA, Václav. *Návraty sudetské otázky*. 1. vydání. Karolinum. Praha 2005, ISBN: 80—246- 1007-8, s. 203

¹⁶⁷ KÁRNÍK, Zdeněk. *České země v éře první republiky*: 3. díl. O přežití a o život. 1936-1938.1. vydání. Nakladatelství Libri. Praha 2003, ISBN: 80- 7277- 119- 1, s. 515

¹⁶⁸ NOVÁK, Ota. *Henleinovci proti Československu*. 1. vydání. Naše vojsko. Praha 1987, s. 180

¹⁶⁹ Tamtéž, s. 180

„německém světovém názoru“ a poprvé se rozhodl přiznat k tomu, že jde o nacismus. „*Tak jako Němci celého světa, prohlašujeme se také my nacionálně socialistickému pojetí života.*“¹⁷⁰ Dále řekl, že je už pro sudetské Němce „neúnosné“ skrývat svůj světový názor. Tímto programem chtěl lokální autonomii, která bude spolupracovat s Německem.¹⁷¹

Říšský tisk reagoval, že Henleinovy „požadavky jsou vskutku minimální“. Ale tyto požadavky byly nepřijatelné pro jakoukoliv vládu, která hodlala zachovat integritu a samostatnost státu. Pouze přijetí těchto požadavků k projednání ve vládě, by mohlo přivést zemi do těžkých konfliktů a postupně na okraj občanské války. S tím Sudetoněmecká strana a Německo počítaly, protože pak by jen stačilo tomuto rozpadajícímu státu nabídnout pomoc a dokončit, k čemu karlovarské požadavky cílily.¹⁷² Karlovarský program byl pro československou vládu samozřejmě nepřijatelný, a to především díky bodu, který požadoval „právo přihlásit se k německému světovému názoru“, to je k nacismu.¹⁷³

Vytyčení těchto požadavků bylo velkým úspěchem Sudetoněmecké strany a nacismu. Československá vláda neviděla jiné východisko, než jednat se Sudetoněmeckou stranou. K jednání ji nutila především britská vláda. Československá vláda ale dobře věděla, že se s Henleinem nedohodnou. Henlein se snažil získat i přízeň Anglie, ale na žádost československé vlády ho členové britské vlády nepřijali.¹⁷⁴

Na konci války se Edvard Beneš vyjádřil ke Karlovarskému sjezdu velmi emotivně: „*Celý tehdejší sjezd strany svým vulgárním a pustým řvaním, sieghajlováním a nadáváním rovnal se plně nacistickým sjezdům říšským: táž atmosféra, táž nenávisť, táž hysterie, táž nepoctivost, prolhanost, zrada a politická podlost... úzká spolupráce a plná jednota říše a Berlína se stranou Henleinovou se plně objevila. Od té doby nebyla již také před veřejností československou zastírána.*“¹⁷⁵

Vystupování Sudetoněmecké strany v Československu a následné změny si Ernst G. Laudon do svého deníku nezaznamenal. V deníku se pouze objevuje: „*Večer zněly zneklidňující zprávy z rádia. Henlein znovu připomněl svých osm bodů, které chtěl mít do*

¹⁷⁰ KÁRNÍK, Zdeněk. *České země v éře první republiky*: 3. díl. O přežití a o život. 1936-1938.1. vydání. Nakladatelství Libri. Praha 2003, ISBN: 80- 7277- 119- 1, s. 515

¹⁷¹ VYŠNÝ, Paul. *The Runciman Mission to Czechoslovakia, 1938*: Prelude to Munich. First published. Palgrave Macmillan. Basingstoke 2003, ISBN: 0-333-73136-0, s. 54

¹⁷² HOUŽVIČKA, Václav. *Návraty sudetské otázky*. 1. vydání. Karolinum. Praha 2005, ISBN: 80—246- 1007- 8, s. 204

¹⁷³ ZIMMERMANN, Volker. Složitý vztah k minulosti- sudetští Němci a národní socialismus. In *Mezinárodní vztahy, č. 4*. Ústav mezinárodních vztahů. Praha 1996, ISSN: 0323-1844, s. 32

¹⁷⁴ ČELOVSKÝ, Bořivoj. *Mnichovská dohoda 1938*. 1. vydání. Tilia. Šenov u Ostravy 1999, ISBN: 80-86101- 19-3, s. 139

¹⁷⁵ BENEŠ, Edvard. *Mnichovské dny*. 1. vydání. Naše vojsko. Praha 2003, ISBN: 80-206-0673-4, s. 37

*konce roku v Československu v platnosti. Kam to všechno povede.*¹⁷⁶ Jedná se o jedinou zmínku o Henleinovi a vývoji v Československu po anšlusu Rakouska.

Během těchto událostí, nastalo mnoho změn v jeho soukromém životě. Hlavní událostí byla nemoc jeho matky, Alice Laudonové. Od dubna 1938 se Ernst G. Laudon v deníku nezmiňuje o politice, protože svůj čas věnoval především své nemocné matce. Den po dni si zaznamenával průběh a stav nemoci své matky. *„Celé dopoledne jsem byl se svou matkou. Stále měla stejnou teplotu. Dr. Fischer sem přišel, ale nic nového nám neřekl. Neřekl nám, co je to za nemoc, nebo, kdy by to mohlo být v pořádku. Řekl jen, že by jí to mohlo zlomit srdce, protože má velmi špatný puls. Maminka nám ale tvrdí, že je všechno normální, jen jí trochu bolí zuby. Proto jsem se odpoledne stavil u Dr. Franka, abych ho požádal o prohlídku zubů mé matky.*¹⁷⁷

11. dubna 1938 se její stav zlepšil. Ráno dokonce vstala z postele a došla si na snídani. Z jeho slov zle vyčíst, že stav jeho matky se výrazně zlepšil a byla naděje, že se brzy uzdraví. *„Maminka roztomile spí po celý den, silná bolest prý ustoupila a jak sama říká, už je to mnohem lepší.*¹⁷⁸ Opak byl pravdou. Zdravotní stav Alice Laudonové se den ode dne zhoršoval. *„Dnes je to s maminkou trochu děsivé. Teplotu měla 36,7°C a náhle po 4 hodinách je vystoupala na 38°C. Po dalších dvou hodinách měla opět 36,7°C. Byla z toho velmi unavená, i když prospí celé dny. Zvláště pak dneska je velmi unavená. Vzhledem okolnostem jde ale o normální průběh nemoci. Tep srdce je normální. Vše je dobré na její věk. Ale její stav v tomto věku se může kdykoliv změnit.*¹⁷⁹ Ernst G. Laudon ztrácel naději, že by se jeho matka mohla uzdravit.

Jeho deníkové zápisy se postupně mění ve vzpomínky na svou matku. Skrze psaní se Ernst G. Laudon snažil vyrovnat s tím, že mu umírá jeho matka. *„Vyrovnat se s pamětí není vždy příjemné, pokud nemáte vlastní nervy. Bolest sama o sobě musí vyprchat. Od dnešního rána je atmosféra o trochu lepší a vše beze změn. Chtěl bych ale vědět, kdy mám být šťasten v momentu, kdy jeho matka leží na smrtelné posteli. Maminka je úplně slabá a budeme se s tím muset smířit. Maminko, to víš, že nám budeš chybět a doufám, že se brzy vykoupíš z utrpení. Nemohu si to bez tebe představit, je to pro mě jako zlý sen. Hrůza je najít slova, kterými můžeme spolu komunikovat. Všechno je tak smutné, všechno mě bolí a hlavně ten*

¹⁷⁶ MZA Brno, Rodinný archiv Laudonů Bystřice pod Hostýnem, inv. 877, kart. 30, Deník 13. 3. 1938- 26. 1. 1939, s. 52

¹⁷⁷ Tamtéž, s. 24

¹⁷⁸ Tamtéž, s. 27

¹⁷⁹ Tamtéž, s. 28

pocit, že to není pravda, že se probudím ze špatného snu. To se ale nestane. ¹⁸⁰

Vzpomínky byly velmi smutné, někdy až melancholické. Ernst G. Laudon si nedokázal představit život bez své matky. Nechtěl si připustit, že by ho mohla opustit. *„Vzpomínky na maminku a na všechny její zkušenosti, které mi předala svou výchovou, nikdy nezapomenu. Cítím velkou bolest a své nervy nevydržím už déle potlačovat. Já a moje maminka. Leží vedle mě, ale nemůže se mnou mluvit nebo hrát si díky bolesti. Už skoro tři hodiny spí, protože dostala prášek proti bolesti.* ¹⁸¹

21. dubna 1938 došlo k prudkému zhoršení zdravotního stavu Alice Laudonové. Nemoc byla tak silná, že už se nedalo nic dělat. *„Bohužel z maminky už nesálá teplo a mám pocit, že ignoruje úplně všechno. Je to velmi smutný pohled na mou maminku. Je v polospánku a nevnímá nás. Dáváme jí najevo svou lásku, ale ta myšlenka, že už ji nikdy neuvidíme, mě přivádí k pláči. Je to strašná bolest. Jen těžko si dokážu představit budoucnost bez své maminky a jejích rad, já jsem byl neustále s maminkou i potom, co jsem se oženil. Musím pro ni udělat vše, aby měla klidný odpočinek. Čtrnáct dní jsem byl v blízkosti své maminky. V poslední době mi připadala zdravá.* ¹⁸²

Ráno 23. dubna se celá rodina posadila k posteli Alice Laudonové a začali se modlit. Ernst G. Laudon popsal poslední hodiny života své matky: *„Seděl jsem vedle své maminky, držel jsem ji za ruku a v druhé ruce jsem měl kříž. Vilma a ostatní stáli opodál. Do 6 hodin to šlo velmi pomalu, v 7 hodin má milovaná maminka pomalu vydechovala. Do poslední chvíle jsme věřili, že vše dobře dopadne, ale maminka náhle zemřela. Přišel doktor Jaroš, který nám řekl, že je již dávno po smrti. Maminka zemřela kolem 8 hodiny. Všichni jsme stáli u její postele. Vzpomínali jsme na její krásný život. Její smrt mě velice bolela.* ¹⁸³ Smrt Alice Laudonové celou rodinu velice zasáhla. Lékař jim po její smrti řekl, že: *„je lepší, jak to dopadlo, když nepřijímala žádnou stravu. Musela trpět velkými bolestmi a smrt byla vykoupením z tohoto utrpení.* ¹⁸⁴ Pohřeb se konal 25. dubna na hřbitově v Bystřici pod Hostýnem.

Od 25. dubna do 29. srpna 1938 se v deníku neobjevují žádné zápisy. Ernst G. Laudon byl velmi raněný ztrátou své matky. 29. srpna 1938 si do deníku zapsal: *„Dnes jsem začal znovu psát. Dokud maminka žila, psal jsem deník, ale po její smrti jsem moc nepsal, byl pohřeb a mnoho zařizování. Uběhlo mnoho smutných dní v Bystřici se všemi známými*

¹⁸⁰ MZA Brno, Rodinný archiv Laudonů Bystřice pod Hostýnem, inv. 877, kart. 30, Deník 13. 3. 1938- 26. 1. 1939, s. 30

¹⁸¹ Tamtéž, s. 30

¹⁸² Tamtéž, s. 36

¹⁸³ Tamtéž, s. 39

¹⁸⁴ Tamtéž, s. 40

tvářemi.“¹⁸⁵

Teprve 12. září 1938 Ernst G. Laudon začal znovu ve svých denících psát o politické situaci v Československu. Psaní deníku obnovil v době, kdy v Československu probíhala tzv. Runcimanova mise.

4.3. Runcimanova mise

Od roku 1935 se v souvislosti s Československem mluví o tzv. „cestě k Mnichovu“. Mnichovské konferenci, která se konala v září 1938, předcházelo mnoho událostí v Evropě. Mezi ně např. patřily Runcimanova mise, sjezd NSDAP v Norimberku nebo jednání v Godesbergu.

Hitlerova politika vůči Československu nebyla nějakým jevem vyvolaným situací Němců v Československu. Byla to součást zahraniční politiky národně socialistického Německa. Sudetští Němci se stali pouhým nástrojem Hitlerovy expanzivní politiky a cena, kterou za to měli zaplatit, byla velmi vysoká a bolestná.¹⁸⁶

Hitlerovy plány týkající se Československa byly vypracovány už v roce 1932. V létě téhož roku se k nim vyjádřil takto: „*Blok osmdesáti či sta milionů Němců osídlujících homogenní území! Mým prvním úkolem bude tento blok vytvořit. Tím se staneme nejen neporazitelnými, ale získáme i jednou provždy významnou převahu nad všemi evropskými národy. Rakousko do tohoto bloku patří. To je samozřejmě pravda. Ale do tohoto bloku patří i Čechy, Morava a východní část Polska sahající až po určitou strategickou hranici.*“¹⁸⁷

Jeho plány mu postupně vycházely. Nejdříve se mu v březnu 1938 povedl anšlus Rakouska a následně pracoval společně se Sudetoněmeckou stranou na připojení Československa k Německé říši. Hitler neměl Čechy příliš v lásce, posuzoval je podle svých zkušeností z Vídně. Tam se podle něho Češi styděli za to, že mluví česky. Byli prý hrdí za to, že mluví německy, a nejpýšnější byli, když je považovali za „Vídeňáky“.¹⁸⁸

Československo mělo spojence proti Německu, Anglii a Francii. S Francií byla podepsána smlouva o přátelství 25. ledna 1924, která byla řádně registrována v Ženevě. Od roku 1933 Hitler pravidelně nabízel Československu smlouvu o neútočení podle vzoru

¹⁸⁵ MZA Brno, Rodinný archiv Laudonů Bystřice pod Hostýnem, inv. 877, kart. 30, Deník 13. 3. 1938- 26. 1. 1939, s. 24

¹⁸⁶ SLÁDEK, Milan. *Němci v Čechách*. 1. vydání. Pragma. Praha 2002, ISBN: 80-7205-901-7, s. 69

¹⁸⁷ Tamtéž, s. 69

¹⁸⁸ HAMMANOVÁ, Brigitte. *Hitlerova Vídeň: Diktátorova učednická léta*. 1. vydání. Prostor. Praha 1999, ISBN: 80-7260-003-6, s. 361- 364 nebo KLIMEK, Antonín. *Velké dějiny země Koruny české*. Svazek XIV. 1929-1938. 1. vydání. Paseka. Praha a Litomyšl 2002, ISBN: 0- 7185-425-5, s. 590

polsko-německé smlouvy, ale prezident Beneš ho vždy odmítl. Nabídku Hitler naposledy zopakoval ještě 16. února 1938, kterou Beneš opět odmítl, protože dával přednost systému kolektivní bezpečnosti a spojení s Francií před Hitlerovým slovem.¹⁸⁹

V této době se rozvinula v Anglii značně silná pročeskoslovenská propaganda. Někteří politici žádali, aby se Anglie rozhodně postavila za Československo a varovali před kapitulací a před požadavky Hitlera a Henleina. Zároveň říkali, že jen rozhodnost a připravenost dokáže odrazit a zastavit Hitlerovskou agresi. Nacisté naopak organizovali protičeskoslovenskou tiskovou kampaň, která ale neměla takový ohlas, jaký si nacisté představovali.¹⁹⁰

Hitler, po úspěšném anšlusu Rakouska, chtěl co nejdříve obsadit sudetské oblasti, proto se rozhodl vpadnout do Československa. K této operaci byl už v roce 1937 vytvořen tzv. Fall Grün (Zelený plán), ve kterém se prohlašuje Hitlerovo rozhodnutí zničit co nejdříve Československo. Na základě tohoto plánu zahájil vojenské přípravy. Základní myšlenkou Fall Grün byl masivní útok soustředěný na československé hranice, který měl být proveden tanky.¹⁹¹

V Československu se začaly množit nepokoje. Z Německa šla nařízení o vyvolání nepokojů v Sudetech, někdy i jakým způsobem mají být tyto nepokoje provedeny. Na určeném místě měl být vždy přítomný berlínský novinář, aby hned druhý den přinesl autentickou zprávu. Opatřovali si fotografie raněných sudetských Němců, u kterých uváděli, že je zranili Češi. Podle Františka Moravce všechny tyto zprávy byly velmi důvěryhodné. Sudetská otázka v Československu byla v zájmu výzvědné a protivýzvědné sekce druhého oddělení v čele s Františkem Moravcem.¹⁹²

Ze všech zpráv vyplývalo, že se Berlín snažil přesvědčit mezinárodní veřejnost o utlačování Němců v Československu, a že neplní mírové smlouvy o ochraně menšin. Hitler byl rozhodnut zmocnit se sudetských oblastí za každou cenu, i kdyby měla být válka. Pokus nacistů v květnu 1938 opakovat v Československu to, co udělali v Rakousku v březnu 1938, byl zmařen. Fall Grün nebyl nikdy proveden, protože Hitler svých cílů dosáhl diplomatickou cestou na konferenci v Mnichově. Po této konferenci byl plán úplně zrušen a díky Mnichovu

¹⁸⁹ SLÁDEK, Milan. *Němci v Čechách*. 1. vydání. Pragma. Praha 2002, ISBN: 80-7205-901-7, s. 71

¹⁹⁰ KVAČEK, Robert. *Osudná mise*. 1. vydání. Naše vojsko. Praha 1958, s. 37

¹⁹¹ ČELOVSKÝ, Bořivoj. *Mnichovská dohoda 1938*. 1. vydání. Tilia. Šenov u Ostravy 1999, ISBN: 80-86101-19-3, s. 130

¹⁹² František Moravec (1895-1966) – narodil se v Čáslavi. Bojoval za legionáře v první světové válce. Po válce se rozhodl zůstat důstojníkem z povolání. Stal se podplukovníkem a přednostou výzvědné a protivýzvědné sekce druhého oddělení. Před okupací v roce 1939 odletěl do Londýna, kde během celé války pracoval jako přednosta druhého oddělení. Po roce 1948 odešel do USA, kde pracoval jako poradce v americkém ministerstvu obrany. Více viz MORAVEC, František. *Špion, jemuž nevěřili*. 1. vydání. Rozmluvy. Praha 1999, ISBN: 0-946352-42-9, s. 7-11

nebylo Československu dovoleno bojovat.¹⁹³

21. května 1938 vyhlásilo Československo mobilizaci. S tou ale nesouhlasili západní spojenci, Francie a Anglie. Politici těchto zemí doporučovali, aby byla mobilizace ukončena, jinak při obraně zůstane Československo osamoceno a bude poraženo. Kdyby se za Československo postavila Francie, došlo by prý: „*k úplnému zničení západní Evropy a k vítězství bolševismu po celém světě.*“¹⁹⁴ Mobilizace Československa se nelíbila Polsku, ani Maďarsku. Jediná Moskva uvítala krok československé vlády a nadšenou odhodlanost československého lidu bránit republiku proti Hitlerovi.

Hitler byl znepokojen z československé mobilizace. Hrál mu ale do karet, že ani západní mocnosti s mobilizací nesouhlasily. Hitler se proto rozhodl s těmito mocnostmi jednat a těžit z jejich politiky appeasementu,¹⁹⁵ kterou prosazovala především Anglie. Hlavním plánem západu bylo vytvoření neutrality Československa. 25. května 1938 si ministr zahraničí Halifax¹⁹⁶ pozval československého vyslance v Londýně Jana Masaryka¹⁹⁷ a navrhl mu neutralizaci Československa, která by, jak sám Halifax prohlásil, „*byla vhodnou cestou k tomu, aby se Československo zbavilo těch spojení, na které nacisté nejvíce útočí.*“¹⁹⁸ Tato neutralita by měla být garantována sousedními státy, tedy i Německem. Československá vláda byla ochotná tuto neutralizaci přijmout pouze za podmínky, že by všechny hlavní státy zároveň s neutralitou zaručily bezpečnost československého státu proti každému vnějšímu nebezpečí, ať už by hrozilo odkudkoliv. K neutralizaci Československa nakonec nedošlo. Kdyby se tak stalo, bylo by vydáno na milost a nemilost Hitlera.¹⁹⁹

Západní mocnosti ustupovaly Hitlerovi úplně ve všem, jen aby byl zachován ve světě mír. Jejich politika appeasementu, ale postupně vedla k druhé světové válce, které se chtěly za každou cenu vyhnout. Politici, kteří prosazovali tuto politiku, si neuvědomovali, co svými

¹⁹³ SLÁDEK, Milan. *Němci v Čechách*. 1. vydání. Pragma. Praha 2002, ISBN: 80-7205-901-7, s. 58

¹⁹⁴ KVAČEK, Robert. *Osudná mise*. 1. vydání. Naše vojsko. Praha 1958, s. 39

¹⁹⁵ Appeasement označuje pacifistickou politiku z 30. let 20. století, kterou symbolizovalo hlavně ustupování agresivním stranám. Politici, kteří appeasement prosazovali, věřili, že uspokojením potřeb a požadavků nacistického Německa odvrátí druhou světovou válku a zachovají mír za každou cenu. Jejich úsilí trvalo několik let a bylo marné. Dnes je appeasement vnímán negativně a jako historický omyl.

¹⁹⁶ Lord Halifax, vlastním jménem Edward Frederick Lindley Wood (1881-1959). Od roku 1925 byl známý jako Lord Irwin a po roce 1934 jako Lord Halifax. Byl to britský konzervativní politik. V letech 1938-1940 působil jako britský ministr zahraničí. Je považován za zastávce politiky appeasementu vůči evropským fašistickým režimům třicátých let. Více viz ELLINGER, Jiří. Lord Halifax. Indie, appeasement a válka. In *Dějiny a současnost*. Kulturně historická revue. 23, č. 3, 2001, s. 24-29

¹⁹⁷ Jan Masaryk (1886-1948)- jeden z nejvýznamnějších diplomatů první poloviny 20. století. Syn prvního prezidenta Československé republiky T. G. Masaryka. V letech 1926-1938 byl velvyslancem v Londýně, ministrem zahraničí Benešovy exilové vlády a ministrem zahraničí ve vládě Klementa Gottwalda. Více viz KOSATÍK, Pavel - KOLÁŘ, Michal. *Jan Masaryk: Pravdivý příběh*. 1. vydání. Mladá fronta. Praha 1998, ISBN: 80-204-0736-7.

¹⁹⁸ KVAČEK, Robert. *Osudná mise*. 1. vydání. Naše vojsko. Praha 1958, s. 42

¹⁹⁹ Tamtéž, s. 42

kroky způsobují. Německo společně se Sudetoněmeckou stranou zvyšovaly požadavky na odtržení Sudet od Československa. Neustále se mluvilo o tom, jak jsou Němci v Československu utiskováni a nemají stejná práva jako Češi.²⁰⁰

Československá otázka se začala řešit v Anglii. Henleinovci zesílili agitaci v Londýně, kam vyslali několik svých důvěrníků. Cílem této agitace bylo přesvědčit britské politiky, že československá vláda se nechce dohodnout, že nechce uspokojivě vyřešit otázku sudetských Němců a že Sudetoněmecké straně bude předložen takový návrh, který nebude moci strana přijmout. I toto zřejmě působilo na rozhodnutí, vyslat do Prahy prostředníka.²⁰¹

O vyslání prostředníka do Československa se uvažovalo již dříve, poměrně dlouho před Runcimanovou misí. Byly zde snahy britských politiků, kteří chtěli zprostředkovat jednání mezi československou vládou a Henleinovci. Halifax sepsal memorandum o pomoci pro Československo. 3. června 1938 se obrátil na československou vládu s dotazem, zda by nepřijala v záležitosti německé menšiny britského pozorovatele. Benešovi také řekl, že pokud bude československá vláda ochotná jednat se Sudetoněmeckou stranou, zástupci Anglie je podpoří. 16. července 1938 se vyslanec Newton²⁰² obrátil na prezidenta Beneše se stejnou otázkou. Ten byl z toho ale velmi rozrušen. Jednalo o velmi závažnou otázku, protože šlo o zásah do vnitřní politiky státu.²⁰³

Během týdne tyto otázky vyslanec Newton projednal i s předáky Sudetoněmecké strany, u kterých na námítky nenarazil. Henleinovci dobře věděli, že Brity Henlein už získal, a že britský prostředník bude pracovat v jejich prospěch. 23. července 1938 předneslo Československo nótu, ve které požádalo o vyslání „osobnosti, která by byla ochotna dát své názory a rady, a tak pomohla překonat nesnáze.“²⁰⁴

Vhodná osoba na tuto misi byla hledána s předstihem. Chamberlainův porace Wilson vytipoval vhodné osobnosti. Na prvním místě se objevil Harold Macmillan, mladý konzervativní poslanec bez vládních zkušeností. Za ním stál zkušený liberální exministr lord

²⁰⁰ KLIMEK, Antonín. *Velké dějiny zemí Koruny české*. Svazek XIV. 1929- 1938. 1. vydání. Paseka. Praha a Litomyšl 2002, ISBN: 0- 7185-425-5, s. 591

²⁰¹ VYŠNÝ, Paul. *The Runciman Mission to Czechoslovakia, 1938: Prelude to Munich*. First published. Palgrave Macmillan. Basingstoke 2003, ISBN: 80-86263-58-4, s. 18

²⁰² Basil Cochrane Newton (1889-1965)- britský diplomat. Studoval na univerzitě v Cambridgi a po studiu vstoupil do diplomatických služeb. V letech 1937- 1939 byl velvyslancem v Praze. Po německé okupaci Prahu opustil a stal se velvyslancem v Bagdádu. Po válce pracoval v právním oddělení ministerstva zahraničí. Viz JUNEK, Václav. *Druhá republika: Nultá hodina*. 1. vydání. Computer Press. Brno 2011, ISBN: 978-80-251-3723-9.

²⁰³ KÁRNÍK, Zdeněk. *České země v éře první republiky*: 3. díl. O přežití a o život. 1936-1938.1. vydání. Libri. Praha 2003, ISBN: 80- 7277- 119- 1, s. 550

²⁰⁴ OLIVOVÁ, Věra. *Dějiny první republiky*. 1. vydání. Karolinum. Praha 2000, ISBN: 80-7184-791-7, s. 180

Runciman.²⁰⁵ 1. července 1938 byl Runciman²⁰⁶ na schůzi s Halifaxem, který mu oznámil: „*Pojedete s vlastní osobní působností jako svého druhu reprezentant vlády Jeho Veličenstva. Neobdržíte ovšem žádné oficiální instrukce a neočekává se, že byste pracoval na nějakém konkrétním plánu.*“²⁰⁷

Runciman ale o Československu nevěděl absolutně nic. Lidovecký funkcionář Vojtěch Medek²⁰⁸ se velmi negativně zmiňuje o Anglii a o výběru Runcimana. „*Anglie proti nám postupuje tvrdě a ráda by se vymkla závazku. Vyslala k nám svého vyjednavče Runcimana. Ten byl informován, že přichází mezi divochy. Jeho manželka se bála, že ji dělníci v Praze okradou, a sundala si proto náušnice a prsten. A zatím jí dělníci učinili ovace.*“²⁰⁹

Přijetím mise se řešení sudetoněmecké otázky definitivně stalo mezinárodním problémem. Velké mezinárodní otázky si pak vyhrazovaly k řešení hlavně velmoci. Jediný Sovětský svaz ostře protestoval a vytýkal Praze, že o misi nebyl jako spojenec předem informován. Beneš byl zastáncem názoru, že v této době je nutné hledat kompromis, protože ani jedna strana nemá ve všem pravdu. Základem pro něj bylo, aby se obě strany dohodly.²¹⁰

Halifax doporučil Runcimanovi, aby se při případném krachu mise nepokoušel sám předložit kompromis, což by Brity příliš zavazovalo, nýbrž aby navrhl uspořádat plebiscit, nebo svolat k řešení sporných otázek konferenci zainteresovaných států: Československa, Německa, Francie, Velké Británie a případně též Polska, Maďarska, Itálie a Sovětského svazu.²¹¹

Ještě před příjezdem britského „prostředníka“, Jan Šrámek²¹² 2. srpna 1938 řekl svým

²⁰⁵ ELLINGER, Jiří. *Neville Chamberlain: Od usmiřování k válce: britská zahraniční politika, 1937-1940*. 1. vydání. Lidové noviny. Praha 2009, ISBN: 978-80-7106-987-4, s. 184

²⁰⁶ Walter Runciman (1870-1949) – britský politik a ekonom. Podporoval Chamberlainovu politiku. Ve svých 67 letech byl poslán do Československa, kde měl zjistit, jaká je situace mezi Sudetoněmeckou stranou a československou vládou. Viz VYŠNÝ, Paul. *The Runciman Mission to Czechoslovakia, 1938: Prelude to Munich*. First published. Palgrave Macmillan. Basingstoke 2003, ISBN: 80-86263-58-4, s. 82

²⁰⁷ VYŠNÝ, Paul. *The Runciman Mission to Czechoslovakia, 1938: Prelude to Munich*. First published. Palgrave Macmillan. Basingstoke 2003, ISBN: 80-86263-58-4, s. 77

²⁰⁸ Vojtěch Medek (1855-1976), rolník, sadař a moravský regionální politik. Od roku 1919 byl aktivním činitelem Československé strany lidové, kde zastával řadu funkcí v moravské zemské organizaci. Byl dlouholetým lidoveckým členem městského zastupitelstva v Olomouci. Viz PEHR, Michal. *Lidovci proti kapitulaci. Mnichov v memoárech a deníkových záznamech představitelů Československé strany lidové*. IN TOMEŠ, Josef - VAŠEK, Richard. *Mnichov ve vzpomínkách pamětníků*. 1. vydání. Masarykův ústav a Archiv AV ČR. Praha, 2012, ISSN: 1803-9243, s. 103-129

²⁰⁹ PEHR, Michal. *Lidovci proti kapitulaci. Mnichov v memoárech a deníkových záznamech představitelů Československé strany lidové*. IN TOMEŠ, Josef - VAŠEK, Richard. *Mnichov ve vzpomínkách pamětníků*. 1. vydání. Masarykův ústav a Archiv AV ČR. Praha, 2012, ISSN: 1803-9243, s. 121

²¹⁰ KLIMEK, Antonín. *Velké dějiny země Koruny české*. Svazek XIV. 1929-1938. 1. vydání. Paseka. Praha a Litomyšl 2002, ISBN: 0-7185-425-5, s. 598

²¹¹ Tamtéž, s. 601

²¹² Jan Šrámek (1870-1956)- římskokatolický kněz a politik, zakladatel a dlouholetý předseda Československé strany lidové. V letech 1921-1922 byl ministrem železnic Československa. Po mnichovské dohodě Šrámek emigroval a posléze se stal předsedou Exilové vlády v Londýně (1940-1945). Po únoru 1948 se pokusil o útěk

kolegům, že cílem jeho mise je získat čas pro Anglii. O Runcimanovi prohlásil, že „*je velmi nedůvěřivý a chce poznávat věci od základu.*“²¹³ K jeho doprovodu byl ještě kritičtější: „*Přijde se svými třemi spolupracovníky, kteří jsou nebezpečnější nežli on sám.*“²¹⁴

Nejvýznamnějším spolupracovníkem byl Fred Ashton-Gwatkin,²¹⁵ který byl Runcimanovi nejen pravou rukou, ale z jeho pověření vedl na jedné straně i samostatná jednání s Henleinovci, na druhé straně měl na starosti styk mezi Runcimanem a Chamberlainovou vládou.²¹⁶

Mise byla zahájena ve dvou krocích. 2. srpna 1938 nejprve přijeli Runcimanovi spolupracovníci Ashton-Gwatkin, Stopford a Miller. Runciman nerad cestoval letadlem, proto do Prahy přijel vlakem 3. srpna 1938. Byl přivítán československou vládou i zástupci Sudetoněmecké strany.²¹⁷ Hned po příjezdu se ukázalo, že po celý jeho pobyt se bude angažovat hlavně Sudetoněmecká strana. Po oficiálním přijetí československou vládou jednal už následující den s delegací Sudetoněmecké strany. Navštěvovali hotel Alcron, který byl považován za neutrální půdu pro misi.²¹⁸

Vládní kruhy se dívaly na poslání mise se vší zdvořilostí, i když byly okolnosti někdy až ponižující. Oceňovaly také, že pokud se v Praze jednalo, nepřipadalo v úvahu přepadení země Hitlerem. Vláda ale nechala celou misi organizovat Henleinovci. Sudetoněmecká strana provedla mobilizaci svých aristokratických spojenců, kterých nebylo vůbec málo. Podstatná část aristokracie se cítila poškozena Švehlovou²¹⁹ pozemkovou reformou a mnozí šlechtici, ač bychom některé stěží mohli řadit mezi Němce, např. Oldřich Kinský, s Henleinem

z Československa, ale marně čekal na francouzské letadlo na letišti u Rakovníka. Více viz KOSATÍK, Pavel. *Čeští demokraté: 50 nejvýznamnějších osobností veřejného života*. Mladá fronta. Praha 2010, ISBN 978-80-204-2307-8, s. 280 nebo MAREK, Pavel a kol. *Jan Šrámek: Kněz, státník, politik*. Moneta- FM. Olomouc 2004, ISBN: 80-86731-00-6, s. 417

²¹³ PEHR, Michal. Lidovci proti kapitulaci. Mnichov v memoárech a deníkových záznamech představitelů Československé strany lidové. IN TOMES, Josef. VAŠEK, Richard. *Mnichov ve vzpomínkách pamětníků*. 1. vydání. Masarykův ústav a Archiv AV ČR. Praha, 2012, ISSN: 1803-9243, s. 121

²¹⁴ Tamtéž, s. 121

²¹⁵ Fred Ashton- Gwatkin (1889-1976)- poradce britského Ministerstva zahraničních věcí. Společník Waltera Runcimana při jeho československé misi. Jeden z předních spolupracovníků Nevilla Chamberlaina. Po roce 1945 opět navštívil Československo. Viz JUNEK, Václav. *Druhá republika: Nultá hodina*. 1. vydání. Computer Press. Brno 2011, ISBN: 978-80-251-3723-9, s. 154

²¹⁶ KÁRNÍK, Zdeněk. *České země v éře první republiky*: 3. díl. O přežití a o život. 1936-1938.1. vydání. Libri. Praha 2003, ISBN: 80- 7277- 119- 1, s. 551

²¹⁷ VYŠNÝ, Paul. *The Runciman Mission to Czechoslovakia, 1938: Prelude to Munich*. First published. Palgrave Macmillan. Basingstoke 2003, ISBN: 80-86263-58-4, s. 147

²¹⁸ KÁRNÍK, Zdeněk. *České země v éře první republiky*: 3. díl. O přežití a o život. 1936-1938.1. vydání. Libri. Praha 2003, ISBN: 80- 7277- 119- 1, s. 551

²¹⁹ Antonín Švehla (1873-1933)- československý politik a předseda Agrární strany. Předseda tří československých vlád v letech 1922-1925, 1925-1926 a 1926-1929. V roce 1927 odmítl kandidovat na funkci prezidenta a podpořil T. G. Masaryka. Viz MILLER, Daniel E. *Antonín Švehla: mistr politických kompromisů*. 1. vydání. Argo. Praha 2001, ISBN: 80-7203-366-2

sympatizovali. I Ernst G. Laudon po anšlusu Rakouska sympatizoval s Hitlerem.²²⁰

Někteří šlechtici se za Němce už považovali, třebaže jejich jméno svědčilo o něčem jiném např. Adolf Dubsky. A tak se stalo, že Runciman trávil téměř bez výjimky všechny své víkendy na zámcích aristokratů, kteří nešli s vládou a z nichž někteří naopak byli přímo v henleinovských, ba nacistických říšskoněmeckých službách. Nejpříkladnější byl v tomto směru Max Egon Hohenlohe-Langenburg,²²¹ který nejen Runcimana hostil, ale dal k dispozici svůj Červený Hrádek na Chomutovsku k nejednomu důvěrnému jednání Henleinovců a nyní Runcimanovy mise s Henleinovci. Finančně podporoval Sudetoněmeckou stranu, sám se některých jednání účastnil a pracoval pro nacistickou zpravodajskou službu.²²²

Jiné aristokraty vedla k přijetí Runcimana a jeho doprovodu snaha informovat ho bez zaujetí o stanovisku šlechty, která se považovala za českou. Nejvýrazněji tak činil Zdenko Radslav Kinský, který později uvedl: „*Protože jsem udržoval stálý kontakt s prezidentem Benešem, jeho manželkou a ministerským předsedou Milanem Hodžou, byl jsem požádán, abych k sobě pozval lorda Runcimana a jeho misi.*“²²³

Stalo se tak v počátcích působení mise, prakticky už během prvního víkendu, který Runciman strávil v Čechách. 7. srpna 1938 Zdenko Radslav Kinský pozval Runcimana na svůj zámek ve Žďáru nad Sázavou. Kinský se musel ohradit, že ve Žďáru byli i zástupci prohenleinovské šlechty, stejně jako se ohrazoval proti tomu, že by „česká šlechta“, byla účastna na setkání s prohenleinovci.²²⁴

Runciman šlechtická pozvání rád přijímal a vůbec se mu nezdálo, že by tak porušoval svou nestrannost. České politické strany a vláda chtěly, aby jednání probíhaly na úrovni Národního shromáždění. S tím ale Henleinovci ani Runciman nesouhlasili. Delegation Sudetoněmecké strany ohlásila, že budou jednat pouze na základě karlovarských požadavků. Runciman vydírán a ve strachu, že jednání už zkrachovalo a že nesplní své poslání, okamžitě

²²⁰ KÁRNÍK, Zdeněk. *České země v éře první republiky*: 3. díl. O přežití a o život. 1936-1938.1. vydání. Libri. Praha 2003, ISBN: 80-7277-119-1, s. 553

²²¹ Max Egon Hohenlohe-Langeburg (1897-1968)- poslední majitel zámku Červený Hrádek. Za první světové války sloužil v císařské armádě, u Šestého dragounského pluku. Po vzniku Československa nepřijal dvojí občanství, německé a české, ale přijal občanství nové, lichtenštejnské. Podpora Němců v sudetoněmecké otázce. 8. května 1945 opustil Červený Hrádek, společně s rodinou, ještě před příchodem Rudé armády. Více viz MAŠEK, Petr. *Modrá krev*: Minulost a přítomnost 445 šlechtických rodů v českých zemích. 3. vydání. Mladá fronta. Praha 2003, ISBN: 80-204-1049-X, s. 106-111

²²² KÁRNÍK, Zdeněk. *České země v éře první republiky*: 3. díl. O přežití a o život. 1936-1938.1. vydání. Libri. Praha 2003, ISBN: 80-7277-119-1, s. 552

²²³ BROŽ, Ivan. *Velké postavy rodu Kinských*, 1. vydání. Petrklíč. Praha 2001, ISBN: 80-7229-052-5, s. 154

²²⁴ KÁRNÍK, Zdeněk. *České země v éře první republiky*: 3. díl. O přežití a o život. 1936-1938.1. vydání. Libri. Praha 2003, ISBN: 80-7277-119-1, s. 552

zakročil.²²⁵

Za přítomnosti K. H. Franka a Ernsta Kundta²²⁶ se konala schůze Runcimana s Henleinem na Červeném Hrádku u Maxe Hohenlohe. Po tomto jednání, 21. srpna 1938, odjel Ashton-Gwatkin s Hohenlohem do Mariánských Lázní na další schůzku s Henleinem. Zde byl seznámen s tím, jak si Henlein představuje řešení sudetoněmecké otázky. Jednání skončilo tak, že Henleinovci nadiktovali náčrt vlastní představy o dohodě s vládou a Runciman ho 23. srpna 1938 předal Benešovi. Ten se rozhodl, že vypracuje a předloží svůj vlastní vstřícný návrh, a to na základě požadavků, které mu předložil Runciman. Beneš si uvědomil, že vláda a země stojí na okraji propasti a je třeba dosáhnout dohody za každou cenu, protože později bude hůř.²²⁷

24. srpna 1938 odletěl Ashton-Gwatkin do Londýna, aby se sešel s Chamberlainem a Halifaxem o dalším postupu mise. Mezitím 25. srpna 1938 prezident Beneš předložil Sudetoněmecké straně a Runcimanovi návrh nového řešení, který později dostal název „třetí plán“.²²⁸ V tomto plánu stálo, že by v průběhu 8- 10 let mělo být přijímáno do veřejných služeb více Němců, aby se stav národnostně vyrovnal. Dále, že v německých oblastech bude vždy alespoň 50 % německých úředníků, a to v každé služební kategorii. Hospodářsky postiženým oblastem do konce roku 1938 bude poskytnuta půjčka 700 milionů korun, z níž obdrží německé kraje 500 milionů korun. Dále v plánu stálo: „*Předpokládá se, že je možno při rozhranění žup vedle žup s většinou českou zřídit také tři župy s většinou obyvatelstva národnosti německé.*“²²⁹

Tento plán byl v tajnosti, protože Sudetoněmecká strana neměla zájem na tom, aby se veřejnost dozvěděla, co je schopna odmítnout, a vláda nechtěla, aby veřejnost věděla, na co je schopná přistoupit. Henlein se totiž během mise držel zásady nedohodnout se. 28. srpna 1938 se konala schůzka na Červeném Hrádku, druhá schůzka Henleina s Runcimanem. Henlein zde nepřímě ohlásil nesouhlas s třetím plánem. Žádal, aby britská vláda doporučila Praze jednat výlučně na základě karlovarských požadavků. Henleinovci čekali na sjezd NSDAP

²²⁵KÁRNÍK, Zdeněk. *České země v éře první republiky*: 3. díl. O přežití a o život. 1936-1938.1. vydání. Libri. Praha 2003, ISBN: 80- 7277- 119- 1, s. 553

²²⁶Ernst Kundt (1897-1947)- československý politik a poslanec Národního shromáždění republiky Československé za Sudetoněmeckou stranu. V roce 1936 se dostal do vedení Sudetoněmecké strany. Patřil mezi nejbližší spolupracovníky Konrada Henleina. Po válce byl odsouzen k trestu smrti a popraven. Více viz CHURÁŇ, Milan. *Kdo byl kdo v našich dějinách*. 1. vydání. Libri. Praha 1994, ISBN: 80-901579-5-5, s. 305-306

²²⁷ KÁRNÍK, Zdeněk. *České země v éře první republiky*: 3. díl. O přežití a o život. 1936-1938.1. vydání. Libri. Praha 2003, ISBN: 80- 7277- 119- 1, s. 554

²²⁸ VYŠNÝ, Paul. *The Runciman Mission to Czechoslovakia, 1938: Prelude to Munich*. First published. Palgrave Macmillan. Basingstoke 2003, ISBN: 80-86263-58-4, s. 175

²²⁹ BENEŠ, Edvard. *Mnichovské dny*. 1. vydání. Naše vojsko. Praha 2003, ISBN: 0- 206- 0673- 4, s. 449

v Norimberku, který měl začít 6. září 1938. Z Londýna ale přišel rozkaz, že sudetská otázka musí být vyřešená do zahájení sjezdu.²³⁰

Beneš řekl, že třetí plán v podstatě splňuje karlovarské požadavky. Jenže Runciman, když mu Beneš předložil třetí plán písemně, zjistil, že prezident sliby nesplnil, protože návrh obsahuje prázdné zásady a je to prý útěk od sedmi bodů. Ministr Halifax francouzskému vyslanci sdělil: „*že práce lorda Runcimna je nemožná, dokud prezident Beneš se nerozhodne zaujmout konkrétní a rozumné stanovisko.*“²³¹

Henleinovci, Berlín, ale ani západní mocnosti tento plán nepřijali. Londýn chtěl, aby Paříž pohrozila Praze revizí spojenecké smlouvy, neboť prý válka hrozí jen proto, že Československo neučinilo včas dostatečné kroky k vyrovnání s německou menšinou. Sami francouzští politici byli zaskočeni, jak narostly protičeskoslovenské nálady. Francie a Velká Británie neustále připomínaly Československu, že kvůli jedné zemi do války nepůjdou. Jejich politika appeasementu se snažila vše vyřešit, bez válečného konfliktu i za cenu, že ve všem ustoupí Hitlerovi.²³²

Ernst G. Laudon celou situaci sledoval. O jednání Henleina s Runcimanem i o Henleinových požadavcích věděl. „*Henlein opět představil svých osm bodů, které chtěl mít do konce roku v Československu v platnosti. Kam to ale všechno povede. Všude jsou boje a nepokoje mezi Němci a Čechy. Zprávy v rádiu toho moc nepřinášejí. Mluví se pouze o Benešovi nebo o jednání s Němci.*“²³³

Z vývoje byl velmi znepokojený. Psal o sudetských Němcích a jejich požadavcích: „*Sudetští Němci chtěli své království od začátku, ale díky Čechům ho nemohli mít. Do Československa byl proto poslán Runciman jako agent, aby prověřil chování Čechů k Němcům.*“²³⁴

Runciman, po odmítnutí třetího plánu, prezentoval své řešení Benešovi, ve kterém stálo, že pokud Sudetoněmecká stana uzná integritu státu, tak by se měl rozdělit na autonomní oblasti. Mělo by jít o oblast českou, německou a slovenskou se zachováním společné zahraniční politiky, armády a financí. Hitler schválil Runcimanův záměr dosáhnout mírového řešení sporu dalšími jednáními, kde ale Henleinovci budou prosazovat svých osm

²³⁰ KÁRNÍK, Zdeněk. *České země v éře první republiky*: 3. díl. O přežití a o život. 1936-1938.1. vydání. Libri. Praha 2003, ISBN: 80- 7277- 119- 1, s. 556

²³¹ OLIVOVÁ, Věra. *Dějiny první republiky*. 1. vydání. Karolinum. Praha 2000, ISBN: 80-7184-791-7, s. 180

²³² KLÍMEK, Antonín. *Velké dějiny zemí Koruny české*. Svazek XIV. 1929- 1938. 1. vydání. Paseka. Praha a Litomyšl 2002, ISBN: 0- 7185-425-5, s. 594

²³³ MZA Brno, Rodinný archiv Laudonů Bystřice pod Hostýnem, inv. č. 877, kart. 30, Deník 13. 3. 1938- 26. 1. 1939, s. 52

²³⁴ Tamtéž, s. 53

karlovarských požadavků. Nátlak Francie a Anglie byl takový, že se mu nedalo odolat.²³⁵

Runcimanova mise nebyla schopná dosáhnout dohody a zástupci Anglie ani Francie nebyli schopní Hitlera nějak ovlivnit. Po neúspěšných jednání se v září 1938 zrak Evropy upíral do Norimberku, kde se konal sjezd NSDAP.

4.3.1. Sjezd NSDAP v Norimberku a následné jednání v Berchtesgadenu

Sjezd NSDAP, ale hlavně Hitler měl rozhodnout o dalším vývoji v Evropě. 12. září 1938 měl oznámit svůj záměr s Československem. Na několik dní se sjezd NSDAP stal centrem světové politiky. Na sjezdu byly přítomny všechny významné osobnosti nacionálně socialistické strany, vůdci Sudetoněmecké strany a celý německý diplomatický sbor.²³⁶

Dva dny před vystoupením Hitlera, přednesl svůj projev prezident Beneš. Chtěl varovat a utlumit šok před projevem Hitlera. Beneš ve svém projevu přišel se čtvrtým plánem vlády, který vycházel vstříc požadavkům Sudetoněmecké strany. Měla být zajištěná všem národnostním menšinám v republice jejich poměrná práva. Tento plán představoval „skutečnou dohodu mezi dvěma partnery.“ Beneš se ve svém projevu zmínil, že přistoupení na tento plán přinese oběti, ale že on byl schopný tyto oběti přinést v zájmu míru a řešení Evropských problémů.²³⁷ „*Přejeme si přispět k řešení evropských rozporů obecně, vytvoření dobré spolupráce mezi všemi sousedy a zejména naším velkým sousedem Německem. Přejeme si dokázat Evropě a Americe, a zejména Anglii a Francii, že chápeme svoji povinnost ve vztahu k všeobecné spolupráci a plníme ji v rozsahu, který umožňuje kritická situace státu.*“²³⁸

I Ernst G. Laudon se zajímal o sjezd NSDAP v Norimberku. Ve svém volném čase pobýval v salonu, kde poslouchal rádio nebo diskutoval se svými přáteli o událostech v Evropě. Během čekání na projev Hitlera v Norimberku, se ve svém deníku zamýšlel nad smyslem salonů. „*Obecně, salon byl s konečnou platností zrušen. Můj salon, to ale není konec, ale teprve začátek.*“²³⁹ Ani díky okolnostem, které se v Československu děly, nebyl ochotný vzdát se svého salonu.

„*Dnes přišel podplukovník Jellinek. Přinesl nám zprávy z Německa a Rakouska. Přišel s tím, že jsou přijaté nové zákony, skoro 100 nových věcí, za které může být člověk uvězněn.*“

²³⁵ KLÍMEK, Antonín. *Velké dějiny zemí Koruny české*. Svazek XIV. 1929- 1938. 1. vydání. Paseka. Praha a Litomyšl 2002, ISBN: 0- 7185-425-5, s. 610

²³⁶ SLÁDEK, Milan. *Němci v Čechách*. 1. vydání. Pragma. Praha 2002, ISBN: 80-7205-901-7, s. 104

²³⁷ HOUŽVIČKA, Václav. *Návraty sudetské otázky*. 1. vydání. Karolinum. Praha 2005, ISBN: 80-246-1007-8, s. 212

²³⁸ SLÁDEK, Milan. *Němci v Čechách*. 1. vydání. Pragma. Praha 2002, ISBN: 80-7205-901-7, s. 105

²³⁹ MZA Brno, Rodinný archiv Laudonů Bystřice pod Hostýnem, inv. č. 877, kart. 30, Deník 13. 3. 1938- 26. 1. 1939, s. 49

*Skoro celé dopoledne jsme o této situaci mluvili.*²⁴⁰ Mluvili o souvislostech a okolnostech, které přinesou tyto nové zákony. Měl velké obavy, co přinese Hitlerův projev a jak tento konflikt mezi Německem a Československem dopadne. *„Mluvili jsme o tom, že pokud bude potřeba, tak se bude střílet, ale to si nedovedu představit. Mám velký strach, co se na politické scéně bude opět dít. Dnes bude mít Hitler opět řeč. Budu čekat, jak jednání v Norimberku dopadne. Seidl a Skutetský se vsadili a říkali mi, že Hitler i Himmler mluví o Československu velmi dobře.*²⁴¹

Celá Evropa i Ernst G. Laudon se svou rodinou očekával projev Hitlera. *„Po jídle jsme očekávali velký projev Hitlera. Seděl jsem u rádia s Vilmou. V 7 hodin velký projev začal.*²⁴² 12. září 1938 přišel onen očekávaný projev. Hitler se v něm zabýval problémem Československa. Jeho projev byl umírněný a mluvil v něm hlavně o sudetských Němcích. *„Bída sudetských Němců je nepopsatelná. Chtějí je zničit. Nesnesitelně utlačují a hanebně potlačují jejich lidství. Jestliže tři a půl milionu členů téměř osmdesátimilionového národa nesmí zpívat písně, které se jim líbí, jen proto, že se nelíbí Čechům, nebo jsou-li bití až teče krev, jen proto, že nosí punčochy, jejichž barva Čechy uráží, nebo jsou-li terorizováni a znásilňováni, protože se zdraví pozdravem, který Češi nenávidí nebo jsou pronásledováni jako bezbranná zvířata za každý projev svých národních citů...“²⁴³ Pokračoval ve výčtu křivd, kterých se Češi na sudetských Němcích dopustili.*

Ernst G. Laudon si o projevu Hitlera zapsal: *„Mluvil o Evropě jako celku, začal rokem 1923 a pak přešel k chování světa dnes. Mluvil o tom, jak Němci byli terorizováni, jak musejí snášet potupu od vzniku Československa atd. atd. Ale neřekl, co bude dělat. Mluvil o Sudetech, kde pobývají Němci, kde by měli mít svou svobodu. Má velmi ostré a silné názory, zní to, jako by vyhlášoval válku. Všechno hodil na Anglii a Francii.*²⁴⁴

Hitlerova řeč vyvolala v celém Československu velké znepokojení. Ernst G. Laudon byl dokonce přesvědčen, že Hitler nepřímo vyhlásil válku. Byl znepokojen, že si může dovolit cokoli, a že západní mocnosti nedělají nic pro to, aby ho zastavily. *„Mohou spáchat cokoli, ale co budou dělat místní lidé na svou ochranu a na ochranu své země? Ve skutečnosti by si Hitler neměl nic takového dovolit, ale na druhou stranu strážci západu mu to postupně dovolují. Můj názor je, že se stále blíží příchod světové války. Po projevu Hitlera jsou nyní*

²⁴⁰MZA Brno, Rodinný archiv Laudonů Bystřice pod Hostýnem, inv. č. 877, kart. 30, Deník 13. 3. 1938- 26. 1. 1939, s. 50

²⁴¹Tamtéž, s. 50

²⁴²Tamtéž, s. 50

²⁴³MACKENZIE, Compton. *Dr. Beneš*. První vydání. Vydavatelstvo družstevní práce. Praha 1948, s. 8

²⁴⁴MZA Brno, Rodinný archiv Laudonů Bystřice pod Hostýnem, inv. č. 877, kart. 30, Deník 13. 3. 1938- 26. 1. 1939, s. 50

zprávy, které hlásí opět nárok Hitlera na Sudety.“²⁴⁵

Hitler se zmiňoval o sebeurčení pro sudetské Němce, což mělo znamenat připojení Sudet k Třetí říši. Dále zdůraznil, že jakékoliv pokračování v jejich pronásledování bude znamenat zásah Německa. Hitler tedy připravoval světové veřejné mínění na obsazení Československa, které mělo být reakcí na pokračující „pronásledování sudetských Němců“.²⁴⁶

13. září 1938 vypukla v pohraničních oblastech série incidentů, která posléze přerostla v pokus Henleinovců o povstání. „*Oblasti, kde jsou hranice, jsou slyšet střelby, jak se Češi brání. Češi jsou vyprovokováni a napadení Němci, tak se brání. Obávám se, že tato vzpoura přichází od komunistů, podobně jako ve Španělsku. Jen doufám, že to nebude stejné jako ve Španělsku.*“²⁴⁷

Zprávy v Čechách nepřinášely nic nového. Německé deníky byly plné zpráv o „ukrutnostech“ páchaných Čechy. Jenom titulky v německých novinách jsou výmluvné: „*Češi zahrabávají tajně mrtvoly, Sudetoněmecké statky a podniky zapáleny, Čtyři nové oběti české nenávisti.*“²⁴⁸

V obavě, že toto povstání může posloužit jako záminka pro zásah německé armády, požádal náčelník Hlavního štábu generál Ludvík Krejčí²⁴⁹ o vyhlášení stejných mimořádných vojenských opatření jako v květnu. Milan Hodža spolu s prezidentem Benešem se dohodli, že budou povoláni jen vybraní specialisté. K tomu došlo 13. září 1938 večer. Početní stav armády se zvýšil na více než 380 000 mužů a do pohotovosti bylo uvedeno letectvo a protiletadlová obrana. Ke střetu sudetských Němců a československé armády ale nedošlo. Šlo pouze o lokální potyčky mezi Čechy a Němci.²⁵⁰

Díky nepokojům bylo na několika místech v pohraničí zavedeno stanné právo. „*Zprávy v rádiu jsou jen velmi málo, ale zato jsou velmi dlouhé. Mluví v nich o Benešovi nebo*

²⁴⁵ MZA Brno, Rodinný archiv Laudonů Bystřice pod Hostýnem, inv. č. 877, kart. 30, Deník 13. 3. 1938- 26. 1. 1939, s. 51

²⁴⁶ SLÁDEK, Milan. *Němci v Čechách*. 1. vydání. Pragma. Praha 2002, ISBN: 80-7205-901-7, s. 107

²⁴⁷ MZA Brno, Rodinný archiv Laudonů Bystřice pod Hostýnem, inv. č. 877, kart. 30, Deník 13. 3. 1938- 26. 1. 1939, s. 52

²⁴⁸ HOUŽVIČKA, Václav. *Návraty sudetské otázky*. 1. vydání. Karolinum. Praha 2005, ISBN: 80-246-1007-8, s. 213

²⁴⁹ Ludvík Krejčí (1890-1972)- československý armádní generál, legionář první světové války. Na začátku září sepsal memorandum, ve kterém varoval před ústupky nacistickému Německu. Po okupaci Československa v roce 1939 se dvakrát pokusil o emigraci. V roce 1941 byl gestapem zatčen a převezen do koncentračního tábora Terezín. Po komunistickém převratu byl v roce 1950 degradován na vojína. Viz FIDLER, Jiří. *Na čele armády: Hlavní štáb branné moci 1919-1939*. 1. vydání. Naše vojsko. Praha 2005, ISBN: 80 – 206-0756-0, s. 51-57

²⁵⁰ ŠRÁMEK, Pavel. *Ve stínu Mnichova: Z historie československé armády*. 1. vydání. Mladá fronta. Praha 2008, ISBN: 978-80-1848-7, s. 82

o jednání s Němci. Bylo vyhlášené stanné právo v Sudetech. ²⁵¹

Československo bylo kritizováno za nepokoje v pohraničí ze strany Francie a Anglie. Obě země chtěly po československé vládě rychlé jednání, které by bylo přijatelné pro všechny strany. Beneš vypracoval předběžné zákony související s národnostním statutem. Mělo dojít k vytváření „samosprávných národnostních celků“. Toto rozdělení by ale přineslo značnou decentralizaci státu, díky čemuž by se ve věci samosprávy dostalo Němcům značných nových práv. Hlavně samospráva v německých okresech by byla plně v jejich rukách, i když moc státu měla být okresními hejtmany střežena. Beneš soudil, že Sudetoněmecká strana „*návrhy jako celek nepřijme, ale dle všeho je bude tolerovat*“ ²⁵²

Vedení Sudetoněmecké strany návrhy netolerovalo a přestalo s československou vládou jednat. 13. září 1938 československá vláda obdržela šestihodinové ultimátum, ve kterém K. H. Frank požadoval, aby byl okamžitě odvolán výjimečný stav, stažena republiková policie z německých okresů a udržování pořádků svěřeno místním starostům a radním. Dále požadoval, aby vojsko zůstalo v kasárnách, a aby byl snížen počet četníků na normální stav. ²⁵³

Téhož dne, 13. září 1938, vůdci Sudetoněmecké strany opustili Prahu, protože se měli setkat s Runcimanem. Setkání proběhlo 14. září 1938 v Aši, kde Henlein oznámil, že již nejde o prosazení osmi karlovarských bodů, ale o plné osamostatnění sudetského území. Večer 14. září 1938 se členové mise dozvěděli, že jejich úkol je u konce. Ashton-Gwatkin a Runciman opustili Prahu 16. září 1938 bez ceremonií a úspěchu. Návratem do Londýna byla Runcimanova mise definitivně ukončena. ²⁵⁴

Po neúspěchu mise se Chamberlain rozhodl pro osobní jednání s Hitlerem. 15. září 1938 Chamberlain přijel do Mnichova, kde na něj čekal Ribbentrop. Poté se z Mnichova vydal vlakem do Berchtesgadenu, kde byl přijat Hitlerem v jeho vile Berghof, v Orlím hnízdě na hoře Kehlstein. Rozhovor mezi Hitlerem a Chamberlainem trval tři hodiny. „*Chamberlain mluvil osobně s Hitlerem, kam přiletěl letadlem. Legenda je přeci velmi důležitá, proto anglický ministr letěl osobně.*“ ²⁵⁵ Hitler požadoval odtržení Sudet od Československa, které

²⁵¹ MZA Brno, Rodinný archiv Laudonů Bystřice pod Hostýnem, inv. č. 877, kart. 30, Deník 13. 3. 1938- 26. 1. 1939, s. 52

²⁵² KLIMEK, Antonín. *Velké dějiny země Koruny české*. Svazek XIV. 1929- 1938. 1. vydání. Paseka. Praha a Litomyšl 2002, ISBN: 0- 7185-425-5, s. 593

²⁵³ MORAVEC, Emanuel. *V úloze mouřenína*. 1. vydání. Filip Trend Publishing. Pardubice 2004, ISBN: 80-86282-32-8, s. 228

²⁵⁴ VYŠNÝ, Paul. *The Runciman Mission to Czechoslovakia, 1938: Prelude to Munich*. First Published. Palgrave Macmillan. Basingstoke 2003, ISBN: 0-333-73136-0, s. 303

²⁵⁵ MZA Brno, Rodinný archiv Laudonů Bystřice pod Hostýnem, inv. č. 877, kart. 30, Deník 13. 3. 1938- 26. 1. 1939, s. 53

zdůvodnil zásadou práva na sebeurčení národů.²⁵⁶

Ernst G. Laudon seděl celý den u rádia a čekal nové zprávy z jednání v Berchtesgadenu. Během tohoto čekání přemýšlel o osudu lidí v Československu. „*Ještě, že Masaryk zemřel a těchto událostí se nedožil. Všude je chaos. Začíná příprava vojska. Všichni chlapani ve třídách se musí modlit a připravovat na vojenský výcvik. Všichni sudetští Němci, kteří půjdou na odvod, se stanou pravými Němci.*“²⁵⁷ Během jeho zamyšlení se v rádiu objevila zpráva o tom, že skončilo jednání Chamberlaina s Hitlerem. Čekalo se jen na to, až se vrátí a ke schůzi se oficiálně vyjádří.

16. září 1938 se konečně objevily zprávy, které přinesly informace o jednání v Berchtesgadenu. „*Chamberlain přišel se zprávou, že mluvil s Hitlerem a vše domluvil. Hitlerovi velmi důvěřoval. Letěl do říše, odkud přišli limity pro Československo. Řekl, že životní podmínky v Československu nejsou vhodné pro sudetské Němce. Sudetoněmecká otázka prý bude nadále řešena např. Henleinem. Nechápeme, proč se Beneš nebrání.*“²⁵⁸

Ernst G. Laudon byl velmi překvapený z jednání Chamberlaina. Nemohl uvěřit, že Hitlerovi tak slepě věří. „*Anglie si myslela, že jí nic po jednání s Hitlerem nehrozí. I Československo má najednou svého pána- hranice se začínají pomalu rýsovat.*“²⁵⁹

18. září 1938 se konala porada Daladiera a Boneta s Chamberlainem a Halifaxem v Londýně, na které se řešila československá otázka. Během jednání byl vytvořen anglo-francouzský plán, který částečně vycházel ze zprávy, kterou ještě před odjezdem z Československa sepsal Runciman. Ve zprávě se zmiňoval o situaci v Československu, která zde nastala rozporem vlády se sudetskými Němci. Runciman ve zprávě uvedl, že jednání přerušili Němci, ale že on to chápe, protože „být ovládnut cizí rasou je samo o sobě příkoří“.²⁶⁰ Runciman ve své závěrečné zprávě upozornil na to, že i po odstoupení německých oblastí budou muset Češi s Němci žít vedle sebe v mnoha jiných oblastech, a proto doporučil lokální autonomii. Podle Milana Sládka byla Runcimanova zpráva návodem na přetvoření Československa v německý protektorát. Nebyl to ale pokus o vyřešení sudetoněmecké otázky, šlo především o uchlácholení Hitlera.²⁶¹

18. září 1938 se k situaci v Československu vyjádřil předseda vlády Milan Hodža,

²⁵⁶ ELLINGER, Jiří. *Neville Chamberlain: Od usmiřování k válce: britská zahraniční politika, 1937-1940*. 1. vydání. Lidové noviny. Praha 2009, ISBN: 978-80-7106-987-4, s. 201

²⁵⁷ MZA Brno, Rodinný archiv Laudonů Bystřice pod Hostýnem, inv. č. 877, kart. 30, Deník 13. 3. 1938- 26. 1. 1939, s. 54

²⁵⁸ Tamtéž, s. 55

²⁵⁹ Tamtéž, s. 55

²⁶⁰ MORAVEC, Emanuel. *V úloze mouřenina*. 1. vydání. Filip Trend Publishing. Pardubice 2004, ISBN: 80-86282-32-8, s. 230

²⁶¹ SLÁDEK, Milan. *Němci v Čechách*. 1. vydání. Pragma. Praha 2002, ISBN: 80-7205-901-7, s. 113

který prohlásil, že dohoda v rámci státu je stále možná. Hodžův projev poslouchal i Ernst G. Laudon se svou ženou Vilémou v rádiu. „Do 12 hodin jsme poslouchali radiobudík, kde mluvil Hodža, ale ani já, ani Vilma jsme mu moc nerozuměli. Jenom jsme pochopili, že vláda ztrácí svou sílu.“²⁶²

19. září 1938 vyslanci Newton a de Lacroix²⁶³ odevzdali na Hradě prezidentovi známý anglo-francouzský plán, vycházející z předpokladu, že: „po posledních událostech bylo dosaženo bodu, kdy další setrvání oblastí převážně obývaných sudetskými Němci v rámci hranic československého státu nemůže být od nynějška fakticky prodlužováno, aniž by tím byly ohrožovány zájmy samého Československa a zájmy evropského míru. Proto obě vlády byly nuceny vyvodit závěr, že udržení míru a záchrana životních zájmů Československa může být zajištěna jen tehdy, jestliže tyto okresy budou podstoupeny říši.“²⁶⁴ Prezident měl jen dva dny na odpověď. Ihned po odchodu vyslanců byl svolán politický výbor. Na tomto jednání bylo jednomyslně rozhodnuto, že „je to nepřijatelné“.²⁶⁵

Chamberlain na československou vládu ale naléhal. Slíbil, že pokud Československo odevzdá Sudety, obdrží od Anglie bezpečnostní garance pro nové území státu. Chamberlain požadoval co nejrychlejší odpověď z Prahy, protože 21. září 1938 musel odjet do Německa, aby informoval Hitlera o výsledcích svých jednání. Po vynucení souhlasu Československa s anglo-francouzským plánem odjížděl Chamberlain do Německa s pocitem, že se mu podařilo přimět jak Francouze, tak Čechy k přijetí zásad, které považoval za dostatečnou záruku mírového řešení krize.²⁶⁶

4.4. Jednání v Godesbergu

Ve čtvrtek 22. září 1938 Chamberlain přijel do Německa. Druhé jednání s Hitlerem probíhalo ve dnech 22. – 23. září 1938 v Godesbergu. Ernst G. Laudon se o začátku jednání zmínil ve svém deníku: „Chamberlain přijel do Godesbergu, kde jednal s Hitlerem. Byla to 2-

²⁶² MZA Brno, Rodinný archiv Laudonů Bystřice pod Hostýnem, inv. č. 877, kart. 30, Deník 13. 3. 1938- 26. 1. 1939, s. 57

²⁶³ Leopold Victor de Lacroix (1875-1950)-velvyslanec Francouzské republiky v Československu. Spolu s britským velvyslancem Basilem Newtonem nespolupracovali s prezidentem Benešem. Předkládali Československu veškeré plány na odstoupení sudetských oblastí, které požadovalo Německo. Spolu s Basilem Newtonem předali Kamilu Kroftovi výsledek mnichovské konference. Viz JUNEK, Václav. *Druhá republika: Nultá hodina*. 1. vydání, Computer Press. Brno 2011, ISBN: 978-80-251-3723-9, s. 164

²⁶⁴ DEJMEK, Jindřich. *Historik v čele diplomacie*: Kamil Krofta. 1. vydání. Karolinum. Praha 1998, ISBN: 80-7184-593-0, s. 314

²⁶⁵ KLIMEK, Antonín. *Velké dějiny země Koruny české*. Svazek XIV. 1929- 1938. 1. vydání. Paseka. Praha a Litomyšl 2002, ISBN: 0-7185-425-5, s. 659

²⁶⁶ ELLINGER, Jiří. *Neville Chamberlain: Od usmiřování k válce: britská zahraniční politika, 1937-1940*. 1. vydání. Lidové noviny. Praha 2009, ISBN: 978-80-7106-987-4, s. 203

7 hodinová konference, během které žádné zprávy neproklouznou. Jednali už od rána za přítomnosti asi 100 novinářů. Byly tam i zahraniční noviny.“²⁶⁷

Jednání v Godesbergu navazovala na berchtesgadenskou schůzku z 15. září 1938. Jednání měla rozhodnout o způsobu připojení československých pohraničních území k Německu, které požadoval Hitler už v Berchtesgadenu. Na úvod Chamberlain zrekapituloval své mírové úsilí a návrhy, které s Francií předložil československé vládě. Jednalo se anglo-francouzský plán na odstoupení pohraničního území Československa. Chamberlain se domníval, že s Hitlerem pouze rychle projedná návrhy, které s sebou přivezl do Německa, protože nechtěl dopustit, aby sudetoněmecký problém přerostl v ozbrojený konflikt.²⁶⁸

V anglo-francouzském plánu stálo, že po odstoupení území Německu nebudou už v Československu pohraniční opevnění. Anglie také zrušila spojenecké smlouvy, které byly spojeny s vojenskými závazky. Chamberlain dále přednesl, že nově vzniklé československé hranice nebudou garantovány trvale. Vyjednáváním budou moci být změněny.²⁶⁹

Hitler namítl, že k záruce Československa by se mohl připojit jen tehdy, kdyby s ní souhlasili všichni sousedé Československa a všechny velmoci, včetně Itálie. Chamberlain mu na to odpověděl, že s tím počítá, a že nežádá Německo, aby se k záruce připojilo. Byla zde přítomná myšlenka, že by mohlo Československo uzavřít s Německem pakt o neútočení. I ten ale Hitler odmítl a prohlásil, že by Polsku a Maďarsku, s nimiž má velmi dobré styky, vrazil dýku do zad.²⁷⁰

Chamberlain na to reagoval tím, že Anglie uvažuje jen o záruce proti nevyprovokovanému útoku, a že by se společně s Francií postavili proti československému odmítnutí oprávněných požadavků. Plán na neutralizaci Československa chtěl odbourat československo-sovětské smlouvy.²⁷¹

Hitler mu za toto úsilí poděkoval, ale zároveň mu řekl, že tyto návrhy již nejsou dostačující. Prohlásil: „*Velmi lituji... Po událostech posledních dnů toto řešení již nestačí.*“²⁷² Dále řekl, že ho nedávno navštívili představitelé Polska a Maďarska, protože je potřeba vyřešit problémy „téměř milionů Maďarů“ a „sto tisíc Poláků v Československu. Vystoupil s dalšími územními požadavky vůči Československu. Předložil Chamberlainovi mapu a nové

²⁶⁷ MZA Brno, Rodinný archiv Laudonů Bystřice pod Hostýnem, inv. č. 877, kart. 30, Deník 13. 3. 1938- 26. 1. 1939, s. 61

²⁶⁸ ELLINGER, Jiří. *Neville Chamberlain: Od usmiřování k válce: britská zahraniční politika, 1937-1940*. 1. vydání. Lidové noviny. Praha 2009, ISBN: 978-80-7106-987-4, s. 205

²⁶⁹ KVAČEK, Robert. *Osudová mise*. 1. vydání. Naše vojsko. Praha 1958, s. 43

²⁷⁰ Tamtéž, s. 43

²⁷¹ SCHMIDT, Hans-Jörg. *Tschechien: Eine Nachbarschaftskunde für Deutsche*. 1. vydání. Ch. Links. Berlin 2006, ISBN: 978-3-6153-408-2, s. 56

²⁷² OLIVOVÁ, Věra. *Dějiny první republiky*. 1. vydání. Karolinum. Praha 2000, ISBN: 80-7184-791-7, s. 270

memorandum. Na mapě bylo označeno území, na kterém žilo téměř 800 tisíc Čechů.²⁷³

Hitler žádal, aby sudetské území, které má více než padesát procent obyvatel německé národnosti, bylo podstoupeno Říši. Také požadoval, aby z československého pohraničí nejpozději do 1. října 1938 byly staženy československé vojenské jednotky, policie a četnictvo. Tyto jednotky měly být nahrazeny německými vojáky. Rozdělení území by mělo být podle jazykové hranice, která vycházela z existujících spolehlivých map. Hitler dále uvedl, že bude souhlasit s plebiscitem na okupovaném území pod dohledem mezinárodní komise. Státní majetek musí být ale okamžitě předán, protože ve skutečnosti patří obyvatelům. Dále požadoval, aby Československo neprodleně vyhovělo, i uzemním nárokům Polska a Maďarska. Nacistické nároky vůči Československu byly shrnuty do tzv. godesberského memoranda, které bylo předloženo Chamberlainovým prostřednictvím československé vládě.²⁷⁴

Ernsta G. Laudona zajímal vývoj v československém pohraničí, proto sledoval zprávy, které přinesou nějaké informace z jednání v Godesbergu. „V 10 hodin řekli v rádiu, že nesmíme být optimističtí. Musíme čekat, jak celé jednání dopadne a hlavně, co řekne Chamberlain.“²⁷⁵ Lidé v Československu důvěřovali Chamberlainovi a vkládali do tohoto jednání veškeré své naděje. Věřili, že dokáže udržet mír a pořádek v Evropě. „Jeho hlavní vůle je, aby bylo vše napraveno bez války, protože oni nechtějí žádnou válku.“²⁷⁶

Jednání v Godesbergu bylo ale bez výsledků, díky stupňování Hitlerových požadavků, a díky ultimativnímu tónu. Chamberlain kvůli těmto okolnostem přerušil jednání. Zcela v šoku 24. září 1938 odjel z Německa. Hitlerovy požadavky vyvolaly odpor u britských a francouzských opozičních politických kruhů i v celé demokratické veřejnosti, a tím způsobily dočasnou změnu v dosavadních postojích britské a francouzské vlády.²⁷⁷ Halifax si uvědomil, že Hitler nic nenabídl, ale pouze si diktuje podmínky. Tvrdil, že: „dokud bude nacismus, mír bude nejistý.“²⁷⁸

Československá vláda samozřejmě godesberské memorandum odmítla. Kdyby byly naplněny tyto požadavky, učinily by z Československa zcela bezbranný a hospodářsky neživotný státní útvar. Jednání Anglie a Francie na základě politiky appeasementu nevedlo k vyřešení krizové situace. Naděje na mír byly po této schůzi definitivně zmařeny. Válku se

²⁷³ MORAVEC, František. *Špion, jemuž nevěřili*. 1. vydání. Rozmluvy. Praha 199, ISBN: 0-946352-42-9, s. 193

²⁷⁴ SLÁDEK, Milan. *Němci v Čechách*. 1. vydání. Pragma. Praha 2002, ISBN: 80-7205-901-7, s. 116

²⁷⁵ MZA Brno, Rodinný archiv Laudonů Bystřice pod Hostýnem, inv. č. 877, kart. 30, Deník 13. 3. 1938- 26. 1. 1939, s. 61

²⁷⁶ Tamtéž, s. 61

²⁷⁷ SLÁDEK, Milan. *Němci v Čechách*. 1. vydání. Pragma. Praha 2002, ISBN: 80-7205-901-7, s. 117

²⁷⁸ ELLINGER, Jiří. *Neville Chamberlain: Od usmiřování k válce: britská zahraniční politika, 1937-1940*. 1. vydání. Lidové noviny. Praha 2009, ISBN: 978-80-7106-987-4, s. 212

prozatím podařilo na čas odvrátit, ale vše k ní nadále směřovalo.²⁷⁹

Ernst G. Laudon sledoval zprávy a do svého deníku si zapisoval nové informace, které slyšel v rádiu, nebo které si přečetl v novinách. „V 8 hodin jsme si pustili zprávy z pohraničí. V 9:45 jsem slyšel zprávy v angličtině o Německu a Československu, které byly ale velmi černé pro místní obyvatelstvo. Mluvili o tom, že Beneš je hodinu před sebevraždou. Také mluvili o tom, že by měl Beneš spolu se svými ministry rezignovat. To by bylo asi nejlepší, co by mohli udělat. Jinak by mohla být válka a revoluce.“²⁸⁰

Podle zápisů v deníku lze sledovat, že v zářijových dnech roku 1938 bylo jeho každodenní náplní poslouchání rádia, čtení novin nebo diskutování v salonu o mezinárodní či československé situaci. Veškeré informace, které získal, si snažil zaznamenat, aby byl vývoj těchto událostí nějakým způsobem zachován. „V rádiu jsem slyšel mnoho názorů na politiku. Německo posílalo jasné zprávy do Československa o tom, kdo zůstane na jeho území, nebo kdo se připojí k německé říši.“²⁸¹ Uvědomoval si, že by se měl věnovat své práci, ale politická situace v zemi byla vážná a tím zajímavější než jakákoliv jiná práce.

Ernst G. Laudon neposlouchal pouze zprávy z republiky, ale snažil se pochytit zprávy ze všech okolních zemí. Poslouchal i projev Mussoliniho v Terstu ze dne 18. září 1938, ve kterém Mussolini mluvil o přátelství, které váže jeho zemi s Maďary a Poláky a o sympatiích Říma ke všem menšinám v Československu.²⁸²

Dle zápisů Ernsta G. Laudona Mussolini také řekl: „Československo bylo předtím,“ takže pro něj již neexistovalo. Dále pokračoval: „Mussolini má velké ohnivé projevy proti místní vládě republiky a proti Benešovi. Celý svět sedí na sudu prachu, stejně jako já „tenkrát“ ve válečné zóně. Chamberlain má tendenci ustupovat Německu, zdá se, že i Daladier. Hitler připravoval svůj anšlus, který už jednou použil, a to v Rakousku.“²⁸³ V jeho zápisech lze sledovat, že se Československo stávalo osamoceno. Všechny mocnosti a země se od něho postupně odvracely a snažily se vyhovět Hitlerovi, jen aby nebyla válka.

Československá vláda spolu s prezidentem Benešem měli v rukou podmínky od Anglie a Francie. Obě země doporučily Československu, aby tyto podmínky přijalo v zájmu zachování míru v Evropě. Lidé v pohraničí se obávali toho, co by se s nimi stalo, kdyby došlo

²⁷⁹ ELLINGER, Jiří. *Neville Chamberlain: Od usmiřování k válce: britská zahraniční politika, 1937-1940*. 1. vydání. Lidové noviny. Praha 2009, ISBN: 978-80-7106-987-4, s. 209

²⁸⁰ MZA Brno, Rodinný archiv Laudonů Bystřice pod Hostýnem, inv. č. 877, kart. 30, Deník 13. 3. 1938- 26. 1. 1939, s. 59

²⁸¹ Tamtéž, s. 59

²⁸² KLIMEK, Antonín. *Velké dějiny zemí Koruny české*. Svazek XIV. 1929- 1938. 1. vydání. Paseka. Praha a Litomyšl 2002, ISBN: 0- 7185-425-5, s. 629

²⁸³ MZA Brno, Rodinný archiv Laudonů Bystřice pod Hostýnem, inv. č. 877, kart. 30, Deník 13. 3. 1938- 26. 1. 1939, s. 63

k odtržení od Československa. Ernst G. Laudon žil ve Žďánicích, které se nenacházely v pohraničí, a tudíž by neměly být připojeny k Třetí říši. Myšlenka vzniku velké Německé říše ho ale lákala: „*Pohled na jednu čistou německou říši je velmi příjemný.*“²⁸⁴

Češi na tuto situaci měli jiný pohled. Nelíbili se jim požadavky Hitlera a nesouhlasili s odtržením Sudet od Československa. Němci se ale začali chystat na vpád do sudetských oblastí. „*Během oběda přišly novinky a detaily, jak se chystají požární nájezdy na hranicích, a že je vše připraveno pro rekonstrukci pohraničí. Hlásí: Pryč s českým národem! Zprávy také přinesly, že se konaly demonstrace a průvody českého civilního obyvatelstva.*“²⁸⁵

Po skončení jednání v Godesbergu, byl v Československu velký nátlak ze strany Anglie a Francie. Požadovaly, aby československá vláda přijala ultimáta, která prosazoval Hitler. Hlavními odpůrci jakékoliv úpravy hranic byli lidovec Jan Šrámek a národní demokrat František Ježek.²⁸⁶ Nakonec i celá československá vláda byla proti německému řešení a nechtěli tento diktát přijmout. Po velkém tlaku se celá vláda rozhodla podat demisi. Hodžova vláda padla a vypukly mohutné demonstrace.²⁸⁷

22. září 1938 Hodžova vláda podala demisi „22. září 1938 v 7 hodin Beneš řekl, že nová vláda bude moci jednat s generály. Vláda generála Syrového bude vyšší než vláda Hodži. Tím přijde nová forma vlády.“²⁸⁸ Podle Ernsta G. Laudona ale přijde: „vojenská diktatura.“²⁸⁹

Odstupující vláda navrhla, aby prezident jmenoval vládu „složenou z úředníků a částečně vojenských osobností“. Beneš ještě ten den jmenoval úřednickou vládu, v jejímž čele stál generál Jan Syrový.²⁹⁰ Rozhodující slovo měl stále prezident republiky.²⁹¹

²⁸⁴ MZA Brno, Rodinný archiv Laudonů Bystřice pod Hostýnem, inv. č. 877, kart. 30, Deník 13. 3. 1938- 26. 1. 1939, s. 60

²⁸⁵ Tamtéž, s. 60

²⁸⁶ František Ježek (1890- 1969)- československý politik, ministr československých vlád a poslanec za Československou národní demokracii a Národní sjednocení. Viz Audio archiv- životopisy. [cit. 2014- 2-7] URL: <<http://www.ustrcr.cz/cs/audio-archiv-zivotopisy>>.

²⁸⁷ PEHR, Michal. Lidovci proti kapitulaci. Mnichov v memoárech a deníkových záznamech představitelů Československé strany lidové. IN TOMEŠ, Josef - VAŠEK, Richard. *Mnichov ve vzpomínkách pamětníků*. 1. vydání. Masarykův ústav a Archiv AV ČR. Praha, 2012, ISSN: 1803-9243, s. 123

²⁸⁸ MZA Brno, Rodinný archiv Laudonů Bystřice pod Hostýnem, inv. č. 877, kart. 30, Deník 13. 3. 1938- 26. 1. 1939, s. 60

²⁸⁹ Tamtéž, s. 60

²⁹⁰ Jan Syrový (1888- 1970)- člen a velitel Československých legií v Rusku a předseda československé vlády v období Mnichovské dohody od 22. září do 30. listopadu 1938. 22. Září 1938 byl povolán do Prahy, aby uklidnil srocující se dav demonstrantů. Během nacistické okupace se Syrový nějak neangažovala to ani na straně odboje, ani na straně kolaborantů. Přesto byl v roce 1945 odsouzen na dvacet let za vlastizradu. V roce 1960 díky amnestii propuštěn. Více viz FIDLER, Jiří. *Generálové legionáři*. Books. Brno 1999, ISBN: 80-7242-043-7, s. 360 nebo GEBHART, Jan - KUKLÍK, Jan. *Druhá republika 1938-1939: Svár demokracie a totality v politickém, společenském a kulturním životě*. Paseka. Praha a Litomyšl 2004, ISBN: 80-7185-626-6, s. 315

²⁹¹ OLIVOVÁ, Věra. *Dějiny první republiky*. 1. vydání. Karolinum. Praha 2000, ISBN: 80-7184-791-7, s. 272

Ne všichni souhlasili s pádem Hodžovy vlády. Např. Mořic Hruban²⁹² se ve svých pamětech věnuje kritickým dnům, které předcházely mnichovské dohodě. Většinu těchto dnů strávil v Praze jako člen parlamentního Stálého výboru. Popisuje situaci, která zavládla jak v Senátu, tak v lidové straně a vůbec v celé společnosti. Podle Mořice Hrubana tyto dny byly doprovázeny bouřícími ulicemi a očekáváním. K pádu Hodžovy vlády a jmenování nové úřednické vlády v čele s generálem Syrovým byl Mořic Hruban kritický. „*Presidentu republiky ponecháno na vůli jmenovati premiérem buď Syrového, nebo Černého. Pod tlakem ulice jmenován armádní generál Jan Syrový. Stará zkušenost učí, octne-li se voják v čele státu nebo jeho vlády, že je velmi zle a se záchranou počítat zpravidla již není možno.*“²⁹³

I přes nátlak Anglie a Francie, československá vláda Hitlerovo godesberské memorandum odmítla. Memorandum bylo odmítnuto dopisem vyslance Jana Masaryka z 25. září 1938, který byl adresován Chamberlainovi. V dopise mimo jiného stálo: „*Je to ve skutečnosti ultimátum státu, který dokázal největší možnou pohotovost přinést oběti v zájmu evropského míru... Návrhy přesahují daleko to, k čemu jsme dali souhlas při tak zvaném anglofrancouzském plánu. Zbavují nás jakékoliv záruky naší národní existence.*“²⁹⁴

4. 4. 1. Všeobecná mobilizace v Československu

K vyhlášení mobilizace došlo 23. září 1938 v noci poté, co změnily svůj postoj obě západní mocnosti po jednání Chamberlaina s Hitlerem v Godesbergu. „*Beneš vyhlásil mobilizaci, kterou odvíšlaly zprávy přesně ve 12 hodin. Mezi 1-2 hodinou bylo vyhlášeno, že jsou vysláni vojáci na hranice republiky.*“²⁹⁵

O všeobecné mobilizaci rozhodla večer 22. září 1938 porada Beneše, Syrového, předsedů koaličních stran i některých ministrů a jednomyslně ji schválila. „*Chce-li Hitler válku, nebylo tomu možno zabránit, ale hájit se můžeme v protokolu z jejího zasedání. Mobilizací válku nevyprovokujeme, ale vypukne-li, povedeme ji za lepších podmínek.*“²⁹⁶

Hlavním velitelem zmobilizované armády jmenoval prezident Beneš náčelníka

²⁹² Mořic Hruban (1862-1945) byl český politik a právník z Moravy. Byl vůdčím představitelem moravského katolického politického tábora, po vzniku Československé republiky byl politikem Československé strany lidové. Po mnichovských událostech se odešel z veřejného života. Více viz DRÁBEK, Jan (ed.). *Mořic Hruban: Z časů nedlouho zašlých*. Křesťanská akademie. Řím 1967.

²⁹³ DRÁBEK, Jan (ed.). *Mořic Hruban: Z časů nedlouho zašlých*. Křesťanská akademie. Řím 1967.

²⁹⁴ KLIMEK, Antonín. *Velké dějiny zemí Koruny české*. Svazek XIV. 1929- 1938. 1. vydání. Paseka. Praha a Litomyšl 2002, ISBN: 0- 7185-425-5, s. 636

²⁹⁵ MZA Brno, Rodinný archiv Laudonů Bystřice pod Hostýnem, inv. č. 877, kart. 30, Deník 13. 3. 1938- 26. 1. 1939, s. 62

²⁹⁶ KLIMEK, Antonín. *Velké dějiny zemí Koruny české*. Svazek XIV. 1929- 1938. 1. vydání. Paseka. Praha a Litomyšl 2002, ISBN: 0- 7185-425-5, s. 632

Hlavního štábu armádního generála Ludvíka Krejčího, který se spolu se svými spolupracovníky přesunul do školy v Klánovicích u Prahy.²⁹⁷

Nástup povolanych záložníků byl okamžitý. Výjimku představovali záložníci německé národnosti, z nichž nastoupilo během 24. září 1938 jen asi deset až dvacet procent. Neočekávaný rychlý nástup osob ovšem vyvolal problémy. V mnoha případech nebyly ještě vytvořeny přijímací komise, které by přicházející záložníky zapsaly, vystrojily a vyzbrojily. 25. září 1938 se objevily první nedostatky specialistů, například řidičů, zaviněné nenastoupením osob německé národnosti. Útvary na Moravě hlásily nedostatek koní a nákladních automobilů. Vázl i nástup mužů ze Slovenska, který byl zaviněný zpožděním vlaků. Odpoledne 26. září 1938 se Ludvík Krejčí přesunul na zámek v Račičích u Vyškova, odkud se měla řídit obrana Československa.²⁹⁸

Vojenské jednotky se soustředily především na Moravě. První armáda v Čechách měla rozkaz bránit pohraniční horská pásma, co nejdéle to půjde, a teprve potom, až by byl ústup nevyhnutelný, pomalu ustoupit a spojit se s hlavními československými silami na Moravě. Třetí armáda, umístěná na Slovensku, měla za úkol zamezit průnik maďarských sil v případě, že by se Maďarsko připojilo k Německu během válečných operací. Celý plán obsahoval i vyklizení Prahy, protože Československo nemělo dostatečnou protiletectvou obranu proti přesile německého letectva.²⁹⁹

*„Ráno přišla zpráva, která oznámila, že je vyhlášena všeobecná mobilizace, která se týká všech od 20 do 40 let. To je odpověď na Hitlerovo memorandum. Chamberlain chce vše darovat Hitlerovi, jenom proto, aby nebyla válka. Po přijetí memoranda se rozhodne, zda bude mír nebo nastane válka.“*³⁰⁰ Těmito slovy si Ernst G. Laudon poznamenal vyhlášení mobilizace v Československu. Očekával, že brzy dojde k přijetí godesberského memoranda československou vládou.

Do armády neustále vstupovali dobrovolníci, mezi nimi byli i cizí státní příslušníci. 28. září 1938 mělo Československo milion mužů ve zbraní. Celkem nastoupilo do zbraně zhruba milion a čtvrt mužů.³⁰¹ Částečné zlepšení stavu československé armády nastalo 29. září 1938, kdy se podařilo vyrovnat počty osob mezi jednotlivými útvary. Všechny útvary měly nedostatek nákladních automobilů. Obrana Československa disponovala 14 velitelskými

²⁹⁷ ŠRÁMEK, Pavel. *Ve stínu Mnichova: Z historie československé armády*. 1. vydání. Mladá fronta. Praha 2008, ISBN: 97-80-204-1848- 7, s. 84

²⁹⁸ Tamtéž, s. 85

²⁹⁹ MORAVEC, František. *Špion, jemuž nevěřili*. 1. vydání. Rozmluvy. Praha 199, ISBN: 0- 946352-42-9, s. 194

³⁰⁰ MZA Brno, Rodinný archiv Laudonů Bystřice pod Hostýnem, inv. č. 877, kart. 30, Deník 13. 3. 1938- 26. 1. 1939, s. 63

³⁰¹ MORAVEC, František. *Špion, jemuž nevěřili*. 1. vydání. Rozmluvy. Praha 199, ISBN: 0- 946352-42-9, s. 195

sbory, 34 pěšími divizemi, 4 rychlými divizemi a 3 zvláštními skupinami. Větší část těchto sil byla připravena na útok proti Německu, menší proti Maďarsku a minimální proti Polsku. Obranu zesilovalo zhruba 260 těžkých a 9630 lehkých objektů stálého opevnění, z nichž značná část byla ozbrojena.³⁰²

„Česká armáda přináší velké napětí. Hlídkují hlavně na německých hranicích. Vypadá to ale jako válka. Včera se celý den jednalo v Praze. Také probíhalo jednání Chamberlaina s Hitlerem, kterého se Beneš bál, proto zapojil i vojáky. Vypadá to, že se opravdu blíží válka. Pro Němce to tak může vypadat, když Češi obsadili jejich hranice.“³⁰³ Podle všech zpráv a především podle vývoje v Evropě byl Ernst G. Laudon stále více přesvědčen, že se blíží válka. Obával se toho, kdo by spolupracoval s republikou, kdyby válka opravdu vypukla. „Anglické večerní zprávy psaly o jednání s Hitlerem. Zdá se mi vše v bezpečí a myslím si, že Hitler bude zatvrzelý. Co bude ale zítra? Pokud bude válka, která strana bude k dispozici? Anglie? Francie? Itálie? Atd. To jsou otázky, které musí být zodpovězeny, ale mi na ně zatím nemůžeme dostat odpověď.“³⁰⁴ Zdálo se, že vývoj neodvratně směřuje k válce, ostatně podrobné plány k ní již byly připraveny. Osou Hitlerovy koncepce zůstávala myšlenka strategického překvapení a rychlého vítězství.³⁰⁵

26. září 1938, v předvečer konference v Mnichově měl Hitler další za svých projevů. Ernst G. Laudon ve svém deníku uvedl, že jednání a projev Hitlera se konal ve Sportovním paláci v Berlíně. „V pondělí 26. září, v 8 hodin bude velké veřejné zasedání v Berlíně ve Sportovním paláci. Bude tam Hitler a Goebbels, budou mluvit o válce a o situaci u nás v republice.“³⁰⁶

Tento projev vysílala všechna rádia po celé Evropě. I Ernst G. Laudon projev poslouchal. „Od 8 hodin jsem seděl u rádia a poslouchal jsem projev Adolfa Hitlera. Jeho projev neměl konce. Jde o jednání, které se konalo ve Sportovním paláci v Berlíně. Vystoupil i Goebbels, který měl úvodní projev. Hitler mluvil jasně a otevřeně. Pronesl memorandum, ve kterém řekl, že chtějí, aby Sudety patřily k Německé říši. Chtěly, aby Sudety byly připojeny od 1. října 1938. Beneš a československá vláda- ti rozhodovali, zda bude válka nebo mír. Nyní

³⁰² OLIVOVÁ, Věra. *Dějiny první republiky*. 1. vydání. Karolinum. Praha 2000, ISBN: 80-7184-791-7, s. 274

³⁰³ MZA Brno, Rodinný archiv Laudonů Bystřice pod Hostýnem, inv. č. 877, kart. 30, Deník 13. 3. 1938- 26. 1. 1939, s. 62

³⁰⁴ Tamtéž, s. 62

³⁰⁵ KLIMEK, Antonín. *Velké dějiny země Koruny české*. Svazek XIV. 1929- 1938. 1. vydání. Paseka. Praha a Litomyšl 2002, ISBN: 0- 7185-425-5, s. 643

³⁰⁶ MZA Brno, Rodinný archiv Laudonů Bystřice pod Hostýnem, inv. č. 877, kart. 30, Deník 13. 3. 1938- 26. 1. 1939, s. 64

musíme počkat, jak se Beneš rozhodne.“³⁰⁷

Jeho řeč byla jediným zuřivým a zběsilým útokem na Československo. Hitlerův nenávistný projev byl soustředěn proti prezidentu Benešovi, který prý svými zlovolnými intrikami oddaluje splnění oprávněných německých požadavků. Obvinil Beneše z toho, že na něm leží veškerá vina, protože Československo muselo postupně opustit 600 tisíc Němců, „protože jinak by se o jejich zmizení postaral hlad.“³⁰⁸

Ve svém projevu Hitler začal: „*Otázka, která nás v těchto nedávných měsících a týdnech pobouřila, není od dneška ani tak Československo, jako spíš pan Beneš. V tomto jméně je nahromaděno vše, co dnes hýbe miliony, co je dohání k zoufalství, nebo co je naplňuje fanatickým odhodláním...*“³⁰⁹

Vyprávěl příběh vzniku Československé republiky, kterou chtěl zničit: „*Československý stát se zrodil ze lži... a otec této lži se jmenuje Beneš. Tento pan Beneš se tehdy objevil ve Versaillesch a především ujistil státníky, že existuje jakýsi československý národ. A anglosaští státníci, kteří, jak známo, nevynikají zvláštními znalostmi v otázkách zeměpisných a národnostních, ani se nesnažili Benešova tvrzení přezkoumati...*“³¹⁰

Jako hlavního viníka neustále označoval prezidenta Beneše. „*Když pan Beneš vyhlal svůj stát, dal slavnostní slib. Všichni víme, jak pan Beneš svému slibu dostal.... Začalo to hrůzovládou.*“³¹¹ Naznačoval, že Němci od vzniku Československa trpí, protože je Češi vykořisťují. Proto se rozhodl, že toto vykořisťování musí skončit. „*Je konec německé trpělivosti Anglie a Francie se k tomu připojily a žádají od Československa, aby konečně uvolnilo německé území a postoupilo je říši.*“³¹² Jeho proslov se postupně měnil k výzvám, které směřoval Benešovi a československé vládě. „*Žádám tedy nyní, po dvaceti letech, aby byl pan Beneš konečně přinucen vyrovnati se s pravdou. Prvního října nám tyto kraje budou odstoupeny.*“³¹³

Hitlerův projev se postupně měnil. Začal se vysmívat Benešovi, protože slepě věřil, že mu Anglie a Francie v tomto boji pomůžou. „*Pan Beneš nyní skládá celou svou naději v představu, že mu svět pomůže! On i jeho diplomaté se tím nějak netají. Prohlašují: doufáme, že Chamberlain bude povalen a že bude odstraněn také Daladier a že se už kdekdo chystá*

³⁰⁷ MZA Brno, Rodinný archiv Laudonů Bystřice pod Hostýnem, inv. č. 877, kart. 30, Deník 13. 3. 1938- 26. 1. 1939, s. 65

³⁰⁸ OLIVOVÁ, Věra. *Dějiny první republiky*. 1. vydání. Karolinum. Praha 2000, ISBN: 80-7184-791-7, s. 272

³⁰⁹ MACKANZIE, Compton. *Dr. Beneš*. Druhé vydání. Vydavatelstvo družstevní práce. Praha 1948, s. 9

³¹⁰ Tamtéž, s. 10

³¹¹ Tamtéž, s. 10

³¹² OLIVOVÁ, Věra. *Dějiny první republiky*. 1. vydání. Karolinum. Praha 2000, ISBN: 80-7184-791-7, s. 272

³¹³ MACKANZIE, Compton. *Dr. Beneš*. 2. vydání. Vydavatelstvo družstevní práce. Praha 1948, s. 10

poslat resoluci. Spoléhají na Sovětské Rusko. ³¹⁴

Hitler ale dobře věděl, že problémem je Československo samo. *„Pravda je však jen jedna: tam je pan Beneš a tady jsem já. Jsme lidé dvou světů. Když celý svět byl v plamenech a národové zápasili o své bytí, potuloval se pan Beneš světem, zatím, co jsem já sám jako dobrý voják stál při své povinnosti... ve službách své vlasti.* ³¹⁵

Pokračoval, že veškerá zodpovědnost stojí právě na rozhodnutí Beneše. *„Rozhodnutí je nyní v jeho rukou: válka či mír. Bud' přijme nabídku a vrátí Němcům svobodu, nebo půjdeme a vezmeme si tu svobodu sami. Svět si musí po čtyřleté válce a po zkušenostech, jež byly údělem mého dosavadního politického života, uvědomiti věc, kterou by si mně nikdo neodvážil popřítí do očí: nikdy jsem nebyl zbabělcem.* ³¹⁶

Dále pokračoval, že nikdy nezradil svůj národ, a že v žádném případě není zbabělec. Sám sebe nazval *„prvním vojákem svého lidu“* a žádal, aby ho lid následoval. Říkal, že Němci jsou jiným národem, než který byl v roce 1918. V projevu se také zmínil o demokracii, která podle něj *„otrávila“* německý národ. *„Dal-li se náš národ tehdy otrávit demokratickými hesly potulného profesora presidenta W. Wilsona, tedy dnes již německý národ není tím, čím byl tehdy. Takovým heslům se dnes ubráníme, ta nás nemohou zranit, to jsou na nás jen žihadla.* ³¹⁷

Hitler vystupoval suverénně a v závěru svého projevu řekl, že německý národ je rozhodnutý, a že záleží pouze na rozhodnutí prezidenta Beneše. *„Celý německý národ stojí za mnou. Jsme jedno tělo a jedna vůle. V mých očích hoří budoucnost a osud národa, a ty posvěcují mé dílo. A naše vůle bude tak silná jako tehdy, když jsme bojovali a když jsem já-prostý voják- dobýval říše a nikdy nepochyboval o konečném vítězství... Jsme rozhodnuti. Slovo má pan Beneš. Ať volí sám!* ³¹⁸

Ernst G. Laudon o tomto projevu dlouho diskutoval se svými přáteli v salonu. Lidé v republice museli čekat na ortel jediného člověka, prezidenta Beneše. *„Československá vláda, ale hlavně Beneš, budou rozhodovat o tom, zda bude válka nebo mír. Nyní musíme počkat, jak se Beneš rozhodne.* ³¹⁹

Následující den, 27. září 1938, měl projev i Chamberlain: *„Chamberlain měl fantastický projev o zachování míru, ale sám řekl, že nemůže ručit za mír. I přesto pokračoval*

³¹⁴ MACKANZIE, Compton. *Dr. Beneš*. 2. vydání. Vydavatelstvo družstevní práce. Praha 1948, s. 10

³¹⁵ OLIVOVÁ, Věra. *Dějiny první republiky*. 1. vydání. Karolinum. Praha 2000, ISBN: 80-7184-791-7, s. 273

³¹⁶ MACKANZIE, Compton. *Dr. Beneš*. 2. vydání. Vydavatelstvo družstevní práce. Praha 1948, s. 11

³¹⁷ Tamtéž, s. 11

³¹⁸ OLIVOVÁ, Věra. *Dějiny první republiky*. 1. vydání. Karolinum. Praha 2000, ISBN: 80-7184-791-7, s. 274

³¹⁹ MZA Brno, Rodinný archiv Laudonů Bystřice pod Hostýnem, inv. č. 877, kart. 30, Deník 13. 3. 1938- 26. 1. 1939, s. 65

v práci společně s Daladierem, aby se svět udržel ve stejném stavu. Republika se ale nechtěla vzdát Sudet, protože je tam veškerý lesní průmysl. Chtěli pomoc, ale neměli podporu mezi Labem a Bratislavou.³²⁰ Chamberlain se ale snažil se domluvit s člověkem, který ale nebyl schopný jakýchkoliv ústupků. Byl přesvědčen, že odstoupením Sudet udrží mír v Evropě.

Beneš se rozhodl, že Sudety Německu neodstoupí, což přibližovalo válku v Evropě. Tu za každou cenu nechtěly západoevropské mocnosti. 27. září 1938 Chamberlain řekl britskému tisku: „*Jak hrůzné, fantastické, neuvěřitelné je, že i my zde máme kopat zákopy a zkoušet plynové masky kvůli sporu v daleké krajině mezi lidem, o němž nic nevíme... Ať sebevíce sympatizujeme s malým národem, ... nemůžeme za žádných okolností nechat zaplést celou britskou říši do války jen prostě kvůli té zemi!*“³²¹

Všude se mluvilo a psalo o projevech Hitlera a Chamberlaina. „*Německé rádiové zprávy přinášely komentáře k projevu Adolfa Hitlera. Zmínili se i o vůli Chabera, který se chtěl vydat do Berlína, aby zde znovu jednal s Hitlerem. V anglickém rádiu jsem zaslechl, že pokud Německo do dvou dnů nic nevyhlásí, v Československu by měla být vyhlášena všeobecná mobilizace.*“³²²

Proti rozhodnutí Beneše následovala velká diplomatická akce, v níž se na prezidenta obrátily nejen všechny státy americké unie, ale i všechny státy střední a jižní Ameriky. Žádaly, aby pokračoval v jednání a svým postupem nebránil udržení světového míru. 26. září 1938 Beneš obdržel telegram od amerického prezidenta Roosevelta.³²³ Ten podpořil politiku appeasementu a vyzýval Beneše, aby: „*nepřerušoval jednání, hledící k pokojnému, poctivému a konstruktivnímu řešení těchto otázek.*“³²⁴

Ve dnech 26. a 27. září 1938 se současně stupňovala protičeskoslovenská kampaň nejen v Německu, ale i v Anglii a ve Francii. Sítil diplomatický tlak na československou vládu, aby splnila Hitlerovy godesberské požadavky. Ve Francii byla snaha přesvědčit veřejnost, že godesberské požadavky jsou totožné s berchtesgadenskými, které československá vláda 21. září 1938 přijala.³²⁵

³²⁰ MZA Brno, Rodinný archiv Laudonů Bystřice pod Hostýnem, inv. č. 877, kart. 30, Deník 13. 3. 1938- 26. 1. 1939, s. 65

³²¹ MORAVEC, František. *Špion, jemuž nevěřili*. 1. vydání. Rozmluvy. Praha 199, ISBN: 0- 946352-42-9, s. 205

³²² MZA Brno, Rodinný archiv Laudonů Bystřice pod Hostýnem, inv. č. 877, kart. 30, Deník 13. 3. 1938- 26. 1. 1939, s. 66

³²³ Franklin Delano Roosevelt (1882-1945) americký politik a prezident USA. Do funkce prezidenta byl zvolen celkem čtyřikrát. V roce 1932 se stal demokratickým kandidátem na prezidenta a vyhlásil plán New Deal. Zúčastnil se konferencí Velké Trojky (Churchill, Stalin, a Roosevelt) v Théránu a na Jaltské konferenci. Viz BROŽ, Ivan. *Roosevelt: Čtyřikrát prezidentem USA*. 1. vydání. Pražská vydavatelská společnost. Praha 2010, ISBN: 978-80-7250-489-3.

³²⁴ OLIVOVÁ, Věra. *Dějiny první republiky*. 1. vydání. Karolinum. Praha 2000, ISBN: 80-7184-791-7, s. 277

³²⁵ Tamtéž, s. 276

Lidé byli velmi nervózní, protože nikdo nevěděl, jak jednání mocností dopadnou. „Mezi lidmi jsou nervy velmi napjaté. Tato situace je vede až do krajnosti. V každé lidské bytosti se nachází velký neklid. Rozhlasové noviny nepřinášejí nic nového o Chamberlainovi, Daladierovi, atd. Asi se snaží o zachování míru v Sudetách. V republice je dál vyhlášená mobilizace.“³²⁶ Všude byla přítomná nejistota, protože nikdo nevěděl, co přinesou nové zprávy a jak se bude situace v Sudetech vyvíjet. Všichni očekávali nové zprávy, ty ale nepřicházely.

Chamberlain chtěl znovu jednat s Hitlerem. Byl ochotný jet za ním do Berlína. Jednání v Berlíně se ale neuskutečnila. 28. září 1938 se ve večerních hodinách objevily zprávy, že byla svolána na 29. září 1938 konference do Mnichova.³²⁷

Další průběh mobilizace zásadně ovlivnilo přijetí mnichovské dohody, která znamenala ztrátu pohraničních oblastí. Mělo se zastavit povolávání osob starších 40 let a přijímání motorových vozidel a koní. Postupně se měly propustit všechny osoby, které o to požádají a pocházejí z odstoupeného pohraničí. Přestože rozkaz k ústupu v armádě vyvolal všeobecný nesouhlas, nedošlo k vážnějšímu narušení kázně.³²⁸

2. října 1938 byly zastaveny transporty jedoucí z okupovaných oblastí. Mobilizace byla dokončena v průběhu 4. října. Byly zrušeny veškeré válečné objednávky a probíhala evakuace z vyklízeného pohraničí. Definitivně skončila mobilizace 5. října 1938, kdy se už v doplňování útvarů nepokračovalo a osoby ani dopravní prostředky se nepovolávaly. Všechna velitelství dostala pokyny, aby se jednotlivé útvary připravovaly na demobilizaci osob a dopravních prostředků i uložení materiálu. 6. října 1938 byl vydán demobilizační příkaz.³²⁹

Proces demobilizace armády měl proběhnout ve čtyřech etapách. Souběžně s dokončováním demobilizace se rušila i mimořádná opatření. 5. prosince 1938 skončila ostraha hranic proti Německu, potom proti Polsku a Maďarsku. Definitivní konec mobilizace přinesl nový prezident Emil Hácha, který 20. prosince 1938 zprostil generála Ludvíka Krejčího funkce hlavního velitele zmobilizované armády.³³⁰

³²⁶ MZA Brno, Rodinný archiv Laudonů Bystřice pod Hostýnem, inv. č. 877, kart. 30, Deník 13. 3. 1938- 26. 1. 1939, s. 66

³²⁷ PEHR, Michal. Lidovci proti kapitulaci. Mnichov v memoárech a deníkových záznamech představitelů Československé strany lidové. IN TOMEŠ, Josef - VAŠEK, Richard. *Mnichov ve vzpomínkách pamětníků*. 1. vydání. Masarykův ústav a Archiv AV ČR. Praha, 2012, ISSN: 1803-9243, s. 123

³²⁸ ŠRÁMEK, Pavel. *Ve stínu Mnichov: Z historie československé armády*. 1. vydání. Mladá fronta. Praha 2008, ISBN: 97-80-204-1848- 7, s. 87

³²⁹ Tamtéž, s. 88

³³⁰ ŠRÁMEK, Pavel. *Ve stínu Mnichova. Z historie československé armády*. 1. vydání. Mladá fronta. Praha 2008, ISBN: 97-80-204-1848- 7, s. 88

Jednání v Godesbergu a následná mobilizace vedly k vyvrcholení celé krize, která během roku 1938 nastala v Československu. Vyvrcholením celé této krize byla konference v Mnichově, která měla rozhodnout, zda se v Evropě zachová mír nebo vypukne válka.

4. 5. Konference v Mnichově

Hitler společně s Chamberlainem v průběhu září 1938 několikrát jednali o československé otázce. O těchto jednáních i následných rozhodnutích se československá diplomacie dozvěděla po předložení anglo-francouzského ultimáta. Chamberlain navrhoval připojení sudetských oblastí k Německu a zároveň i to, že české kraje budou mít svou autonomii.³³¹

Jak bylo již zmíněno, v Československu od 23. září 1938 do konference v Mnichově probíhala všeobecná mobilizace. Československo bylo na vojenský střet dobře připraveno, ale západní mocnosti nebyly ochotné angažovat se ve vojenské ochraně Československa. Varovaly, aby nedošlo k žádnému odporu proti Německu. Kamil Krofta³³² obdržel zprávu od Daladiera, kde: „*žádá, aby československá vláda neudělala nic, co by mohlo být vykládáno, jako kdyby se Československá republika připravovala válčit za vrácení toho, čeho se 22. září dobrovolně zřekla. Upozorňuje Prahu, že vojenská opatření jsou ve Francii přísně kritizována...*“³³³

Ještě do září 1938 se ale všechna jednání jevila, že mocnosti Československo neopustí, a že za žádných okolností nedopustí odstoupení sudetských Němců Hitlerovi. Zářijová jednání Chamberlaina s Hitlerem přibližovala skutečnost, že Sudety budou patřit Německu. Hitler si to samozřejmě uvědomoval, a proto neustále stupňoval své požadavky.

Anglie, Francie i další západní mocnosti projevovaly stále menší ochotu jít Československu na pomoc. Francouzská a britská diplomacie doufaly, že Hitlerovy požadavky uspokojí obětování Rakouska a československého pohraničí. Měla to být cena za mír, jež se jevila jako přijatelná. Na jednání v Godesbergu došli k závěru, že překážkou míru je pouze neústupnost Beneše a Československa. Bylo tedy jasné, že pokud Československo

³³¹ DEJMEK, Jindřich. *Historik v čele diplomacie*: Kamil Krofta. 1. vydání. Karolinum. Praha 1998, ISBN: 80-7184-593-0, s. 310

³³² Kamil Krofta (1876- 1945)- český historik Gollovy školy, univerzitní profesor a československý politik a diplomat. V letech 1936-1938 působil jako ministr zahraničních věcí. Byl stoupencem Edvarda Beneše. Více viz KUTNAR, František - MAREK, Jaroslav. *Přehledné dějiny českého a slovenského dějepisectví*: Od počátků národní kultury až do sklonku třicátých let 20. Století. 2. Vydání. Lidové noviny. Praha 1997, ISBN: 80-7106-252-9, s. 1065 nebo DEJMEK, Jindřich. *Historik v čele diplomacie*: Kamil Krofta. 1. vydání. Karolinum. Praha 1998, ISBN: 80-7184-593-0, s. 396

³³³ DEJMEK, Jindřich. *Historik v čele diplomacie*: Kamil Krofta. 1. vydání. Karolinum. Praha 1998, ISBN: 80-7184-593-0, s. 328

nebude souhlasit s předáním Sudet Německu, Francie a Anglie opustí dohodu s Československem.³³⁴

Po celý rok byla vedena v Německu protičeskoslovenská propagace. „*Český teror je znovu líčen v celé šíři v německém tisku. Existují plány opatření na pomoc sudetoněmeckým uprchlíkům. V odpoledním tisku, jak bylo dohodnuto, pokračuje kampaň proti Praze.*“³³⁵ Po jednání v Godesbergu vznikla protičeskoslovenská kampaň ve Francii i v Anglii.³³⁶

Jen málo politiků si podobně jako Beneš nedělalo o Hitlerově touze po míru iluze. Chamberlain k nim ale nepatřil. Ten chtěl udržet svět v míru za každou cenu, a proto se chtěl dohodnout s Daladierem o plebiscitu, aby mohlo co nejdříve dojít ke konferenci čtyř velmocí, protože ani československá vláda, ani prezident republiky nehodlali odevzdat požadované území Německu.³³⁷

V celé republice nastala obava, že Hitler chce připojit Československo k říši a tím by bylo závislé na Německu a muselo by dělat jeho politiku.³³⁸ Dle zápisů Ernsta G. Laudona, lidé v Československu tuto myšlenku odmítali, a: „*proto i nadále byla v Sudetech vyhlášena mobilizace.*“³³⁹

Myšlenku svolání mezinárodní konference k projednání „československé otázky“, považoval i Hitler za přijatelnou. Britská vláda proto požádala Mussoliniho, politického partnera Hitlera, aby zprostředkoval konferenci. Mussolini tedy dojednal schůzi zástupců Anglie, Francie, Itálie a Německa, která se bude konat v Mnichově. Konference byla svolána na 29. září 1938. Halifax se ve svém deníku zmínil o pozvání Chamberlaina na konferenci: „*Pan Hitler zve premiéra, aby se s ním sešel zítra ráno v Mnichově. Také pozval pana Mussoliniho, který přijede v 10 hodin, a pana Daladiera.*“³⁴⁰

O svolané konferenci v Mnichově se ve svém deníku zmiňuje i Joseph Goebbels, který si poznamenal: „*Odpoledne pak přichází souhlas s účastí na konferenci od Daladiera a Chamberlaina. Tedy setkání čtyř v Mnichově. To znamená obrovský vzrůst naší prestiže. Já*

³³⁴ RANDÁK, Jan - JŮZLOVÁ, Jana - ANTONÍN, Robert (ed.) *Dějiny českých zemí*. 1. vydání. Euromedia group. Praha 2011, ISBN: 978-80-242-3205-8, s. 296-297

³³⁵ IRVING, John. (Ed.) *Joseph, Goebbels: Deniky 1938*. 1. vydání. Dialog. Liberec 1992, ISBN: 80-85194-58-9, s. 246

³³⁶ FILÍPEK, Jan. *Mnichov 1938: Hra o Československo*. 1. vydání. Nakladatelství Eduard Grégr a syn s. r. o., Praha 2001, ISBN: 80-902023-9-X, s. 73

³³⁷ ELLINGER, Jiří. *Neville Chamberlain: Od usmiřování k válce: britská zahraniční politika, 1937- 1940*. 1. vydání. Lidové noviny. Praha 2009, ISBN: 978-80-7106-987-4, s. 229

³³⁸ DEJMEK, Jindřich. *Historik v čele diplomacie: Kamil Krofta*. 1. vydání. Karolinum. Praha 1998, ISBN: 80-7184-593-0, s. 311

³³⁹ MZA Brno, Rodinný archiv Laudonů Bystřice pod Hostýnem, inv. č. 877, kart. 30, Deník 13. 3. 1938- 26. 1. 1939, s. 67

³⁴⁰ ELLINGER, Jiří. *Neville Chamberlain: Od usmiřování k válce: britská zahraniční politika, 1937- 1940*. 1. vydání. Lidové noviny. Praha 2009, ISBN: 978-80-7106-987-4, s. 231

*sám tam nemohu jet, protože jsem v Berlíně nepostradatelný. Večer odjíždí Vůdce do Mnichova.*³⁴¹

Anglie vznesla návrh, aby na konferenci byli přítomni i zástupci Československa. Hitler i Mussolini ale opakovaně odmítli, aby jednání mohl být přítomen i československý zástupce. Trvali na rychlosti jednání a nutnosti zamezit Čechům, aby poškozovali zařízení nebo ochuzovali odstupované oblasti.³⁴²

Tak tedy proti původnímu anglickému návrhu Československo na tuto konferenci pozváno nebylo. Hitler zdůraznil, že by přítomnost Československa na konferenci působila rušivě. Anglie a Francie tento Hitlerův požadavek akceptovaly. Chamberlain pevně věřil, že československá vláda nebude jednání komplikovat zveřejňováním a prosazováním svého odmítavého stanoviska.³⁴³

28. září 1938, den před konferencí, se v Československu konalo zasedání vlády a zástupců politických stran. Během tohoto jednání přišla zpráva, že 29. září má dojít ke schůzce Chamberlaina, Hitlera, Mussoliniho a Daladiera v Mnichově. O konferenci v Mnichově se dozvěděl i Ernst G. Laudon: „*Seidl*³⁴⁴ *přinesl zprávy, že se situace trochu zlepšila, protože zítra, ve čtvrtek, začne jednání v Mnichově, kde bude přítomný Chamberlain. Daladier, Hitler a Mussolini a budou jednat o Československu a válce.*“³⁴⁵ Ještě téhož dne byla sestavena zahraničním úřadem československá delegace do Mnichova. Tvořili ji berlínský vyslanec Vojtěch Mastný³⁴⁶ a Hubert Masařík.³⁴⁷

³⁴¹ IRVING, David. (Ed.) *Joseph, Goebbels: Deníky 1938*. 1. vydání. Dialog. Liberec 1992, ISBN: 80-85194-58-9, s. 245

³⁴² KLIMEK, Antonín. *Velké dějiny země Koruny české*. Svazek XIV. 1929- 1938. 1. vydání. Paseka. Praha a Litomyšl 2002, ISBN: 0- 7185-425-5, s. 632

³⁴³ OLIVOVÁ, Věra. *Dějiny první republiky*. 1. vydání. Karolinum. Praha 2000, ISBN: 80-7184-791-7, s. 279

³⁴⁴ Dr. Erwin Seidl (1881) velkopřemyslník v cukrovarnictví a zemědělství- Zuckerfabrik Ed. Seidl & Comp. Steinitz. V roce 1927 koupil od knížete Jana II. Liechtensteina žďánický zámek a zámeckou vilu. Vilu ve Žďánicích pronajal rodině Ernsta Gideona Laudona, která se sem přestěhovala z milotickeho zámku. Do Milotic k Seilernům rodina přesídlila, když Laudonovi přišli o své sídlo v Bystřici pod Hostýnem. V Miloticích bylo pro Laudony bydlení na zámku nepohodlné a finanční závislost na Seilernech je svazovala. Proto se rozhodli přesídlit do Seidlový vily do Žďánic. Začátkem dubna 1945, kdy se ke Žďánicím blížila fronta a jejich osvobození z německého područí bylo na dosah, rodina Dr. Erwina Seidla opustila svůj zámek i vilu a uprchli do Rakouska. Více viz MZA Brno. Rodinný archiv Laudonů Bystřice pod Hostýnem. Kart. 30, inv. č. 884, fol. 1- 9, Pronájem vily dr. Erwina Seidla ve Žďánicích Ernstu Gideonu Laudonovi nebo SOA Hodonín. Obecní úřad Žďánice, inv. č. 29. Pamětní kniha městečka Žďánic.

³⁴⁵ MZA Brno, Rodinný archiv Laudonů Bystřice pod Hostýnem, inv. č. 877, kart. 30, Deník 13. 3. 1938- 26. 1. 1939, s. 67

³⁴⁶ Vojtěch Mastný (1874-1954)- významný československý hospodář a právník, bývalý guvernér Národní banky československé. Vyslanec v Londýně, v Římě a v Berlíně. Poslední předúnorový rektor Karlovy univerzity v Praze. Poslán jako vyslanec na jednání do Mnichova, které pro něho znamenalo hlubokou osobní krizi. Po roce 1945 byl zatčen a obviněn z kolaborace, kterou mu ale neprokázali. Po roce 1948 politicky nepřijatelnou osobou. Více viz KUBŮ, Eduard - LUŇÁK, Petr - NOVÁK, Otto. (ed.) *Vojtěch Mastný: Vzpomínky diplomata*. 1. vydání. Karolinum. Praha 1997, ISBN: 80-7184-410-1, s. 5- 26

³⁴⁷ Hubert Masařík (1896-1982)- český právník a diplomat. Od roku 1920 působil jako diplomatický pracovník v Československu i v cizině. Spolu s vyslancem Vojtěchem Mastným převzal roku 1938 v Mnichově test

29. září 1938 se tedy v Mnichově sešla konference zástupců čtyř evropských velmocí. Vlastní konference byla zahájena ve „Führerbau“ na mnichovském Královském náměstí 29. září v 12:45 hodin. Ernst G. Laudon s napětím seděl u rádia a očekával zprávy o začátku konference. „Mezi 12- 1 hodinou jsme poslouchali rádio. Konference v Mnichově začala velmi slavnostně, přítomna byla Anglie, Francie a Itálie. Všichni dorazili mezi 10- 11:45 hodinou.“³⁴⁸

Základem pro jednání byl Mussoliniho návrh, který mu připravili sami nacisté. Byl to plán na okamžité obsazení německých pohraničních oblastí Československa na základě Hitlerova godesberského memoranda. Konference probíhala jako diskuze k předloženým návrhům a neměla příliš komplikovaný průběh. Daladier a následně i Chamberlain tento návrh okamžitě akceptovali.³⁴⁹

Hitler se označil za mluvčího německé menšiny v Československu, která byla podle něj, spolu s dalšími minoritami, začleněna do státu proti své vůli. Po úvodních frázích přešel k jádru věci konstatováním: „*Existence Československa v jeho nynější podobě ohrožuje mír v Evropě.*“³⁵⁰ I západní Evropa následně přijala tuto myšlenku. Na začátku konference promluvil i Chamberlain, který poděkoval Hitlerovi a Mussolinimu za to, že svolali poradu, která „umožní Evropě oddechnout“.³⁵¹

Jednání probíhala celkem ve třech zasedáních. V prvním, které trvalo od 14: 45 do 15 hodin, byly projednány formální otázky. Ve druhém zasedání od 16:30 do 21 hodin byl projednán vlastní návrh na odstoupení československých území Německu. Hitler žádal jejich okamžité obsazení německým vojskem. Již v godesberském memorandu bylo stanoveno, že obsazování pohraničí začne 1. října 1938, což bylo v Mnichově přijato.³⁵²

Na konferenci se suverénně rozhodovalo o Československu i bez jeho účasti a bez ohledu na jeho stanoviska. Největším problémem, nad kterým se diskutovalo, byl způsob, jak donutit československou vládu, aby rozhodnutí přijala. Třetí zasedání skončilo přijetím konečné formulace usnesení. Už ve večerních hodinách téhož dny byl text smlouvy hotov,

dohody. Jedním z nejbližších spolupracovníků generála A. Eliáše v domácím odboji za druhé světové války. Po válce pracoval především jako právník. Viz TOMEŠ, Josef - KVAČEK, Robert. (Ed.) *Hubert Masařík: V proměnách Evropy*. Paměti československého diplomata. Paseka. Praha 2002, ISBN: 80-7185-530-8, s. 387

³⁴⁸ MZA Brno, Rodinný archiv Laudonů Bystřice pod Hostýnem, inv. č. 877, kart. 30, Deník 13. 3. 1938- 26. 1. 1939, s. 68

³⁴⁹ DEJMEK, Jindřich. *Historik v čele diplomacie*: Kamil Krofta. 1. vydání. Karolinum. Praha 1998, ISBN: 80-7184-593-0, s. 342

³⁵⁰ KLIMEK, Antonín. *Velké dějiny země Koruny české*. Svazek XIV. 1929- 1938. 1. vydání. Paseka. Praha a Litomyšl 2002, ISBN: 0- 7185-425-5, s. 660

³⁵¹ DEJMEK, Jindřich. *Historik v čele diplomacie*: Kamil Krofta. 1. vydání. Karolinum. Praha 1998, ISBN: 80-7184-593-0, s. 342

³⁵² OLIVOVÁ, Věra. *Dějiny první republiky*. 1. vydání. Karolinum. Praha 2000, ISBN: 80-7184-791-7, s. 280

ještě před půlnocí byla ve čtyřech jazycích reprezentanty podepsána. Podepsáním protokolu vstoupila mnichovská dohoda v platnost.³⁵³

V mnichovské dohodě, datované dnem 29. září 1938, se pravilo: „*Německo, Spojené království, Francie a Itálie se shodly se zřetelem k dohodě, již bylo v podstatě dosaženo o odstoupení sudetoněmeckého území, na těchto podmínkách a způsobech tohoto odstoupení a na opatřeních, jež třeba proto učinit, a prohlašují, že podle této dohody je každý jednotlivě odpověden za kroky, které je třeba učinit, aby bylo zajištěno její provedení. 1) Vyklizování započne 1. října. 2) Spojené království, Francie a Itálie se shodují v tom, že vyklizení bude provedeno do 10. října, a to bez ničení jakýchkoli existujících zařízení, a že československá vláda je odpovědna za to, že vyklizení bude provedeno bez poškození uvedených zařízení. 3) Podmínky vyklizení podrobně určí mezinárodní výbor, složený ze zástupců Německa, Spojeného království, France, Itálie a Československa. 4) Postupné obsazování převážně německých území německými oddíly započne 1. října. Čtyři územní úseky, označené na přiložené mapě, obsadí německé oddíly v tomto pořadí: úsek označený I. - 1. a 2. října, úsek označený II. - 2. a 3. října, úsek označený III. - 3., 4. a 5. října, úsek označený IV. - 6. a 7. října. Výše uvedený mezinárodní výbor bez odkladu vymezí zbývající území převážně německého charakteru a německé oddíly je obsadí do 10. října. 5) Mezinárodní výbor uvedený v § 3 určí území, v nichž se má provést lidové hlasování. Tato území budou až do skončení lidového hlasování obsazena mezinárodními jednotkami. Týž výbor určí způsob, jakým se má lidové hlasování provést, přičemž bude vycházet ze způsobu hlasování v Sársku. Výbor stanoví rovněž den, kdy se lidové hlasování bude konat; tento den nesmí být pozdější než konec listopadu. 6) Konečné vymezení hranic provede mezinárodní výbor. Tento výbor je oprávněn doporučit čtyřem mocnostem - Německu, Spojenému království, Francii a Itálii - v určitých výjimečných případech menší odchylky od přísně etnografického stanovení pásem, jež mají být převedena bez lidového hlasování. 7) Zavede se opční právo pro přesídlení do odstoupených území a pro vystěhování z nich. Opce musí být provedena během šesti měsíců ode dne uzavření této dohody. Německo-československý výbor určí podrobnosti opce, uváží způsob, jak usnadnit výměnu obyvatelstva, a vyjasní základní otázky, které z této výměny vzniknou. 8) Československá vláda propustí ve lhůtě čtyř týdnů ode dne uzavření této dohody sudetské Němce, kteří si toto propuštění přejí, ze svých vojenských a policejních jednotek. V téže lhůtě propustí československá vláda sudetoněmecké vězně, kteří si odpykávají tresty odnětí svobody za politické trestné činy.*“³⁵⁴

³⁵³ OLIVOVÁ, Věra. *Dějiny první republiky*. 1. vydání. Karolinum. Praha 2000, ISBN: 80-7184-791-7, s. 281

³⁵⁴ Tamtéž, s. 280

K mnichovské dohodě byl připojen zvláštní Dodatek k dohodě. Bylo v něm stanoveno, že územně okleštěnému Československu budou Anglií a Francií poskytnuty mezinárodní záruky jeho existence: „*Vláda jeho Veličenstva ve Spojeném království a francouzská vláda se připojily k této dohodě tím, že stojí za návrhem obsaženým v §6 anglofrancouzských návrhů z 19. září, týkajícím se mezinárodní záruky nových hranic československého státu proti nevyprovokovanému útoku. Jakmile bude upravena otázka polských a maďarských menšin v Československu, dají Německo a Itálie Československu záruku ze své strany.*“³⁵⁵

Dalším dodatkem k mnichovské dohodě bylo i Doplňující prohlášení: „*Čtyři přítomné hlavy vlád se shodují v tom, že mezinárodní výbor předvídaný dnešní dohodou bude složen ze státního sekretáře německého ministerstva zahraničních věcí, z anglického, francouzského a italského velvyslance, akreditovaných v Berlíně, a z jednoho zástupce jmenovaného československou vládou. Všechny otázky vyplývající z postoupení území podléhají příslušnosti mezinárodního výboru.*“³⁵⁶ Chamberlain a následně i Hitler vyjádřili velké uspokojení nad výsledkem jednání. Chamberlain na závěr požádal o velkorysé chování k Čechům.³⁵⁷

Ještě před předáním textu mnichovské dohody do Československa, musím zmínit působení československé delegace v Mnichově. Její působení je dochováno díky osobním svědectvím Huberta Masaříka a Vojtěcha Mastného, kteří byli jako první seznámeni s textem dohody. Vojtěch Mastný si o své cestě do Mnichova poznamenal: „*Teprve dne 29. září povolal mne pan prezident a dal mi příkaz, abych ihned odletěl do Mnichova jako „pozorovatel“ ke konferenci čtyř velmocí... Pan prezident zpravil mě, že vyslání „pozorovatele“ děje se na výslovné přání Anglie, a pokud jde o mou neinformovanost, že do Mnichova má se mnou letět legační rada dr. H. Masařík, který jest o všem informován, ježto vedl sám řadu jednání s misí lorda Runcimana...*“³⁵⁸

Po přiletu do Mnichova na ně čekal policejní důstojník, který jim oznámil, že má rozkaz zavést je nikoliv do místa konání konference, Hnědého domu, nýbrž do hotelu Regina, který byl vyhrazený anglické delegaci. Byli zavedeni do svých pokojů, před kterými stáli

³⁵⁵ MRÁZEK, Josef. Mnichov a jeho důsledky z pohledu mezinárodního práva. In NĚMEČEK, Jan. *Mnichovská dohoda: Cesta k dekonstrukci demokracie v Evropě*. 1. vydání. Karolinum. Praha 2004, ISBN: 80-246-0923-1, s. 354

³⁵⁶ OLIVOVÁ, Věra. *Dějiny první republiky*. 1. vydání. Karolinum. Praha 2000, ISBN: 80-7184-791-7, s. 281

³⁵⁷ ELLINGER, Jiří. *Neville Chamberlain: Od usmiřování k válce: britská zahraniční politika, 1937- 1940*. 1. vydání. Lidové noviny. Praha 2009, ISBN: 978-80-7106-987-4, s. 242

³⁵⁸ KUBŮ, Eduard - LUŇÁK, Petr - NOVÁK, Otto (ed.). *Vojtěch Mastný: Vzpomínky diplomata*. 1. vydání. Karolinum. Praha 1997, ISBN: 80-7184-410-1, s. 238-239

členové policie a gestapa.³⁵⁹

Československá delegace v Mnichově byla bez spojení s Hnědým domem. Během jednání se Mastný spolu s Masaříkem setkali s Ashtonem-Gwatkinem, který jim oznámil, že se chystá plán, který je skoro hotový a je daleko horší než anglo-francouzské návrhy. Britský diplomat také potvrdil, že britská delegace je příznivě nakloněná novému německému plánu. Ashton-Gwatkin ještě před seznámením s výsledky československým vyslancům řekl: „*Kdybyste to nepřijali, budete si to vyřizovat jen sami s Německem. Francouzi vám to snad řeknou hezčími frázemi, ale věřte mi, jsou stejného názoru s námi.*“³⁶⁰

Během jejich jednání s Ashtonem-Gwatkinem, došlo v Hnědém domě k podpisu mnichovské dohody. Po podpisu dohody zbývala poslední otázka, kdo oznámí výsledek konference československým zástupcům. Nakonec to oznámili všichni přítomní zástupci Anglie a Francie- Chamberlain, Daladier, Léger³⁶¹ a Wilson.³⁶²

Předání mnichovské dohody velmi podrobně popsal Masařík v úřední zprávě pro československou vládu: „*V jednu hodinu třicet byli jsme zavoláni do konferenčního pokoje, kde nás očekával britský premiér Neville Chamberlain, francouzský ministerský předseda Edouard Daladier, sir Horace Wilson, generální ředitel francouzského ministerstva Alexis Léger a Ashton-Gwatkin, Mastný a já. Nálada tíživá, chvíle rozsudku. Chamberlain nás krátkým úvodem seznámil s právě podepsanou dohodou čtyř velmocí a dal Mastnému k přečtení přesný text dohody.*“³⁶³

Masařík ve svých pamětech dále pokračoval: „*Zatímco Mastný mluvil s Chamberlainem o menších detailech- Chaberlain neustále zíval bez nejmenších rozpaků, ptal jsem se Daladiera a Légera, zda čekají nějaké vyjádření nebo odpovědi naší vlády na dohodu, kterou nám právě předložili. Daladier ve zřejmých rozpacích neodpověděl vůbec, zato Léger s poznámkou, že čtyři státníci neměli mnoho času, mi výslovně řekl, že žádnou naši odpověď již nečekají, že to považují samozřejmě za přijaté.*“³⁶⁴ Tímto chtěl Léger říct, že je rozhodnuto, ať československá vláda přijme nebo ne, protože dohoda byla rozsudkem bez

³⁵⁹ KVAČEK, Robert - KUKLÍK, Jan - MANDELOVÁ, Helena (ed.) *Dvacáté století o sobě: Dějiny v dokumentech*. 1. vydání. Dialog. Liberec 2005, ISBN: 80-86761-37-1, s. 190

³⁶⁰ KLIMEK, Antonín. *Velké dějiny země Koruny české*. Svazek XIV. 1929- 1938. 1. vydání. Paseka. Praha a Litomyšl 2002, ISBN: 0- 7185-425-5, s. 666

³⁶¹ Alexis Léger (1887-1975)- expert, poradce a pracovník francouzského Ministerstva zahraničí. Patřil k předním „Smiřovatelům“ a k aranžérům „Mnichova“- pracoval zcela v duchu tehdejší oficiální francouzské politiky. Viz JUNEK, Václav. *Druhá republika*. Nultá hodina. 1. Vydání, Computer Press. Brno 2011, ISBN: 978-80-251-3723-9, s. 164- 165

³⁶² OLIVOVÁ, Věra. *Dějiny první republiky*. 1. vydání. Karolinum. Praha 2000, ISBN: 80-7184-791-7, s. 282

³⁶³ FILÍPEK, Jan. *Mnichov 1938: hra o Československo*. 1. vydání. Eduard Grégr a syn s.r.o. Praha 2001, ISBN: 80- 902023-9-X, s. 81

³⁶⁴ Tamtéž, s. 81

odvolání a bez možnosti oprav.

Po předání a přečtení dohody v 6 hodin ráno, Mastný s Masaříkem odletěli do Prahy, kde ji předali ministru zahraničních věcí Kroftovi a poté i prezidentu republiky Benešovi. Mastný ještě řekl, že: „*v Mnichově položen byl důraz hlavně na přítomnosti vojenského reprezentanta našeho hned odpoledne téhož dne při zahájení konference berlínské. Asi kolem jedné hodiny odpolední dal mi pan prezident telefonicky příkaz, abych převzal členství v mezinárodním výboru v Berlíně, kamž jsem odpoledne o páté hodině odletěl.*“³⁶⁵

V průběhu mnichovské konference lidé v Československu očekávali, jak celé jednání dopadne. Ernst G. Laudon celý den seděl u rádia a poslouchal, jaké zprávy přijdou z Mnichova. „*Jednání o našem státě neustále pokračuje. Co bych tak měl od jednání v Mnichově očekávat? Jde přeci jenom o uspořádání Evropy. Vilma i já jsme byli v neustálém napětí. Všichni jsme přemýšleli o nebezpečí války a neustále jsme o tom mluvili.*“³⁶⁶

Verdikt se československá vláda v Praze dozvěděla už ve dvě hodiny v noci. 30. září 1938 v devět hodin ráno zahájil generál Syrový v Kolovratském paláci zasedání vlády bez prezidenta Beneše. Krofta zde přednesl referát, o kterém prohlásil, že: „*dnešní jeho referát je nestrašnější povinností jeho života.*“³⁶⁷

V jeho předneseném referátu stálo: „*Teoreticky je možno buď mnichovskou dohodu odmítnout, po čemž by následoval vpád Německa, válka, ve které by nikdo s námi nešel, a napadení Polskem. Je pochybné, zda by za této situace Sověty nám pomoci chtěly a zda by jejich pomoc byla účinná. Anebo je možno mnichovskou dohodu přijmout a jednáním v komisi snad dosáhnouti odvrácení nejhoršího a garantování hranic, které by nebyly porušeny. Je ovšem nebezpečí, že by Německo pod nějakou záminkou mohlo jít dále, pak už by nám nikdo nepomáhal, nelze ovšem vyloučit ani vývoj klidnější... Strašné je všechno.*“³⁶⁸

Po obdržení a přečtení dohody, Beneš spolu s československou vládou neviděl reálnou možnost mnichovskou dohodu odmítnout. Zklamaně pronesl: „*Kdybychom nepřijali, udělali bychom čestnou válku... Ale ztratili bychom samostatnost a národ by byl vyvražděn.*“³⁶⁹ Prezidentovo stanovisko podpořil i generál Syrový. Ministr Kamil Krofta zástupcům Anglie, Francie a Itálie sdělil: „*Jménem prezidenta republiky a jménem vlády prohlašuji, že se podřizujeme rozhodnutím, která byla učiněna v Mnichově bez nás a proti nám. Naše*

³⁶⁵ KUBŮ, Eduard - LUŇÁK, Petr - NOVÁK, Otto (ed.). *Vojtěch Mastný: Vzpomínky diplomata*. 1. vydání. Karolinum. Praha 1997, ISBN: 80-7184-410-1, s. 242

³⁶⁶ MZA Brno, Rodinný archiv Laudonů Bystřice pod Hostýnem, inv. č. 877, kart. 30, Deník 13. 3. 1938- 26. 1. 1939, s. 69

³⁶⁷ KLIMEK, Antonín. *Velké dějiny zemí Koruny české*. Svazek XIV. 1929- 1938. 1. vydání. Paseka. Praha a Litomyšl 2002, ISBN: 0- 7185-425-5, s. 667

³⁶⁸ OLIVOVÁ, Věra. *Dějiny první republiky*. 1. vydání. Karolinum. Praha 2000, ISBN: 80-7184-791-7, s. 343

³⁶⁹ Tamtéž, s. 283

*rozhodnutí vám bude sděleno písemně.*³⁷⁰

Ernst G. Laudon byl nervózní, že nepřicházely žádné zprávy z Mnichova, proto šel na procházku se svými psy. O verdiktu z Mnichova se dozvěděl ráno 30. září 1938, protože na procházce potkal Dr. Seidla, který mu sdělil nové informace. *„Po cestě jsem potkal Seidla, který nesl mnoho novinek, protože slyšel ranní zpravodajství v 7 hodin v rádiu. Mluvil o setkání v Mnichově, které v 1:30 ráno skončilo. Mussolini cestoval domů vlakem, zbylí dva muži letěli zpět do Anglie a Francie. Bylo vyhlášeno zabránění Sudet, které budou připojeny 1. října 1938 k Německé říši. Od 1. do 10. října bude vše obsazeno německými vojáky. Češi zde musí vše uvolnit.*³⁷¹

Také se zajímal o ultimáta, která byla přednesena československé vládě. Očekával stanoviska, která přijdou od československé vlády. Do svého deníku si poznamenal *„Hitler s Francií, Anglií a Itálií podepsali smlouvu, kterou by mohli zajistit mír pro všechny. Místní vláda s touto smlouvou měla okamžitě souhlasit a měla ji ihned podepsat. Dostali na to celý den, ale Syrový proti tomu protestoval, myslel si, že se to nebude líbit celému světu. Ve vládě ale i v celé republice byly rozpaky a já jsem pochopil, že Češi jsou před krachem. Beneš svým podpisem dá autonomii Henleinovi.*³⁷²

Podpisem mnichovské dohody přestala platit československo-francouzská spojenecká smlouva z roku 1925. Tím, že nebyl Sovětský svaz přizván na konferenci, došlo i rozrušení československo-sovětské smlouvy. I kdyby chtěl Sovětský svaz Československu přijít na pomoc, nastal by zásadní problém. Sovětský svaz v roce 1938 neměl hranice s Československem, a tím neměl ani žádné možnosti přístupu k němu. V případě, že by chtěla Rudá armáda přijít na pomoc do Československa, musela by si vynutit průchod polským nebo rumunským územím. Ale ani Polsko, ani Rumunsko takové povolení nechtěli poskytnout. Mnichovskou dohodou se Československo ocitlo v naprosté mezinárodní izolaci.³⁷³

Mnichovská dohoda dávala Německu, Polsku a Maďarsku souhlas k vojenskému vpádu do Československa. Československo se mohlo vojensky bránit, ale bylo zcela izolováno a nemělo naději na úspěch. Podle všech předpokladů, by vojenský odpor znamenal zánik celého československého státu. Hitler se k situaci po podpisu mnichovské dohody vyjádřil 15. března 1939 zcela jednoznačně: *„Kdyby Československo nebylo na podzim minulého roku ustoupilo, byl by býval český národ vyhlazen. Nikdo mi v tom nemohl*

³⁷⁰ DEJMEK, Jindřich. *Historik v čele diplomacie*: Kamil Krofta. 1. vydání. Karolinum. Praha 1998, ISBN: 80-7184-593-0, s. 344

³⁷¹ MZA Brno, Rodinný archiv Laudonů Bystřice pod Hostýnem, inv. č. 877, kart. 30, Deník 13. 3. 1938- 26. 1. 1939, s. 69

³⁷² Tamtéž, s. 69

³⁷³ MORAVEC, František. *Špion, jemuž nevěřili*. 1. vydání. Rozmluvy. Praha 199, ISBN: 0-946352-42-9, s. 200

zabránit.³⁷⁴

V říjnu roku 1938 Evropa jásala nad mnichovským mírem. Viditelné nadšení davů, nejen v Anglii, ale i Francii, a dokonce i v Německu, nelze vysvětlovat hloupou zlomyslností lidí, že jeden evropský národ byl ponížěn a připraven o podstatnou část území. Výbuch nadšení byl hlavně úlevou, že se nenaplnily obavy z toho, že v Evropě opět vypukne válka.³⁷⁵ I Ernst G. Laudon, podle svých slov, byl rád, že jednání v Mnichově skončilo. Po verdiktu z Mnichova přemýšlel nad tím, jaké důsledky bude mít dohoda pro československé obyvatelstvo „*Dívejme se na stát a území, které musíme odnaučit to, co se naučili po roce 1918. Musí se znovu naučit pořádkům, které jsou v německé říši. Teprve teď přišla ta správná síla 4 zemí, které vše napraví.*“³⁷⁶

Okamžitě po přijetí mnichovské dohody odeslal prezident Beneš prostřednictvím ministra Krofty československým vyslanectvím v Londýně a v Paříži telegram, ve kterém stálo: „*Upozorněte vládu, hlavní štáb, že mnichovským rozhodnutím nás přinutili vydat pevnosti neporušení a vyzbrojené. Upozorněte je, že se svým rozhodnutím tudíž postarali o další vyzbrojení Hitlera proti sobě, neboť v pevnostech, které jsme přinuceni vydat do 10. října, je za dvě miliardy kanonů, kulometů a munice.*“³⁷⁷

Hitler, po získání sudetských oblastí vykonal prohlídku těchto československých pevností, které byly Mnichovem „zdarma“ věnovány Německu. Hitler, během této prohlídky, řekl: „*Co jsme viděli, nás velmi rozrušilo. Riziko, které jsme podstoupili, bylo veliké. Českoslovenští generálové měli připravený výtečný plán. Ted' chápu, proč moji vlastní generálové radili k opatrnosti.*“³⁷⁸

Vzpomínky na mnichovskou konferenci sepsalo i mnoho politiků, kteří se účastnili politiky právě v roce 1938. Samotný Mnichov popsal např. Mořic Hruban jako nejčernější den naší novodobé historie: „*Dne 30. září o 5. hodině odpolední zrtíl nás rozhlasový projev generála Syrového, že vláda byla nucena přijmout v dějinách podmínky neslýchané. Rozhořčení, odpor, lítost a hněv se střídaly s horoucí láskou k národu, a ta přemohla vše a nedala zaniknout pevné víře ve Vyšší řízení a posilující naději, že český národ všechny hrůzy*

³⁷⁴ DEJMEK, Jindřich. *Historik v čele diplomacie*: Kamil Krofta. 1. vydání. Karolinum. Praha 1998, ISBN: 80-7184-593-0, s. 284

³⁷⁵ ELLINGER, Jiří. *Neville Chamberlain: Od usmiřování k válce: britská zahraniční politika, 1937- 1940*. 1. vydání. Lidové noviny. Praha 2009, ISBN: 978-80-7106-987-4, s. 242

³⁷⁶ MZA Brno, Rodinný archiv Laudonů Bystřice pod Hostýnem, inv. č. 877, kart. 30, Deník 13. 3. 1938- 26. 1. 1939, s. 69

³⁷⁷ DEJMEK, Jindřich. *Historik v čele diplomacie*: Kamil Krofta. 1. vydání. Karolinum. Praha 1998, ISBN: 80-7184-593-0, s. 285

³⁷⁸ MORAVEC, František. *Špion, jemuž nevěřili*. 1. vydání. Rozmluvy. Praha 199, ISBN: 0-946352-42-9, s. 197

*pekla překoná a nikdy neskoná... Těžká doba je tu a ještě těžší zkoušky nadejdou.*³⁷⁹ O samotném rozhodnutí velmocí si zapsal: „*Hitler, Mussolini, Chamberlain a Daladier rozhodli v Mnichově o nás, bez nás, proti nám!*“³⁸⁰

I Ernst G. Laudon ve svém deníku shrnul celou konferenci v Mnichově: „*Anglie, Francie, Německo a Itálie po právu slaví velké lidi, jako je Chamberlain, Daladier, Hitler a Mussolini. V rádiu to zní ale velmi smutně, i hudba v něm je taková pochmurná. Konečně ale můžete dýchat, když víte, jak jednání dopadlo, ale musíte stále přemýšlet, co nastane během následujících 10 dnů, zda obsazování Sudet nepovede k nějaké vzpouře. Pro všechny případy jsem si schoval novinové výstřížky z tohoto jednání.*“³⁸¹

Mnichovské rozhodnutí přineslo konec První republiky a spolu s ním i konec pravicových, demokratických stran v Československu. Všechny pravicové a středové strany se na podzim 1938 sloučily do Strany národní jednoty.³⁸²

4.6. Vznik Druhé republiky

Mnichovská dohoda čtyř velmocí likvidovala československý stát v té podobě, ve které byl utvořen v roce 1918. Změna hranic Československa byla pouze dílčím příznakem dalekosáhlých změn jeho mezinárodního postavení. Ze čtyř státníků, kteří podepsali mnichovskou dohodu, vzešel pouze jeden vítěz, a tím byl Adolf Hitler.³⁸³

Pro Anglii a Francii byla mnichovská dohoda velikou politickou prohrou, i když po podpisu vypuklo v obou zemích velké nadšení. Říšský ministr propagandy Joseph Goebbels si o tomto nadšení do svého deníku poznamenal: „*Celé zahraničí se koupe v blahu. Slovo „mír“ je na všech rtech. Svět je naplněn šílenou radostí. Prestiž Německa nesmírně vzrostla. Teď jsme opět skutečnou velmocí. Nyní platí: zbrojit, zbrojit!! Bylo to vítězství nátlaku, nervů a tisku.*“³⁸⁴ V představách anglické a francouzské vlády měl být ale Mnichov rozhodujícím krokem k dosažení anglo-francouzko-německé dohody, která měla být základem trvalého míru.

Československo bylo mnichovskou dohodou mezinárodně izolováno, územně

³⁷⁹ DRÁBEK, Jan. (ed.) *Mořic Hruban: Z časů nedlouho zašlých*. Křesťanská akademie. Řím 1967, s. 246- 280

³⁸⁰ Tamtéž, s. 270

³⁸¹ MZA Brno, Rodinný archiv Laudonů Bystřice pod Hostýnem, inv. č. 877, kart. 30, Deník 13. 3. 1938- 26. 1. 1939, s. 70

³⁸² PEHR, Michal. Lidovci proti kapitulaci. Mnichov v memoárech a deníkových záznamech představitelů Československé strany lidové. IN TOMEŠ, Josef - VAŠEK, Richard. *Mnichov ve vzpomínkách pamětníků*. 1. vydání. Masarykův ústav a Archiv AV ČR. Praha, 2012, ISSN: 1803-9243, s. 126

³⁸³ OLIVOVÁ, Věra. *Dějiny první republiky*. 1. vydání. Karolinum. Praha 2000, ISBN: 80-7184-791-7, s. 287

³⁸⁴ IRVING, David. (Ed.) *Joseph Goebbels: Deníky 1938*. 1. vydání. Dialog. Praha 1992, ISBN: 80-85194-58-9, s. 246

okleštěno, vojensky oslabeno, ekonomicky ochromeno a politicky rozvráceno. Půlroční období od října 1938 do 15. března 1939 tzv. Druhé republiky bylo pouze přechodným obdobím, které předcházelo konečné likvidaci Československa. S rozbitím státu se hroutil i československý demokratický systém, systém pluralitní parlamentní demokracie.³⁸⁵

Na základě rozhodnutí překročily první německé vojenské jednotky pod velením generálplukovníka Wilhelma von Leeba³⁸⁶ hranice Československa 1. října 1938. O začátku obsazování československého pohraničí německou armádou, si Ernst G. Laudon poznamenal: „*Ráno mě s Alicí probudil zvuk sirén. Hloupý to zvuk. Němečtí vojáci začali obsazovat celé pohraničí. Češi při obraně vyhodili do vzduchu dva mosty. Jejich cílem nebylo nikomu ublížit, ale nechtěli, aby se Němci dostali do pohraničí.*“³⁸⁷

Nejprve byly obsazovány pošumavské oblasti. Z těchto území se čeští vojáci museli předem stáhnout. „*Dnes (4. října) přišly nové zprávy o vstupu německých vojsk na území Sudet. Stále přicházejí německá vojska.*“³⁸⁸ Ernst G. Laudon sledoval, jak německé vojsko postupovalo do pohraničního území Československa, zajímal se i o průběh zabírání pohraničního území. Do 10. října 1938 došlo k úplnému obsazení zbývajících třech územních pásem v Čechách, na severní a jižní Moravě. Ernst G. Laudon byl velmi neklidný, protože „*Všechno je tak složité, že nevíte, co přijde.*“³⁸⁹ Na průběhu záboru dohlíželi francouzští, britští a italské vojenští pozorovatelé.³⁹⁰

Hitler chtěl obsadit další území, o kterém se ale v mnichovské dohodě nemluvalo. Jednalo se o tzv. páté pásmo. V noci 4. října 1938 Hitler tlustou červenou tužkou do mapy zakreslil hranici pátého pásma a dal ministru zahraničí Ribbentropovi rozkaz, aby s ní ultimativně seznámil západní velvyslance. Dále Hitler sdělil Weizsäckerovi a ministru zahraničí Ribbentropovi, že pro stanovení pátého pásma platí pouze německé hledisko.³⁹¹

³⁸⁵ OLIVOVÁ, Věra. *Dějiny první republiky*. 1. vydání. Karolinum. Praha 2000, ISBN: 80-7184-791-7, s. 288

³⁸⁶ Wilhelm von Leeb (1876-1956)- veterán první světové války a německý polní maršál za druhé světové války. V roce 1938 opustil armádu, do které byl Adolfem Hitlerem znovu povolán, aby obsadil Sudety. Viz *Leeb Wilheml*, [cit. 2014- 2. 15].

URL:<http://www.geocities.com/~orion47/WEHRMACHT/HEER/Generalfeldmarschall/LEEB_WILHELM.html>

³⁸⁷ MZA Brno, Rodinný archiv Laudonů Bystřice pod Hostýnem, inv. č. 877, kart. 30, Deník 13. 3. 1938- 26. 1. 1939, s. 71

³⁸⁸ Tamtéž, s. 74

³⁸⁹ Tamtéž, s. 85

³⁹⁰ GEBHART, Jan. *Jak jsme to viděli... Následky Mnichova očima pamětníků*. In TOMEŠ, Josef - VAŠEK, Richard. *Mnichov ve vzpomínkách pamětníků*. 1. vydání. Masarykův ústav a Archiv AV ČR. Praha, 2012, ISSN: 1803-9243, s. 130

³⁹¹ Dne 11. října 1938 se Hitler sešel v Godesbergu k jednání s von Ribbentropem a vydal pro postup německých zástupců v mezinárodním výboru jasné rozkazy: 1) základní tendencí má být, aby co nejdříve vystřídala půdu mezinárodního výboru přímá dvoustranná jednání s Československem; 2) konečné stanovení hranic musí být potom přeneseno výhradně na československo-německou hraniční komisi. Viz BIMAN, Stanislav. *Vojenské obsazení území připojeného k Německu podle mnichovské dohody a období jeho vojenské správy* (1. -20. října

O pátém pásmu rozhodovala zvláštní mezinárodní komise se sídlem v Berlíně, složená ze zástupců Anglie, Francie, Itálie a Německa. Výbor zasedal od večera 30. září 1938 a jeho jednání řídil státní tajemník německého ministerstva zahraničí Erich von Weizsäcker. Velkou Británii ve výboru zastupoval, Neville Henderson, Francii André Francois- Poncet, Itálii Benito Attolico. Za Československo se jednání účastnil Vojtěch Mastný.³⁹² Páté pásmo bylo tedy vymezeno podle německých návrhů. Základem pro jeho stanovení se stalo sčítání obyvatelstva z roku 1910, které bylo modifikováno ve prospěch Německa.³⁹³

Ribbentrop seznámil západní velvyslance s touto novou mapou a upozornil, že nebude-li akceptována, Německo vypoví mnichovskou dohodu, což by znamenalo přechod k válečným přípravám, kterým se chtěli politici appeasementu vyhnout. Československá vláda generála Jana Syrového měla verdikt přijmout bez odporu stejně, jako přijali mnichovskou dohodu.³⁹⁴

Přijetím pátého pásma byly odtrženy od Československa i oblasti s převahou českého obyvatelstva, např. část Chodska, Jindřichohradecka, Jilemnicka, Český Dub, Nový Jičín a část Břeclavska. Nové hranice mezi Německem a českými zeměmi byly stanoveny 21. října 1938. K témuž dni bylo také dokončeno obsazování pohraničí říšskoněmeckým vojskem.³⁹⁵

Ernst G. Laudon si k průběhu obsazování nových území poznamenal: „*Zdá se, že všechno funguje perfektně. Němci dále postupují a spadají pod další, nová území. Miloval jsem opravdu minulé století. Vesmír je velká záhada. Člověk dnes nemůže ničemu věřit, vše je roztrženo. Chudí národní lidé zažívají to, co jsme prožili v roce 1918, kdy se rozpadlo Rakousko- Uhersko. Stará rakouská říše byla rozdělena, tak jak jsme se asi mohli cítit. Stejně, jako dnes Češi.*“³⁹⁶ Laudon si uvědomoval, co právě prožívají Češi. Sám to přirovnával k událostem roku 1918, kdy Češi zničili starou Habsburskou monarchii. Viděl v tom jakousi odplatu za události, které sám před několika lety prožil.

Během obsazování pohraničí byla na odstupovaném území zaváděna vojenská správa. Činnost všech existujících správních orgánů řídili armádní pověřenci pro civilní správu při

1938). In: *Historie okupovaného pohraničí 1938-1945*. Univerzita Jana Evangelisty Purkyně. Ústí nad Labem 1998, s. 82

³⁹² GEBHART, Jan - KUKLÍK, Jan. *Druhá republika 1938-1939: Svár demokracie a totality v politickém, společenském a kulturním životě*. 1. vydání. Paseka. Praha a Litomyšl 2004, ISBN: 80- 715-626-6, s. 20

³⁹³ KVAČEK, Robert - CHALUPA, Aleš - HEYDUK, Miloš. *Československý rok 1938*. 1. vydání. Panorama. Praha 1988, ISBN: 11-100-88, s. 233

³⁹⁴ GEBHART, Jan. *Jak jsme to viděli... Následky Mnichova očima pamětníků*. In TOMEŠ, Josef - VAŠEK, Richard. *Mnichov ve vzpomínkách pamětníků*. 1. vydání. Masarykův ústav a Archiv AV ČR. Praha, 2012, ISSN: 1803-9243, s. 131

³⁹⁵ OLIVOVÁ, Věra. *Dějiny první republiky*. 1. vydání. Karolinum. Praha 2000, ISBN: 80-7184-791-7, s. 288

³⁹⁶ MZA Brno, Rodinný archiv Laudonů Bystřice pod Hostýnem, inv. č. 877, kart. 30, Deník 13. 3. 1938- 26. 1. 1939, s. 85

jednotlivých armádních velitelstvích. Vojenská správa trvala do 21. října 1938, kdy byla nahrazena civilní správou. Téhož dne Hitler vydal výnos o způsobu začlenění obsazovaného území do Říše. Tímto výnosem byla okrajová území Čech, Moravy a Slezska přiřčleněna do říšských žup Dolní Bavorsko- Horní Falc, Dolní Dunaj, Horní Dunaj a Slezsko. 12. října 1938 bylo rozhodnuto, že nový útvar bude rozdělen na tři vládní oblasti, a to se sídly v Liberci, Karlových Varech a Opavě. Sídlem župního úřadu se stal Liberec.³⁹⁷

Celistvost si uchovaly pouze oblasti v severních Čechách. Zde byla vytvořena zvláštní sudetoněmecká oblast, která získala v dubnu 1939 statut sudetoněmecké župy. Vedoucí pozice nezískali sudetští Němci, ale Němci z Říše. Pouze v sudetoněmecké oblasti převzal z Hitlerova pověření 21. října 1939 řízení správy Konrad Henlein jako „říšský komisař pro sudetoněmecké území.“ Po upevnění říšskoněmeckých nacistických struktur se Konrad Henlein stal říšským místodržitelem říšské župy Sudetenland, vedoucím sudetské župy nacistické strany a obdržel hodnost SS Gruppenführera.³⁹⁸

Celá okupace probíhala podle německých záměrů tak, aby co nejvíc poškodila zbývající stát. Ve všech německých oblastech připojených k říši byly odstraněny všechny demokratické svobody a zrušena všechna občanská práva, která měli Němci zajištěna v Československu. Okamžitě byly rozpuštěny všechny spolky, svazy, tělovýchovné organizace a politické strany. Díky okupaci došlo k přerušení životně důležité železniční spojnice na Slovensko a dokonce i spojení Prahy s Brnem a Ostravou přes Olomouc.³⁹⁹

Německo nebylo ale jedinou zemí, které okupovalo československé pohraničí. Okamžitě po podpisu mnichovské dohody se přihlásila se svými územními nároky i polská vláda. Její nároky byly formulovány již 21. září 1938 a byly součástí Hitlerova godesberského memoranda. 30. září 1938 polská vláda zaslala do Československa své ultimátum o okamžitém vydání požadovaných oblastí. 1. října 1938 obsadila polská vojska Těšínsko a Hlučínsko. V oblastech připojených k Polsku začaly okamžitě platit polské zákony a připojená území byla integrována do polské politické a sociální struktury.⁴⁰⁰

Své územní nároky, které též byly součástí godesberského memoranda, vznesla i maďarská vláda. Žádala, aby k Maďarsku byly připojeny oblasti Slovenska s maďarskou většinou. Podle vzoru Německa, i Maďarsko stanovilo jako kritérium sčítání obyvatelstva

³⁹⁷ KURAL, Václav. Politická a správní reforma Velkoněmecké říše a Sudety jako „Mustergau“. In: KURAL, Václav - RADVANOVSKÝ, Zdeněk a kol. *Sudety pod hákovým křížem: K dějinám říšské župy Sudety 1938-1945*. Ústí nad Labem 2002, s. 92-93

³⁹⁸ OLIVOVÁ, Věra. *Dějiny první republiky*. 1. vydání. Karolinum. Praha 2000, ISBN: 80-7184-791-7, s. 289

³⁹⁹ GEBHART, Jan - KUKLÍK, Jan. *Druhá republika 1938-1939*. Svár demokracie a totality v politickém, společenském a kulturním životě. 1. vydání. Paseka. Praha a Litomyšl 2004, ISBN: 80-715-626-6, s. 32

⁴⁰⁰ KÁRNÍK, Zdeněk. *České země v éře první republiky*. 3. díl. O přežití a o život. 1936-1938. 1. vydání. Libri. Praha 2003, ISBN: 80-7277-119-1, s. 622-623

z roku 1910. Maďarsko požadovalo připojení i celé Podkarpatské Rusi.⁴⁰¹

Byla v tom silná touha Maďarska získat zpět území, o které přišlo v roce 1918. I Ernst G. Laudon se o této snaze zmínil. „*Kamarád z Maďarska mi psal, jak prahnou po území, které jim Československo vzalo, a jsou spokojeni, že se snad konečně dohodnou. Československo je postupně rozebíráno. Bolí to u srdce, ale je to podobné, jako když se dělilo Rakousko- Uhersko.*“⁴⁰²

Cílem bylo dosáhnoutí společné maďarsko-polské hranice. Nároky Maďarska byly podporovány Polskem a Itálií. Německo ale nestálo za Maďarskem, protože prostřednictvím Maďarska byla příliš posilována pozice Itálie ve střední Evropě.⁴⁰³

O maďarských požadavcích byla ve dnech 9. - 13. října 1938 vedena v Komárně jednání mezi maďarskou vládou a autonomní slovenskou vládou. „*Probíhalo jednání mezi Slováky a Maďary. Je tedy asi rozhodnuto, co zůstává Slovensku.*“⁴⁰⁴ Ernst G. Laudon byl přesvědčen, že se Slováci s Maďary dohodnou, ale tato jednání nebyla úspěšná. „*Jednání mezi Maďary a Slováky bylo zrušeno, protože se nemohli dohodnout. V 7 hodin jsem snídal, když přišly nové zprávy. Maďarsko mělo velké požadavky, kdyby mu bylo vyhověno, Slovensku by skoro nic nezbylo. Já ale doufám, že přijdou pouze mírová jednání.*“⁴⁰⁵

Po ztroskotání jednání mezi Slováky a Maďary došlo k vyřešení sporu tzv. vídeňskou arbitráží. Šlo o dohodu mezi Německem a Itálií. „*V Rádiu byla zpráva, že Ribbentrop jedná s Cianem o požadavcích Maďarska. Více si snad přečtu v zítřejších novinách.*“⁴⁰⁶

Videňská arbitráž byla zahájena 2. listopadu 1938. Stala se výhradně německou a jen symbolicky i italskou záležitostí, protože další dva signatáři mnichovské dohody, Anglie a Francie, se jednání nezúčastnili. Hlavní slovo během jednání měl německý ministr zahraničí Ribbentrop, kterého pouze doplňoval italský ministr zahraničí Ciano. Československo reprezentoval František Chvalkovský,⁴⁰⁷ byl zde přítomný i Jozef Tiso.⁴⁰⁸

⁴⁰¹ OLIVOVÁ, Věra. *Dějiny první republiky*. 1. vydání. Karolinum. Praha 2000, ISBN: 80-7184-791-7, s. 290

⁴⁰² MZA Brno, Rodinný archiv Laudonů Bystřice pod Hostýnem, inv. č. 877, kart. 30, Deník 13. 3. 1938- 26. 1. 1939, s. 72

⁴⁰³ OLIVOVÁ, Věra. *Dějiny první republiky*. 1. vydání. Karolinum. Praha 2000, ISBN: 80-7184-791-7, s. 290

⁴⁰⁴ MZA Brno, Rodinný archiv Laudonů Bystřice pod Hostýnem, inv. č. 877, kart. 30, Deník 13. 3. 1938- 26. 1. 1939, s. 85

⁴⁰⁵ Tamtéž, s. 86

⁴⁰⁶ Tamtéž, s. 104

⁴⁰⁷ František Chvalkovský (1885-1945)- politik a diplomat první československé republiky a ministr zahraniční druhé republiky. Prosazoval politiku orientovanou na hitlerovské Německo. Zastával funkci vyslance Protektorátu Čechy a Morava. Více viz BARTOŠ, Josef - KOVÁŘOVÁ, Stanislava - TRAPL, Miloš. *Osobnosti českých dějin*. ALDA. Olomouc 1995, ISBN: 80-85600-39-0, s. 130

⁴⁰⁸ Jozef Tiso (1887-1947) – římskokatolický kněz, československý a slovenský politik. Člen Hlinkovy slovenské ľudové strany, ministr československých vlád a předseda vlády autonomních vlád Slovenska. V letech 1939-1945 prezidentem slovenského štátu. Po válce byl československým Národním soudem odsouzen k trestu smrti za vlastizradu a popraven. Více viz FABRICIUS, Miroslav. *Jozef Tiso: Prejavy a články*. (1938-1944).

Na základě vídeňské arbitráže bylo rozhodnuto o hranicích mezi Československem a Maďarskem. Konečné rozhodnutí představovalo kompromis respektující německé zájmy. Pro oba státy, o jejichž hranicích se tu jednalo, arbitráž skončila velkým zklamáním. Slováky zklamalo, že nebyl vzat zřetel na jejich připomínky k záboru určitých míst. Diktované územní ústupky znamenaly pro Slovensko a Podkarpatskou Rus naprostou pohromu.⁴⁰⁹

Podle této dohody okupovalo Maďarsko jižní Slovensko a část východního Slovenska s Košicemi. Podkarpatská Rus zůstala součástí Československa, ale její jižní, převážně maďarské oblasti byly připojeny k Maďarsku spolu s Užhorodem, Mukačevem a Berehovem. V těchto územích byly československé zákony nahrazeny zákony maďarské fašistické vlády.⁴¹⁰

Maďarský zábor přerušoval všechny významné silnice a železniční trati vedoucí z nejuvýchodnější části Československa na západ. Podkarpatská Rus ztratila jediné železniční spojení se Slovenskem. Ihned po vyhlášení nové hranice, v celém Maďarsku vypukly bouřlivé oslavy a manifestace, které byly provázeny davovým nadšením nad opětným připojením značné části bývalého území, které bylo osídleno převážně Maďary.⁴¹¹

Jak německá, tak maďarská okupace přispěla k rozbití Československa, a to se projevilo i ve vnitřním vývoji okleštěného státu. Bezprostředně po Mnichovu došlo k výraznému uvolnění vazby mezi českými zeměmi a Slovenskem. 6. října 1938 vydala Hlinkova slovenská ľudová strana v Žilině Manifest slovenského národa. Manifest vyhlášoval autonomii Slovenska. Okamžitě vytvořili autonomní slovenskou vládu, jejímž premiérem se stal předseda ľudové strany a katolický kněz Jozef Tiso.⁴¹²

„V 18:30 hodin jsem měl vanu a pak jsem se dozvěděl, že Rádio Praha přineslo zprávu, že vláda na Slovensku dostala svou autonomii.“⁴¹³ Ernst G. Laudon byl velmi znepokojený vnitřním vývojem Československa. Uvědomoval si, že kroky, které prováděl Jozef Tiso, postupně vedly k rozpadu celé republiky.

10. října 1938 byla se souhlasem Tisovy vlády legalizována na Slovensku činnost

AEPress. Bratislava 2007, ISBN: 80-88880-46-7 nebo KLIMEK, Antonín - KUBŮ, Eduard. *Československá zahraniční politika 1918-1938*. Kapitoly z dějin mezinárodních vztahů. Institut pro středoevropskou kulturu a politiku. Praha 1995, ISBN: 80-85241-88-9

⁴⁰⁹ JOHN, Miloslav - KLIMENT, Charles K. - NAKLÁDAL, Břetislav. *Březen 1939*. 1. vydání. ARES. Praha 2004, ISBN: 80-86158-38-1, s. 68

⁴¹⁰ OLIVOVÁ, Věra. *Dějiny první republiky*. 1. vydání. Karolinum. Praha 2000, ISBN: 80-7184-791-7, s. 292

⁴¹¹ JOHN, Miloslav - KLIMENT, Charles K. - NAKLÁDAL, Břetislav. *Březen 1939*. 1. vydání. ARES. Praha 2004, ISBN: 80-86158-38-1, s. 70

⁴¹² GEBHART, Jan - KUKLÍK, Jan. *Velké dějiny země Koruny české*. Svazek XVa. 1938-1945. 1. vydání. Paseka. Praha a Litomyšl 2006, ISBN: 80-7185-582-0, s. 107

⁴¹³ MZA Brno, Rodinný archiv Laudonů Bystřice pod Hostýnem, inv. č. 877, kart. 30, Deník 13. 3. 1938- 26. 1. 1939, s. 78

německé nacistické strany- Deutsche Partei. Předák této strany, Franz Karmasin,⁴¹⁴ vystupoval jako reprezentant Němců žijících na Slovensku. Pod vedením autonomní slovenské vlády, která měla významnou oporu v katolické církvi, došlo k odbourávání demokratických struktur. 18. října 1938 byl zřízen úřad propagandy v čele s A. Machem, který propagoval nový totalitní systém na Slovensku.⁴¹⁵

28. října 1938 byla zrušena dosavadní organizace československé armády a nahrazena ozbrojenými údernými orgány lidové strany. Velitelem tzv. Hlinkovy gardy se stal Karol Sidor.⁴¹⁶ 14. listopadu 1938 bylo vydáno nařízení, že do týdne musí všechny existující politické strany splýnout s lidovou stranou. Sociálně demokratická strana, která odmítla toto totalitní nařízení, byla rozpuštěna. Autonomie Slovenska byla právně zakotvena ústavním zákonem z 22. listopadu 1938. Díky tomuto zákonu veškerou vládní a výkonnou moc na Slovensku vykonávala slovenská autonomní vláda. Vyhlášením slovenské autonomie se změnil i oficiální název celého státu na Česko-Slovensko.⁴¹⁷

Ernst G. Laudon neměl radost z toho, že Slovensko dostalo svou autonomii, a že došlo ke změně názvu celého státu, ve kterém žil. „*Nikdo ale neviděl ty intriky. Autonomie znamená konec republiky. Nebyl jsem schopn slov. Hlasování se provádělo podle stavu z roku 1910. Každopádně čest III. říši.*“⁴¹⁸

Bezprostředně po Mnichovu se 3. října 1938 pokoušela skupina politiků- Ladislav Rašín,⁴¹⁹ Hubert Ripka,⁴²⁰ Ferdinand Richter,⁴²¹ Josef Patejdl,⁴²² Jaromír Nečas⁴²³ a generál

⁴¹⁴ Franz Karmasin (1901-1970)- československý nacistický politik německé národnosti, který působil na Slovensku. Byl předsedou Karpatoněmecké strany na Slovensku (sesterská strana Henleinovy Sudetoněmecké strany) a státní tajemník předsednictva slovenské vlády. Působil jako německý poslanec na Slovensku a jako přední představitel a pronátor nacismu a rasových zákonů. Více viz LIPTÁK, Ľubomír. *Franz Karmasin opäť na scéne*. Vydavateľstvo politickej literatury. Bratislava 1962.

⁴¹⁵ GEBHART, Jan - KUKLÍK, Jan. *Druhá republika 1938-1939: Svár demokracie a totality v politickém, společenském a kulturním životě*. 1. vydání. Paseka. Praha a Litomyšl 2004, ISBN: 80- 715-626-6, s. 73

⁴¹⁶ Karol Sidor (1901-1953)- významný slovenský novinář a politik. V roce 1938 byl zvolen do slovenského sněmu. Od prosince 1938 do března 1939 pak byl ministrem bez portfeje v československé vládě. 14. března odmítl německý nátlak vyžadující okamžité vyhlášení slovenské samostatnosti. V roce 1939 ve funkci velvyslance ve Vatikánu. Více viz GEBHART, Jan - KUKLÍK, Jan. *Druhá republika 1938-1939: Svár demokracie a totality v politickém, společenském a kulturním životě*. 1. vydání. Paseka. Praha a Litomyšl 2004, ISBN: 80- 715-626-6

⁴¹⁷ OLIVOVÁ, Věra. *Dějiny první republiky*. 1. vydání. Karolinum. Praha 2000, ISBN: 80-7184-791-7, s. 292

⁴¹⁸ MZA Brno, Rodinný archiv Laudonů Bystřice pod Hostýnem, inv. č. 877, kart. 30, Deník 13. 3. 1938- 26. 1. 1939, s. 78

⁴¹⁹ Ladislav Rašín (1900-1945)- český politik a právník. Syn československého politika Aloise Rašína. Působil, stejně jako jeho otec, v československé národní demokracii. Jeden z vedoucích představitelů Výboru na obranu republiky. V roce 1939 byl zatčen gestapem a uvězněn ve věznici na Pankráci. Více viz UHLÍŘ, Jan B. *Národní demokrat Ladislav Rašín*. In *Historický obzor*. Č. 9. Praha 1998, ISSN: 1210-6097, s. 219-222

⁴²⁰ Hubert Ripka (1895-1958)- český politik, novinář a historik. Po mnichovské dohodě s rodinou emigroval a organizoval československý zahraniční odboj. V únoru 1948 byl jedním z ministrů, kteří podali demisi, a podruhé emigroval do Velké Británie. Více viz KOSATÍK, Pavel. *Čeští demokraté: 50 nejvýznamnějších osobností veřejného života*. 1. Vydání. Mladá fronta. Praha 2010, ISBN: 978-80-204-2307-8 nebo PAVLÁT,

Ludvík Krejčí⁴²⁴ o vytvoření vlády, která by znemožnila vydání československého území Německu. Záměr této skupiny nebyl ale podpořen.⁴²⁵

4. října 1938 byla ustavena nová vláda, v jejímž čele opět stál generál Jan Syrový. Byla to úřednická vláda, ve které byl nahrazen Kamil Krofta a novým ministrem zahraničních věcí se stal František Chvalkovský. Tato vláda byla 1. prosince 1938 nahrazena vládou, v jejímž čele byl představitel pravicového křídla agrární strany Rudolf Beran.⁴²⁶ Jan Syrový se stal ministrem národní obrany.⁴²⁷

Z Německa, na popud Hitlera, byl činěn nátlak na Československo, aby z politické scény odešel prezident Beneš, protože to byl člověk, který svým postupem celý rok ničil plány Německa. Již 1. října 1938 sdělil Göring oficiálně československému vyslanci Mastnému, že bezpodmínečným požadavkem Německa je odstoupení Beneše z jeho úřadu. Göring naznačil, že pokud Beneš nerezignuje, Německo bude postupovat proti Československu při uplatňování mnichovské dohody s naprostou bezohledností.⁴²⁸

Posledním aktem prezidenta Beneše bylo jmenování nové vlády Jana Syrového 4. října 1938. Následující den, 5. října 1938, abdikoval za své funkce prezidenta. Ernst G. Laudon si k této události napsal: „*Alice seděla u rádia a poslouchala zprávy z Prahy. V rádiu byla oficiálně vyhlášena abdikace Beneše! Tím přistoupil na zabírání území od Berchtesgadenu až*

David. Novinářská a politická dráha Huberta Ripky do vyvrcholení mnichovské krize na počátku října 1938 a jeho odchodu do exilu. In *Moderní dějiny*, 2/2009. Historický ústav. Praha 2009, s. 65- 129

⁴²¹ Ferdinand Richter (1885-1950) – československý politik a poslanec Národního shromáždění republiky Československé za Československou stranu národně socialistickou. V roce 1948 přijal podobu nové poúnorové československé ústavy. BUCHVALDEK, Miroslav. *Československé dějiny v datech*. Svoboda. Praha 1987, ISBN: 80-7239-178- X

⁴²² Josef Patejdl (1878- 1940)- československý legionář, politik a poslanec Národního shromáždění republiky Československé za Československou stranu národně socialistickou. Za nacistické okupace byl zatčen. Zemřel v koncentračním táboře Dachau. Více viz CHURÁŇ, Jan. *Kdo byl kdo v našich dějinách 20. století*. Libri. Praha 1994, ISBN: 80-901579-5-5, s. 409

⁴²³ Jaromír Nečas (1888- 1945)- sociálně demokratický politik, národohospodář, publicista, poslanec a ministr sociálních věcí. Za Sociální demokracii byl i členem odbojového Politického ústředí. V roce 1940 odcestoval do Londýna, kde se zapojil do exilové vlády. Více viz CHOLÍNSKÝ, Jan. *Mnichovská zrada nebo pražský krach? Nečasova mise a rozpad Československa v roce 1938*. In *Střední Evropa*. Revue pro středoevropskou kulturu a politiku 22, č. 133, Praha 2009, s. 81- 112

⁴²⁴ Ludvík Krejčí (1890- 1972)- československý armádní generál a legionář první světové války. V roce 1934 povýšen na armádního generála. Po německé okupaci v březnu 1939 se dvakrát pokusil o emigraci. 14. října 1941 byl zatčen gestapem, poté převezen do koncentračního tábora v Terezíně. Po komunistickém převratu v roce 1948 byl degradován na prostého vojína. Více viz FIDLER, Jiří. *Na čele armády: Hlavní štáb branné moci 191- 1939*. 1. vydání. Naše vojsko. Praha 2005, ISBN 80- 206- 0756-0, s. 51- 57

⁴²⁵ GEBHART, Jan - KUKLÍK, Jan. *Druhá republika 1938-1939: Svár demokracie a totality v politickém, společenském a kulturním životě*. 1. vydání. Paseka. Praha a Litomyšl 2004, ISBN: 80- 715-626-6, s. 39

⁴²⁶ Rudolf Beran (1887-1954)- český agrární politik a česko-slovenský ministerský předseda. Angažoval se při vzniku Strany národní jednoty. Udržoval kontakt s československým odbojem. V roce 1941 byl zatčen gestapem. Po druhé světové válce byl zatčen a odsouzen ke dvaceti letům vězení. Více viz CHURÁŇ, Milan. *Kdo byl kdo v našich dějinách ve 20. století*. Libri. Praha 1998, ISBN: 80-85983-44-3, s. 41- 43

⁴²⁷ OLIVOVÁ, Věra. *Dějiny první republiky*. 1. vydání. Karolinum. Praha 2000, ISBN: 80-7184-791-7, s. 293

⁴²⁸ Tamtéž, s. 293

k nám. Beneš prohrál a ostudně opouští tuto zemi.“⁴²⁹

Edvard Beneš se s československými občany rozloučil prostřednictvím Pražského rozhlasu, který 6. října 1938 odvysílal jeho poslední rozhlasový projev. „*Vážení spoluobčané! Poslal jsem právě panu předsedovi vlády list, kterým se vzdávám svého prezidentského úřadu a obracím se k vám, abych se s vámi jako prezident rozloučil, abych se rozloučil se svými politickými spolupracovníky, s našimi skvělými vojáky a legionáři a se všemi, s kterými jsem se jako prezident potkával a spolupracoval. Učinil jsem své rozhodnutí ze svého osobního přesvědčení. Měl jsem v úmyslu učinit tak hned po mnichovském rozhodnutí. Odložil jsem to, abych sám nejprve zjistil pevnější a trvanlivější vládu a věřím, že je to za dnešních okolností krok správný. Neopustím loď v bouřce. Věřím naopak, že v této chvíli je taková oběť politicky nutná, i když neznamena, že bych zapomněl na svou povinnost pracovat dále jako občan a vlastenec. Přeji vám všem, přeji Republice, přeji národu, aby se dočkal brzo lepších dní, aby žil, rostl a rozkvétal znovu jako krásná ratolest lidského rodu a jako jeden z ušlechtilých, krásných národů evropských. Buďte všichni zdraví.*“⁴³⁰

Celý národ i Ernst G. Laudon tento projev poslouchali. Laudon Benešův projev komentoval ve své deníku slovy: „*V 7 hodin měl Beneš řeč v rádiu na rozloučenou. Nerozuměl jsem mu ani slovo. Proto budu čekat na zítřejší noviny, kde si to všechno přečtu.*“⁴³¹ Po abdikaci se Beneš uchýlil do ústraní v Sezimově Ústí. Berlínská vláda ale kategoricky žádala, aby opustil zemi. K jeho urychlenému odjezdu z vlasti, 22. října 1938, přispěly i opakované žádosti Syrového.⁴³²

V mezinárodním ohledu se zahraniční politika Druhé republiky, kterou vedl Chvalkovský, orientovala na spolupráci s Německem. Britská vláda v listopadu 1938 odmítla poskytnout okleštěnému státu slibované záruky a doporučila pražské vládě, aby se dohodla s Německem. V rozporu s mnichovskou dohodou tak nebyly Československu poskytnuty žádné mezinárodní záruky jeho nových hranic, k nimž se Francie a Anglie zavázaly Dodatkem k mnichovské dohodě.⁴³³

Ve dnech 13. a 14. října 1938 došlo v Berlíně k prvním jednáním Chvalkovského s Hitlerem a Ribbentropem. Chvalkovský uvedl, že protiněmeckou politiku vedl hlavně

⁴²⁹ MZA Brno, Rodinný archiv Laudonů Bystřice pod Hostýnem, inv. č. 877, kart. 30, Deník 13. 3. 1938- 26. 1. 1939, s. 75

⁴³⁰ Celý rozhlasový projev Edvarda Beneše viz ŽIKEŠ, Vladimír. *Bojující Československo 1938-1945*. 1. vydání. Košice 1945, s. 11

⁴³¹ MZA Brno, Rodinný archiv Laudonů Bystřice pod Hostýnem, inv. č. 877, kart. 30, Deník 13. 3. 1938- 26. 1. 1939, s. 75

⁴³² OLIVOVÁ, Věra. *Dějiny první republiky*. 1. vydání. Karolinum. Praha 2000, ISBN: 80-7184-791-7, s. 294

⁴³³ JUNEK, Václav. *Druhá republika: Nultá hodina*. 1. vydání. Computer Press. Brno 2011, ISBN: 978-80-251-3723-9, s. 138

Edvard Beneš a Jan Masaryk. On sám prý byl odpůrcem Benešovy politiky a prý usiloval o spolupráci s Německem již dříve.⁴³⁴

Už 21. října 1938 Hitler vydal interní směrnici k likvidaci zbytku Československa, v níž zdůrazňoval: „*Musí být možno kdykoli rozdrtit zbytek Československa, kdyby se jeho politika stávala Německu nepřátelskou... Cíl akce je nutné vidět v bleskové okupaci Čech a Moravy a v izolaci Slovenska.*“⁴³⁵ Už v říjnu 1938 se tedy chystaly plány, na zničení Československa, které byly provedeny 15. března 1939.

Ernst G. Laudon byl znepokojený se situací v republice, která nastala po Mnichově. Ve svém deníku se zamýšlel nad tím, „*co bude s novým státem? Je vůbec životaschopný? Ano, pokud bude chtít vláda, politici, ekonomové, atd. Velkou část pohltilo Německo a prezident abdikoval, tak měl být problém vyřešen.*“⁴³⁶

V důsledku mnichovské konference Československo ztratilo 41 tisíc km² území a téměř 5 milionů obyvatel, z nichž bylo 1 a čtvrt milionu Čechů a Slováků. Ekonomické důsledky znamenaly oslabení průmyslového potenciálu republiky o 40 procent a rozrušení veškeré ekonomiky v republice. Zanikla pouta, kterými bylo Československo spojeno se západní Evropou. Okleštěný stát přešel do velmocenské sféry Německa, které si upevnilo své pozice ve střední Evropě a tím si vytvořilo základnu pro realizaci svých dalších agresivních plánů.⁴³⁷

Druhou republika lze charakterizovat jako federativní trialistický státní útvar, vzniklý na základě mnichovské dohody a vídeňské arbitráže. Podle ústavy stál v čele státu, který navázal na předchozí republiku, volený prezident. Nejvyšším zákonodárným orgánem bylo dvoukomorové Národní shromáždění, složené ze zástupců českých zemí, slovenského a zakarpatoukrajinského sněmu.⁴³⁸ Nejvyšším výkonným orgánem byla ústřední vláda, tvořená ministerským předsedou, ministry národní obrany, financí a zástupcem Slovenska.⁴³⁹

Okleštěná republika zůstala formálně samostatná, ale byla závislá na sousedním nacistickém Německu. To se projevilo především v zahraniční politické orientaci státu. Druhá

⁴³⁴ GEBHART, Jan - KUKLÍK, Jan. *Druhá republika 1938-1939: Svár demokracie a totality v politickém, společenském a kulturním životě*. 1. vydání. Paseka. Praha a Litomyšl 2004, ISBN: 80-715-626-6, s. 45

⁴³⁵ KVAČEK, Robert - KUKLÍK, Jan - MANDELOVÁ, Helena (ed.) *Dvacáté století o sobě: Dějiny v dokumentech*. 1. vydání. Dialog. Liberec 2005, ISBN: 80-86761-37-1, s. 77

⁴³⁶ MZA Brno, Rodinný archiv Laudonů Bystřice pod Hostýnem, inv. č. 877, kart. 30, Deník 13. 3. 1938- 26. 1. 1939, s. 111

⁴³⁷ OLIVOVÁ, Věra. *Dějiny první republiky*. 1. vydání. Karolinum. Praha 2000, ISBN: 80-7184-791-7, s. 287

⁴³⁸ Celostátní působnost Národního shromáždění zahrnovala např. ústavní listinu, zahraniční vtahy, národní obranu, státní občanství, státní rozpočet, státní dluh, měnu... Po reorganizaci státní správy vykonávaly zemské sněmy zákonodárnou moc ve všech záležitostech, které nebyly vyhrazeny Národnímu shromáždění. Viz UHLÍŘ, Jan B. *Protektorát Čechy a Morava v obrazech*. 1. vydání. Ottovo nakladatelství. Praha 2008, ISBN: 978-80-73-60-675-6, s. 750

⁴³⁹ Tamtéž, s. 26

republika vznikla v atmosféře hluboké frustrace české společnosti, která prožívala pocity selhání dosavadních liberálních a demokratických norem a jistot. Celá země se potácela v hluboké krizi, jejímž vrcholem byl 15. březen 1939, den, kdy byl vyhlášen Protektorát Čechy a Morava. Nejednoznačná a napjatá atmosféra druhé republiky připadala mnoha občanům natolik nesnesitelná, že v okupaci spatřovali východisko pro novou národní konsolidaci.⁴⁴⁰

4. 6. 1. Život v Druhé republice

V předchozí kapitole jsem se věnovala tomu, co nastalo po přijetí mnichovské dohody. Ráda bych se věnovala otázce každodenního života v nově vzniklém útvaru, ve Druhé republice. Půjde především o důsledky pro obyvatelstvo, které přinesly vojenské akce a německé, polské a maďarské požadavky vůči Československu.

Přijetí mnichovské dohody bylo hlubokou tragédií pro ty vrstvy, které před dvaceti lety radostně vítaly vznik Československa. Lidové odhodlání bránit republiku vyznělo naprázdno. Zprávy o usneseních mnichovské konference vyvolávaly zděšení. Mobilizovaní vojáci, kteří byli v pohraničních opevněních připraveni k boji, byli šokováni náhlou změnou situace. Zklamání a ponížení vyvolávaly beznaděj i hněv.⁴⁴¹

Rozčarování z postupu západních velmocí i československých politických špiček bylo silné zvláště mezi důstojníky. „*Piši v tak rozervaném duševním stavu, v jakém jsem v životě nebyl. Plakal bych v jednom okamžiku a v druhém bych zuřil. Nechce se mi ani žít,*“⁴⁴² svěřoval se například svojí manželce 1. října 1938 z bojového postavení podplukovník Josef Mašín.⁴⁴³ Pokud šlo o československé spojence, rozčarování a zklamání vyvolával zejména postup Francie.⁴⁴⁴

Během deseti dnů 25 německých divizí okupovalo sudetské území. Okupací

⁴⁴⁰ HOUŽVIČKA, Václav. *Návraty sudetské otázky*. 1. vydání. Karolinum. Praha 2005, ISBN:80-246-1007-8, s. 234

⁴⁴¹ OLIVOVÁ, Věra. *Dějiny první republiky*. 1. vydání. Karolinum. Praha 2000, ISBN: 80-7184-791-7, s. 288

⁴⁴² MAŠÍNOVÁ, Zdena - MARTIN, Robert. *Čtyři české osudy: Tragický úděl rodiny Mašínovy*. 1. vydání. Paseka. Praha 2001, ISBN:80-7185-403-4, s. 58

⁴⁴³ Josef Mašín (1896-1942)- důstojník Československé armády. Byl členem protinacistické odbojové organizace Tři králové. 14. března 1939 byl obžalován pro vzpoudu, když se odmítl podrobit rozkazu neklást odpor okupantům. Po obsazení Československa Německem se pokoušel o sabotáže. 13. května 1941 byl zatčen gestapem. 30. června 1942 byl odsouzen k trestu smrti, následně byl v Praze popraven. Více viz MAŠÍNOVÁ, Z. MARTIN, R. *Čtyři české osudy: Tragický úděl rodiny Mašínovy*. 1. vydání. Paseka. Praha 2001, ISBN: 80-7185-403-4 nebo NĚMEČEK, Jan. *Mašínové: Zpráva o dvou generacích*. 1. vydání. Torst. Praha 1998, ISBN: 80-7215-048-0.

⁴⁴⁴ KOKOŠKA, Stanislav. Mnichov a česká společnost. In NĚMEČEK, Jan. *Mnichovská dohoda: Cesta k dekonstrukci demokracie v Evropě*. 1. vydání. Karolinum. Praha 2004, ISBN: 80-246-0923-1, s. 44

pohraničních území v Čechách, na Moravě a ve Slezsku nacistickým Německem byla rozrušena teritoriální integrita československého státu. Období záboru pohraničí nepochybně představovalo pro Čechy, ale také pro Židy a německé antifašisty zvýšené ohrožení jejich životů. Jásot a nadšení většiny sudetských Němců z připojení k Říši doprovázelo totiž pronásledování a teror proti „nepřátelům nového režimu“.⁴⁴⁵

Lidem po okupaci Československa se nabízela teoretická možnost, aby českoslovenští občané německé národnosti optovali pro Říši. Dohoda o státním občanství a opci byla uzavřena 20. listopadu 1938. V dohodě bylo stanoveno, že německými státními příslušníky jsou ti, kteří měli do 10. října 1938 své bydliště v odstoupeném pohraničí a narodili se zde před 1. lednem 1910. Německá vláda mohla vypovědět z pohraničí ty osoby, které podle tohoto principu zůstaly československými státními občany.⁴⁴⁶

Jedním z dalších traumatizujících následků Mnichova je migrace českého obyvatelstva do vnitrozemí. Mohli si s sebou vzít jen nejn nutnější věci. Na každé křižovatce stála hlídka, která je kontrolovala. Lidé, kteří zůstali v Sudetech, byli „nepřátelé nového režimu“ a ocitli se v nebezpečí. Henleinovci nutili své odpůrce čistit studny, zametat ulice, nebo odstraňovat české nápisy. Z pohraničí neodcházeli jenom Češi, ale i ohrožení Němci- antifašisté, sociální demokraté, komunisté a další. Současně ale utíkali henleinovci z českého území do německého. S narůstajícím počtem uprchlíků stát zřídil Ústav péče o uprchlíky při ministerstvu sociální a zdravotní správy. Kromě této státní iniciativy fungovala také charitativní péče dobrovolných sociálních institucí.⁴⁴⁷

Poměry v nové republice byly těžké. Všechno se během jednoho dne obrátilo vzhůru nohama. Aby se člověk dostal na okupované území, musel mít patný pas a hlavně povolení o vstupu. Ernst G. Laudon se o tyto věci zajímal, protože jeho synové studovali v Brně. To se po vstupu vojsk stalo německým městem, proto Laudon shromažďoval veškeré informace o možném vstupu na okupované území. Do svého deníku si vložil novinový ústřížek, na kterém stálo: *„Návod k revizi okupovaného území. 15. října 1938: Pravidla pro cestování do zahraničí beze změny. Vzhledem dohody mezi Němci a Čechy, budou zde vojenské orgány spravovat toto území. Na okupovaném území se nachází 10 km demarkační linie. Tam je povolen vjezd a to pouze pro osoby, které mají povolení. Toto rozhodnutí je neodvolatelné.*

⁴⁴⁵ GEBHART, Jan. *Jak jsme to viděli... Následky Mnichova očima pamětníků*. In TOMEŠ, Josef - VAŠEK, Richard. *Mnichov ve vzpomínkách pamětníků*. 1. vydání. Masarykův ústav a Archiv AV ČR. Praha, 2012, ISSN: 1803-9243, s. 134

⁴⁴⁶ GEBHART, Jan - KUKLÍK, Jan. *Druhá republika 1938-1939: Svár demokracie a totality v politickém, společenském a kulturním životě*. 1. vydání. Paseka. Praha a Litomyšl 2004, ISBN: 80-715-626-6, s. 80

⁴⁴⁷ GEBHART, Jan. *Jak jsme to viděli... Následky Mnichova očima pamětníků*. In TOMEŠ, Josef - VAŠEK, Richard. *Mnichov ve vzpomínkách pamětníků*. 1. vydání. Masarykův ústav a Archiv AV ČR. Praha, 2012, ISSN: 1803-9243, s. 141

*Toto rozhodnutí platí od druhého dne. Naproti tomu bývalé cesty do zahraničí povoleny, pokud cestující nemá problém se státním úřadem, který podléhá státní regulaci 209/38.*⁴⁴⁸

Na základě této vyhlášky se Ernst G. Laudon snažil získat povolení pro své syny, aby mohli přijet domů. „*Ernst mi volal, abych přijel do Brna se všemi dokumenty, které mám pro kluky. Tak to vypadá, že budu mít povolený vstup.*“⁴⁴⁹ Byl odhodlaný udělat cokoliv, jenom proto, aby viděl své syny. „*Ráno mi jede autobus v 7:45 hodin. Ještě ve večerních hodinách přišel telegram, že prošla žádost o vstup pro kluky. Jsem rád, že brněnský konzulát vychází vstříc.*“⁴⁵⁰

Po přečtení telegramu šel Ernst G. Laudon do své ložnice, aby se připravil na svou cestu do Brna. Ráno kolem půl šesté vstal a vydal se na autobusovou zastávku. „*Autobusová zastávka do Brna byla skoro prázdná. Třásl jsem se zimou. Autobus konečně přijel, jízdenka mě stála 12 Kč a v 9:45 hodin jsem byl v Brně. Odevzdal jsem všechny dokumenty a čekal jsem. Potom mi německý konzulát informoval, že si mohu vyzvednout svou kartu.*“⁴⁵¹

Ernst G. Laudon dostal tedy povolení na cestování pro sebe, ale i pro své syny. Situace v republice nebyla vůbec jednoduchá. Nebylo možné vstoupit do okupovaných oblastí bez povolení. Vše kontrolovala německá armáda, kontrolovali „*hlavně Židy, které nechtěli nikam pustit. Ale moji kluci nemají absolutně žádný problém, aby nás mohli doma navštívit.*“⁴⁵²

V Československu docházelo ke změně poměrů. Měnily se zákony, pravidla i styl života. V každé části Československa platila jiná pravidla nebo jiné zákony. Na okupovaném území byla zavedena správa Třetí říše. Německé obyvatelstvo, jehož naprostá většina podporovala Henleinovu Sudetoněmeckou stranu, vítalo armády nacistického Německa s nadšením. Sudetští občané se stali součástí Říše a říšskými občany. Tato okupace, jak si sudetští Němci mysleli, měla přinést svébytnost sudetských Němců jako „čtvrtého germánského kmene“, kterou propagovala Henleinova strana v Československu. Ale ukázalo se, že toto očekávání bylo pouhou iluzí. Německá okupace znamenala naopak hluboký a všestranný zásah do vnitropolitické struktury těchto oblastí.⁴⁵³

Ve veřejném životě v sudetských oblastech byly provedeny rozsáhlé čistky, při nichž byly důsledně uplatňovány i nacistické rasové zákony. Mnoho Němců bylo zatčeno, vezněno a „zvláště nepohodlné živly“ byly deportovány do koncentračních táborů. Tam skončilo

⁴⁴⁸ MZA Brno, Rodinný archiv Laudonů Bystřice pod Hostýnem, inv. č. 877, kart. 30, Deník 13. 3. 1938- 26. 1. 1939, s. 88

⁴⁴⁹ Tamtéž, s. 92

⁴⁵⁰ Tamtéž, s. 93

⁴⁵¹ Tamtéž, s. 93

⁴⁵² Tamtéž, s. 94

⁴⁵³ OLIVOVÁ, Věra. *Dějiny první republiky*. 1. vydání. Karolinum. Praha 2000, ISBN: 80-7184-791-7, s. 289

mnoho členů německé sociálně demokratické strany. I tyto změny zaznamenal a komentoval Ernst G. Laudon. „*Koncentrační tábory, které byly zavřeny, se znovu otevírají pro Židy a nepřátele. Je to velmi závažné téma. Něco tady není v pořádku.*“⁴⁵⁴

V okupovaných oblastech měli velký problém odpůrci nacismu, Češi, ale hlavně Židé. Snažili se co nejrychleji opustit okupované území. Židé od počátku okupace pohraničního území byli pronásledováni. „*Židé musí chodit pouze do speciálních obchodů nebo podniků. Nesmí chodit do divadla, kina, barů atd. Židé jsou vyloučeni ze společenského života.*“⁴⁵⁵ Ernst G. Laudon se zmiňoval o židovské otázce: „*Mají být přijaté nové zákony proti Židům. Žádný Žid nesmí vlastnit auto, a ani nesmí žádné řídit. Všechny své doklady musí odevzdat na policii. V Berlíně mají povoleno žít pouze v jedné ulici, kde budou mít veškeré životní potřeby.*“⁴⁵⁶

I Ernst G. Laudon měl zkušenost s židovskou rodinou, která ve Žďánicích vlastnila cihelnu. Tato rodina se jí snažila prodat, aby mohla opustit republiku. „*Jeden chudý Žid chce opustit republiku. Nabídl mi svou velkou cihelnu, protože potřebuje peníze. Mluvil jsem s ním s vážností, protože mi ji chtěl prodat za 2 000 000 Kč, což by bylo velmi levné, protože vynáší 300- 400 000 Kč ročně.*“⁴⁵⁷

Z této nabídky byl Ernst G. Laudon nadšený, ale toto nadšení s ním jeho rodina nesdílela. Rodině vysvětloval, že by bylo dobré mít nějaký stálý příjem v této době, ale všichni ho zrazovali, protože šlo o podnik „*jehož majitelem byl Žid a uprchlík.*“⁴⁵⁸ Podle dalších zápisků vyplývá, že ho rodina přesvědčila a žádnou cihelnu nekoupil.

Situace v republice se měnila den za dnem. Veřejný život na českém území byl odlišný, než v sudetských oblastech. Československá společnost byla velmi otřesená událostmi, které přicházely po mnichovské konferenci. Nastala situace, kterou museli řešit ekonomové, politici i obyčejní občané republiky. Bylo nutné nějakým způsobem obnovit a zabezpečit fungování okleštěného státu.⁴⁵⁹

Společnost však byla otřesena příliš, než aby dokázala rozlišovat, co je nutné budovat znovu a na co je možné navázat. Americký diplomat George Kennan, si počátkem října 1938 učinil následující poznámku: „*Je snadné poukazovat na dříve učinění chyby, ale není lehké utěšovat lidi, kteří věří, že po dvacet let se o něco nadarmo snažili, když si myslí, že byli svými*

⁴⁵⁴ MZA Brno, Rodinný archiv Laudonů Bystřice pod Hostýnem, inv. č. 877, kart. 30, Deník 13. 3. 1938- 26. 1. 1939, s. 84

⁴⁵⁵ Tamtéž, s. 113

⁴⁵⁶ Tamtéž, s. 127

⁴⁵⁷ Tamtéž, s. 145

⁴⁵⁸ Tamtéž, s. 150

⁴⁵⁹ JUNEK, Václav. *Druhá republika: Nultá hodina*. 1. vydání. Computer Press. Brno 2011, ISBN: 978-80-251-3723-9, s. 73

*přáteli zrazení a připravení o splnění tisíciletého snu.*⁴⁶⁰ Byl to zřejmě onen široce sdílený pocit potřeby nového začátku, který se navenek jevil jako zahazování demokratických praporů.⁴⁶¹

Objevilo se široce sdílené přesvědčení, že selhala demokracie, kterou využívala pravice k implantaci vlastních myšlenek a ideových východisek. Instituce politických stran začala být v Československu nenáviděná. Politické strany byly označovány za „parazitující“ instituce, které ovládaly stát a prosazovaly své zájmy.⁴⁶²

V Československu se postupně objevoval vlastní model politického uspořádání, stavovský korporativní stát, kterému pravice říkala „autoritativní demokracie“.⁴⁶³ Podle George Kennana se nový stát nejvíce podobal bývalému rakouskému režimu: „*I zde se odmítá demokracie, dělníci nedůvěřují režimu a udržují si od něho odstup, lze tu najít stejnou katolickou zbožnost, stejně umírněný, ale vnějškově na odiv stavěný antisemitismus, stejně marné naděje, že v této části Evropy lze vybudovat národní hnutí nesené nadšením, aniž by se muselo použít zstrašovací metod.*“⁴⁶⁴

Po vzniku Druhé republiky nastala přeměna politického života. Došlo ke zformování dvou zcela nových politických stran, Národní strany práce a Strany národní jednoty. 18. listopadu 1938 byla z iniciativy Agrární strany a zástupců Národního sjednocení vytvořena nová strana totalitního typu, Strana národní jednoty. V jejím čele stál Rudolf Beran. V programovém prohlášení strany stálo: *Národní hnutí chce soustředit a usměrnit národní síly a tuto vůli vyjádřit autoritativní demokracií: rychlou a výkonnou, tvrdou k tomu, co zklamalo.*⁴⁶⁵

V únoru 1939 byl vypracován a schválen také program strany, který označoval Stranu národní jednoty za „výhradní nositelku mocenské vůle národa.“ Cílem strany bylo vytvořit novou politicko-sociální strukturu. Úsilí Strany národní jednoty stát se jedinou totalitní organizací reprezentující českou politiku se však nepovedlo.⁴⁶⁶

Druhá republika byla zvláštním světem, navenek svíraným českou pravicí a její

⁴⁶⁰ KENNAN, G. F. *Diplomat in Prag 1938-1940*. Berichte. Briefe. Aufzeichnungen. 1. vydání. Frankfurt am Main 1972, ISBN:377-400-416-1, s. 30

⁴⁶¹ KOKOŠKA, Stanislav. Mnichov a česká společnost. In NĚMEČEK, Jan. *Mnichovská dohoda: Cesta k dekonstrukci demokracie v Evropě*. 1. vydání. Karolinum. Praha 2004, ISBN: 80- 246- 0923- 1, s. 45

⁴⁶² KLIMEK, Antonín. *Velké dějiny zemí Koruny české*. Svazek XIV. 1929- 1938. 1. vydání. Paseka. Praha a Litomyšl 2002, ISBN: 0- 7185-425-5, s. 669

⁴⁶³ KOKOŠKA, Stanislav. Mnichov a česká společnost. In NĚMEČEK, Jan. *Mnichovská dohoda: Cesta k dekonstrukci demokracie v Evropě*. 1. vydání. Karolinum. Praha 2004, ISBN: 80- 246- 0923- 1, s. 47

⁴⁶⁴ KENNAN, G. F. *Diplomat in Prag 1938-1940*: Berichte. Briefe. Aufzeichnungen. Frankfurt am Main 1972, ISBN:377-400-416-1, s. 34

⁴⁶⁵ OLIVOVÁ, Věra. *Dějiny první republiky*. 1. vydání. Karolinum. Praha 2000, ISBN: 80-7184-791-7, s. 295

⁴⁶⁶ GEBHART, Jan - KUKLÍK, Jan. *Druhá republika 1938-1939: Svár demokracie a totality v politickém, společenském a kulturním životě*. 1. vydání. Paseka. Praha a Litomyšl 2004, ISBN: 80- 715-626-6, s. 42

ideologií. Avšak pod tímto oficiálním povrchem se i nadále uchovávaly původní demokratické hodnoty. Národní strana práce nebyla jen loajální opozicí, ale i platformou těch, kterým z různých důvodů nevyhovovalo nové pravicové myšlení. Svůj názor měnila i československá armáda. Hlavním problémem byla především samotná mnichovská kapitulace, vnitřně pocíťovaná jako nenaplnění přísahy. Vojáci byli přesvědčeni, že je potřeba reformovat dosavadní politický systém, zrušit politické strany a nastolit vládu pevné ruky v podobě vlastenecké diktatury. Chtěli, aby armáda zasahovala do politiky.⁴⁶⁷

Česká společnost na přijetí mnichovské dohody a následné okupace reagovala. Začala hledat viníky, kteří toto způsobili. Za největšího viníka byl označen prezident Edvard Beneš. „*Nejvíce je na vině a za všechno může pan Beneš, protože ta jeho politika byla špatná. On neudělal nic pro to, aby Henlein nedokončil požadavky na autonomii, která právě dnes byla vyhlášena. V republice ničeho nedosáhl, jenom vše ztratil.*“⁴⁶⁸

Protibenešovskou kampaň zahájil bulvární tisk a brzy se přenesla i do konzervativních deníků. Znovu byly vytahovány staré aféry a odhalovaly se temné stránky Benešovy osobnosti. I Ernst G. Laudon byl přesvědčen, že největším viníkem je prezident Beneš. „*Beneš promarnil všechno, co zde Masaryk vybudoval. Proti němu byl Masaryk velmi talentovaný. Dokázal zde vládnout celých 14. let.*“⁴⁶⁹ Prý díky Benešovi Němci, německá rádia i noviny v pohraničí oslavují příchod Hitlera a Němců z Říše. Novinová kampaň přerostla v obvinění bývalého prezidenta, že zavinil národní katastrofu. Byla zde i skupina lidí, která si ponechala úctu k Benešovi. Byl to kroužek jeho přátel, udržující s ním styk i po jeho odchodu do Ameriky.⁴⁷⁰

Odchod Beneše do zahraničí se považoval za veřejné přiznání viny a vyvolával vlnu zlostných útoků. „*Beneš odcestoval do Chicaga... Noviny přinášejí pouze zprávy, ve kterých odsuzují politiky a prezidenta. Všude byla velmi ostrá kritika.*“⁴⁷¹

Zdaleka nešlo jen o více či méně vtípné narážky dobírající odlet Beneše. Lidé hrubě uráželi bývalého prezidenta. „*Jak je možné, že národ se nechal po dvacet let vést takovým sviňským psem, takovým mezinárodním sviňským psem, jako je Beneš?*“⁴⁷² V tomto případě se

⁴⁶⁷ KOKOŠKA, Stanislav. Mnichov a česká společnost. In NĚMEČEK, Jan. *Mnichovská dohoda: Cesta k dekonstrukci demokracie v Evropě*. 1. vydání. Karolinum. Praha 2004, ISBN: 80-246-0923-1, s. 48

⁴⁶⁸ MZA Brno, Rodinný archiv Laudonů Bystřice pod Hostýnem, inv. č. 877, kart. 30, Deník 13. 3. 1938-26. 1. 1939, s. 71

⁴⁶⁹ Tamtéž, s. 71

⁴⁷⁰ KOKOŠKA, Stanislav. Mnichov a česká společnost. In NĚMEČEK, Jan. *Mnichovská dohoda: Cesta k dekonstrukci demokracie v Evropě*. 1. vydání. Karolinum. Praha 2004, ISBN: 80-246-0923-1, s. 48

⁴⁷¹ MZA Brno, Rodinný archiv Laudonů Bystřice pod Hostýnem, inv. č. 877, kart. 30, Deník 13. 3. 1938-26. 1. 1939, s. 99

⁴⁷² KENNAN, G. F. *Diplomat in Prag 1938-1940: Berichte. Briefe. Aufzeichnungen*. 1. vydání. Frankfurt am Main 1972, ISBN: ISBN:377-400-416-1, s. 32

jedná o výkřiky člověka, které slyšel na ulici a poté je ocitoval ve svém dopise George Kennan. Lidé byli zklamaní z „útěku“ Beneše do ciziny.⁴⁷³

Mnichovská dohoda přinesla i to, že lidé přestali věřit prvorepublikovému politickému systému. Zpochybněna byla samotná existence politických stran, které byly označovány za jednoho z viníků „mnichovské katastrofy.“ Lidé byli zklamáni ve všech, kulturních i politických, oblastech života. Nebyla zde síla ani touha něco obnovovat.⁴⁷⁴

Největší ranou bylo přijetí mnichovské dohody prezidentem a československou vládou. Ani Ernst G. Laudon tato rozhodnutí nečekal a v deníku to okomentoval slovy: „*Češi to přijali a udělali všechno, co jim bylo nakázáno. To je velká škoda.*“⁴⁷⁵

Nálada v republice byla špatná. Hořkost a zklamání lidí byly veliké. Ernst G. Laudon se zmínil o státním svátku, 28. října 1938. „*Blíží se státní svátek, 28. října, nebude žádná škola, ale asi ani žádná radost. Letos půjde spíše o smutek. Je to velmi tvrdý úder pro Čechy.*“⁴⁷⁶ Státní svátek v roce 1938 byl opravdu spíše smutkem. Velkou část republiky okupovali Němci, Poláci nebo Maďaři. Navíc i Slováci vyhlásili svou autonomii. Ernst G. Laudon svátek 28. října 1938 popsal těmito slovy: „*Dnes je státní svátek- starý svátek, který Hitler odmítá slavit. Všechny slavnosti byly zrušeny. Dokonce i školy dnes vyučují.*“⁴⁷⁷ Lidé neměli co oslavovat. Republika, která vznikla v roce 1918, již neexistovala.

Přední nositelkou státní ideologie a hlavním pilířem státu se ve druhé republice stala katolická církev, která směřovala k latinské křesťanské jednotě a jejímu mravnímu řádu. Křesťanská etika se měla stát etikou národní. Strana národní jednoty se zaměřila na ducha národní kultury a prostředky kulturního působení, vytváření veřejného mínění, lidovému, úlohu inteligence nebo tradice. 18. listopadu 1938 došlo k vytvoření Národní kulturní rady.⁴⁷⁸ Zde se sdružili nacionalisticky a křesťansky orientovaní kulturní a umělečtí představitelé, kteří v období První republiky setrvali v opozici vůči liberálně demokratickému proudu

⁴⁷³ KOKOŠKA, Stanislav. Mnichov a česká společnost. In NĚMEČEK, Jan. *Mnichovská dohoda: Cesta k dekonstrukci demokracie v Evropě*. 1. vydání. Karolinum. Praha 2004, ISBN: 80-246-0923-1, s. 46

⁴⁷⁴ OLIVOVÁ, Věra. *Dějiny první republiky*. 1. vydání. Karolinum. Praha 2000, ISBN: 80-7184-791-7, s. 295

⁴⁷⁵ MZA Brno, Rodinný archiv Laudonů Bystřice pod Hostýnem, inv. č. 877, kart. 30, Deník 13. 3. 1938- 26. 1. 1939, s. 71

⁴⁷⁶ Tamtéž, s. 98

⁴⁷⁷ Tamtéž, s. 99

⁴⁷⁸ Programové prohlášení Národní kulturní rady obsahovalo např. tyto body: řízený knižní trh, počet překladů úměrný dílům původním, revize všech literárně-uměleckých institucí a organizací, hodnoty lidovému, láska k rodné půdě, národu, rodině, tradici a Bohu), literatura pro mládež, změna školních osnov, zestátnění divadla, povinná hudební výchova na obecných a středních školách, dořešení statutu státní galerie, památkový zákon. Viz UHLÍŘ, Jan B. *Protectorát Čechy a Morava v obrazech*. 1. vydání. Ottovo nakladatelství. Praha 2008, ISBN: 978-80-73-60-675-6, s. 72

české kultury. V čele Národní kulturní rady stáli Jaroslav Durych⁴⁷⁹ a Rudolf Medek.⁴⁸⁰

Nikdo z reprezentantů druhé republiky nevedl Česko-Slovensko pod německý protektorát. Domnívali se a doufali, že bude možno přežít ve stínu. Ale všechny okolnosti, jako byl německý tlak nebo politické a kulturní změny, přinesly konec demokratické Československé republiky.⁴⁸¹

⁴⁷⁹ Jaroslav Durych (1886-1962)- český vojenský lékař a katolický prozaik, dramatika a publicista, který měl vliv na rozvoj českého katolicismu v první polovině 20. století. Za nacistické okupace a v době komunistického režimu v Československu žil v izolaci a jeho díla nesměla být vydávána. Vyšlo mu pouze několik novinových článků, které napsal pod pseudonymy. Viz HANUŠ, Jiří. *Malý slovník osobností českého katolicismu 20. století s antologií textů*. 1. vydání. Centrum pro studium demokracie a kultury. Brno 2005, ISBN: 80-7325-029-2, s. 33-34

⁴⁸⁰ Rudolf Medek (1890-1940)- český spisovatel a voják. Původně byl učitelem, ale v první světové válce vstoupil do legií v Rusku. Po návratu do Československa se stal plukovníkem. V roce 1934 stál v čele protiněmeckých demonstrací a varoval před bolševismem a nacismem. Viz MED, Jaroslav. *Literární život ve stínu Mnichova 1938-1939*. 1. vydání. Academia. Praha 2010, ISBN: 978-80-200-1823-6.

⁴⁸¹ UHLÍŘ, Jan B. *Protektorát Čechy a Morava v obrazech*. 1. vydání. Ottovo nakladatelství. Praha 2008, ISBN: 978-80-73-60-675-6, s. 73

5. Rok 1939

Během Vánoc Ernst Gideon Laudon hodnotil končící rok 1938. „*Jsem rád, že konečně skončil ten starý rok, rok 1938. Jeden rok a přinesl tolik smutných věcí a skoro nic zábavného. Za prvé má nemoc, pak okupace Rakouska, nemoc maminky a její smrt, obsazení Sudet a vážnou hrozbu války, atd. atd. Doufám, že další rok přinese něco lepšího.*“⁴⁸² Věřil tomu, že nový rok bude lepší než ten předchozí. Jak ale víme, rok 1939 přinesl události, které hýbaly celým světem.

Představy nacistů, co udělat s Československem, se v průběhu času měnily. Odstoupení českého pohraničí, jehož docílili v Mnichově, pro ně neznamenal definitivní řešení, ale jen okolnostmi vynucenou přestávku. České země pro ně představovaly potenciální hrozbu a získání Sudet také nijak podstatně neoživil německé hospodářství tak, jak si představovali. Nacisté počítali s využitím politiky appeasementu západních mocností a s rozkladným působením zbytku německé menšiny, českých fašistických skupin a především slovenského separatismu. To vše mělo ospravedlnit německý zásah proti Československu.⁴⁸³

Od počátku roku 1939 se množily signály o tom, že Německo se připravuje k likvidaci Československa. Zpravodajská služba generála Moravce⁴⁸⁴ získala bezpečné informace o tom, že na československých hranicích dochází shromažďování jednotek SS.⁴⁸⁵ V Německu začal stoupat zájem o Slovensko. Byla zde snaha o získání stoupenců, kteří by se zapojili do zničení Česko-Slovenska. Obsazení Čech a Moravy bylo naplánováno na 15. března 1939, čímž Německo chtělo českomoravský prostor připojit jako protektorát k Třetí říši. Slovensko mělo získat jistou formu samostatnosti, pokud bude spolupracovat s Německem.⁴⁸⁶

Přijetím podmínek mnichovské dohody a vídeňské arbitráže ovlivnilo nejen zahraničně-politické postavení státu, ale i československé hospodářství. Také schopnost jeho obrany klesla na zlomek původní hodnoty. Byly všudypřítomné obavy z budoucího vývoje okleštěného a národnostně separujícího se státu. Političtí představitelé se snažili najít východisko, jak udržet při životě nové značně nesourodé Česko-Slovensko.⁴⁸⁷

Po vyhlášení slovenské autonomie, probíhaly volby do Slovenského sněmu. Volby

⁴⁸² MZA Brno, Rodinný archiv Laudonů Bystřice pod Hostýnem, inv. č. 877, kart. 30, Deník 13. 3. 1938- 26. 1. 1939, s. 139

⁴⁸³ MARŠÁLEK, Pavel. *Pod ochranou hákového kříže: Nacistický okupační režim v českých zemích 1939-1945*. 1. vydání. Auditorium. Praha 2012, ISBN: 978- 80- 87284- 20- 9, s. 14

⁴⁸⁴ K tomuto tématu více viz MORAVEC, František. *Špion, jemuž nevěřili*. 1. vydání. Rozmluvy. Praha 1999, ISBN: 0-946352-42-9

⁴⁸⁵ OLIVOVÁ, Věra. *Dějiny první republiky*. 1. vydání. Karolinum. Praha 2000, ISBN: 80-7184-791-7, s. 301

⁴⁸⁶ GEBHART, Jan – KUKLÍK, Jan. *Velké dějiny země Koruny české*. Svazek XVa. 1938-1945. 1. vydání. Paseka. Praha a Litomyšl 2006, ISBN: 80-7185-582-0, s. 156

⁴⁸⁷ MARŠÁLEK, Pavel. *Protektorát Čechy a Morava*. 1. vydání. Karolinum. Praha 2002, ISBN: 80-246-0302-0, s. 15

přinesly velké znepokojení, protože proběhly ryze totalitním způsobem. Mohly kandidovat pouze ty osoby, které předložila Hlinkova ľudová strana. Volby dopadly podle představ „ľudáků“, kteří dostali devadesát procent hlasů. Jozef Tiso byl z výsledku nadšený a ve svém komentáři prohlásil, že se Slovensko musí bezpodmínečně rozejít se vším, co by mu nějak připomínalo uplynulých dvacet let poroby.⁴⁸⁸

Pražská vláda měla ještě jiné a vážné starosti. 21. ledna 1939 se československý ministr zahraničí František Chvalkovský znovu pokusil jednat s Hitlerem a Ribbentropem o poskytnutí garancí zahrnutých v mnichovské dohodě a současně internovat ve prospěch neprávem zabraných českých vesnic hlavně na Chodsku. Němečtí představitelé ale odmítli o podobných záležitostech jednat. Hitler se znepokojivě vyjádřil, že v Praze stále vládnu Benešovi lidé, kteří nadále prosazují protiněmecká opatření. Němci požadovali, aby Československo vystoupilo ze Společnosti národů, snížilo stavy československé armády a přistoupilo k Paktu proti Kominterně.⁴⁸⁹

Československá vláda marně usilovala o oficiální potvrzení garance československých hranic. 2. února 1939 poslala německé, italské, francouzské a britské vládě žádost, aby byly mnichovskou dohodou zaručované garance československých hranic konečně vyhlášeny. Tato žádost se ale nelíbila německému ministerstvu zahraničí, dokonce státní tajemník von Weizsäcker prohlásil, že narušuje zlepšující se československo-německé vztahy. Francouzské a britské velvyslanectví v Berlíně se rozhodlo, že vyhlásí garanci nových hranic. Německo se rozhodlo garance zatím neposkytnout, protože se československo-německé vztahy ještě nezlepšily.⁴⁹⁰

Když československá vláda nedosáhla uznání garance hranic, pokusila se zajistit alespoň suverenitu československého státu prohlášením o československé neutralitě. Němci byli opět odmítaví, protože se jim nelíbilo, že se obrací na ostatní signatáře mnichovské dohody, aniž by celou záležitost předem konzultovali s Německem. K uznání československé neutrality se Němci odmítli vyjádřit.⁴⁹¹

Podle situace a vývoje v Česko-Slovensku byl generál Alois Eliáš přesvědčen, že k udržení československého státu existují určité naděje jen za pomoci československé armády. Výslovně prohlásil: „...na Slovensku roste vliv radikálů, za nimiž stojí Karmasin a vídeňští

⁴⁸⁸ JOHN, Miloslav - KLIMENT, Charles K - NAKLÁDAL, Břetislav. *Březen 1939*. 1. vydání. ARES. Praha 2004, ISBN: 80-86158-38-1, s. 93

⁴⁸⁹ GEBHART, Jan – KUKLÍK, Jan. *Velké dějiny země Koruny české. Svazek XVa. 1938-1945*. 1. vydání. Paseka. Praha a Litomyšl 2006, ISBN: 80-7185-582-0, s. 112

⁴⁹⁰ KURAL, Václav. *Češi, Němci a mnichovská křížovatka*. 1. vydání. Karolinum. Praha 2002, ISBN: 80-246-0360-8, s. 158

⁴⁹¹ Tamtéž, s. 158

nacisté. Tiso tomu nebrání, a proto jeho poměr k Praze nemůže být uspokojivý a s určitostí se zhorší. Je třeba se připravit, že radikálové prohlásí jednoho dne Slovensko nezávislým státem.“⁴⁹² Eliáš byl znepokojený z vnitřního vývoje republiky. Viděl, že systém uvnitř republiky je neudržitelný, a proto Hácha musí odvolat Tisovu vládu a dle ústavy jmenovat novou. Dále upozorňoval, že se československá vláda musí postarat o to, aby se Hlinkova garda nepostavila za Tisa a neprovedla státní převrat.⁴⁹³

Postupně docházelo k rozporům mezi českou a slovenskou vládou. 11. února 1939 požádala slovenská autonomní vláda ústřední československou vládu v Praze o snížení již stanoveného slovenského příspěvku do celostátního rozpočtu, dále o jmenování a povýšení řady slovenských vyslanců a konzulů, o zřízení samostatného slovenského oddělení v pražské kanceláři prezidenta republiky a o řadu dalších opatření vyžadovaných „ke zvýšení slovenské státnosti.“ O všech těchto požadavcích chtěla ústřední československá vláda jednat a vyjít slovenským požadavkům vstříc. Ale vzájemné vztahy komplikovala jednání radikálních slovenských politiků s německou vládou. Slovenská autonomní vláda měla podporu ve vyhlášení slovenské samostatnosti. Tiso ale tento návrh na počátku března 1939 odmítl, protože prý k takovému rozhodnutí ještě nenadešla vhodná chvíle.⁴⁹⁴

Tiso návrh odmítl jen proto, že Slováci potřebovali prozatím zůstat ve svazku Česko-Slovenska, aby pro svou zemi získali co nejvíce. Ústřední československá vláda postupně ztrácela smysl v tom, aby bylo Slovensko za každou cenu v rámci Česko-Slovenska. Krize se neustále zhoršovala, proto bylo na Slovensko posláno vojsko a na celém slovenském území bylo vyhlášeno stanné právo. Odzbrojení a zablokování Hlinkovy gardy provedla armáda v součinnosti s policií, na venkově pak s četnictvem. Premiér Tiso byl odvolán.⁴⁹⁵

Až do 11. března 1939 bylo Slovensko prakticky bez vlády. Prezident Hácha odmítl jmenovat vládu v čele s Tisem i ostatní předchozí ministry. Do čela vlády byl nakonec jmenován Karol Sidor, který naznačoval, že je odhodlán odporovat vnucovanému německému patronátu. Jeho odpor proti vyhlášení slovenské samostatnosti pod německým patronátem rozpoutal novou vlnu nacistické aktivity. Nacisté jednali s Karmasinem a slovenskými Němci, ale neúspěšně. Němci opět používali tisk pro svou propagandu. V německém tisku se objevily zprávy o vážné krizi vznikající mezi Čechy a Slováky. Kritizoval tvrdost vojenských opatření,

⁴⁹² JOHN, Miloslav - KLIMENT, Charles K. - NAKLÁDAL, Břetislav. *Březen 1939*. 1. vydání. ARES. Praha 2004, ISBN: 80-86158-38-1, s. 96

⁴⁹³ Tamtéž, s. 96

⁴⁹⁴ OLIVOVÁ, Věra. *Dějiny první republiky*. 1. vydání. Karolinum. Praha 2000, ISBN: 80-7184-791-7, s. 302

⁴⁹⁵ BRANDES, Deflet. *Češi pod německým protektórátem: Okupační politika, kolaborace a odboj 1939-1945*. 2. vydání. Prostor. Praha 2000, ISBN: 80-7260-028-1, s. 22

které byly nařízeny československou vládou.⁴⁹⁶

Ale odpoledne 11. března 1939 se zprávy v německém tisku změnily. Například Deutsche allgemeine Zeitung napsaly: „*Češi porušili na Slovensku právo. Pražská vláda se pokusila o státní převrat a je, jak se zdá, rozhodnuta přenášet metody užívané Benešem proti sudetským Němcům i proti Slovákům. Při sporech tohoto druhu musí být Německo přirozeně na straně práva na sebeurčení a jeho sympatie patří Slovákům hájícím svoji svobodu...*“⁴⁹⁷

Zárok československé armády na Slovensku nacisty doslova rozběsil. Značně totiž narušoval jejich nejnovější plány na likvidaci Česko-Slovenska. Zárok československé armády postavil německou vládu před situaci, kterou museli co nejdříve vyřešit. Němci potřebovali vyhlášení Slovenské samostatnosti jako mezistupeň, aby mohli využít vnitřní rozpad československého státu. Tím by mohli ospravedlnit chystanou okupaci českých zemí.⁴⁹⁸

Němci se opětovně snažili jednat se Sidorem. Nabídl mu, že pokud vyhlásí samostatnost Slovenska, poskytnou mu rozsáhlou a trvalou hospodářskou pomoc. Nabídl mu významnou funkci ve vládě, která se vytvářela ve Vídni. Sidor ale německou nabídku opět odmítl a odkázal je na československou vládu v Praze.⁴⁹⁹

Němcům tak zbyla jediná možnost, vyhledat Tisa a dopravit ho do Berlína, aby ho přiměli k vyhlášení slovenského státu. Vůdce slovenských Němců Karmasin tajně Tisa přepravil přes hranice do Rakouska. Ve Vídni se k Tisovi připojil Ďurčanský a vydali se do Berlína. Přibližně ve stejné době probíhalo jednání v Praze, kde se dozvěděli, že Tiso dorazil do Berlína na přímé pozvání Hitlera.⁵⁰⁰

Československá vláda musela nutně jednat s Berlínem, proto se rozhodla vyslat důvěrníka, který by osobně jednal s Hitlerem. Chtěli, aby Hitler věděl, že československá vláda je odhodlána provádět vůči Německu jen přátelskou politiku podporující německé zájmy. Důvěrník, který dorazil do Berlína, přinesl ale zprávu, že německá vláda nemá zájem jednat se zástupcem československé vlády, protože potřebovala co nejdříve vyřešit otázku ohledně Slováků.⁵⁰¹

Tiso, po příjezdu do Berlína, byl nejprve přijat německým ministrem zahraničí

⁴⁹⁶ JOHN, Miloslav - KLIMENT, Charles K. - NAKLÁDAL, Břetislav. *Březen 1939*. 1. vydání. ARES. Praha 2004, ISBN: 80-86158-38-1, s. 106

⁴⁹⁷ Tamtéž, s. 106

⁴⁹⁸ OLIVOVÁ, Věra. *Dějiny první republiky*. 1. vydání. Karolinum. Praha 2000, ISBN: 80-7184-791-7, s. 303

⁴⁹⁹ Tamtéž, s. 304

⁵⁰⁰ JOHN, Miloslav - KLIMENT, Charles K. - NAKLÁDAL, Břetislav. *Březen 1939*. 1. vydání. ARES. Praha 2004, ISBN: 80-86158-38-1, s. 108

⁵⁰¹ KVAČEK, Robert - CHALUPA, Aleš - HEYDUK, Miloš. *Československý rok 1938*. 1. vydání. Panorama. Praha 1988, ISBN: 11-100-88, s. 294

Ribbentropem. Oznamil mu, že Hitler je ochoten poskytnout Slovenku samostatnost. Podmínkou ale bylo, že tuto samostatnost musí vyhlásit Slovensko samo a musí v Bratislavě vyřídít vše potřebné, aby se odtrhlo od Česko-Slovenska. Tiso mu odpověděl, že musí na Slovensku svolat sněm, který rozhodne o samostatnosti.⁵⁰²

Ve večerních hodinách, 13. března 1939, byl Tiso spolu s Ďurčanským přijat Hitlerem. Hitler mu oznámil, že pokud Slovensko vyhlásí samostatnost, uchrání se tak před maďarským obsazením, ale „*jestliže se (Slovensko) bude zdráhat nebo bude odmítat od Prahy se odtrhnout, přenechám osud Slovenska vývoji událostí, za níž už neponesu zodpovědnost.*“⁵⁰³

Tiso po Hitlerově nabídce poprosil o telefonický rozhovor s prezidentem Háchou, ve kterém ho požádal o povolení svolat na ráno 14. března 1939 Slovenský sněm. Hácha po krátké poradě s premiérem Beranem souhlasil. Hned ráno, 14. března, Tiso odeslal telegram, ve kterém upozorňoval Slovenský sněm, že jeho mimořádné svolání má na programu vyhlášení slovenské autonomie.⁵⁰⁴

Tiso ve sněmovní síni přednesl podrobné informace o jednání v Berlíně a poukázal na nekompromisní stanovisko Německa. Po skončení Tisova projevu vystoupil Sidor, který ohlásil rezignaci dosavadní autonomní vlády a oznámil svůj nezáměr převzít funkci ministra vnitra v sestavované slovenské vládě. Na Slovenském sněmu se hlasovalo manifestačně povstáním. Předseda sněmu položil každému poslanci zvlášť otázku, zda je, či není pro samostatnost Slovenska. Na tuto otázku téměř všichni odpověděli kladně. Podobným způsobem byl odhlasován i přednesený zákon o slovenské samostatnosti a suverenitě.⁵⁰⁵

Zřízení Slovenského státu, prvního státního útvaru ve slovenské historii, bylo oznámeno 14. března 1939 v 12:07 hodin. Ernst G. Laudon si k této události zapsal: „*Rádio přineslo zprávu, že se Tiso vrátil z Berlína do Bratislavy, kde „prohlásil“ nezávislost Slovenského štátu. Byl jmenován premiérem, sám jmenoval novou vládu. Také byl prohlášen prezidentem nového státu.*“⁵⁰⁶

Až do září 1939 poměrně značná část světové veřejnosti s vyhlášením samostatného Slovenska sympatizovala. Všeobecně se uznávalo, že Tiso, při jednání s Hitlerem, jinou

⁵⁰² KVAČEK, Robert - CHALUPA, Aleš - HEYDUK, Miloš. *Československý rok 1938*. 1. vydání. Panorama. Praha 1988, ISBN: 11-100-88, s. 295

⁵⁰³ BRANDES, Deflet. *Češi pod německým protektorátem: Okupační politika, kolaborace a odboj 1939-1945*. 2. vydání. Prostor. Praha 2000, ISBN: 80-7260-028-1, s. 22

⁵⁰⁴ KVAČEK, Robert - CHALUPA, Aleš - HEYDUK, Miloš. *Československý rok 1938*. 1. vydání. Panorama. Praha 1988, ISBN: 11-100-88, s. 298

⁵⁰⁵ JOHN, Miloslav - KLIMENT, Charles K. - NAKLÁDAL, Břetislav. *Březen 1939*. 1. vydání. ARES. Praha 2004, ISBN: 80-86158-38-1, s. 114

⁵⁰⁶ MZA Brno. Rodinný archiv Laudonů Bystřice pod Hostýnem. Inv. č. 878, kart. 30, Deník 27. 1. 1939- 17. 2. 1940, s. 28

možnost neměl. Slovenský stát, zřízený a udržovaný z nacistické milosti, současně představoval ultrakatolický, Vatikánem podporovaný kněžský stát s výraznými sklony k fašismu.⁵⁰⁷

18. března 1939 byl Tiso donucen podepsat ochrannou smlouvu, která přinesla to, že Německo v žádném případě nehodlá ponechat Slovensku ve všech ohledech neomezenou suverenitu. Slovensko mělo být formálně samostatným a suverénním státem, ale jen potud, pokud jeho suverenita nebude na překážku zájmům německé říše. Toto podřízení Německu, zaručovalo Slovensku garanci jeho existence.⁵⁰⁸

14. března 1939 odpoledne, „*rádio oznámilo, že prezident Hácha spolu s ministrem zahraničních věcí Chvalkovským odjel do Berlína.*“⁵⁰⁹ Byli již informováni o tom, že Slovenský sněm odhlasoval vytvoření samostatného slovenského státu. Hácha věřil tomu, že se v Berlíně bude jednat o Slovensku. K tomu však nedošlo.⁵¹⁰

S Hitlerem se sešli 15. března 1939 v 1 hodinu ráno. Při přivítání řekl Hácha Hitlerovi, že už dlouho si přál poznat muže „jehož skvělé ideje často četl a sledoval.“ Dále mu řekl, že je přesvědčen, že osud Česko-Slovenska je v jeho rukou. Hitler mu oznámil, že německá armáda vpadne do Česka 15. března v 6 hodin ráno, a že německé letectvo obsadí česká letiště. Požadoval, aby nebyl kladen odpor českou armádou.⁵¹¹

Otřesený Hácha se zmohl jen na poznámku, že je mu situace naprosto jasná. Dále mu řekl, že nevidí možnost, jak během čtyř hodin zajistit, aby česká armáda nekladla odpor. Hácha se ještě Hitlera dotázal, zde odzbrojení české armády nelze provést jiným způsobem, než okupací. Hitler mu na to ale odpověděl: „*Moje rozhodnutí je neodvolatelné. Každému je známo, co znamená moje rozhodnutí. Nevidím žádný jiný způsob, jak odzbrojit českou armádu.*“⁵¹²

Kolem 2 hodiny ranní se Hitler s českými státníky rozloučil a opustil jednací místnost. Ve druhé místnosti na ně čekal Göring s Ribbentropem, kde Háchovi předložili prohlášení. Hácha toto prohlášení nejprve nechtěl podepsat, ale pod drastickým a brutálním nátlakem, při kterém Göring vyhrožoval zničením Prahy bombardováním a bezohledným nátlakem

⁵⁰⁷ JOHN, Miloslav - KLIMENT, Charles K. - NAKLÁDAL, Břetislav. *Březen 1939*. 1. vydání. ARES. Praha 2004, ISBN: 80-86158-38-1, s. 124

⁵⁰⁸ Tamtéž, s. 124

⁵⁰⁹ MZA Brno. Rodinný archiv Laudonů Bystřice pod Hostýnem. Inv. č. 878, kart. 30, Deník 27. 1. 1939- 17. 2. 1940, s. 28

⁵¹⁰ MARŠÁLEK, Pavel. *Pod ochranou hákového kříže*: Nacistický okupační režim v českých zemích 1939-1945. 1. vydání. Auditorium. Praha 2012, ISBN: 978- 80- 87284- 20- 9, s. 15

⁵¹¹ BRANDES, Deflet. *Češi pod německým protektorátem*: Okupační politika, kolaborace a odboj 1939-1945. 2. vydání. Prostor. Praha 2000, ISBN: 80-7260-028-1, s. 23

⁵¹² JOHN, Miloslav - KLIMENT, Charles K. - NAKLÁDAL, Břetislav. *Březen 1939*. 1. vydání. ARES. Praha 2004, ISBN: 80-86158-38-1, s. 191

německé branné moci, nakonec tuto listinu podepsal. V prohlášení, podepsaném Hitlerem a Ribbentropem na jedné straně, Háchou a Chvalkovským na druhé straně, se pravilo, že Hácha „osud českého národa a země s důvěrou vkládá do rukou Vůdce německé říše. Vůdce toto prohlášení přijal a rozhodl, že český národ pojme v ochranu německé říše a zaručí mu svébytný autonomní rozvoj jeho národního života.“ Podepsáním listiny se česká strana zavázala plnit tyto požadavky: žádný odpor ozbrojených sil a policie, zákaz startu všech letadel, odsun protiletadlové obrany a pozic, nebude přerušen veřejný a hospodářský život a v tisku bude zachována zdrženlivost.⁵¹³

Chvalkovský po jednání s Hitlerem telefonoval s premiérem Beranem, kterému sdělil informace o okupaci českých zemí. Po telefonu mu sdělil závažné požadavky, na jejichž splnění zbývalo jen pár hodin. „Dnes ráno v šest hodin vtrhne německé vojsko na celé území našeho státu. Zařídte ihned svolání ministerské rady. Generál Syrový nechť vyrozumí všechny posádky, armáda nesmí klást nejmenší odpor, musí se dát bezvýhradně odzbrojit, civilní obyvatelstvo nesmí tropiti výtržnosti, jinak může nastati katastrofa nedozírných následků. Bude-li armáda odzbrojena v klidu, budou nám dány možnosti autonomního života pro celý národ.“⁵¹⁴ Premiér Beran po telefonátu s Chvalkovským ihned nařídil okamžité svolání ministerské rady a mimořádné schůze vlády. Shodli se, že cílem všeho úsilí musí být zajištění klidu, pořádku a míru ve střední Evropě.

Ve stejné době předčítali němečtí důstojníci jednotkám Hitlerův rozkaz o vpádu do českých zemí, ve kterém stálo: „Česko-Slovensko se nachází v rozpadu. V Čechách a na Moravě panuje nesnesitelný teror proti německým soukmenovcům. V den 15. března 1939 oddíly německého vojska a německého letectva obsadí české státní území k ochraně života a majetku všech obyvatel země bez rozdílu. Očekávám od každého německého vojáka, že nebude vůči obyvatelům obsazeného území vystupovat jako nepřítel, nýbrž jako vykonavatel vůle vlády Německé říše za účelem zjednání snesitelného pořádku. Každý odpor musí být okamžitě a všemi prostředky zlomen. Buďte si vědomi, že vstupujete na českou půdu jako reprezentanti většího Německa.“⁵¹⁵

Tímto rozkazem začala Česko-Slovenská republika prožívat poslední hodiny své existence...

⁵¹³ BRANDES, Deflet. *Češi pod německým protektorátem: Okupační politika, kolaborace a odboj 1939-1945*. 2. vydání. Prostor. Praha 2000, ISBN: 80-7260-028-1, s. 25

⁵¹⁴ JOHN, Miloslav - KLIMENT, Charles K. - NAKLÁDAL, Břetislav. *Březen 1939*. 1. vydání. ARES. Praha 2004, ISBN: 80-86158-38-1, s. 193

⁵¹⁵ ČELOVSKÝ, Bořivoj. *So oder so: Řešení české otázky podle německých dokumentů 1933-1945*. 1. vydání. Tilia. Praha 2002, ISBN: 80-86101-55- X, s. 218

5. 1. Protektorát Čechy a Morava

15. března 1939 v šest hodin ráno začala německá vojska okupovat Čechy a Moravu. „*Nějaký chraplavý hlas oznámil, že německá vojska překročila hranice. Hácha jistě tímto krokem ušetří hodně prolité krve. Hácha se také vrátil z Berlína.*“⁵¹⁶ I přes nepříznivé počasí obsazení proběhlo bez problémů. Kolem deváté hodiny obsadily německé oddíly budovu ministerstva národní obrany v Praze a do oběda měly pod kontrolou celé území Čech a Moravy.⁵¹⁷

Českoslovenští vojáci museli složit zbraně. Nemohli udělat nic jiného, než spálit tajné dokumenty a pokusit se ukrýt alespoň některé ruční zbraně. Celá výzbroj a výstroj československé armády padla do rukou Němců. Československá armáda, ochromená neodvratitelným politickým řešením, které nemohla ovlivnit a kterému se mohla protivit jen za cenu nejtěžších národních ztrát, kapitulovala totálně.⁵¹⁸

15. března 1939 večer, nedlouho po skončení vojenského obsazování a dříve než se vrátil Hácha z Berlína, přicestoval na Pražský hrad Hitler s doprovodem. „*Ve večerních hodinách Hitler dorazil na Pražský hrad.*“⁵¹⁹ Jeho návštěva hlavního města podrobovaného území byla dílem náhlého rozhodnutí, které učinil při inspekci k okupaci nasazených jednotek. O Hitlerově příjezdu nevěděla ani vláda, která na Hradě v tu dobu zasedala.⁵²⁰

Následující den, 16. března 1939, Hitler vydal výnos o zřízení Protektorátu Čechy a Morava, který se skládal z preambule a 13. článků. V preambuli stálo: „*Po tisíc let náležely k životnímu prostoru německého národa česko-moravské země. Násilí a nerozum vytrhly je svévolně z jejich starého historického okolí a posléze jejich zapojením do umělého útvaru Česko-Slovenska vytvořily ohnisko stálého neklidu... Odpovídá tudíž příkazu sebezáchovy, jestliže Německá říše jest rozhodnuta zasáhnout rozhodně k zajištění základů rozumného středoevropského řádu a vydati nařízení, která z toho vyplývají....*“⁵²¹ Celý výnos byl publikován nejprve rozhlasem, ještě ten den obdržel prezident Hácha jeho originál. Poté byl

⁵¹⁶ MZA Brno. Rodinný archiv Laudonů Bystřice pod Hostýnem. inv. č. 878, kart. 30, Deník 27. 1. 1939- 17. 2. 1940, s. 29

⁵¹⁷ ŠRÁMEK, Pavel. *Ve stínu Mnichova.*: Z historie československé armády 1932-1939. 1. vydání. Mladá fronta. Praha 2008, ISBN: 978-80-204-1848-7, s. 116

⁵¹⁸ Tamtéž, s. 116

⁵¹⁹ MZA Brno. Rodinný archiv Laudonů Bystřice pod Hostýnem. inv. č. 878, kart. 30, Deník 27. 1. 1939- 17. 2. 1940, s. 29

⁵²⁰ MARŠÁLEK, Pavel. *Pod ochranou hákového kříže*: Nacistický okupační režim v českých zemích 1939-1945. 1. vydání. Auditorium. Praha 2012, ISBN: 978- 80- 87284- 20- 9, s. 16

⁵²¹ Celý text Hitlerova výnosu o zřízení Protektorátu Čechy a Morava, z 16. března 1939 viz KVAČEK, Robert - KUKLÍK, Jan - MANDELOVÁ, Helena (ed.) *Dvacáté století o sobě*: Dějiny v dokumentech. 1. vydání. Dialog. Liberec 2005, ISBN: 80-86761-37-1, s. 82

výnos publikován v denním tisku. A v úředních sbírkách právních předpisů.⁵²²

*„Hitler přijel spolu se svým vojskem do Prahy, kde svým výnosem vyhlásil Protektorát Čechy a Morava. Všechna města byla vyzdobena na jeho počest. Vše je vysíláno nejprve v němčině, potom v češtině.“*⁵²³ Těmito slovy si Ernst G. Laudon poznamenal vyhlášení Protektorátu Čechy a Morava. Vznikem protektorátu došlo k připojení zbytku československého území k Německé říši, což přineslo otevřené a jednoznačné porušení mnichovské dohody.

Z mnichovské dohody byla realizována pouze ta část, jíž bylo Československo donuceno vydat část svého území Německu, Polsku a Maďarsku. Ostatní části smlouvy, „Dodatek k dohodě“ a „Doplňující prohlášení“, nebyly nikdy splněny. 15. března 1939 došlo Hitlerovou agresí k porušení samotné podstaty mnichovské smlouvy.⁵²⁴

Okupace českomoravského prostoru se nemohla obejít bez reakce velmocí. Než zaujaly své stanovisko, Němci se pokusili celou událost před cizinou ospravedlnit. Velmoci reagovaly na německý vpád odlišně. Okupaci a tvrzení, že je Česko-Slovensko ohniskem neklidu a nebezpečí, odmítl Sovětský svaz.⁵²⁵

Reagovaly ale i západní mocnosti. *„Chamberlain mluvil velmi ostře o Třetí říši a o politice Hitlera. Dále mluvil o tom, že došlo k porušení mnichovské dohody. Nelze ale zjistit, zda náš malý stát byl kořistí. Podle mého názoru budeme s Hitlerem spolupracovat, protože potřebuje naše suroviny.“*⁵²⁶ Německá vláda obdržela 18. března 1939 protestní nótu od Anglie a Francie. Anglie byla ale přesvědčena, že „konec státu nastal vnitřním zhroucením“. Francouzský postoj byl důraznější. Vláda Francie se hned první den okupace ohradila proti ustavení protektorátu a o dva dny později vyhlásila, že neuznává novou situaci.⁵²⁷

Ernst G. Laudon o postoji zahraničních mocností k vyhlášení Protektorátu Čechy a Morava pokračoval: *„Anglie a Francie, obě země protestovaly proti Protektorátu, protože Německá říše se zvětšila a zvýšil se počet obyvatel z 80 na 90 milionů lidí.“*⁵²⁸ Západní mocnosti si najednou uvědomily, že má Hitler velkou sílu a především neomezenou moc ve

⁵²² MARŠÁLEK, Pavel. *Pod ochranou hákového kříže: Nacistický okupační režim v českých zemích 1939-1945*. 1. vydání. Auditorium. Praha 2012, ISBN: 978- 80- 87284- 20- 9, s. 16

⁵²³ MZA Brno. Rodinný archiv Laudonů Bystřice pod Hostýnem. inv. č. 878, kart. 30, Deník 27. 1. 1939- 17. 2. 1940, s. 29

⁵²⁴ OLIVOVÁ, Věra. *Dějiny první republiky*. 1. vydání. Karolinum. Praha 2000, ISBN: 80-7184-791-7, s. 306

⁵²⁵ Tamtéž, s. 307

⁵²⁶ MZA Brno. Rodinný archiv Laudonů Bystřice pod Hostýnem. inv. č. 878, kart. 30, Deník 27. 1. 1939- 17. 2. 1940, s. 32

⁵²⁷ MARŠÁLEK, Pavel. *Pod ochranou hákového kříže: Nacistický okupační režim v českých zemích 1939-1945*. 1. vydání. Auditorium. Praha 2012, ISBN: 978- 80- 87284- 20- 9, s. 30

⁵²⁸ MZA Brno. Rodinný archiv Laudonů Bystřice pod Hostýnem. inv. č. 878, kart. 30, Deník 27. 1. 1939- 17. 2. 1940, s. 33

střední Evropě.

Hitlerovým zásahem se vytvořila nová mezinárodní politická situace, ve které se otevřel nový prostor pro československou politiku. Podle Ernsta G. Laudona, „*Mezinárodní politika vstoupila do velmi kritické fáze a nelze předpovědět konec.*“⁵²⁹ Vzniklé situace ihned využil bývalý prezident Edvard Beneš, který nastoupil do nového odboje.⁵³⁰

16. března 1939 zaslal prezidentu Rooseveltovi, premiérovi Chamberlainovi a Daladierovi, a sovětskému komisaři zahraničních věcí Maximu Litvinovi telegram tohoto znění: „*Lid český a slovenský se právě stal obětí velkého mezinárodního zločinu. Lid československý sám nemůže nyní protestovati a po událostech minulých měsíců nemůže se také sám bránit. Proto, jako bývalý president Československé republiky vznáším k vám tento slavnostní protest... Před vědomím světa a tváří v tvář dějinám jsme nucen prohlásit, že Češi a Slováci nikdy nepřijmou toto nesnesitelné potlačení svých svatých práv a neustanou ve svém boji, pokud jejich vlasti nebudou všechna její práva vrácena. Prosím Vaší vládu, aby odmítla uznat tento zločin a aby vyvodila důsledky, jaké dnes naléhavě vyžaduje tragická situace Evropy a světa.*“⁵³¹ Tímto prohlášením zahájil Beneš snahu o osvobození Československa z německé okupace.⁵³²

Ve všech českých městech docházelo od prvních hodin německé okupace k postupnému zastavování práce, ke srocování lidu na ulicích a k hromadnému zpěvu národní hymny. Vůči těmto projevům nesouhlasu se okupanti chovali zdrženlivě. Němci ale v protektorátu podle svých záměrů důsledně kontrolovali a usměrňovali veškerou činnost tak, aby připojení Čech a Moravy bylo hospodářsky nejvýhodnější.⁵³³

Ernst G. Laudon jel 17. března 1939 do Brna. Chtěl vidět, jak německá okupace proměnila život ve městě. Situaci v Brně popsal následovně: „*Přijel jsem do Brna. Všude byly tanky a německá armáda. Šel jsem se podívat do města. Všude byly vyvěšené říšské vlajky. Byl to velmi zajímavý pohled.*“⁵³⁴ Laudon se procházel městem, když kolem něj projel Hitler. „*Na náměstí jel průvod Adolfa Hitlera. Bohužel jsem viděl jenom jeho záda. Stál v autě a mával*

⁵²⁹ MZA Brno. Rodinný archiv Laudonů Bystřice pod Hostýnem. inv. č. 878, kart. 30, Deník 27. 1. 1939- 17. 2. 1940, s. 33

⁵³⁰ OLIVOVÁ, Věra. *Dějiny první republiky*. 1. vydání. Karolinum. Praha 2000, ISBN: 80-7184-791-7, s. 307

⁵³¹ ŽIKEŠ, Vladimír. *Bojující Československo*. 1938- 1945. 1. vydání. Košice, Praha 1945, s. 15

⁵³² OLIVOVÁ, Věra. *Dějiny první republiky*. 1. vydání. Karolinum. Praha 2000, ISBN: 80-7184-791-7, s. 307

⁵³³ JOHN, Miloslav - KLIMENT, Charles K. - NAKLÁDAL, Břetislav. *Březen 1939*. 1. vydání. ARES. Praha 2004, ISBN: 80-86158-38-1, s. 228

⁵³⁴ MZA Brno. Rodinný archiv Laudonů Bystřice pod Hostýnem. inv. č. 878, kart. 30, Deník 27. 1. 1939- 17. 2. 1940, s. 30

*šťastným lidem, kteří ho přišli přivítat. Dokonce i někteří Češi ho radostně vítali.*⁵³⁵ Ernsta G. Laudona těšilo, že se stal součástí Velkoněmecké říše.

5.1.1. Politický systém Protektorátu Čechy a Morava

V prvních letech Protektorátu Čechy a Morava byla organizace veřejné moci založena na dvojkolejném principu. Jednalo se o kombinaci autonomní protektorátní správy s anekčními prvky, které se odrážely ve vybudování rozvětvené sítě okupačního aparátu. Toto uspořádání se lišilo od režimů jiných nacisty okupovaných zemí.⁵³⁶

Formálně hlavou protektorátu zůstal státní prezident, Emil Hácha. Nebyla zrušena ani vláda a její správní úřady. Ve skutečnosti ale rozhodoval o veškerém dění přímý Hitlerův zástupce- říšský protektor, jímž byl 18. března 1939 zvolen Konstantin von Neurath.⁵³⁷ Jeho hlavním úkolem bylo pečovat o naplňování vůdcovských politických směrnic.⁵³⁸ Protektorát ve styku se zahraničím reprezentoval výhradně Berlín. Funkci protektorátního vyslance u říšské vlády zastával František Chvalkovský, jehož funkce byla spíše symbolická. Významnou funkci státního tajemníka v Úřadu říšského protektora dostal Karl. H. Frank.⁵³⁹

První měsíc okupace prožily Čechy a Morava pod vojenskou správou. 5. dubna 1939 přijel do Prahy říšský protektor Konstantin von Neurath, čímž vojenská správa skončila. Protektorát řídil Úřad říšského protektora se sídlem v Černínském paláci. Neurath svůj úřad zastával se značnou pasivitou. Jeho protějškem byl radikální státní tajemník Karl H. Frank. Neurathovy cíle v protektorátu byly shodné s cíli dalších radikálů včetně Heydricha. Neurath se ale lišil rutinním diplomatickým chováním vůči českým protektorátním představitelům, ale i formou a časovým horizontem, v němž chtěl českomoravský prostor germanizovat.⁵⁴⁰ Jak Ernst G. Laudon uvedl: „*Neurath je na svém místě a je velmi optimistický. Otevřeně řekl, že doufá, že nebudou žádné komplikace. Řekl také, že němečtí občané budou mít německý pas,*

⁵³⁵ MZA Brno. Rodinný archiv Laudonů Bystřice pod Hostýnem. inv. č. 878, kart. 30, Deník 27. 1. 1939- 17. 2. 1940, s. 30

⁵³⁶ GEBHART, Jan- KUKLÍK, Jan. *Velké dějiny zemí Koruny české*. Svazek XVb. 1938-1945. 1. vydání. Paseka. Praha a Litomyšl 2004, ISBN: 978-80-7185-835-5, s. 44

⁵³⁷ Konstantin von Neurath (1873-1956)- německý nacistický politik, diplomat, veterán první světové války a důstojník SS. V letech 1932-1938 působil jako ministr zahraničních věcí nacistického Německa. V letech 1939-1943 byl ve funkci říšského protektora v Protektorátu Čechy a Morava. V posledních dnech druhé světové války byl dopaden francouzskými jednotkami. Po válce stanul před Norimberským tribunálem, který ho shledal vinným a odsoudil na 15 let vězení. Viz CHURÁŇ, Milan. *Kdo byl kdo v našich dějinách ve 20. století*. 2. vydání. Libri. Praha 1999, ISBN: 80-85983-64-8.

⁵³⁸ Do pravomocí říšského protektora spadalo např. jmenování a odvolávání protektorátní vlády nebo jednostranné rušení rozhodnutí veškerých českých úřadů a institucí.

⁵³⁹ GEBHART, Jan – KUKLÍK, Jan. *Velké dějiny zemí Koruny české*. Svazek XVa. 1938-1945. 1. vydání. Paseka. Praha a Litomyšl 2006, ISBN: 80-7185-582-0, s. 187

⁵⁴⁰ Tamtéž, s. 183

*protože za pár týdnů budou zase otevřené hranice. Dále uvedl, že dojde přeměně měny a to na Marku. Marka bude zavedena v průběhu času.*⁵⁴¹

Česká strana na K. H. Franka pohlížela jako na sekyráře, na Neurtha jako na člověka ochotného ke kompromisům. Neurath spolupracoval se státním prezidentem Háchou, ale především s předsedou první protektorátní vlády Eliášem i s jeho přítelem a „vyslancem“ v Úřadu říšského protektora Hubertem Masaříkem, který jako předseda koordinačního odboru předsednictva protektorátní vlády zajišťoval oficiální styk s úřadem.⁵⁴²

O vlastnostech a chování Neuratha se dozvídáme právě v pamětech Huberta Masaříka. *„Neurath byl jistě nacionální Němec, plnil přesně rozkazy, které dostával od Hitlera a jiných z Berlína, nebyl však stížen protičeským komplexem jako K. H. Frank. Za krásného slunečního odpoledne 1940 jsem jej potkal s manželkou na Národní třídě. Kolem nich žádní strážci, ani uniformovaní, ani civilní. Pozdravili jsme se a vyměnili pár banálních slov. O několik dnů později jsem se ho zeptal, proč nejezdí s mohutným policejním doprovodem jako K. H. Frank. Jeho odpověď byla pro něho příznačná: Víte, já nejsem tak iniciativní.*⁵⁴³ Podle paměti Masaříka se zdá, že Neurath neměl strach z Čechů a nebral je jako podřadné. Jde ale o subjektivní pohled Masaříka na tohoto muže, o kterém ale víme, že germanizaci Čech také plánoval.

Ernst G. Laudon měl k Neurathovi jisté sympatie. V deníku se zmiňuje, že měl k němu blízko. *„Vilma dostala dopis od tety Esther, kde píše, že pokud budeme mít jakýkoliv problém, tak se máme obrátit na Neuratha. Neurathova žena je totiž přímou neteří mé tety.*⁵⁴⁴ Všeobecně se tvrdí, že měl Neurath velmi přátelský vztah k šlechtě. Počítalo se to k jeho příslušnosti k württemberské šlechtě, ale také to, že stejný postoj k šlechtě mělo i jeho okolí. Nacistům se šlechta hodila díky jejich majetku, ale také díky stykům.⁵⁴⁵

Veškeré pravomoci Úřadu říšského protektora přešly od 4. listopadu 1943 na nově vytvořené Německé státní ministerstvo pro Čechy a Moravu, které představovalo nejvyšší okupační úřad. V čele tohoto ministerstva stanul jako „německý státní tajemník v Úřadu

⁵⁴¹ MZA Brno. Rodinný archiv Laudonů Bystřice pod Hostýnem. inv. č. 878, kart. 30, Deník 27. 1. 1939- 17. 2. 1940, s. 71

⁵⁴² BRANDES, Deflet. *Češi pod německým protektorátem: Okupační politika, kolaborace a odboj 1939- 1945*. 2. vydání. Prostor. Praha 2000, ISBN: 80-7260-028-1, s. 38

⁵⁴³ TOMEŠ, Josef - KVAČEK, Robert (ed). *Hubert Masařík. V proměnách Evropy: Paměti československého diplomata*. Paseka. Praha 2002, ISBN: 80-7185-530-8, s. 310-311

⁵⁴⁴ MZA Brno. Rodinný archiv Laudonů Bystřice pod Hostýnem. inv. č. 878, kart. 30, Deník 27. 1. 1939- 17. 2. 1940, s. 61

⁵⁴⁵ HOŘEJŠ, Miloš. Šlechta a nacistická pozemková politika v českých zemích. In HAZDRA, Zdeněk - HORČIČKA, Václav - ŽUPANIČ, Jan (edd.). *Šlechta střední Evropy v konfrontaci s totalitními režimy 20. století*. 1. vydání. Ústav pro studium totalitních režimů. Praha 2011, ISBN: 978-80-87211-52-6, s. 178

říšského protektora Karl H. Frank.⁵⁴⁶ Jeho postavení formálně odpovídalo kompetencím říšského protektora. Byl tedy nejen zástupcem Hitlera a říšského kancléře, ale byl i zmocněncem říšské vlády. Mimo jeho sféru vlivu zůstávala armáda, německá justiční správa, řízení zbrojní výroby a resorty říšských drah a pošt.⁵⁴⁷

Úkolem říšského protektora byla germanizace českomoravského prostoru. Záměrem nacistů bylo rozdělovat českou společnost do jednotlivých sociálních skupin, vzájemně je izolovat a plně zapojit do válečné výroby. Současně je chtěli podle rasových hledisek likvidovat a zčásti germanizovat. K dosažení těchto cílů měly být tyto nástroje: propaganda, demagogie, zvláště demagogie sociální, ale i metody teroru a zastrašování, používané do té míry, aby nevyvolaly všeobecnou revoltu. Brutální postup, spojený s totální národnostní přestavbou střední Evropy, byl plánován až po vítězném konci války.⁵⁴⁸

Pro takovou koncepci okupační politiky nebyl říšský protektor Neurath odpovídající osobou, proto ho Hitler poslal na „dočasnou zdravotní dovolenou“. Vedení říšského protektora svěřil „na jistou dobu“ do rukou Reinharda Heydricha,⁵⁴⁹ který je spolu s K. H. Frankem považován za hlavního germanizátora germanizace českomoravského prostoru.⁵⁵⁰

Germanizace postihla celé území protektorátu. Znatelná byla i ve Žďánicích, kde žil Ernst G. Laudon. Každý, kdo byl německým občanem, se musel chovat jako pravý Němec. Těsně po okupaci o této změně chování napsal. „*Musím vyvěsit německé vlajky. Jde o říšské vlajky, které musím mít, protože jsme podle vyhlášky německými státními občany.*“⁵⁵¹

Při realizaci plánů na germanizaci prostou a lidí, věnoval zastupující říšský protektor Heydrich mimořádnou pozornost zejména jedné sociální skupině, české mládeži. Jako celek měla být podrobena převýchově v nacionálně socialistickém duchu. V roce 1942 bylo zřízeno Kuratorium pro výchovu mládeže, v jehož čele stál Emanuel Moravec.⁵⁵² Hlavním

⁵⁴⁶ K tomuto tématu více viz KÜPPER, René. *Karl Hermann Frank: Politický biografie sudetoněmeckého nacionálního socialisty*. 1. vydání. Argo. Praha 2012, ISBN: 978-80-825705-216.

⁵⁴⁷ GEBHART, Jan – KUKLÍK, Jan. *Velké dějiny zemí Koruny české*. Svazek XVa. 1938-1945. 1. vydání. Paseka. Praha a Litomyšl 2006, ISBN: 80-7185-582-0, s. 190

⁵⁴⁸ GEBHART, Jan- KUKLÍK, Jan. *Velké dějiny zemí Koruny české*. Svazek XVb. 1938-1945. 1. vydání. Paseka. Praha a Litomyšl 2004, ISBN: 978-80-7185-835-5, s. 44

⁵⁴⁹ Reinhard Heydrich (1904-1942)- třetí nejvyšší představitel SS, generál policie, šéf Hlavního úřadu říšské bezpečnosti a Bezpečnostní služby. Blízký spolupracovník Heinricha Himmlera. V letech 1941-1942 byl zastupujícím říšským protektorem v Protektorátu Čechy a Morava. Byl jedním z hlavních organizátorů holocaustu. 27. května 1942 na něho spáchali atentát českoslovenští parašutisté. Na následky atentátu 4. června 1942 zemřel. Viz GERWARTH, Robert. *Reinhard Heydrich: Hitlerův kat*. 1. vydání. Paseka. Praha 2012, ISBN: 978-80-7432-525-5.

⁵⁵⁰ GEBHART, Jan- KUKLÍK, Jan. *Velké dějiny zemí Koruny české*. Svazek XVb. 1. vydání. Paseka. Praha a Litomyšl 2004, ISBN: 978-80-7185-835-5, s. 47

⁵⁵¹ MZA Brno. Rodinný archiv Laudonů Bystřice pod Hostýnem. inv. č. 878, kart. 30, Deník 27. 1. 1939- 17. 2. 1940, s. 31

⁵⁵² Emanuel Moravec (1893-1945) – český důstojník a publicista. Za první světové války důstojník českých legií v Rusku. Od roku 1931 profesor válečných dějin a strategie na vysoké škole válečné v Praze. V roce 1939 začal

prostředkem výchovy měly být hry a sport.⁵⁵³

Začlenění českomoravského prostoru do Německé říše se dotklo celého života českého obyvatelstva, které bylo začleněno do válečného řízeného hospodářství. Docházelo k expanzi německé kapitálu, centralizaci podniků, k zabírání půdy českých rolníků a ke konfiskaci. Došlo k znehodnocení koruny, která ztratila charakter mezinárodního platidla. Němci určovali závazné ceny a kontrolovali, zda jsou dodržovány.⁵⁵⁴

Ekonomický a lidský potenciál, který sami nacisté výrazně oceňovali, hodlali využít pro vedení války. Lidé byli nuceni pracovat, prodlužovala se pracovní doba, která v říjnu 1940 vzrostla na 10 hodin denně, v srpnu 1942 pak dokonce na 12 hodin denně. Byly zavedeny pracovní knížky, jimiž zaměstnanci prokazovali příslušnost ke konkrétnímu podniku. V červnu 1939 vyšlo nařízení o „příkazování osob k zemědělským pracím“ a o měsíc později protektorátní vláda vyhlásila všeobecnou pracovní povinnost pro všechny muže ve věku od 16 do 25 let. Díky těmto nařízením na území protektorátu vznikly Úřady práce.⁵⁵⁵

Česká protektorátní společnost nebyla homogenní. Tvořili ji občané se státní příslušností Protektorátu Čechy a Morava, tedy Češi a Židé. Denní život byl formován vnitropolitickou atmosférou. Novým prvkem se staly vyhlášky, které se začaly masově používat od prvních hodin okupace Čech a Moravy.⁵⁵⁶

5.1.2. Každodenní život v Protektorátu Čechy a Morava

Každodenní život byl okupací a později i válkou velmi ovlivněn. Všude byla přítomná německá propaganda, kterou prováděl Joseph Goebbels. „*Začíná velmi silná propaganda říše. Pan Goebbels ji provádí perfektně. Všude visí znaky a vlajky říše.*“⁵⁵⁷ Samotná kvalita života lidí v protektorátu byla poznamenána rovněž tím, k jakému národu člověk patřil, jaké měl sociální postavení a tím, zda se nestal obětí nacistické represe. Němcům, ať už domácím, nebo těm, kteří byli do obsazené země vysláni z říše, náleželo po všech stránkách

spolupracovat s nacistickými okupanty. V letech 1942-1945 protektorátní ministr školství a lidové osvěty. Po vypuknutí Pražského povstání v květnu 1945 spáchal sebevraždu. Viz MORAVEC, Emanuel. *V úloze mouřenína*. 1. vydání. Filip Trend Publishing. Pardubice 2004, ISBN: 80-86282-32-8.

⁵⁵³ GEBHART, Jan- KUKLÍK, Jan. *Velké dějiny zemí Koruny české*. Svazek XVb. 1938-1945. 1. vydání. Paseka. Praha a Litomyšl 2004, ISBN: 978-80-7185-835-5, s. 71

⁵⁵⁴ MARŠÁLEK, Pavel. *Pod ochranou hákového kříže: Nacistický okupační režim v českých zemích 1939-1945*. 1. vydání. Auditorium. Praha 2012, ISBN: 978- 80- 87284- 20- 9, s. 190

⁵⁵⁵ GEBHART, Jan - KUKLÍK, Jan. *Dramatické i všední dny protektorátu*. 1. vydání. Themis. Praha 1996, ISBN: 80-85821-35-4, s. 43

⁵⁵⁶ GEBHART, Jan- KUKLÍK, Jan. *Velké dějiny zemí Koruny české*. Svazek XVb. 1938-1945. 1. vydání. Paseka. Praha a Litomyšl 2004, ISBN: 978-80-7185-835-5, s. 45

⁵⁵⁷ MZA Brno. Rodinný archiv Laudonů Bystřice pod Hostýnem. inv. č. 878, kart. 30, Deník 27. 1. 1939- 17. 2. 1940, s. 34

privilegované postavení. Podle Hitlerova výnosu o protektorátu získaly zdejší osoby německé národnosti říšské občanství, a byly podřízeny německé soudní pravomoci.⁵⁵⁸

Podle Ernsta G. Laudona každý německý občan musel mít německý pas. O nový pas si zažádal téměř okamžitě, protože chtěl volně cestovat. Aby člověk obdržel nový pas, musel předložit dokumenty, které dokládaly, že je německým občanem. „*Pro přechody přes hranice potřebuji křestní listy mých rodičů. Musím jim doložit všechny mé dokumenty...*“⁵⁵⁹ Proces získání nového pasu byl velmi komplikovaný a zdlouhavý. Ernst G. Laudon se svého pasu dočkal až 16. června 1939.

Všichni Němci se mohli v protektorátu volně usazovat a měli právo podnikat bez omezení na českém území. Platily pro ně nadstandardní předpisy o náhradě osobních škod za války. Byli lépe placeni a dostávali i větší přídělky. Němci měli ale také povinnosti vůči říši. Mezi nimi byla nejvýznamnější služba ve wehrmachtu.⁵⁶⁰ Nesla s sebou ale riziko nasazení na frontě. Po zkušenostech s válkou to bylo tíživé břemeno a postrachem i pro nejnadšenější příznivce Hitlerova režimu.⁵⁶¹

I přestože Němci byli privilegovanou vrstvou v protektorátu, jejich život mezi Čechy nebyl jednoduchý. Češi jim nemohli odpustit to, že se stali vědomým nástrojem okupační moci. Pro český národ byl Němec nepřítel. Stále trvající soužití Čechů a Němců, které nebylo ani před tím bez problémů, se dostalo na novou úroveň. Vznikla mezi nimi oboustranná a jen těžko odstranitelná nenávist.⁵⁶²

Češi se zřízením protektorátu se stali lidmi druhého řádu. Bylo pro ně vytvořeno speciální občanství, tzv. protektorátní příslušnost, které se však nekrylo s veškerým českým obyvatelstvem žijícím v protektorátu. S výjimkou Němců, ho obdrželi i osoby jiné než české národnosti, pokud byli dříve československými státními občany. Dostali tolik práv, kolik Němci potřebovali, aby měli. Tito občané se mohli uplatnit pouze v protektorátu, protože na ostatním říšském území se na ně vztahovala cizinecká omezení jak v oblasti veřejného, tak

⁵⁵⁸ MARŠÁLEK, Pavel. *Pod ochranou hákového kříže: Nacistický okupační režim v českých zemích 1939-1945*. 1. vydání. Auditorium. Praha 2012, ISBN: 978- 80- 87284- 20- 9, s. 194

⁵⁵⁹ MZA Brno. Rodinný archiv Laudonů Bystřice pod Hostýnem. inv. č. 878, kart. 30, Deník 27. 1. 1939- 17. 2. 1940, s. 86

⁵⁶⁰ Wehrmacht- jedná se o ozbrojené síly Třetí říše v letech 1935- 1945. Wehrmacht byl tvořen třemi hlavními složkami Heer (německá armáda), Luftwaffe (letectvo) a Kriegsmarine (námořnictvo). Wehrmacht oficiálně vznikl v roce 1934. Více viz WETTE, Wolfram. *Wehrmacht: Obrazy nepřítele, vyhlazovací válka a legendy*. 1. vydání. Argo. Praha 2006, ISBN: 80-7203-814-1.

⁵⁶¹ MARŠÁLEK, Pavel. *Pod ochranou hákového kříže: Nacistický okupační režim v českých zemích 1939-1945*. 1. vydání. Auditorium. Praha 2012, ISBN: 978- 80- 87284- 20- 9, s. 195

⁵⁶² GEBHART, Jan - KUKLÍK, Jan. *Dramatické i všední dny protektorátu*. 1. vydání. Themis. Praha 1996, ISBN: 80-85821-35-4, s. 87

soukromého života.⁵⁶³

Hlavním důvodem proč byly Čechům poskytnuty Hitlerem důstojnější podmínky, bylo to, že s nacisty nebojovali a že je Němci s přibývajícím válečnými neúspěchy potřebovali na výrobu zbraní a vojenského materiálu. Každodenní život v protektorátu ale nebyl idylický. Téměř nikdo nemohl utéct dozoru státních orgánů. Problém měl i člověk, kterého zastavili na ulici, a on u sebe neměl dokumenty po prokázání své totožnosti. Na každém kroku byl cítit germanizační tlak. Projevoval se nejen masivním pronikáním německého živlu do správy a hospodářství protektorátu, i protěžováním němčiny ve škole, kultuře a na veřejnosti. V důsledku toho se dvojjazyčnost stávala pouze fikcí. „*V protektorátu byly všechny oslavy zrušeny. Vše bylo dopředu oznámeno v rádiu i v novinách.*“⁵⁶⁴ Zakazováno bylo zpívání i některých národních písní.⁵⁶⁵

Postupně se snižovala životní úroveň. Rozpoutáním válečného konfliktu v roce 1939 se výrazně promítlo do hospodářských a sociálních opatření. Zrychlilo se přebudování ekonomiky pro potřeby válečného hospodářství. Už v červenci 1939 byl zaveden omezený odběr potravin. 29. září 1939 vyhlásila protektorátní vláda zavedení odběrních lístků na potraviny s tím, že vyhláška nabývá účinnosti dnem jejího zveřejnění.⁵⁶⁶

Lístky, opravňující k odběru potravin, se skládaly z kmenovního listu a ústřížků, které platily ve spojení s kmenovým listem, a vydávaly je okresní a obecní úřady. Vyhláška o zavedení potravinových lístků vstoupila v platnost 1. října 1939. Týkala se masa a masných výrobků, vepřového sádla, másla, cukru, mouky, chleba a pečiva, mléka, čaj, kávy a kávových náhražek. Říšským občanům žijícím na území protektorátu vydávali lístky vrchní zemští radové. Existovaly tři kategorie obyvatelstva, podle nichž se určovala výše přidělu: velmi těžce pracující, těžce pracující a běžní spotřebitelé. Zvýhodněny byly kojící matky a nemocní.⁵⁶⁷

Na konci roku 1939 se projevíly první problémy se zásobováním. Od ledna 1940 se v protektorátu nesměla prodávat zrnková káva, kakao a čokoláda. Úřady se bály nepokojů, proto zakázaly jakékoliv tiskové komentáře. V souvislosti s tím vydal Zemský úřad v Praze

⁵⁶³ MARŠÁLEK, Pavel. *Pod ochranou hákového kříže: Nacistický okupační režim v českých zemích 1939-1945*. 1. vydání. Auditorium. Praha 2012, ISBN: 978- 80- 87284- 20- 9, s. 195

⁵⁶⁴ MZA Brno. Rodinný archiv Laudonů Bystřice pod Hostýnem. inv. č. 878, kart. 30, Deník 27. 1. 1939- 17. 2. 1940, s. 57

⁵⁶⁵ MARŠÁLEK, Pavel. *Pod ochranou hákového kříže: Nacistický okupační režim v českých zemích 1939-1945*. 1. vydání. Auditorium. Praha 2012, ISBN: 978- 80- 87284- 20- 9, s. 197

⁵⁶⁶ GEBHART, Jan - KUKLÍK, Jan. *Dramatické i všední dny protektorátu*. 1. vydání. Themis. Praha 1996, ISBN: 80-85821-35-4, s. 87

⁵⁶⁷ UHLÍŘ, Jan B. *Protektorát Čechy a Morava v obrazech*. 1. vydání. Ottovo nakladatelství. Praha 2008, ISBN: 978-80-73-60-675-6, s. 535

tuto interní směrnici: „*Je příkazem nezbytné opatrnosti, aby v souvislosti s vydáváním potravinových lístků a nákupem životních potřeb na tyto lístky byla bedlivě sledována nálada obyvatelstva... Došlo-li by ve spojení s výdejem potravinových lístků a nákupem za ně k nějakým nepřipustným projevům nebo pokusům o demonstrace, budiž hleděno k tomu, aby zakročování úředních orgánů nemělo příkrou formu, která by mohla občanstvo ještě více rozjitřit...*“⁵⁶⁸

Zavedení přidělových lístků přineslo vznik tzv. černého trhu, který jediný umožnil obyvatelům velkých měst doplňovat nedostatečné přiděly. Výhodou černého trhu byla hlavně širší nabídka a také skutečnost, že lidé nepotřebovali přidělové lístky. Nevýhodou byly vyšší ceny, které činily černý trh dostupný pouze pro sociálně vyšší vrstvy.⁵⁶⁹

Nejhůře na tom byli protektorátní Židé. V jejich případě se nedalo mluvit o životě, ale pouze o přežívání. Byli neustále pronásledováni a diskriminováni. Jejich postavení upravovalo několik předpisů, vydávanými jak říšskými, tak autonomními orgány. Cílem bylo odstranit tuto menšinu ze společenského a hospodářského života země, zmocnit se jejich majetku a připravit je k vystěhování nebo k jejich likvidaci.⁵⁷⁰

V každodenním životě byli Židé postiženi množstvím zákazů a nejrůznějších omezení, které z nich činily prakticky bezprávnou skupinu obyvatel. Bylo jim zamezeno, aby se podíleli na řízení podniků, byli vyřazeni z veřejné správy i justice a platil pro ně zákaz vyklovávat většinu povolání. Jejich život komplikovalo omezení svobody pohybu a vylučování z možnosti používat některá veřejná zařízení.⁵⁷¹

Dobrý život v protektorátu byl zaručen především podnikatelům, pokud se nedostali do konfliktu s okupační mocí a dokázali využít příležitostí, které nabízely řízené válečné hospodářství a dávky pro Němce. Šance k návratu na „výsluní“ se naskytl v prvních okupačních letech dříve potlačované šlechtě, a to jak té, která se postavila na stranu českého národa, tak proněmecké. Její první část se angažovala v čelných funkcích Národního souručenství a autonomní správy, někdy spolupracovala i s odbojem.⁵⁷² Druhá část šlechty

⁵⁶⁸ GEBHART, Jan - KUKLÍK, Jan. *Dramatické i všední dny protektorátu*. 1. vydání. Themis. Praha 1996, ISBN: 80- 85821-35-4, s. 87

⁵⁶⁹ UHLÍŘ, Jan B. *Protektorát Čechy a Morava v obrazech*. 1. vydání. Ottovo nakladatelství. Praha 2008, ISBN: 978-80-73-60-675-6, s. 535

⁵⁷⁰ MARŠÁLEK, Pavel. *Pod ochranou hákového kříže: Nacistický okupační režim v českých zemích 1939-1945*. 1. vydání. Auditorium. Praha 2012, ISBN: 978- 80- 87284- 20- 9, s. 198

⁵⁷¹ Více k tématu o Židech např. KRYL, Miroslav a kolektiv. *Rasismus, antisemitismus, holocaust*. 1. vydání. Filozofická fakulta Univerzity Jana Evangelisty Purkyně. Ústí nad Labem a Brno 2011, ISBN: 978-80-7414-389-2 nebo KREJČOVÁ, Helena. *Židé v protektorátu: hlášení Židovské náboženské obce v roce 1942*. 1. vydání. Ústav pro soudobé dějiny AV ČR. Praha 1997, ISBN: 80-85800-82-9.

⁵⁷² Mezi šlechtice v domácím odboji patřil např. František Schwarzenberg (1913-1992)- český šlechtic z orlické větve Schwarzenbergů. Za první republiky působil na ministerstvu zahraničí. V roce 1939 působil v Kanceláři

přijala velkoněmeckou myšlenku a hledala dorozumění s říšským protektorem Neurathem.⁵⁷³

Ernst G. Laudon, ještě před německou okupací českomoravského prostoru, nepatřil do žádné nacistické organizace. „*Dr. Svoboda dostal výzvu ze strany, abychom se zasloužili o místní německou kulturu. Doposud jsem všechno spojenectví odmítl s darem 10 Korun měsíčně.*“⁵⁷⁴

Po okupaci se ale všechno změnilo. Zařadil se do skupiny šlechticů, která přijala velkoněmeckou myšlenku. Dá se říct, že ihned po okupaci, kontaktoval svého právníka, aby mu zařídil vstup do NSDAP. „*Volal mi Dr. Svoboda, že mám k němu osobně přijet, nejpozději však do pátku. Dále mi řekl, že na mě počká na nádraží. Jestli chci pracovat pro NSDAP, musím osobně podepsat veškeré papíry. Zítra tedy jedu do Brna.*“⁵⁷⁵ Tím se rozhodl spolupracovat s Třetí říší.

Ve svém deníku podrobně popsal, jak se vydal stvrdit svým podpisem členství v NSDAP. „*V 10: 30 hodin jsem dorazil do Brna. Šel jsem rovnou do Registrační kanceláře, kde samozřejmě, jako předtím, nikdo nebyl. Musel jsem dlouho čekat. Stejně jako tehdy přišel důstojník a všechno jsme zařídili během pěti minut. Dal mi veškeré papíry a odešel jsem. Potom mě Dr. Svoboda dovedl do kanceláře NSDAP, kde jsem se přihlásil a zaplatil registrační poplatek. Příspěvek byl 10 Korun na měsíc.*“⁵⁷⁶

Podpisem a zaplacením poplatku se Ernst G. Laudon ještě nestal oficiálním členem NSDAP. Teprve v neděli 8. října 1939, v době konání schůze NSDAP v Hodoníně, Ernst G. Laudon splnil slib a obdržel odznak NSDAP. Tím se oficiálně stal členem nacistické strany. „*Složili jsme slib věrnosti NSDAP. Dr. Svoboda se v uniformě prý cítil velmi dobře. Svoboda zahájil schůzi. Všichni jsme obdrželi odznaky a slíbili jsme věrnost. Poté jsme zvedli ruku a zapívali jsme hymnu. Tou byla celá naše schůze ukončena.*“⁵⁷⁷ Po složení slibu pracoval jako vedoucí skupiny NSDAP ve Žďánicích. Vstupem do strany zabezpečil svou rodinu.

Náplní každodenní života Ernsta G. Laudona v Protektorátu Čechy a Morava nebyla pouze politika, ale i jeho rodinné problémy. O svých problémech se zmiňoval v deníku. Trápil

státního prezidenta Emila Háchy. Účastnil se květnového povstání v roce 1945. Po únoru 1948 odešel do USA. Zde na katolické univerzitě v Chicagu přednášel jako profesor politologie. Více viz ŠKUTINA, Vladimír. *Český šlechtic František Schwarzenberg*. 2. vydání. Rozmluvy. Praha 1990, ISBN: 0-946352-71-2 nebo VOTÝPKA, Vladimír. *Návraty české šlechty*. 1. vydání. Paseka. Praha a Litomyšl 2000, ISBN: 80- 7185-327-5.

⁵⁷³ HAZDRA, Zdeněk. Česká šlechta v časech nacistické okupace. In *Válečný prožitek společnosti v konfrontaci s nacistickou okupací (1939-1945)*. 1. vydání. Ústav pro studium totalitních režimů. Praha 2009, ISBN: 978-80-87211-38-0, s. 33

⁵⁷⁴ MZA Brno. Rodinný archiv Laudonů Bystřice pod Hostýnem. inv. č. 878, kart. 30, Deník 27. 1. 1939- 17. 2. 1940, s. 68

⁵⁷⁵ Tamtéž, s. 78

⁵⁷⁶ Tamtéž, s. 79

⁵⁷⁷ Tamtéž, s. 122

ho vtať se svým synem Alexandrem, který se mu neozýval a nejezdil domů. „*Vilma psala Alexandrovi, už dlouho se nám neozval. Tento chlapec je daleko ode mě a já ho mám stále ve své hlavě. Nemohu se smířit s odloučením. Nechápu, proč alespoň jednou týdně nenapiše kartu své matce. Přemýšlím. Jak to vyřešit, abych k němu znovu našel cestu.*“⁵⁷⁸ Chtěl ke svému synovi najít opět cestu, ale v těchto těžkých dnech se mu to nedařilo.

Problémy měl i se svým druhým synem Gideonem, kterému se nedařilo ve škole. „*Přišel dopis od Gideona. Píše známky ze školy a dodává, že veškerá vina je na něm, ale nezdá se mu to prý tak špatné: náboženství 3, němčina 5, angličtina 5, matematika 5, zeměpis 5, historie 3, kresba 5, gymnastika 3 a zpěv 4!! Píše to trochu s přítěží, přiznal, že se nenaučil, ale slibuje zlepšení.*“⁵⁷⁹ Ernst G. Laudon špatné výsledky ve škole přisuzoval tomu, že ho učí čeští učitelé a mstí se mu za to, že je německým občanem. Nabízel svému synovi, že by si s učiteli promluvil, to ale Gideon odmítl. Přiznal, že se v poslední době moc neučil a slíbil, že selepší.

Ernst G. Laudon se snažil od každodenních problémů nějakým způsobem odreagovat. Nejčastějším způsobem odreagování byla návštěva divadla nebo kina. V jeho zápiscích můžeme sledovat, jak na občany protektorátu působila germanizace a německá propaganda. „*V 8 hodin večer kino. Bylo to velmi zábavné i přesto, že to byl český film.*“⁵⁸⁰ V dalších jeho zápiscích se již neobjevuje, že by byl na českém filmu nebo divadelním představení. Upřednostňoval hlavně německá představení. Občas se v zápiscích objeví, že navštívil americký film. Mnohokrát se mu stalo, že se do kina s rodinou nedostal, protože bylo vyprodáno.

Pokud nebyla šance, aby se dostal do kina nebo divadla, poslouchal přenos představení v rádiu. „*Poslouchal jsem premiéru představení z vídeňské opery. Na této premiéře byl přítomný i Adolf Hitler. Bylo to velmi dramatické a moc se mi to líbilo.*“⁵⁸¹

Každodenní problémy a šed' vyčerpávajících dnů pomíjela částečně při návštěvách kulturních a sportovních podniků, které hrály v odreagování obyvatelstva od reality prioritní roli.⁵⁸² Podpora kinematografie a umožnění návštěvy kin bylo prostředkem propagandistického působení na obyvatele. K. H. Frank chtěl kinematografii využít jako

⁵⁷⁸ MZA Brno. Rodinný archiv Laudonů Bystřice pod Hostýnem. inv. č. 878, kart. 30, Deník 27. 1. 1939- 17. 2. 1940, s. 73

⁵⁷⁹ Tamtéž, s. 67

⁵⁸⁰ Tamtéž, s. 57

⁵⁸¹ Tamtéž, s. 83

⁵⁸² UHLÍŘ, Jan B. *Protektorát Čechy a Morava v obrazech*. 1. vydání. Ottovo nakladatelství. Praha 2008, ISBN: 978-80-73-60-675-6, s. 536

hlavní nástroj odpolitizování českého národa.⁵⁸³

5. 2. Počátek druhé světové války

Když byly dva malé státy střední Evropy, Rakousko a Československo, vtěleny do Třetí říše, západní mocnosti vyčkávaly. Byly přesvědčeny, že nejvhodnějším způsobem, jak může být v Evropě zachován mír, je ustupování Hitlerovi a smířování se s jeho požadavky. Jenže situace v Evropě se na podzim 1939 zhoršovala. V centru pozornosti se nyní ocitlo Polsko, které znovu vzniklo po první světové válce, a byl mu zaručen přístup k moři koridorem země, který ústil na pobřeží Baltického moře u Gdaňsku. Bylo to ale bývalé německé území a Hitler byl odhodlán získat ho zpět. Teoreticky byl Gdaňsk „svobodným městem“, ale ve skutečnosti ho nacisté ovládali už od roku 1934.⁵⁸⁴

Polsko, které podporovalo Německo a Henleinovce v rozbití Československa, si teprve po obsazení českomoravského prostoru uvědomilo, že jeho zahraniční politika je krátkozraká a že brzy dojde i na ně. „*Polský premiér Beck*⁵⁸⁵ *pronesl svou řeč v němčině. Mluvil velmi ostře proti Hitlerovi. Hájil čest svého národa. V Polsku vypukly velké demonstrace proti říši. Němečtí občané byli bití. Vypukli velké studentské projevy a protesty. V Polsku jsou Němci ve špatné situaci. Jaká tam bude budoucnost?!*“⁵⁸⁶ I Ernst G. Laudon si všiml, jak Polsko změnilo svůj zahraniční postoj vůči Německu.

Anglie a Francie vydaly záruky o nezávislosti Polska. Ani změna polského postoje v zahraniční politice, a ani záruky západních mocností Polsko neuchránily před Německem a Sovětským svazem. V Evropě se schylovalo k další válce. Ernst G. Laudon se ve svých denících už od anšlusu Rakouska zmiňuje, že se blíží válka. Jeho poslední zápis o této hrozbě byl následující: „*Seděl jsem čajovně a četl jsem si. Kuchař mi přišel říct, že se dozvěděl, že Němci chystají vojska na útok v Polsku a Rusku. Až to prý přijde, tak vypukne válka. Při odchodu mi řekl, ať si vzpomenu na jeho slova, až válka opravdu vypukne.*“⁵⁸⁷ Nebyl sám, který mluvil o tom, že situace v Evropě schyluje k válce.

⁵⁸³ MARŠÁLEK, Pavel. *Pod ochranou hákového kříže: Nacistický okupační režim v českých zemích 1939-1945*. 1. vydání. Auditorium. Praha 2012, ISBN: 978- 80- 87284- 20- 9, s. 198

⁵⁸⁴ SHAW, Antony. *Druhá světová válka den po dni*. 1. vydání. Naše vojsko a Columbus. Praha 2004, ISBN: 80- 7249-195-4, s. 8

⁵⁸⁵ Józef Beck (1894-1944)- v letech 1932-1939 zastával funkci ministra zahraničí v Polsku. Prosazoval silně protičeskoslovenskou politiku a věřil ve spolupráci s Německem. V roce 1938 si pod vojenským nátlakem vynutil vydání části Těšínska. Po rozbití Československa přijal britské záruky na nezávislost Polska. Po vpádu německých a sovětských vojsk do Polska se uchýlil i s vládou do Rumunska, kde byl internován. Více o této problematice viz DAWIES, Norman. *Polsko: Dějiny národa ve středu Evropy*. 1. vydání. Prostor. Praha 2003, ISBN: 80- 7260-083-4.

⁵⁸⁶ MZA Brno. Rodinný archiv Laudonů Bystřice pod Hostýnem. inv. č. 878, kart. 30, Deník 27. 1. 1939- 17. 2. 1940, s. 61

⁵⁸⁷ Tamtéž, s. 36

I když byl přesvědčen, že válka v Evropě vypukne, nechtěl se s tímto faktem smířit. Situace v Evropě ho velmi znervózňovala. Večer 4. srpna 1939 Ernst G. Laudon seděl v salonu, kde o hrozbě války přemýšlel. Podle zápisů svým přátelům řekl: „*V září přijde válka a nastane zhroucení celého systému říše.*“⁵⁸⁸ V hloubi duše Ernst G. Laudon, ani jeho přátelé nechtěli uvěřit tomu, že by co nejdřív mohla vypuknout válka. Ještě na konci srpna 1939 doufali, že se politická situace v Evropě uklidní a žádná válka nebude.

To se ale nestalo. Situace byla vážnější, než si mysleli. Vznikla nedůvěra mezi Stalinem a západními mocnostmi. Hitler začal usilovat o sblížení mezi Německem a Sovětským svazem, což bylo namířeno proti Polsku. Toto sblížení vedlo k podpisu tzv. paktu Ribbentrop- Molotov,⁵⁸⁹ ve kterém se Německo a Sovětský svaz zavázaly k oboustranné neutralitě a v tajném dodatku si rozdělily Polsko a východní Evropu. Hitler se rozhodl k uzavření paktu, protože potřeboval čas k dozbrojení a zajištění míru na Východě, aby mohl uskutečnit své tažení na Západ.⁵⁹⁰

S blížícím se koncem srpna 1939 se u zpravodajských agentur soustřeďovaly informace, které upozorňovaly, že mezinárodní napětí dosáhlo kritického bodu. Množily se zprávy o přesunech wehrmachtu k polským hranicím. Hitler vyhlásil plán na „vyřešení německo-polské krize“. Plán obsahoval připojení Gdaňsku k Německu a vytvoření vhodných podmínek pro polské Němce. Další body neznamenal nic jiného, než úplné ovládnutí a zotročení Polska.⁵⁹¹ „*Politická situace je kritická. Západní mocnosti stojí na straně Polska. V případě války mu půjdou na pomoc. Německu se nelíbí spojení Polska se západními mocnostmi. Německá trpělivost brzy skončí. Na padesát procent brzy vypukne válka.*“⁵⁹²

Ve večerních hodinách 31. srpna 1939 oznámila německá tisková kancelář v rozhlase, že se nedostavil polský zástupce s potřebnou plnou mocí k projednání plánu ve stanovené

⁵⁸⁸ MZA Brno. Rodinný archiv Laudonů Bystřice pod Hostýnem. inv. č. 878, kart. 30, Deník 27. 1. 1939- 17. 2. 1940, s. 104

⁵⁸⁹ Pakt Ribbentrop- Molotov- pojmenování paktu vzniklo z příjmení dvou vyjednaváčů: německého ministra zahraničních věcí Joachima von Ribbentropa a Vjačeslava Molotova, který byl lidovým komisařem zahraničí v Sovětském svazu. V paktu se obě strany zavázaly, že nepoužijí vojenskou sílu proti druhé straně a nespojí se s nepřáteli. Smlouva byla dodržována do 22. června 1941, kdy Německo napadlo Sovětský svaz. Pakt byl uzavřen 23. srpna 1939 v Moskvě. Více viz BULLOCK, Alan. *Hitler a Stalin: Paralelní životopisy*. 1. vydání. Levné knihy KMa. Praha 2005, ISBN: 80-7309-264-6 nebo celý text paktu viz KVAČEK, Robert - KUKLÍK, Jan - MANDELOVÁ, Helena (ed.) *Dvacáté století o sobě: Dějiny v dokumentech*. 1. vydání. Dialog. Liberec 2005, ISBN: 80-86761-37-1, s. 86

⁵⁹⁰ OLIVOVÁ, Věra. *Dějiny první republiky*. 1. vydání. Karolinum. Praha 2000, ISBN: 80-7184-791-7, s. 307

⁵⁹¹ GEBHART, Jan - KUKLÍK, Jan. *Dramatické i všední dny protektorátu*. 1. vydání. Themis. Praha 1996, ISBN: 80-85821-35-4, s. 65

⁵⁹² MZA Brno. Rodinný archiv Laudonů Bystřice pod Hostýnem. inv. č. 878, kart. 30, Deník 27. 1. 1939- 17. 2. 1940, s. 110

lhůtě, a proto Hitler a říšská vláda považují tento plán za zamítnutý.⁵⁹³ Ernst G. Laudon si po zprávách v rozhlase zapsal: „*Politické napětí pokračuje. Očekává se začátek války. Německu už došla trpělivost s Polskem. Hitler se chce vyhnout jednání a chce válku.*“⁵⁹⁴

Podle Ernsta G. Laudona, 31. srpna 1939, „*Hitler v Berlíně svolal schůzi. Povolal armádu, aby vyrazila proti Polsku.*“⁵⁹⁵ Hitler se tedy definitivně rozhodl k útoku. K tomuto útoku vydal směrnici pro vedení války s Polskem. „*Protože jsou vyčerpány všechny politické možnosti, jak odstranit mírovým způsobem pro Německo nesnesitelnou situaci a na jeho východních hranicích, rozhodl jsem se pro násilné řešení. Útok proti Polsku je třeba vést podle příprav provedených pro Bílý plán*⁵⁹⁶ *se změnami, které vyplynou u pozemního vojska v důsledku nástupu, který byl mezitím skoro dokončen. Den útoku 1. 9. 1939. Doba útoku 4:45 hodin.*“⁵⁹⁷

1. září 1939 německá armáda překročila německé a slovenské hranice do Polska. Bílý plán, za jehož realizaci odpovídal generál Walther von Brauschitsch,⁵⁹⁸ měl za cíl paralyzovat polské divize. Měly být rychle obklíčeny a přetnuty jejich komunikační a zásobovací linie. Poláci teprve mobilizovali. Jejich divize, kterým se nedostávalo letecké a obrněné podpory, byly široce roztažené podél hranic s Německem. Tyto polské divize byly rychle převálcovány a posily většinou dorazily příliš pozdě, aby mohly zastavit německý postup.⁵⁹⁹

Okamžikem, kdy Německo napadlo Polsko, vypukla druhá světová válka. Německý útok tzv. blitzkrieg,⁶⁰⁰ který znovu uvrhl Evropu do válečného konfliktu, ohlásil nový a dramatický způsob moderního válčení.⁶⁰¹

⁵⁹³ GEBHART, Jan - KUKLÍK, Jan. *Dramatické i všední dny protektorátu*. 1. vydání. Themis. Praha 1996, ISBN: 80-85821-35-4, s. 66

⁵⁹⁴ MZA Brno. Rodinný archiv Laudonů Bystřice pod Hostýnem. inv. č. 878, kart. 30, Deník 27. 1. 1939- 17. 2. 1940, s. 111

⁵⁹⁵ Tamtéž, s. 112

⁵⁹⁶ Bílý plán- Fall Weiss byl vypracován už v dubnu-květnu 1939. K tomuto tématu více viz PIEKALKIEWICZ, Janusz. *Polské tažení: Hitler a Stalin rozbíjejí Polskou republiku*. 1. vydání. Naše vojsko. Praha 2007. ISBN: 80-206-0759-5.

⁵⁹⁷ Celý text instrukce viz ŠNAJDÁREK, Antonín. *Druhá světová válka v dokumentech a fotografiích 1*. 1. vydání. Svoboda. Praha 1968, s. 233

⁵⁹⁸ Walther von Brauchitsch (1881-1948)- německý polní maršál a vrchní velitel německé armády v prvních letech druhé světové války. V roce 1933 byl jmenován náčelníkem pruského vojenského okruhu. Velel dělostřelectvu. Na počátku listopadu 1939 se Brauchitsch s Franzem Helderem začali uvažovat o svržení Hitlera, což nakonec neuskutečnili. Viz Walther von Brauchitsch [cit. 2014-3- 3].

URL: < <http://www.britannica.com/EBchecked/topic/77990/Walther-von-Brauchitsch>>

⁵⁹⁹ SHAW, Antony. *Druhá světová válka den po dni*. 1. vydání. Naše vojsko a Columbus. Praha 2004, ISBN: 80-7249-195-4, s. 10

⁶⁰⁰ Blitzkrieg (blesková válka)- lidové označení koordinovaného a rychlého využití tankových sil a letectva při ofenzivách wehrmachtu v prvních letech války. Myšlenkou je rychlé obsazení velitelských a zásobovacích uzlů nepřítele, přetnutí jeho klíčových komunikací a narušení komunikace a uspořádání jeho bojových formací. Viz MACKENZIE, S. P. 2. *světová válka v Evropě*. 1. vydání. CPRESS. Brno 2012, ISBN: 978-80-264-0020-2, s. 114

⁶⁰¹ SHAW, Antony. *Druhá světová válka den po dni*. 1. vydání. Naše vojsko a Columbus. Praha 2004, ISBN: 80-7249-195-4, s. 10

Počátek druhé světové války si Ernst G. Laudon poznamenal těmito slovy: „*Tak je tu válka. Polsko bylo napadeno německou armádou. Slovensko povoluje přechod německé armády přes svoje území. Díky tomu jsou německé jednotky rychle na polské půdě. V odpoledních hodinách přišla zpráva, že Anglie a Francie vyhlásily všeobecnou mobilizaci. Anglie a Francie je pro Hitlera velkou hrozbou, ale vítězství je nadosah Německé říše.*“⁶⁰²

Ernst G. Laudon byl přesvědčen, že válka brzy skončí vítězstvím Velkoněmecké říše. Jiné názory měli ale obyvatelé Protektorátu Čechy a Morava. Ti předpokládali, že přepadení Polska přinese nejen zásadní změny mezinárodně politických vztahů, ale byli přesvědčeni, že válka brzy skončí porážkou Německa. Porážka měla být rozhodujícím předpokladem k opětovnému získání národní a státní svobody.⁶⁰³

Ernst G. Laudon sledoval průběh války a postupně si veškeré události, zprávy nebo dostupné informace zapisoval do svého deníku. „*Od 7 hodin ráno, po celý den, jsem visel na rádiu. Němci bez problémů přešli polské hranice. Němci hájí své vojenské pozice. Anglie a Francie, obě země vyhlásily, že jsou ve válečném stavu. Zatím se vyskytují jenom malé útoky, protože jejich armády ještě nejsou připravené.*“⁶⁰⁴

Situace v Polsku byla špatná. Polská armáda čelila útokům německých vojáků a očekávali pomoc od západních mocností. 2. září 1939 bylo Německu doručeno britské a francouzské ultimátum, ve kterém vyzvaly Německo, aby se neprodleně stáhlo z Polska. Poté, co vypršelo toto ultimátum, 3. září 1939 vyhlásila Anglie a Francie nacistickému Německu válku. Jednalo se ale o drobnou pomoc od těchto zemí, protože jejich armády nebyly na válku připravené.⁶⁰⁵

6. září 1939 polská vláda a nejvyšší velitelství opustily Varšavu a uprchly do Rumunska, kde byly internovány. Ještě před odchodem nařídily polským vojákům ustoupit až na linii, která byla tvořená řekami Visla, Narew a San. Byla vytvořena exilová vláda a mnoho polských vojáků uniklo ze své poražené vlasti, aby se připojili ke spojencům.⁶⁰⁶

K hlavnímu městu Varšavě se němečtí vojáci dostali 8. září 1939. Poláci doufali, že se jim podaří donutit své francouzsko-britské spojence k zahájení ofenzivy. Objevily se dohady,

⁶⁰² MZA Brno. Rodinný archiv Laudonů Bystřice pod Hostýnem. inv. č. 878, kart. 30, Deník 27. 1. 1939- 17. 2. 1940, s. 112

⁶⁰³ GEBHART, Jan - KUKLÍK, Jan. *Dramatické i všední dny protektorátu*. 1. vydání. Themis. Praha 1996, ISBN: 80-85821-35-4, s. 67

⁶⁰⁴ MZA Brno. Rodinný archiv Laudonů Bystřice pod Hostýnem. inv. č. 878, kart. 30, Deník 27. 1. 1939- 17. 2. 1940, s. 112

⁶⁰⁵ GEBHART, Jan - KUKLÍK, Jan. *Dramatické i všední dny protektorátu*. 1. vydání. Themis. Praha 1996, ISBN: 80-85821-35-4, s. 93

⁶⁰⁶ SHAW, Antony. *Druhá světová válka den po dni*. 1. vydání. Naše vojsko a Columbus. Praha 2004, ISBN: 80-7249-195-4, s. 12

že by mohla být ofenzíva Spojenců zahájena 15. září 1939. Francie slibovala pomoc, ale místo toho na Polsko 17. září 1939, na základě tajného protokolu paktu Ribbentrop- Molotov, zaútočil Sovětský svaz. „*I Rusové překročili polskou hranici. Japonsko i Rusko uzavřely s Německem dohodu. Anglie je stále více a více sama.*“⁶⁰⁷ Rudá armáda, při svém postupu přes východní polské hranice, se setkala jen s malým odporem, protože polská armáda bojovala o přežití na západě.⁶⁰⁸

Poláci se, bez pomoci západních mocností, nedokázali německo-sovětské vojenské převaze ubránit. Bombardovaná a obklíčená Varšava kapitulovala 28. září 1939.⁶⁰⁹ „*Varšava během pěti hodin padla. To je to, co Němci chtěli. Západní mocnosti ještě nezasáhly, ale jejich útok se dá očekávat každou hodinu.*“⁶¹⁰

Polsko bylo rozděleno na dvě okupační zóny, sovětskou a německou. Hranici mezi okupačními zónami tvořila řeka Bug. Polsko bylo poraženo za několik týdnů díky nedostatečné polské vojenské síle, ale i díky strategickým chybám Hitlerových nepřátel.⁶¹¹

Všechny akce tedy probíhaly podle Hitlerova plánu. Na konci roku 1939 si Ernst G. Laudon do svého deníku napsal: „*Dejte Němcům zbraně, aby přišlo vítězství ve válce v příštím roce!!*“⁶¹² Přál si, aby válka co nejdříve skončila a aby v ní zvítězila Velkoněmecká říše.

Situace pro Německo byla příznivá. 10. dubna 1940 kapitulovalo Norsko a Dánsko. Teprve tato událost přinutila Anglii, aby se konečně pustila do války s plnou silou, protože až do této doby podnikala pouze drobné útoky proti německé armádě. Do 10. května 1940 zahájilo Německo západní tažení a jeho vojska překročila hranice Belgie, Nizozemí a Lucemburska. Německý vpád do západní Evropy otevřel oči nejen vojákům, ale také politikům. Bylo ale pozdě. Francie byla nedostatečně vyzbrojena a z vojenského hlediska zcela nepřipravená. Hitler s lehkostí pokračoval v obsazování francouzského území.⁶¹³

Deníkové zápisy Ernsta G. Laudona končí 17. února 1940. Můžeme to přisuzovat

⁶⁰⁷ MZA Brno. Rodinný archiv Laudonů Bystřice pod Hostýnem. inv. č. 878, kart. 30, Deník 27. 1. 1939- 17. 2. 1940, s. 117

⁶⁰⁸ SHAW, Antony. *Druhá světová válka den po dni*. 1. vydání. Naše vojsko a Columbus. Praha 2004, ISBN: 80-7249-195-4, s. 13

⁶⁰⁹ DE BROISSIA, Pierre Aynar. *Druhá světová válka*. 1. vydání. Naše vojsko. Praha 2012, ISBN: 978-80-206-1275-5, s. 152

⁶¹⁰ MZA Brno. Rodinný archiv Laudonů Bystřice pod Hostýnem. inv. č. 878, kart. 30, Deník 27. 1. 1939- 17. 2. 1940, s. 114

⁶¹¹ GEBHART, Jan - KUKLÍK, Jan. *Dramatické i všední dny protektorátu*. 1. vydání. Themis. Praha 1996, ISBN: 80-85821-35-4, s. 95

⁶¹² MZA Brno. Rodinný archiv Laudonů Bystřice pod Hostýnem. inv. č. 878, kart. 30, Deník 27. 1. 1939- 17. 2. 1940, s. 133

⁶¹³ SHAW, Antony. *Druhá světová válka den po dni*. 1. vydání. Naše vojsko a Columbus. Praha 2004, ISBN: 80-7249-195-4, s. 13 nebo GEBHART, Jan – KUKLÍK, Jan. *Velké dějiny země Koruny české*. Svazek XVa. 1938-1945. 1. vydání. Paseka. Praha a Litomyšl 2006, ISBN: 80-7185-582-0, s. 366

tomu, že ho zaměstnala práce vedoucího skupiny NSDAP ve Žďánicích natolik, že neměl čas pokračovat v psaní svého deníku. Podle jeho posledních zápisů v deníku očekával, že válka brzy skončí vítězstvím Velkoněmecké říše. Ernst G. Laudon se ale konce války nedočkal. Zcela vyčerpaný a zklamaný z průběhu války zemřel v roce 1944.

6. Práce Ernsta Gideona Laudona v NSDAP

Ernst G. Laudon se po vyhlášení Protektorátu Čechy a Morava stal 8. října 1939 členem NSDAP. Během druhé světové války pracoval jako vedoucí místní skupiny NSDAP, pod kterou spadala obec Žďánice a její okolí. Na venkově tvořilo více obcí jednu místní skupinu, ale ve městě mohlo fungovat i více místních skupin. Místní skupina NSDAP neměla zahrnovat více než 1500 domácností. K vytvoření takovéto místní skupiny musel dát výrazný souhlas říšský organizační vedoucí a hlavní organizační úřad. Ernst G. Laudon byl podřízený místní organizaci NSDAP v Hodoníně.⁶¹⁴

V místních skupinách byly evidovány a opatrovány podniky. Velikost místních skupin nebyla závislá na počtu domácností, ale na počtu těchto podniků. Název místní skupiny schvaloval župní organizační vedoucí. Většinou se jednalo o jméno obce nebo městské části. Pokud skupina zahrnovala více obcí, označení získala podle nejvýznamnější obce nebo městské části. Sídlo mělo ležet v okrsku, podle něhož byla místní skupina pojmenovaná.⁶¹⁵

V čele stál vedoucí místní skupiny. Vedoucí musel být členem NSDAP a byl podřízen okresnímu vedoucímu. Jemu naopak byli podřízeni političtí vedoucí jeho obvodu. Vedoucí místní skupiny byl zodpovědný za politické působení úřadů, organizací a připojených spolků strany. Dohlížel na činnost svých spolupracovníků, kontroloval vedoucí buněk a bloků. Vedoucí místní skupiny také slavnostně přijímal nové členy NSDAP.⁶¹⁶

K činnosti Ernsta G. Laudona jako vedoucího místní skupiny se dochovala korespondence z let 1943-1944. Staral se o potvrzení překážek, které bránily občanům Žďánic nebo z jejich okolí pracovnímu nasazení ve válečné výrobě. Udržoval korespondenci s pracovními úřady nebo s dalšími úřady v otázkách zásobování a daní.

Potvrzoval pracovním úřadům nebo firmám neschopnost zaměstnanců vykonávat svou práci. K tomuto problému se v archivu nachází korespondence Ernsta G. Laudona a Adolfa Petzolda, majitele koželužny v Lipsku. V dopisech se píše o Karlu Pařízkovi, zaměstnanci koželužny, který kvůli nemoci pobýval dlouhou dobu v nemocnici. Jeho zdravotní stav byl vážný a neumožňoval mu nadále pracovat v koželužně.

Karel Pařízek, který byl na dovolené za svou rodinou ve Žďánicích, náhle onemocněl. Na doporučení Ernsta G. Laudona byl poslán k lékaři, kde mu zjistili vážné onemocnění stěv a žaludku. Ernst G. Laudon se snažil vyřešit Pařízkovu situaci tím, že napsal dopis majiteli

⁶¹⁴ Dochovaná pozvánka na schůzi v Hodoníně viz MZA Brno. Rodinný archiv Laudonů Bystřice pod Hostýnem. inv. č. 879, kart. 30. *Pozvánka na schůzi místní organizace NSDAP v Hodoníně pro Ernsta Gideona Laudona s potvrzením o zaplacení členských příspěvků.* fol. 1, 1939.

⁶¹⁵ ŠIMKOVÁ, Jana. *Srovnání místní skupiny NSDAP Letovice a Spolku německých úředníků v Brně.* Bakalářská práce. Masarykova univerzita. Brno 2008, s. 19

⁶¹⁶ Tamtéž, s. 20

koželužny Adolfu Petzoldovi, ve kterém stálo: „*Jako vůdce místní skupiny NSDAP mám velkou moc. Chtěl bych Vás ale požádat, aby byl tento dopis považován za zcela soukromé psaní. Karel Pařízek byl jako pracovník přiřazen do Vaší firmy. Jeho žena ale žije tady a velice to tu miluje. Oba je znám mnoho let a vím, že jsou to velmi slušní a loajální lidé. Tento muž má problémy se střevy a žaludkem. Na mou radu byl u lékaře, který ho prohlédl a řekl mi, že žaludek a střeva jsou ve špatném stavu. Byl jsem se na úřadu práce zeptat, kde by mohl s touto nemocí uplatnit a našel jsem pro něho u nás místo. Stále by pracoval pro naši zemi.*“⁶¹⁷ Těmito slovy se snažil přesvědčit majitele firmy, aby nemocného muže propustil. Jako záruku, že je muž opravdu nemocná, mu poslal posudek od lékaře a slib, že muž bude nadále pracovat pro „blaho Říše“.

V dopise také stálo, že: „*pracovní úřad nechce ale činit žádné kroky. Poté, co mi tento muž řekl, že máte velmi dobré vztahy se svými zaměstnanci, že se o ně velmi dobře staráte, rozhodl jsem se, že napíši tento dopis. Prosím Vás, nechte ještě Karla Pařízka přezkoumat a dovolte mu, aby mohl přijet domů, protože jeho utrpení je veliké. Není schopný vykonávat svou práci na 100%. Proto Vás prosím, podívejte se na tento případ, jako kdyby se to týkalo Vás, chovejte se lidsky. Dejte tomuto člověku šanci. Zdarma ho můžete propustit do místní pracovní skupiny. Velice bych ocenil, kdybyste mohl splnit mou žádost. Pomozte, aby tento člověk nebyl ještě víc nemocný. Heil Hitler! Váš upřímný přítel Laudon!*“⁶¹⁸ Ernst G. Laudon chtěl dosáhnout propuštění pro Karla Pařízka, aby se mohl vrátit ke své ženě a dětem.

Na tento dopis obdržel odpověď 25. srpna 1943, ve kterém Adolf Petzold napsal: „*Potvrzujeme přijetí Vašeho dopisu ze dne 19. srpna 1943. S lítostí Vás ale informujeme, že nejsme schopní, díky velkému nedostatku pracovních sil, vypořádat se s Vaší žádostí o uvolnění Karla Pařízka. V současné době se nachází v lékařské péči a jeho stav bude ještě přezkoumán lékařem místního úřadu práce v sounáležitosti s naším podnikem. Rozhodnutí tohoto lékaře bude mít přednost a rozhodne, zde bude propuštěn nebo ne. Heil Hitler. Adolf Petzold.*“⁶¹⁹

Na základě tohoto dopisu bylo jasné, že se Karel Pařízek nemohl vrátit ke své rodině. Jeho zdravotní stav se ale zhoršoval. Nebyl schopný vykonávat svou práci a neustále byl v péči lékařů. Karel Pařízek psal své manželce, aby se nějakým způsobem pokusila zařídit jeho návrat domů. Paní Pařízková proto zašla do kanceláře Ernsta G. Laudona, aby ho znovu

⁶¹⁷ MZA Brno. Rodinný archiv Laudonů Bystřice pod Hostýnem. inv. č. 883, kart. č. 30, Korespondence Ernsta Gideona Laudona jako vedoucího skupiny NSDAP s pracovními úřady v záležitosti potvrzení překážek bránících pracovnímu nasazení občanů ze Žďánic a okolí ve válečné výrobě a s dalšími úřady v otázkách zásobování a daní, fol. 21, dopis ze dne 19. srpna 1943

⁶¹⁸ Tamtéž, fol. 21, dopis ze dne 19. srpna 1943

⁶¹⁹ Tamtéž, fol. 20, dopis ze dne 25. srpna 1943.

požádala o pomoc pro svého nemocného manžela. Ernst G. Laudon, už podruhé, napsal Petzoldovi dopis, ve kterém stálo: „*Musím se omluvit za můj nedávný dopis, ale Váš druh odpovědi z 25. srpna 1943 mi dodal odvalu. Minule jsem mluvil o manželce Karla Pařízka. Znovu mě navštívila a byla velmi nešťastná, protože její muž byl opět dlouhou dobu v nemocnici. Má zdravotní problémy a má problémy během práce. Řekla mi, že jeho služba a práce vždy byla 100%, proto mě požádala, abych Vám napsal, že není prokazatelně zdráv. Tak ho prosím pošlete domů. V minulém dopise jsem vám posílal rozhodnutí lékaře. Není stále schopný naplnit svou funkci, protože v místnosti se špatným vzduchem znovu a znovu onemocní. Žádám o Vaši odpověď. Heil Hitler.*“⁶²⁰ Další dopis k tomuto případu se již nedochoval. Nemůžeme tedy zjistit, zda Karel Pařízek dostal povolení k odchodu do Žďánic za svou rodinou.

Dalším úkolem Ernsta G. Laudona bylo zařizování dovolené pro občany Žďánic a okolí. V další korespondenci můžeme najít, jak se Ernst G. Laudon zasloužil, aby Antonín Mlejnek z Lovčic dostal volno na opravu svého domu. 22. září 1943 obdržel dopis od Projekční a stavební kanceláře Bedřicha Maříka, soudního znalce a stavebního odhadce z Lovčic, ve kterém psal, „*že dům Antonína Mlejnka z Lovčic č. 171 je poškozen živelnou pohromou a to posunem půdy. V obci je ale nedostatek zedníků a ani já nemám dostatek mužů na opravu domu č. 171 v letošním roce.*“⁶²¹

Po obdržení tohoto dopisu si Ernst G. Laudon vyžádal potvrzení o stavu Mlejnkova domu od starosty města. Ten mu sdělil: „*Obecní úřad v Lovčicích tímto potvrzuje, že domek pana Antonína Mlejnka v Lovčicích č. 171, byl poškozen živelnou pohromou, posunem půdy a jeho oprava je velmi nutná.*“⁶²²

Ještě téhož dne, 22. září 1943, přišla Marie Mlejnková, do kanceláře Ernst G. Laudona, kde spolu sepsali dopis, adresovaný společnosti Plüschke und Grosser- Beton, vyztužený beton a stavebnictví, kde pracoval její manžel Antonín Mlejnek. Dopis byl poslán do Wroclawi, kde měla tato společnost sídlo. Marie Mlejnková v dopise žádala o dovolenou pro svého manžela z důvodu poškození jejich domu, který byl poškozený po živelné katastrofě a nutně potřeboval opravit. V dopise se zmínila, že: „*Nemám žádné ubytování pro své děti a rodiče, kteří jsou staří, nemocní a nejsou schopní pracovat. Stavitel Mařík neučil opravu kvůli nedostatku zedníků. Zimní sezóna není daleko, proto Vás zdvořile prosím o*

⁶²⁰MZA Brno. Rodinný archiv Laudonů Bystřice pod Hostýnem. inv. č. 883, kart. č. 30, Korespondence Ernsta Gideona Laudona jako vedoucího skupiny NSDAP s pracovními úřady v záležitosti potvrzení překážek bránících pracovnímu nasazení občanů ze Žďánic a okolí ve válečné výrobě a s dalšími úřady v otázkách zásobování a daní, fol. 19, dopis ze dne 23. září 1943

⁶²¹ Tamtéž, fol. 13, dopis ze dne 22. září 1943

⁶²² Tamtéž, fol. 15, dopis ze dne 22. září 1943

vyřízení mé žádosti.⁶²³

Marie Mlejnková neobdržela žádnou odpověď od společnosti Plüschke und Grosser. Místo toho se v Laudonově korespondenci dochovalo rozhodnutí č. 118793 z Berního úřadu v Kyjově, ve kterém se povoluje Antonínu Mlejnkovi dovolená od 13. října do 26. října 1943. Dále se v rozhodnutí uvádí, že si musí koupit zpáteční jízdenku, aby se po skončení dovolené ihned vrátil do práce ve společnosti Plüschke und Grosser ve Wroclawi.

Na základě tohoto rozhodnutí, Antonín Mlejnek mohl jet domů pouze vlakem a jen na povolené trati. Rozhodnutím také obdržel povolení k jednorázovému vstupu do Protektorátu Čechy a Morava, kde měl jako zedník opravit svůj dům. Ten byl ale v tak špatném stavu, že ho Antonín Mlejnek v termínu své dovolené nestihl opravit.⁶²⁴

Když se přiblížil konec jeho povoleného pobytu v Protektorátu Čechy a Morava, zašel do kanceláře Ernsta G. Laudona, kde ho požádal o prodloužení dovolené. Na základě rozhovoru s Antonínem Mlejnkem, Ernst G. Laudon napsal další dopis do společnosti Plüschke und Grosser. V dopise, z 21. října 1943, podrobně popsal žádost, se kterou za ním Antonín Mlejnek přišel. V dopise stálo: *„Antonín Mlejnek, zaměstnán jako zedník ve Vaší firmě, přišel ke mně do úřadu. Ptal se mě a požádal mě k tomuto dni, zda by mohla být jeho dovolená prodloužena o dalších 14 dní, pokud je to možné, protože bude pokračovat v rekonstrukci poškozeného domu rodičů spolu se svou ženou. Oprava není ještě dokončena a všichni pracovníci jsou staženi do říše, protože je tam velký nedostatek pracovní síly. Chtěl bych se zeptat, zda tomu bude vyhověno, aby mohla být oprava dokončena. Žádám Vás o vaši kladnou odpověď. Heil Hitler.*“⁶²⁵ Další dopisy nebo potvrzení se bohužel nedochovaly. Nemůžeme tedy opět zjistit, zda bylo Antonínu Mlejnkovi vyhověno nebo ne.

Mezi další úkoly Ernsta G. Laudona patřilo zajišťování ubytování pro přistěhovalce, mezi které patřili např. úředníci nebo soudci, pracující ve prospěch Třetí říše. Jedním z nich, který ho žádal o vyřízení přidělení bytu a otevření kanceláře, byl vrchní soudce Joseph Martinik. Ten žádal Ministerstvo spravedlnosti, aby mu byl přidělen byt ve Žďánicích nebo Bojkovicích. Ernst G. Laudon se snažil urychlit vyřízení jeho žádosti, proto se obrátil na právníka Herzoga, aby se za Martinika „přimluvil“. Chtěl, aby jeho žádost byla co nejrychleji vyřízena, proto napsal: *„Jsem jeho nejlepším svědkem a opravdu rád bych ocenil, kdyby mu mohl být v Bojkovicích přidělen byt a místo vrchního soudce. V naději, že mé prosby budou*

⁶²³MZA Brno. Rodinný archiv Laudonů Bystřice pod Hostýnem. inv. č. 883, kart. č. 30, Korespondence Ernsta Gideona Laudona jako vedoucího skupiny NSDAP s pracovními úřady v záležitosti potvrzení překážek bránících pracovnímu nasazení občanů ze Žďánic a okolí ve válečné výrobě a s dalšími úřady v otázkách zásobování a daní, fol. 15dopis ze dne 22. září 1943

⁶²⁴ Tamtéž, fol. 15, rozhodnutí ze dne 12. října 1943

⁶²⁵ Tamtéž, fol.18, dopis ze dne 21. října 1943

vyslyšeny.⁶²⁶

Na tento dopis obdržel 30. července 1943 odpověď, ve které stálo: „*Vážený pane barone von Laudon! O obsazení vyprázdněného místa soudního rady v Bojkovicích nebylo ještě rozhodnuto. Chtěl bych Vám říct, že udělení služby pro okresního soudce Martinika je velmi pochybné.*“⁶²⁷

Ernst G. Laudon byl překvapený ze slov, které mu advokát Herzog napsal. Neváhal a 6. srpna 1943 mu na tento dopis odpověděl. Znepokojeně psal, že nerozumí tomu, proč by nemohl být Martinik zvolen jako soudce v Bojkovicích. Uvedl, že „*Maritnik je naprosto politicky spolehlivý, což byl vždy, takže jeho drobné nedostatky by se mohly přehlédnout. Nebudu se samozřejmě plést do Vašeho rozhodnutí, ale chtěl bych Vás požádat, abyste to co nejlépe promyslel.*“⁶²⁸ Tímto dopisem opět celá korespondence končí. Po projití celé Laudonovi korespondence se neobjevil další dopis nebo potvrzení, že by byl Martinikovi přiřazen byt, anebo že by se stal soudcem v Bojkovicích. Můžeme se tedy domnívat, že potvrzení mohl osobně obdržet Martinik a Ernst G. Laudon nebyl dále informován nebo byl informován pouze ústně.

Posledním, ale důležitým úkolem Ernsta G. Laudona byla evidence obyvatelstva v oblastech, které spadaly pod místní skupinu NSDAP ve Žďánicích. Musel vést seznam všech lidí, kteří se odstěhovali, popřípadě přistěhovali a z jakého důvodu. K tomuto se dochoval dopis starostovi obce, ve kterém Ernst G. Laudon psal: „*Začátkem tohoto roku byl jste vyzván oznámit změny pobytu německých příslušníků a žádám Vás nyní, abyste patričné oznámení podal i v záporném případě. Jinak poukazuji na to, že Vaše příslušné oznámení očekávám vždy od případu k případu. Kromě toho žádám o sdělení, jestli se do Vaší obce přistěhoval jistý Peter Abels z Moseland, při tom jest nutno sdělit též den přistěhování. Vedoucí skupiny.*“⁶²⁹

Ernst G. Laudon se snažil vyhovět všem žádostem, které obdržel. Dá se usuzovat, že pokud lidé měli problém, obrátili se na něj a on se ho snažil vyřešit. „*Za laskavost mi prokázanou Vámi paní baronko též i panem baronem, přijměte prosím prozatím tuto maličkost jako můj dík. S úctou Ottová.*“⁶³⁰ Svou práci se snažil usnadnit sobě i lidem život během druhé světové války.

⁶²⁶ MZA Brno. Rodinný archiv Laudonů Bystřice pod Hostýnem. inv. č. 883, kart. č. 30, Korespondence Ernsta Gideona Laudona jako vedoucího skupiny pracovnímu nasazení občanů ze Žďánic a okolí ve válečné výrobě a s dalšími úřady v otázkách zásobování a daní, fol. 8, dopis ze dne 2. července 1943

⁶²⁷ Tamtéž, fol. 7, dopis ze dne 30. července 1943

⁶²⁸ Tamtéž, fol. 6, dopis ze dne 6. srpna 1943

⁶²⁹ Tamtéž, fol. 4, dopis ze dne 11. července 1943

⁶³⁰ Tamtéž, fol. 39, dopis ze dne 30. listopadu 1943

Na základě studia korespondence Ernsta G. Laudona, která vznikla v době, kdy byl vedoucím místní skupiny NSDAP ve Žďánicích, lze sledovat, že Ernst G. Laudon působí jako „hodný baron“, který se snažil všem pomáhat a vyhovět. Staví nás to před otázku, zda tomu tak bylo, když byl členem NSDAP a přijal nacistický program. Sám se v jednom dopise zmínil, že i po propuštění člověka se zaslouží o to, aby nějakým způsobem nadále pracoval pro „blaho Říše“, i když to bude v jiném městě nebo v jiném podniku. Pomoc Ernsta G. Laudona si můžeme vysvětlovat tím, že chtěl přispět k fungování válečného hospodářství a především k prosperitě Třetí říše.

Závěr

Práce „Reflexe politických událostí v šlechtických denících konce 30. let 20. století“ usilovala o pohled německy mluvícího šlechtice na politické změny v Československé republice a v Evropě na konci 30. let 20. století. Práce o německy smýšlející šlechtické rodině žijící na českém území vychází z několika cílů.

Prvním cílem práce bylo nastínit situaci šlechty po vzniku Československé republiky. Zaměřila jsem se na komparaci života české a německé šlechty ve 20. a 30. letech 20. století na českém území. Po vzniku Československé republiky se šlechta dostala do svízelné situace. Ztratila své postavení, tituly nebo funkce, které zastávala v Habsburské monarchii. V této kapitole se práce snažila poukázat na to, co motivovalo některé členy šlechtických rodin vstupovat do německé nacistické strany a co je vedlo ke spolupráci s Adolfem Hitlerem.

Druhým cílem bylo představit rodinu Laudonů, která žila v Bystřici pod Hostýnem. K tomuto účelu jsme pracovala s genealogickými tabulkami, které vytvořil během svého života Ernst Gideon Laudon a jsou uloženy v rodinném archivu Laudonů. Při tomto genealogickém bádání jsme vycházela od osoby Ernsta Gideona Laudona, který byl až do roku 1931 majitelem statku v Bystřici pod Hostýnem. Po prodeji statku se odstěhoval do Žďánic, kde žil až do své smrti.

Celá rodina Laudonů se cítila být příslušníky staré Habsburské monarchie. Po celá 20. a 30. léta 20. století žila v naději, že by mohlo dojít k obnově starého řádu. Tuto obnovu později celá rodina spatřovala v myšlence „velkoněmectví“, kterou prosazoval Adolf Hitler. Ernst Gideon Laudon do politického dění v Československé republice přímo nezasahoval a nebyl ani členem žádné politické strany. Snažil se především vyřešit své hospodářské a ekonomické potíže vzniklé díky pozemkové reformě a hospodářské krizi.

Hlavním cílem práce byla reflexe politických událostí očima Ernsta Gideona Laudona. Zaměřila jsme se na neklidné období konce 30. let 20. století. K tomuto účelu jsem využila osobní deníky Ernsta Gideona Laudona, především z let 1937- 1940. Na základě studia těchto archivních materiálů jsem se snažila přiblížit, jak německy smýšlející šlechtic vnímal politické změny. Do svých deníků si od anšlusu Rakouska zaznamenával všechny kroky Hitlerovy politiky, na které reagoval svými myšlenkami.

Velmi zajímavé bylo sledovat vývoj jeho názoru na politiku Adolfa Hitlera. Podle deníkových zápisů až do anšlusu Rakouska bral Československou republikou za svůj domov a byl překvapený z Hitlerova vystupování. Změna nastala po anšlusu Rakouska. Připojení Rakouska k Německu vnímal jako vznik velké říše, která se podobá staré Habsburské monarchii. V deníku si pokládal otázku, zda přijmout myšlenky nacistické politiky a

spolupracovat s Hitlerem nebo jít proti němu. Po vývoji v sudetoněmeckých oblastech se nakonec rozhodl, že bude sdílet velkoněmeckou myšlenku.

V denících se také zmiňoval o německé okupaci sudetoněmeckých oblastí. Tuto okupaci přirovnával k roku 1918, kdy Češi „zničili“ Habsburskou monarchii a starý pořádek. Ve svém deníku dokonce zmiňoval, že „*Češi alespoň vědí, jaké to je, když přijdou o svůj stát.*“⁶³¹ Během studia osobního fondu Ernsta Gideona Laudona jsem zjistila, že se nikdy nesmířil s rozpadem Habsburské monarchie. Po celý jeho život v něm žila naděje, že by se mohla stará monarchie navrátit a s ní i její starý řád. To se mu ale nikdy nesplnilo.

Dalším cílem této práce bylo vysledovat motivace, které vedly Ernsta Gideona Laudona ke vstupu do NSDAP. Na základě archivních materiálů víme, že němečtí šlechtici spolupracovali se nacistickou stranou dobrovolně, někteří ale pouze z donucení. Nacisté se šlechtou spolupracovali především kvůli jejich kontaktům, ale hlavně kvůli jejich majetku.⁶³²

Na příkladu Ernsta Gideona Laudona lze sledovat jeho nerozhodnost. Nejprve nevěděl, zda sympatizovat s Hitlerem nebo jít proti němu. Podobným způsobem se rozhodoval i o vstupu do NSDAP. Po německé okupaci Československé republiky se přihlásil k německému občanství, protože jak sám řekl, neuměl ani slovo česky.⁶³³

Ještě na začátku roku 1939 nechtěl vstoupit do NSDAP. Svou loajalitu vyjadřoval alespoň tím, že každý měsíc věnoval straně příspěvek deset Korun. Po vzniku Protektorátu Čechy a Morava se situace změnila. Ernst Gideon Laudon dobrovolně požádal o vstup do NSDAP. 8. října 1939, po složení slibu a po obdržení odznaku, se stal oficiálním členem německé nacistické strany. Do nacistické strany vstoupil ze svého přesvědčení, ale především proto, aby zabezpečil svou rodinu, a aby jeho děti mohly studovat.

Posledním cílem této práce bylo přiblížit náplň práce Ernsta Gideona Laudona, který pracoval jako vedoucího místní skupiny NSDAP ve Žďánicích. Celá kapitola vychází z korespondence, která umožnila přiblížit, jak vyřizoval žádosti občanů ze Žďánic a okolí s pracovními úřady nebo se společnostmi, ve kterých tito lidé pracovali. Jako vedoucí místní skupiny NSDAP měl mnoho pravomocí, proto se snažil lidem vyřídit žádost o přidělení bytů, žádost o dovolenou nebo zařizoval změnu práce. Na základě studia této korespondence vyplývá, že byl u lidí velmi oblíbený, protože se snažil každému vyhovět. Všechny žádosti

⁶³¹ MZA Brno, Rodinný archiv Laudonů Bystřice pod Hostýnem, inv. č. 877, kart. 30, Deník 13. 3. 1938- 26. 1. 1939, s. 85

⁶³² Tomu se věnuje např. HOŘEJŠ, Miloš. Šlechta a nacistická pozemková politika v českých zemích. In HAZDRA, Zdeněk - HORČIČKA, Václav - ŽUPANIČ, Jan. (edd.) *Šlechta střední Evropy v konfrontaci s totalitními režimy 20. století*. 1. vydání. Ústav pro studium totalitních režimů. Praha 2011, ISBN: 978-80-87211-52-6, s. 177-199

⁶³³ MZA Brno. Rodinný archiv Laudonů Bystřice pod Hostýnem. inv. č. 878, kart. 30, Deník 27. 1. 1939- 17. 2. 1940.

občanů vyřizoval takovým způsobem, aby byly přínosné pro válečné hospodářství a především pro prosperitu Třetí říše.

Práce zaměřená na německy mluvící šlechtickou rodinu žijící na českém území se pokusila přiblížit, jak vnímala politické změny na konci 30. let 20. století a vypuknutí druhé světové války. Touto prací jsem chtěla přispět ke studiu česko-německých vztahů, které jsou nedílnou součástí českých dějin.

Resumé

In the diploma's work, I tried to describe reflection political events at the end thirties years of 20th century. I focused on noble family Laudon, who lived in Castle Bystřice pod Hostýnem.

Laudon's family was German-speaking aristocracy, living in Moravia. They never spoke Czech. They considered themselves as the Czechoslovak "Germans", who lived in the Czech territory. Ernst Gideon Laudon was conservative aristocrat, who never placed with disintegration of the "Hapsburg" monarchy.

The work is divided into six chapters. The first one describes of the nobility life at the twenty and thirties years of the 20th century in Czechoslovakia. The life of nobility changed due to this. The Czechoslovakia government cancelled aristocratic titles and introduced land reform. The family of Laudon had financial problems because of the land reform.

The second chapter focused on the Laudon's family. Specifically I tried to describe the person of Ernst Gideon Laudon. Crux of the work is reflection political events at the end thirties years of the 20th century. Chapters come out of diaries of Ernst Gideon Laudon. Themes of the fourth chapter are the annexation Austria to Germany, Sudetendeutsche Partei, Treatment in Godesberg, Conference in Munich and establishment of Second Republic. His big break came in 1938; this period is the most important for my work. Ernst Gideon Laudon accepted the Greater German idea.

Themes of the five chapters are Protectorate Bohemia and Moravia and Beginning of the Second World War. After origins of the Protectorate Bohemia and Moravia, Ernst Gideon Laudon joined the party NSDAP in 1939. Ernst Gideon Laudon compared the occupation of Sudetenland as the end of Hapsburg monarchy in 1918, when Czech people helped split the monarchy for ages. He predicted the war when Hitler made the annexation of Austria.

The work of Ernst Gideon Laudon, mainly his involvement in NSDAP as a branch manager in Žďánice, I tried to describe in last chapter. Ernst Gideon Laudon had big competence as a branch manager of NSDAP. Everything what was done by Ernst Gideon Laudon, he done for the good of the Third Reich.

Primary sources of work are diaries of Ernst Gideon Laudon. Diaries and correspondence include information about life of the noble family, who lived in era First Republic, Second Republic and Protectorate Bohemia and Moravia.

Seznam použitých pramenů

- MZA Brno, Rodinný archiv Laudonů Bystřice pod Hostýnem, inv. č. 863, kart. 28, Originální listina z roku 1914
- MZA Brno, Rodinný archiv Laudonů Bystřice pod Hostýnem, inv. č. 870, kart. 28. Deník 1924
- MZA Brno, Rodinný archiv Laudonů Bystřice pod Hostýnem, inv. č. 873, kart. 29, Deník 1. 1. – 25. 8. 1936
- MZA Brno, Rodinný archiv Laudonů Bystřice pod Hostýnem, inv. č. 876, kart. 29. Deník 17. 5. 1937- 21. 2. 1938, 14. září 1937.
- Pozvánka na schůzi místní organizace NSDAP v Hodoníně pro Ernsta Gideona Laudona s potvrzením o zaplacení členských příspěvků. fol. 1, 1939. MZA Brno, Rodinný archiv Laudonů Bystřice pod Hostýnem, inv. č. 877, kart. 30, Deník 13. 3. 1938- 26. 1. 1939.
- MZA Brno. Rodinný archiv Laudonů Bystřice pod Hostýnem. inv. č. 878, kart. 30, Deník 27. 1. 1939- 17. 2. 1940.
- MZA Brno. Rodinný archiv Laudonů Bystřice pod Hostýnem. inv. č. 879, kart. 30.
- MZA Brno. Rodinný archiv Laudonů Bystřice pod Hostýnem. inv. č. 883, kart. č. 30, Korespondence Ernsta Gideona Laudona jako vedoucího skupiny NSDAP s pracovními úřady v záležitosti potvrzení překážek bránících pracovnímu nasazení občanů ze Žďanic a okolí ve válečné výrobě a s dalšími úřady v otázkách zásobování a daní
- MZA Brno, Rodinný archiv Laudonů Bystřice pod Hostýnem, inv. č. 884, kart. 30, Pronájem vily dr. Erwina Seidla ve Žďanicích Ernstu Gideonu Laudonovi
- MZA Brno, Rodinný archiv Laudonů Bystřice pod Hostýnem, inv. č. 923, kart. 33, Rodokmen rodu Laudonů
- MZA Brno, Rodinný archiv Laudonů Bystřice pod Hostýnem, inv. č. 968, kart. 36, Potvrzení skotského původu rodu Laudonů
- MZA Brno, Rodinný archiv Laudonů Bystřice pod Hostýnem, inv. č. 969, kart. 36, Výpisky a opisy k údajnému skotskému původu rodu Laudonů
- MZA Brno, Rodinný archiv Laudonů Bystřice pod Hostýnem, inv. č. 1043/1, kart. 37, Rodný a křestní list ze dne 4. prosince 1920

Seznam použité literatury

- BARTOŠ, Josef. KOVÁŘOVÁ, Stanislava. TRAPL, Miloš. *Osobnosti českých dějin*. Olomouc, 1995. ISBN: 80-85600-39-0.
- BĚLINA, Pavel. *Generál Laudon. Život ve službách Marie Terezie a Josefa II.* Praha, 1993. ISBN: 80- 7038- 216- 3
- BENEŠ, Edvard. *Mnichovské dny*. Praha, 2003. ISBN: 0- 206- 0673- 4.
- BEZECNÝ, Zdeněk. *Příliš uzavřená společnost. Orličtí Schwarzenbergové a šlechtická společnost v Čechách v druhé polovině 19. století a na počátku 20. století.* České Budějovice, 2005. ISBN: 80-7040-698-4.
- BLOCH, Michael. *Ribbentrop*. Praha, 1994. ISBN: 80- 206- 0401- 4.
- BRANDES, Deflet. *Češi pod německým protektorátem. Okupační politika, kolaborace a odboj 1939-1945.* Praha, 2000. ISBN: 80-7260-028-1.
- BROŽ, Ivan. *Velké postavy rodu Kinských*. Praha, 2001. ISBN: 80-7229-052-5.
- BROŽ, Ivan. *Roosevelt. Čtyřikrát prezidentem USA.* Praha, 2010. ISBN: 978-80-7250-489-3.
- BUCHVALDEK, Miroslav. *Československé dějiny v datech*. Praha, 1987. ISBN: 80-7239-178- X.
- BUKEY, Evan Burr. *Hitlerovo Rakousko. Jedna říše, jeden národ.* Praha, 2002. ISBN: 80- 86182- 63- 0.
- BULLOCK, Alan. *Hitler a Stalin. Paralelní životopisy.* Praha, 2005. ISBN: 80-7309-264-6
- ČELOVSKÝ, Bořivoj. *Mnichovská dohoda 1938. Šenov u Ostravy*, 1999. ISBN: 80-86101-19-3.
- ČELOVSKÝ, Bořivoj. *So oder so. Řešení české otázky podle německých dokumentů 1933-1945.* Praha, 2002. ISBN: 80-86101-55- X.
- DAWIES, Norman. *Polsko. Dějiny národa ve středu Evropy.* Praha, 2003. ISBN: 80-7260-083-4.
- DE BROISSIA, Pierre Aynar. *Druhá světová válka.* Praha, 2012. ISBN: 978-80-206-1275-5.
- DEJMEK, Jindřich. *Historik v čele diplomacie: Kamil Krofta.* Praha, 1998. ISBN: 80-7184-593-0.
- DEJMEK, Jindřich a kol. *Zrod nové Evropy. Versailles, St. Germain, Trianon a dotváření politického mírového systému.* Praha, 2011. ISBN: 978- 80- 7286—188-0.

- DRÁBEK, Jan. (ed.) *Mořic Hruban: Z časů nedlouho zašlých*. Řím 1967.
- ELLINGER, Jiří. *Neville Chamberlain*. Od usmírování k válce: britská zahraniční politika, 1937-1940. Praha, 2009. ISBN: 978-80-7106-987-4.
- FABRICIUS, Miroslav. *Jozef Tiso*. Prejavy a články. (1938-1944). Bratislava, 2007. ISBN: 80-88880-46-7
- FIDLER, Jiří. *Generálové legionáři*. Brno, 1999. ISBN: 80-7242-043-7.
- FIDLER, Jiří. *Na čele armády: Hlavní štáb branné moci 1919-1939*. Praha, 2005. ISBN: 80 – 206-0756-0.
- FILÍPEK, Jan. *Mnichov 1938: hra o Československo*. Praha, 2001. ISBN: 80- 902023-9-X.
- GEBHART, Jan - KUKLÍK, Jan. *Druhá republika 1938-1939*. Svár demokracie a totality v politickém, společenském a kulturním životě. Praha a Litomyšl, 2004. ISBN: 80-7185-626-6.
- GEBHART, Jan - KUKLÍK, Jan. *Dramatické i všední dny protektorátu*. Praha, 1996. ISBN: 80-85821-35-4.
- GEBHART, Jan – KUKLÍK, Jan. *Velké dějiny zemí Koruny české*. Svazek XV. a 1938-1945. Praha a Litomyšl, 2006. ISBN: 80-7185-582-0.
- GEBHART, Jan – KUKLÍK, Jan. *Velké dějiny zemí Koruny české*. Svazek XV. b 1938-1945. Praha a Litomyšl, 2004. ISBN: 978-80-7185-835-5.
- GERWARTH, Robert. *Reinhard Heydrich*. Hitlerův kat. Praha, 2012. ISBN: 978-80-7432-525-5.
- GLASSHEIM, Eagle. *Urození nacionalisté*. Česká šlechta a národnostní otázka v 1. pol. 20. století. Praha, 2012. ISBN: 978- 80- 7407-140-9
- HANUŠ, Jiří. *Malý slovník osobností českého katolicismu 20. století s antologií textů*. Brno, 2005. ISBN: 80-7325-029-2.
- HAMMANOVÁ, Brigitte. *Hitlerova Vídeň*. Diktátorova učednická léta. Praha, 1999. ISBN: 80-7260-003-6.
- HAZDRA, Zdeněk - HORČIČKA, Václav - ŽUPANIČ, Jan. (edd.) *Šlechta střední Evropy v konfrontaci s totalitními režimy 20. století*. Praha, 2011. ISBN:978-80-87211-52-6.
- HOUŽVIČKA, Václav. *Návraty sudetské otázky*. Praha, 2005. ISBN: 80—246- 1007-8.

- HROMÁDKA, Josef. *Masaryk*. Brno, 2005. ISBN: 80-86263-58-4.
- CHURÁŇ, Milan. *Kdo byl kdo v našich dějinách*. Praha, 1994. ISBN: 80-901579-5-5.
- IRVING, John. (Ed.) *Joseph, Goebbels: Deníky 1938*. Liberec, 1992. ISBN: 80-85194-58-9.
- JEŘÁBEK, Martin. *Konec demokracie v Rakousku, 1932-1938*. Politické, hospodářské a ideologické příčiny pádu demokracie. Praha, 2004. ISBN: 80-86569-51-9.
- JOHN, Miloslav - KLIMENT, Charles K - NAKLÁDAL, Břetislav. *Březen 1939*. Praha, 2004. ISBN: 80-86158-38-1.
- JUNEK, Václav. *Druhá republika. Nultá hodina*. Brno, 2011. ISBN: 978-80-251-3723-9.
- KÁRNÍK, Zdeněk. *České země v éře první republiky 1918- 1938*. Vznik, budování a zlatá léta republiky. 1. díl. Praha, 2003. ISBN: 80-7277-195-7.
- KÁRNÍK, Zdeněk. *České země v éře první republiky*. 3. díl. O přežití a o život. 1936-1938. Praha, 2003. ISBN: 80- 7277- 119- 1.
- KÁRNÍK, Zdeněk. *Malé dějiny československé*. Praha, 2008. ISBN: 978-80-7363-146-8.
- KENNAN, G. F. *Diplomat in Prag 1938-1940*. Berichte. Briefe. Aufzeichnungen. Frankfurt am Main, 1972. ISBN:377-400-416-1.
- KINSKÝ, Zdenko Radslav. *U nás*. Praha, 1995.
- KLIMEK, Antonín - KUBŮ, Eduard. *Československá zahraniční politika 1918-1938*. Kapitoly z dějin mezinárodních vztahů. Praha, 1995. ISBN: 80-85241-88-9.
- KLIMEK, Antonín. *Velké dějiny zemí Koruny české*. Svazek XIV. 1929- 1938. Praha a Litomyšl, 2002. ISBN: 80- 7185-425-5
- KNOZ, Tomáš - DVOŘÁK, Jan (edd.). *Šlechta v proměnách věků*. Brno, 2011. ISBN: 978- 80- 86488- 71- 4.
- KOSATÍK, Pavel. *Čeští demokraté: 50 nejvýznamnějších osobností veřejného života*. Praha, 2010. ISBN: 978-80-204-2307-8.
- KOSATÍK, Pavel - KOLÁŘ, Michal. *Jan Masaryk*. Pravdivý příběh. Praha, 1998. ISBN: 80-204-0736-7
- KOSATÍK, Pavel. *Čeští demokraté: 50 nejvýznamnějších osobností veřejného života*. Praha, 2010. ISBN 978-80-204-2307-8.
- KREJČOVÁ, Helena. *Židé v protektorátu: hlášení Židovské náboženské obce v roce 1942*. Praha, 1997. ISBN: 80-85800-82-9

- KRYL, Miroslav a kolektiv. *Rasismus, antisemitismus, holocaust.* Ústí nad Labem a Brno, 2011. ISBN: 978-80-7414-389-2.
- KUBŮ, Eduard - LUŇÁK, Petr - NOVÁK, Otto. (Ed.) *Vojtěch Mastný: Vzpomínky diplomata.* Praha, 1997. ISBN: 80-7184-410-1.
- KURAL, Václav. *Češi, Němci a mnichovská křižovatka.* Praha, 2002. ISBN: 80-246-0360-8.
- KÜPPER, René. *Karl Hermann Frank.* Politický biografie sudetoněmeckého nacionálního socialisty. Praha, 2012. ISBN: 978-80-825705-216.
- KVAČEK, Robert. *Osudná mise.* Praha, 1958.
- KVAČEK, Robert - CHALUPA, Aleš - HEYDUK, Miloš. *Československý rok 1938.* Praha, 1988. ISBN: 11-100-88.
- KVAČEK, Robert - KUKLÍK, Jan - MANDELOVÁ, HELENA. (ed.) *Dvacáté století o sobě. Dějiny v dokumentech.* Liberec, 2005. ISBN: 80-86761-37-1.
- LENDEROVÁ, Milena – BEZECNÝ, Zdeněk – KUBEŠ, Jiří (edd.). *Proměny elit v moderní době.* Sborník k narozeninám docenta Roberta Saka. České Budějovice, 2003. ISBN: 80-7040-575-9.
- LIPTÁK, Lubomír. *Franz Karmasin opät na scéně.* Bratislava, 1962.
- MACKENZIE, Compton. *Dr. Beneš.* Praha, 1948.
- MACKENZIE, S. P. *2. světová válka v Evropě.* Brno, 2012. ISBN: 978-80-264-0020-2.
- MANVELL, Roger. *Göring.* Praha, 2007. ISBN: 978-80-7381-192-1.
- MAREK, Pavel a kol. *Jan Šrámek.* Kněz, státník, politik. Olomouc, 2004. ISBN: 80-86731-00-6.
- MARŠÁLEK, Pavel. *Pod ochranou hákového kříže.* Nacistický okupační režim v českých zemích 1939-1945. Praha, 2012. ISBN: 978-80-87284-20-9.
- MARŠÁLEK, Pavel. *Protektorát Čechy a Morava.* Praha, 2002. ISBN: 80-246-0302-0
- MAŠEK, Petr. *Modrá krev.* Minulost a přítomnost 445 šlechtických rodů v českých zemích. Praha, 2003. ISBN: 80-204-1049-X.
- MAŠÍNOVÁ, Zdena - MARTIN, Robert. *Čtyři české osudy.* Tragický úděl rodiny Mašínovy. Praha, 2001. ISBN:80-7185-403-4.
- MED, Jaroslav. *Literární život ve stínu Mnichova 1938-1939.* Praha, 2010. ISBN: 978-80-200-1823-6.

- MILLER, Daniel E. *Antonín Švehla: mistr politických kompromisů*. Praha, 2001. ISBN: 80-7203-366-8
- MORAVEC, Emanuel. *V úloze mouřenína*. Pardubice, 2004. ISBN: 80-86282-32-8.
- MORAVEC, František. *Špion, jemuž nevěřili*. Praha, 1999. ISBN: 0-946352-42-9.
- MÜLLER, Guido. Rohan, Karl Anton Prinz. In *Neue Deutsche Biographie*. Berlin, 2003. ISBN: 3-428-11202-4.
- NĚMEČEK, Jan. *Mašínové. Zpráva o dvou generacích*. Praha, 1998. ISBN: 80-7215-048-0.
- NOVÁK, Otto. *Henleinovci proti Československu. Z historie sudetoněmeckého fašismu v letech 1933-1938*. Praha, 1987.
- OLIVOVÁ, Věra. *Dějiny první republiky*. Praha, 2000. ISBN: 80-7184-791-7.
- PASÁK, Tomáš. JUDr. *Emil Hácha: 1938-1945*. Praha, 1997. ISBN: 80-7012-088-6.
- PERNES, Jiří - FUČÍK, Josef - HAVEL, Petr. *Pod císařským praporem. Historie habsburské armády 1526-1918*. Praha, 2003. ISBN: 80-9027-45-5-2.
- PIEKALKIEWICZ, Janusz. *Polské tažení. Hitler a Stalin rozbíjejí Polskou republiku*. Praha, 2007. ISBN: 80-206-0759-5.
- RANDÁK, Jan - JŮZLOVÁ, Jana - ANTONÍN, Robert (edd.) *Dějiny českých zemí*. Praha, 2011. ISBN: 978-80-242-3205-8.
- REIF, Heinz. *Adel im 19. und 20. Jahrhundert. Enzyklopädie deutscher geschichte*. München, 1999. ISBN: 3-485-55022-5.
- SHAW, Antony. *Druhá světová válka den po dni*. Praha, 2004. ISBN: 80-7249-195-4.
- SCHMIDT, Hans-Jörg. *Tschechien: Eine Nachbarschaftskunde für Deutsche*. Berlin, 2006. ISBN: 978-3-6153-408-2.
- SCHWARZENBERG, Karel. *Obrazy českého státu od roku 1526 do 1918*. Mellantrich. Praha, 1939.
- SLÁDEK, Milan. *Němci v Čechách*. Praha, 2002. ISBN: 80-7205-901-7.
- SOUBIGOU, Alain. *Tomáš Garrigue Masaryk*. Praha a Litomyšl, 2004. ISBN: 80-7185-679-7.
- ŠIMKOVÁ, Jana. *Srovnání místní skupiny NSDAP Letovice a Spolku německých úředníků v Brně*. Brno, 2008. s. 19
- ŠKUTINA, Vladimír. *Český šlechtic František Schwarzenberg*. Praha, 2011. ISBN: 978-80-7407-093-8.

- ŠNAJDÁREK, Antonín. *Druhá světová válka v dokumentech a fotografiích 1*. Praha, 1968.
- ŠRÁMEK, Pavel. *Ve stínu Mnichova*. Z historie československé armády. Praha, 2008. ISBN: 978-80-1848-7.
- TOMÁŠEK, Dušan - KVAČEK, Robert. *Generál šel na smrt: životní příběh Aloise Eliáše*. Praha, 2007. ISBN: 978-80-7250-427-5.
- TOMEŠ, Josef a kol. *Český biografický slovník 20. století*. 1. díl: A-J. Praha a Litomyšl, 1999. ISBN: 80-7185-245-7.
- TOMEŠ, Josef - KVAČEK, Robert (ed). *Hubert Masařík. V proměnách Evropy*. Paměti československého diplomata. Praha, 2002. ISBN: 80-7185-530-8.
- UHLÍŘ, Jan B. *Protektorát Čechy a Morava v obrazech*. Praha, 2008. ISBN: 978-80-73-60-675-6.
- URBACH, Karina. *European Aristocracies and the Radical Right 1918-1939*. London, 2007. ISBN: 978-0-19-923173-7.
- VEBER, Václav - HLAVÁČKA, Milan - VOREL, Petr. (edd.) *Dějiny Rakouska*. Praha, 2002. ISBN: 80-7106-491-2.
- VOTÝPKA, Vladimír. *Návraty české šlechty*. Praha a Litomyšl, 2000. ISBN: 80-7185-327-5.
- VOTÝPKA, Vladimír. *Paradoxy české šlechty*. Praha, 2005. ISBN: 80-7363-039-7.
- VOTÝPKA, Vladimír. *Příběhy české šlechty*. Praha, 1995. ISBN: 80-204-0529-1.
- VYŠNÝ, Paul. *The Runciman Mission to Czechoslovakia, 1938*. Prelude to Munich. Basingstoke, 2003. ISBN: 0-333-73136-0.
- WELCH, David. *Němci proti Hitlerovi*. Opozice v třetí říši 1933-1945. Praha, 2005. ISBN: 80-242-1379-6
- WETTE, Wolfram. *Wehrmacht*. Obrazy nepřítele, vyhlazovací válka a legendy. Praha, 2006. ISBN: 80-7203-814-1.
- ŽALOUDEK, Karel. *Encyklopedie politiky*. Praha, 2004. ISBN: 80-7277-209-0.
- ŽIKEŠ, Vladimír. *Bojující Československo*. 1938- 1945. Košice a Praha 1945.
- ŽUPANIČ, Jan. *Nová šlechta rakouského císařství*. Praha, 2006. ISBN: 80-86781-08-9.

Studie

- BEZECNÝ, Zdeněk. Česká šlechta v éře První republiky. In KNOZ, Tomáš - DVOŘÁK, Jan. (edd.) *Šlechta v proměnách věků*. Brno, 2011. ISBN: 987-80-86488-71-4.
- BIMAN, Stanislav. vojenské obsazení území připojeného k Německu podle mnichovské dohody a období jeho vojenské správy (1. -20. října 1938). In: *Historie okupovaného pohraničí 1938-1945*. Ústí nad Labem, 1998.
- ČVANČARA, Jaroslav - HAZDRA, Zdeněk - VAJSKEBR, Jan. Naší ctí je věrnost- Konec druhé světové války v Evropě aneb Anabáze tří šlechticů v květnu 1945. In *Paměti a dějiny* 4, 2010, č. 2, s. 4-22, ISSN: 1802-8241.
- ELLINGER, Jiří. Lord Halifax. Indie, appeasement a válka. In *Dějiny a současnost*. Kulturně historická revue. 23, č. 3, 2001, s. 24-29
- GEBHART, Jan. *Jak jsme to viděli...* Následky Mnichova očima pamětníků. In TOMEŠ, Josef. VAŠEK, Richard. *Mnichov ve vzpomínkách pamětníků*. Praha, 2012. ISSN: 1803-9243.
- GLASSHEIM, Eagle. Genteel Nationalists: Nobles and Fascism in Czechoslovakia. In URBACH, Karina. *European Aristocracies and the Radical Right 1918-1939*. London, 2007. ISBN: 978-0-19-923173-7.
- HAZDRA, Zdeněk. Česká šlechta v časech nacistické okupace. In *Válečný prožitek společnosti v konfrontaci s nacistickou okupací (1939-1945)*. Praha, 2009. ISBN: 978-80-87211-38-0.
- HAZDRA, Zdeněk. Šlechta v době Mnichova 1938 a za druhé světové války. In KNOZ, Tomáš - DVOŘÁK, Jan. (edd.) *Šlechta v proměnách věků*. Brno, 2011. ISBN: 978-80-86488-71-4.
- HOŘEJŠ, Miloš. Šlechta a nacistická pozemková politika v českých zemích. In HAZDRA, Zdeněk - HORČIČKA, Václav - ŽUPANIČ, Jan (edd.). *Šlechta střední Evropy v konfrontaci s totalitními režimy 20. století*. Praha, 2011. ISBN: 978-80-87211-52-6.
- CHOLÍNSKÝ, Jan. Mnichovská zrada nebo pražský krach? Nečasova mise a rozpad Československa v roce 1938. In *Střední Evropa*. Revue pro středoevropskou kulturu a politiku 22, č. 133, Praha 2009, s. 81- 112
- JELÍNKOVÁ, Dita. Transformace životní reality Alfonse Clary-Aldrigena v postimperiálním světě: postoje, strategie, konsekvence. In HAZDRA, Zdeněk -

HORČIČKA, Václav - ŽUPANIČ, Jan. (edd.) *Šlechta střední Evropy v konfrontaci s totalitními režimy 20. století*. Praha, 2011. ISBN:978-80-87211-52-6.

- JEŘÁBEK, Martin. Drama kancléře Engelberta Dollfusse před sedmdesáti roky. Útok nacistů proti Rakousku v roce 1934. In *Střední Evropa*. Revue pro středoevropskou kulturu a politiku. 20, č. 121. Praha, 2004. ISSN: 0862-691, s. 121- 126
- KÁRNÍK, Zdeněk. *Česká národní aristokracie ve 20. století jako sociální vrstva? Úloha První republiky ve formování národní identity české aristokracie*. In *Studie k sociálním dějinám č. 7*. Opava, 2001. ISBN: 80-86224-24-4.
- KOKOŠKA, Stanislav. Mnichov a česká společnost. In NĚMEČEK, Jan. *Mnichovská dohoda*. Cesta k dekonstrukci demokracie v Evropě. Praha, 2004. ISBN: 80- 246-0923- 1.
- KURAL, Václav. Politická a správní reforma Velkoněmecké říše a Sudety jako „Mustergau“. In KURAL, Václav. RADVANOVSKÝ, Zdeněk a kol. *Sudety pod hákovým křížem*. K dějinám říšské župy Sudety 1938- 1945. Ústí nad Labem, 2002. s. 92-93
- MRÁZEK, Josef. Mnichov a jeho důsledky z pohledu mezinárodního práva. In NĚMEČEK, Jan. *Mnichovská dohoda*. Cesta k dekonstrukci demokracie v Evropě. Praha, 2004. ISBN: 80-246-0923-1.
- NĚMEC, Petr. Česká a moravská šlechta v letech nacistické okupace. In *Dějiny a současnost*. 1, r. 15, 1993, s. 29
- PAVLÁT, David. Novinářská a politická dráha Huberta Ripky do vyvrcholení mnichovské krize na počátku října 1938 a jeho odchodu do exilu. In *Moderní dějiny*, 2/2009. Historický ústav. Praha 2009, s. 65- 129
- PEHR, Michal. Lidovci proti kapitulaci. Mnichov v memoárech a deníkových záznamech představitelů Československé strany lidové. IN TOMEŠ, Josef - VAŠEK, Richard. *Mnichov ve vzpomínkách pamětníků*. 1. vydání. Masarykův ústav a Archiv AV ČR. Praha, 2012, ISSN: 1803-9243, s. 121
- SVÁTEK, František. „Staré“ a „nové“ elity v českých zemích ve 20. století. IN *Česko-Slovenská historická ročenka*. Brno, 1996. ISBN: 80- 210-1474-1.
- SVÁTEK, František. Politické elity v historiografii a politologii: náčrt problematiky ideologie-slova-pojmu elity. In KOUTSKÁ, Ivana - SVÁTEK, František. *Politické elity v Československu 1918-1948*. Praha, 1994. ISBN: 80- 85270-35-8.

- UHLÍŘ, Jan B. Národní demokrat Ladislav Rašín. In *Historický obzor*. Č. 9. Praha 1998, ISSN: 1210-6097, s. 219-222
- ZIMMERMANN, Volker. Složitý vztah k minulosti- sudetští Němci a národní nacionalismus. In *Mezinárodní vztahy* č. 4. Praha, 1996. ISSN: 0323-1844, s. 29-39

Internetové odkazy

- http://www.hrady.cz/wnd_show_text.php?tid=24499/
- <http://jhspecial.webpark.cz/pohrebtgm.htm/>
- http://www.rozhlas.cz/historie/zpravy/_zprava/prohlednete-si-rozhlasovy-scenar-masarykova-pohrbu--993155/
- <http://www.ustrcr.cz/cs/audio-archiv-zivotopisy/>
- <http://www.britannica.com/EBchecked/topic/77990/Walther-von-Brauchitsch/>
- http://www.geocities.com/~orion47/WEHRMACHT/HEER/Generalfeldmarschall/LEEB_WILHELM.html/

Seznam příloh

- **Rodný list Ernsta Gideona Laudona** (MZA Brno, Rodinný archiv Laudonů Bystřice pod Hostýnem, inv. č. 1043/1, kart. 37)
- **Ukázka deníkových zápisů Ernsta Gideona Laudona** (MZA Brno, Rodinný archiv Laudonů Bystřice pod Hostýnem, inv. č. 877, kart. 30 a inv. č. 878, kart. 30)
- **Pozvánka na schůzi místní organizace NSDAP v Hodoníně a potvrzení o zaplacení členských příspěvků** (MZA Brno, Rodinný archiv Laudonů Bystřice pod Hostýnem, inv. č. 879, kart. 30)
- **Ukázka korespondence Ernsta Gideona Laudona jako vedoucího místní skupiny NSDAP** (MZA Brno, Rodinný archiv Laudonů Bystřice pod Hostýnem, inv. č. 883, kart. 30)
- **Jmenování Ernsta Gideona Laudona čestným rytířem řádu maltézských rytířů** (MZA Brno, Rodinný archiv Laudonů Bystřice pod Hostýnem, inv. č. 863, kart. 28)

Přílohy

Číslo 1091 Diecése Olomouc
 Korunní země Morava Děkanství Sloněšov
 Polit. okres Sloněšov Fara Bystřice p. H.
 (Samosprávné město.)

Rodní a křestní list.

zdejší rodné a křestní knihy Sv. XII list 466 dosvědčuje se tímto úředně, že
 v obci (misto, ulice, číslo) Bystřici pod Sloněvem č. 1.
 dne (vypiš) třetího července tisíc
osm set osmdesát šest (číslicemi) 3/7 1886
 se narodil(a) a dne (i rok) 7. července 1886 dást. pánem
Františkem Krenlem, farářem ve farním
 v chrámu Páně ad Sct. sv. Jilji v Bystřici p. H. dle římsko-katolického obřadu
 pokřtěn(a) byl(a) manželský syn — (dcer):
 (křestní a rodné jméno) Arnošt, Gideon, Eugen Loudon
 Otec*) Loudon Remigius, Olivier, velkostatkář v Bystřici p. H.
z rodu Arnoštů z Loudonů, velkostatkář v Bystřici p. H.
a Jindřišky rozené hraběnky ze Seilerů.
váb. římsko-katol.
 Matka*) Alice, dcera Eugena, hraběte z Voss-ů v Lorschově
v Meklenburku a jeho manželky Elišky rozené
hraběnky Szepary.
váb. římsko-katol.
 Kmotři: Arnošt svobodný pan z Loudonů v Bystřici p. H.
Alžběta, hraběnka z Voss-ů.
 Babka: Adela Entres, Velení I. Spiegelgasse 6.
 Poznámka: 2
 Potvrzuje vlastnoručním podpisem a razítkem úředním:
 Farní úřad v Bystřici p. H. dne 4. prosince 1920

V. Metoděj Týpek,
kněz
 *) Rodné a křestní jméno, náboženství, čas narození atd. jako v matrice.

September

in der Nacht ein Gewitter mit starkem Regen, die Sonne ist mit dicken Wolken bedeckt. Die Temperatur sinkt auf 10 Grad. Die Luft ist sehr feucht. Die Pflanzen sind sehr grün. Die Tiere sind sehr aktiv. Die Vögel singen sehr lustig. Die Insekten sind sehr zahlreich. Die Fische sind sehr lebendig. Die Reptilien sind sehr schnell. Die Amphibien sind sehr laut. Die Säugetiere sind sehr freundlich. Die Menschen sind sehr glücklich.

October

in der Nacht ein Gewitter mit starkem Regen, die Sonne ist mit dicken Wolken bedeckt. Die Temperatur sinkt auf 10 Grad. Die Luft ist sehr feucht. Die Pflanzen sind sehr grün. Die Tiere sind sehr aktiv. Die Vögel singen sehr lustig. Die Insekten sind sehr zahlreich. Die Fische sind sehr lebendig. Die Reptilien sind sehr schnell. Die Amphibien sind sehr laut. Die Säugetiere sind sehr freundlich. Die Menschen sind sehr glücklich.

Februar

in der Nacht ein Gewitter mit starkem Regen, die Sonne ist mit dicken Wolken bedeckt. Die Temperatur sinkt auf 10 Grad. Die Luft ist sehr feucht. Die Pflanzen sind sehr grün. Die Tiere sind sehr aktiv. Die Vögel singen sehr lustig. Die Insekten sind sehr zahlreich. Die Fische sind sehr lebendig. Die Reptilien sind sehr schnell. Die Amphibien sind sehr laut. Die Säugetiere sind sehr freundlich. Die Menschen sind sehr glücklich.

Februar

in der Nacht ein Gewitter mit starkem Regen, die Sonne ist mit dicken Wolken bedeckt. Die Temperatur sinkt auf 10 Grad. Die Luft ist sehr feucht. Die Pflanzen sind sehr grün. Die Tiere sind sehr aktiv. Die Vögel singen sehr lustig. Die Insekten sind sehr zahlreich. Die Fische sind sehr lebendig. Die Reptilien sind sehr schnell. Die Amphibien sind sehr laut. Die Säugetiere sind sehr freundlich. Die Menschen sind sehr glücklich.

Ernst Freiherr von Loudon, Steinitz.

Nationalsozialistische deutsche Arbeiterpartei
Ortsgruppe Goding.

E I N L A D U N G ;

zu der am Sonntag, den 8. Oktober 1939 um..... 9 Uhr in den
Räumen **Hotel Michalek, Gaya**....., stattfindenden

I. Mitgliederversammlung
der Ortsgruppe der NSDAP, zwecks Ausgabe der Parteibesti-
tigung und der Parteiabzeichens.

Zutritt nur Mitgliedern der NSDAP unter Vorweisung
dieser Einladung, die als Legitimation gilt.

Heil Hitler !

Richard Dandhauer o.H.
komm. Ortsgruppenleiter.

Nr.

P. T. Loudon Ernst Freiherr von Loudon den 7. Juni 1939

Die heute erlegten 140 K_h

d. i. ; Einbinder

habe ich Ihnen zum Begleiche Ihre

Faktura vom fein-monal Beitrag d. NSDAP für

Jan 1939 20K April 1939 20K dankend gutgeschrieben

Beheimungsspende 100K Hochachtungsvoll

K_h

"IPRO"

Deutsches Amtsgerichts.
4 IX 298

Ung.Hradisch, den 24.2.1943.

An Herrn

Freiherrn Ernst Gideon v.Loudon
in Steinitz.

Sie werden um baldige Mitteilung gebeten, ob Sie den
Herrn Kurator Franz Anton Fürst Thun und Hohenstein von der
Erstattung der Kuratelsrechnung für das Kalenderjahr 1942
und einer Schlussrechnung befreien.

gez. Dr. Anselmi
Amtsgerichtsrat.

Handwritten signature and date:
Anselmi
27. Aug.

1

Salvatromm 13.-26./10. 43 ausgefolgt

Steueramt in Gaya.
Berní úřad v Kyjově. *OK*

Bescheinigung des Arbeitsamts
Arbeitsamt Krenau

Der Erteilung des Sichtvermerks zur einmaligen
Ausreise und Wiedereinreise wird zugestimmt.

Krenau, den *12. 10* 1943

Im Auftrag

Much

(Unterschrift)

Vermerk des Arbeitsamts
oder des Transportstabes
der Deutschen Arbeitsfront
über den zu benutzenden Zug

*Benutzung des
Regelzugs gestattet*

Befreiung

Inhaber dieser Bescheinigung ist berechtigt,
die Grenze bei *Soltau* einmal hin und
zurück zu überschreiten.

Gültig bis *26. Oktober* 1943

Krenau, den *12. Okt. 1943*

Der Landrat

14

Krenau

